



PEYGAMBERİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI DAVRANIŞLARIYLA İLGİLİ KÜTÜB-İ SİTTE'DE YER ALAN HADİSLERİN TAHLİLİ

**2023
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ**

Yasemin ŞAMLIOĞLU

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Kemel FETTUH**

**PEYGAMBERİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI DAVRANIŞLARIYLA İLGİLİ
KÜTÜB-İ SİTTE'DE YER ALAN HADİSLERİN TAHLİLİ**

Yasemin ŞAMLIOĞLU

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Kemel FETTUH

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır

KARABÜK

Mayıs 2023

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	5
DOĞRULUK BEYANI	6
ÖNSÖZ	7
ÖZ.....	9
ABSTRACT.....	10
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	11
ARCHIVE RECORD INFORMATION	12
KISALTMALAR	13
ARAŞTIRMANIN KONUSU	14
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	14
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	15
ARAŞTIRMANIN SINIRLARI	17
ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	17
GİRİŞ	25
BİRİNCİ BÖLÜM	33
1. RASULULLAH S.A.V'İN BEBEKLERLE İLGİLİ UYGULAMALARI... 33	
1.1. İsim Koyulması.....	33
1.1.1. Çocuklara Güzel isim Koyulması.....	34
1.1.2. Çocuklara Koyulan İsimlerin Değiştirilmesi.....	39
1.1.3. Çocukların Rasulullah s.a.v'in İsmiyle İsimlendirme Meselesi.....	42
1.2. Kulağa Ezan Okunması.....	43
1.3. Akîka Kurbanı.....	45

1.3.1. Çocuk için Akîka Kesilmesi	46
1.3.2. Çocuk İçin Kesilecek Akîka Kurbanının Sayısı.....	52
1.4. Tahnik	54
1.4.1. Çocuk İçin Tahnik Yapılması	56
İKİNCİ BÖLÜM.....	61
2. RASULULLAH S.A.V'İN ÇOCUKLARA KARŞI MUAMELESİ	61
2.1. Rasulullah s.a.v'in Çocuklara Karşı Merhametli Olması	61
2.1.1. Rasulullah s.a.v'in Çocuklara Merhametini Göstermesi	61
2.1.2. Rasulullah s.a.v'in Namazda iken Çocuğun Ağlamasına Üzülmesi. 67	
2.1.3. Rasulullah s.a.v'in Çocuğu Ölen Kimseleri Müjdelemesi.....	70
2.1.4. Rasulullah s.a.v'in Yetim Çocuklarla İlgilenmesi.....	74
2.1.5. Rasulullah s.a.v'in Kız Çocuklarına Yaklaşımı	76
2.1.6. Rasulullah s.a.v'in Müşrik Çocuklara Bakışı	79
2.1.7. Rasulullah s.a.v'in Hasta Olan Çocuklara Davranışı.....	81
2.1.8. Rasulullah s.a.v Savaşta Dahi Çocukları Öldürmeyi Yasakladı	84
2.2. Rasulullah s.a.v'in Çocukları Sevmesi	85
2.2.1. Rasulullah s.a.v'in Çocukları Kucağına Alıp, Oyunlar Oynaması ..	85
2.2.2. Rasulullah s.a.v'in Çocuklarla Birlikte Namaz Kılması	91
2.3. Rasulullah s.a.v'in Çocuklara Verdiği Değer	93
2.3.1. Rasulullah s.a.v'in Çocukların Görünümüne Önem Vermesi.....	93
2.3.2. Rasulullah s.a.v Çocukların Yanında Durmasına İzin Verir	94
2.3.3. Rasulullah s.a.v'in Çocukları Mutlu Etmesi	95
2.3.4. Rasulullah s.a.v'in Çocuklarla Şakalaşması.....	95
2.3.5. Rasulullah s.a.v'in Çocukların Varlığına ve Fikirlerine Değer Vermesi.....	100
2.3.6. Rasulullah s.a.v'in Çocukların Oynamasına İzin Vermesi	102
2.3.7. Rasulullah s.a.v'in Çocukları Sevindirmesi	103
2.3.8. Rasulullah s.a.v'in Çocuklar Arasında Adaletli Olması	104
2.3.9. Rasulullah s.a.v'in Çocukların Terbiyesine Verdiği Değer	106
2.3.10. Rasulullah s.a.v'in Çocuklara Güzel Sözler Söylemesi	110
2.3.11. Rasulullah s.a.v'in Çocukları Uyarması	111
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	113

3. RASULULLAH S.A.V'İN ÇOCUKLARLA İLGİLİ FIKHÎ MESELELERİ İÇEREN HADİSLERİ	113
3.1. Rasulullah s.a.v'in Çocukların İbadetleri ile İlgili Hadisleri.....	113
3.1.1. Ceninin Zekâtı.....	113
3.1.2. Çocukların Haccı	114
3.1.3. Çocukların Orucu	117
3.1.4. Çocukların Namazı	119
3.1.5. Çocukların Namaz Kılanın Önünden Geçmesi.....	120
3.2. Rasulullah s.a.v'in Çocuk Hakları ile İlgili Hadisleri.....	121
3.2.1. Çocuğun Süt Emme Hakkı.....	121
3.2.2. Çocuğun Mirasçı Olması.....	122
3.3. Rasulullah s.a.v'in Çocuklarla İlgili Fıkhî Konuları Açıklaması	125
3.3.1. Ceninin Diyeti.....	125
3.3.2. Küçük Çocuğun İdrarının Temizlenmesi	126
3.3.3. Çocuğun Bulûğ Yaşının Tespiti	130
3.3.4. Çocuğun İmam Olması.....	131
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	133
4. RASULULLAH S.A.V'İN GENÇLERE KARŞI YAKLAŞIMI.....	133
4.1. Rasulullah s.a.v'in Gençlerle Diyalogu	133
4.1.1. Rasulullah s.a.v'in Gençlere Görev Vermesi.....	133
4.1.2. Rasulullah s.a.v'in Gençlerin Yanlışlarını Uyarması	139
4.2. Rasulullah s.a.v'in Gençlere Göstererek Eğitim Vermesi.....	142
4.2.1. Rasulullah s.a.v'in İbadetleri Göstermesi	142
4.2.2. Rasulullah s.a.v'in Gence Yaptığı İş Göstermesi.....	143
4.3. Rasulullah s.a.v'in Gençlere Adâb ile İlgili Bilgileri Öğretmesi.....	144
4.3.1. Gençlere Selam Verme Adâbının Öğretilmesi	144
4.3.2. Gençlere Kendini Tanıtma Adâbının Öğretilmesi.....	144
4.3.3. Gençlere Kul Olma Adâbının Öğretilmesi	145
4.3.4. Gençlere İmanın Öğretilmesi.....	146
SONUÇ	150
ARAŞTIRMADA YER ALAN HADİSLERİN İSTATİSTİK TABLOSU.....	152
KAYNAKÇA.....	168

ELEKTRONİK KAYNAKLAR.....	175
ÖZGEÇMİŞ	176

TEZ ONAY SAYFASI

Yasemin ŞAMLIOĞLU tarafından hazırlanan “PEYGAMBERİMİZİN ÇOCUKLARA KARŞI DAVRANIŞLARIYLA İLGİLİ KÜTÜB-İ SİTTE’DE YER ALAN HADİSLERİN TAHLİLİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Kemel FETTUH

.....

Tez Danışmanı, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 05/05/2023

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Kemel FETTUH (KBÜ)

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yakup KOÇYİĞİT (KBÜ)

.....

Üye : Doç. Dr. Mehmet ONUR (HMKÜ)

.....

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Müslüm KUZU

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Yasemin şAMLIOĞLU

İmza :

ÖNSÖZ

Çocukluk insan hayatının en önemli dönemi olarak kabul edilmektedir. Bu dönem insanın her türlü gelişim ve değişime açık olduğu dönem olmaktadır. Bu dönem anne babaların çocukların zihin dünyasına ve yaşamlarına etki edecekleri en önemli zaman aralığını oluşturmaktadır. Bu dönem çocukların saf ve masum olmaları, temiz bir zihne sahip olmaları nedeniyle eğitilmeleri ve terbiye edilebilmelerini kolaylaştırmaktadır. Güzel davranışları ve ahlâkî erdemleri benimsemelerini sağlamaktadır. Anne babaların yanlarında birer emanet olan çocuklar en güzel şekilde korunmalı ve layıkıyla büyütülmelidir. Çocukların da birtakım hakları olduğu bilinmeli ve insan olarak layık oldukları değer hissettirilmelidir.

Rasulullah s.a.v çocukların eğitilmesi ve terbiye edilmesi hususunda bizler için en iyi örnek olmaktadır. Rasulullah s.a.v çocuklara sevgi ve şefkate dayalı bir eğitim vermektedir. Çocukların varlığını tanımakta, onlara insan olarak hak ettikleri değeri vermektedir. Çocuklara karşı yaklaşımımız, onları yetiştirme üslubumuz Rasulullah s.a.v'in nebevi terbiye ve eğitimini öğrenmekten geçmektedir.

Çalışmamızda Rasulullah s.a.v'in çocukları terbiye metodu ve çocuklara karşı yaklaşımı rivayetler çerçevesinde ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız giriş, dört bölüm ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Giriş bölümünde konumuzla ilgili olan kavramlar lügat ve ıstılah manaları verilecek şekilde açıklanmıştır. Kavramları birbirinden ayıran farklar izah edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde Rasulullah s.a.v'in çocukların doğumuyla birlikte yaptığı uygulamalarla ilgili hadisler derlenmiş ve bu hadislerin tahriri yapılmıştır. Sıhhat durumları ve ravi şemaları zikredilerek hadisler ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. İkinci bölümünde Rasulullah s.a.v'in çocuklara karşı yaklaşımı ile ilgili hadisler derlenmiş ve bu hadislerin de tahriri yapılarak sıhhat durumları ve ravi şemaları zikredilmiştir. Zikrettiğimiz hadisler ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde Rasulullah s.a.v'in çocuklarla ilgili olan fikhî meseleleri içeren hadisler derlenmiştir. Bu hadislerin tahriri yapılmıştır. Sıhhat

durumları ve ravi şemaları zikredilerek hadisler ile ilgili açıklamalara ve fikhî yorumlara yer verilmiştir. Çalışmamızın dördüncü bölümünde Rasulullah s.a.v.'in gençlere yaklaşımı ve onlarla diyalogu ile ilgili hadisler derlenmiştir. Hadislerin tahriri yapılarak, sıhhat durumları ve ravi şemaları gösterilmiştir. Hadislerle ilgili şerhlerden ve konuyla ilgili çalışmalardan hadisler hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışmamızda basit bir tahrir çalışması yapılmıştır. Rivayetlerin Kütüb-i Sitte dışında belirlediğimiz kitaplarda geçtiği yerler gösterilmiştir. Kütüb-i Sitte dışında geçtiği yerlerde metindeki farklılıklar izah edilmiştir. Kütüb-i Sitte içerisinde birden fazla yerde geçen rivayetlerden ele alınan konu ile ilgili kapsamlı olan rivayet seçilerek tercümesi verildikten sonra Arapçası dipnotta verilmiştir. Tekrar olmaması için sadece metin farklılığı olan diğer rivayetler de dipnotta eklenmiştir.

Çalışmamızın sonuç bölümünde hadisler ışığında ulaştığımız bilgilerle ilgili değerlendirmeye yer verilmiştir. Rasulullah s.a.v.'in çocuklarla ve gençlerle ilgili davranışları hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmamızda zikrettiğimiz rivayetlerin sıhhat durumunu gösteren istatistik tablosuna yer verilerek çalışma tamamlanmıştır.

Çalışmamızın konusunun belirlenmesinde ve çalışmamızın her aşamasında bana ilmi birikimiyle yol gösteren ve desteğini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Kemel FETTUH'a ve hayatım boyunca bana her zaman destek olan kıymetli aileme teşekkürü borç bilirim. Savunma sınavında yer alan kıymetli jüri üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Yakup KOÇYİĞİT ve Doç. Dr. Mehmet ONUR hocalarıma değerli katkılarından dolayı teşekkürü borç bilirim.

ÖZ

Çocukluk kişinin beden ve zihnen gelişiminin en üst düzeyde olduğu zaman aralığıdır. Kişi çocukluğunda gördüğü ahlâkî terbiyenin etkisini hayatı boyunca hissetmektedir. Bu nedenle çocuklara küçük yaşlardan itibaren verilen eğitim ve terbiyenin önemi büyüktür. Çalışmamızda bizim için en güzel örnek olan Hz. Muhammed s.a.v.'in çocuklara ve gençlere yönelik davranışları ve uygulamaları hadisler ile izah edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın giriş bölümünde bebek, çocuk, temyîz, mürâhik, bulûğ, genç ve terbiye kavramlarının lügat ve ıstılah manaları verilmiştir. Temyîz ve bulûğ arasındaki farklar açıklanmıştır. Birinci bölümde Rasulullah s.a.v.'in Bebeklerle İlgili Uygulamaları, İkinci bölümde Rasulullah s.a.v.'in Çocuklara Karşı Muameleleri, Üçüncü bölümde Rasulullah s.a.v.'in Çocuklarla İlgili Fıkhî Meseleler ile İlgili Hadisleri ve Dördüncü bölümde Rasulullah s.a.v.'in Gençlere Karşı Yaklaşımı ile ilgili hadisler derlenmiş, tahrir ve tahlil edilmiştir. Hadislerin dereceleri, ravi şemaları ve açıklamalarına da yer verilmiştir.

Çalışmamızın sonuç bölümünde Rasulullah s.a.v.'in çocuklara ve gençlere karşı davranışlarıyla ilgili hadislerden çıkarılan sonuçlara yer verilmiştir. Çalışmamızda incelediğimiz hadislerin derecelerini gösteren istatistik tablosu verilerek çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kütüb-i Sitte, Bebek, Çocuk, Mürâhik, Davranış, Hadis Tahlili, Genç, Terbiye, Merhamet.

ABSTRACT

Childhood is the period when a person's physical and mental development is at the highest level. The person feels the effect of the moral upbringing he saw in his childhood throughout his life. For this reason, the importance of education and upbringing have given to children from an early age is of great importance. The best example for us in our work, is Hz. Muhammad s.a.v's behaviors and practices towards children and youth have been tried to be explained with hadiths.

In the introductory part of our study, the lexicon and terminology of the concepts of baby, child, discernment, murahik, puberty, youth, and upbringing are given. The differences between discernment and puberty are explained. In the first part, Rasulullah s.a.v's practices with babies, in the second part, Rasulullah s.a.v's behavior towards children, in the third part, the hadiths of the Rasulullah s.a.v's on fiqh issues regarding children, and in the fourth chapter, the hadiths about the approach of the Prophet s.a.v towards the youth were compiled, narrated and analyzed. The degrees, narrator schemes, and explanations of the hadiths are also included.

In the conclusion part of our study, the conclusions drawn from the hadiths about the behavior of the Rasulullah s.a.v towards children and youth are given. The study was completed by giving a statistical table showing the degrees of the hadiths we examined in our study.

Key Words: Kutub al-Sittah, Babies, Children, Murahik, Behavior, Hadith Analysis, Youth, Education, Compassion.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Peygamberimizin Çocuklara Karşı Davranışlarıyla İlgili Kütüb-i Sitte'de Yer Alan Hadislerin Tahlili
Tezin Yazarı	Yasemin ŞAMLIOĞLU
Tezin Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Kemel FETTUH
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans Tezi
Tezin Tarihi	05/05/2023
Tezin Alanı	Hadis
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	176
Anahtar Kelimeler	Kütüb-i Sitte, Bebek, Çocuk, Mürâhik, Davranış, Hadis Tahlili, Genç, Terbiye, Merhamet.

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Prophet Muhammad's Attitude Toward Childrens In Al-Kutub Al-Sittah; An Analysis Study
Author of the Thesis	Yasemin ŞAMLIOĞLU
Advisor of the Thesis	Assist. Prof. Dr. Kemel FETTUH
Status of the Thesis	Master's Degree
Date of the Thesis	05/05/2023
Field of the Thesis	Hadith
Place of the Thesis	UNIKA/IGP
Total Page Number	176
Keywords	Kutub Al-Sittah, Babies, Children, Murahik, Behavior, Hadith Analysis, Youth, Education, Compassion.

KISALTMALAR

b.	: Bin (Oğlu)
b.y.:	: Basım Yeri Yok
c.c.	: Celle celaluhu
ed.	: Editör
H.z.	: Hazreti
LEE.	: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
nşr.	: Neşreden
No.	: Numara
r.a.	: Radıyallahu anh
r.anhâ.	: Radıyallahu anhâ
s.a.v.	: Sallallâhu aleyhi ve sellem
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik Eden
v.	: Vefat tarihi
vd.	: ve diğerleri

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Çalışmamızın konusu Rasulullah s.a.v'in çocuklarla ilgili uygulamaları, çocuklara karşı merhameti, sevgisi ve çocuklara karşı iletişimi, gençlere karşı yaklaşımı, onlarla ilgili uygulamaları ile ilgili rivayetlerin Kütüb-i Sitte içerisinde tespit edilip tahlil ve değerlendirilmesinin yapılmasıdır. Rasulullah s.a.v'in çocukların doğumu itibarıyla onlar için yaptığı uygulamalar ve ilerleyen yaşları ile ilgili muameleleri incelenmektedir.

Çalışmamızda Rasulullah s.a.v'in çocuğun doğumuyla birlikte anne babaların yerine getirmesi gereken isim koyma, kulağına ezan okuma, tahnîk ve akîka kurbanı kesme gibi uygulamaları ile ilgili rivayetlere ulaşılmaktadır. Rasulullah s.a.v çocuklara değer vermekte onlara karşı oldukça merhametle yaklaşmaktadır. Onlara olan sevgisini en güzel şekilde göstermekte dualar ederek onlar için güzel dileklerde bulunmaktadır. Çocukların yapmış oldukları hatalar karşısında onları incitmeden yaptıkları hataların doğrularını göstermektedir.

Çalışmamızda Rasulullah s.a.v'in çocukların hakları ve çocukların terbiyesi ile ilgili rivayetleri incelenmektedir. Rasulullah s.a.v çocukların da büyükler gibi değer görmeye layık olduklarını, fikirlerinin değerli olduğunu belirtmektedir. Rasulullah s.a.v çocuklara selam vererek, fikirlerini sorarak ve onlara görevler vererek onları tanımaktadır. Çocukların terbiyesi noktasında şiddete başvurmamakta, sabırlı ve şefkatli bir yaklaşımı benimsemektedir.

Çalışmamızda Rasulullah s.a.v'in çocukların fikhî konuları ile ilgili bilgilerine de yer verilmektedir. Rasulullah s.a.v çocukların küçük yaştan itibaren ibadetlere alıştırilmasını tavsiye etmektedir. Rasulullah s.a.v'in çocuklar bulûğa erdikten sonra onlara karşı yaklaşımlarının nasıl olduğu ile ilgili rivayetlere yer verilmektedir. Rasulullah s.a.v gençleri birer muhatap olarak kabul etmekte ve onlarla anlayacakları bir diyalog kurmaktadır. Burada zikrettiğimiz konular çalışmamızın içeriğini oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmamızın amacı çocuklara karşı yapmamız gereken sorumlulukları ve çocuklara karşı yaklaşımımızın nasıl olması gerektiğini zikrettiğimiz rivayetler çerçevesinde açıklamaya çalışmaktır. Çocuklara karşı konuşma üslubumuzun nasıl olması

gerektiği, çocukları terbiye anlayışımızın nasıl olması gerektiği, çocuklara merhamet ve sevgiye dayalı bir anlayışla yaklaşmamız gerektiği ve çocuklara dini konularla ilgili nasıl bir yaklaşım benimsememiz gerektiği rivayetler ışığında izah edilmeye çalışılmaktadır.

Çalışmamız Rasulullah s.a.v'in çocuklara karşı yaklaşımını, çocuklarla ve gençlerle ilgili uygulamalarını rivayetler doğrultusunda açıklamayı amaçlamaktadır. Rivayetlerden çıkan anlamlar doğrultusunda çocukların terbiyesi ile ilgili noktalara değinmeyi amaçlamaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde ravilerin tanıtımı ve senedlerinin şema halinde gösterimi ile ilgili noktalara ulaşılamamıştır. Bu nedenle çalışmamızda geçen zayıf rivayetlerin ravilerinin tanıtılması ve zikrettiğimiz tüm rivayetlerin ravi şemalarının verilmesi önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmamızda yöntem olarak kaynak taraması, tahlil ve istikra (tümevarım) yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmamızda konumuzla ilgili olan kelimelerin lügat ve ıstılah manaları açıklanmıştır. Lügat manaları açıklanırken İbn Manzûr'un (v. 711/1311) *Lisânu'l Arab*, Fîrûzâbâdî'nin (v. 817/1415) *el-Kâmusü'l Muhît* ve Ahmet Muhtar Ömer'in (v. 1424/2003) *Mu'cemü'l Lugati'l Arabiyyeti'l Muasıra* adlı eserlerine başvurulmuştur. İstılah manaları açıklanırken *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* maddelerinden yararlanılmıştır.

Çalışmamızda Rasulullah s.a.v'in çocuklarla ve gençlerle ilgili rivayetleri tespit edilmiştir. Kütüb-i Sitte'den toplanan rivayetler konularına göre ayrılmıştır. Toplanan rivayetlerin tahriri, tahlili ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Rivayetlerin ravileri şema yapılarak gösterilmiştir. Rivayetlerin lafız ve mana farklılığı olan noktalarda Kütüb-i Sitte dışında geçtiği yerlerine işaret edilmiş ve ravi şemasına eklenmiştir. Rivayetlerin sıhhat dereceleri gösterilmiş ve şerhlerden faydalanılarak rivayet hakkında değerlendirmelere yer verilmiştir. Çalışmamızda Sahîhayn'da geçen rivayetler sahih kabul edilmiş ve müttefekun aleyh olan rivayetler belirtilmiştir. Çalışmamızda derecesi zayıf olarak belirtilen rivayetlerin ravileri tanıtılmış ve zayıflık sebepleri açıklanmıştır. Ravileri tanıtırken Mizzî'nin (v. 742/1341) *Tehzîbü'l Kemal* adlı eserine ve İbn Hacer'in (v. 852/1449) *Tehzîbü't Tehzîb* ve *Takrîbü't Tehzîb* adlı eserlerine başvurulmuştur.

Çalışmamıza konu olan rivayetler Buhârî'nin (v. 256/870) *el-Câmi'u's-sahîh*, Müslim'in (v. 261/875) *el-Câmi'u's-sahîh*, Tirmizî'nin (v. 279/892) *el-Câmi'ül Kebir*, İbn Mâce'nin (v. 273/887) *es-Sünen*, Ebû Dâvûd'un (v. 275/889) *es-Sünen* ve Nesâî'nin (v. 303/915) *es-Sünen* adlı eserlerinden oluşan Kütüb-i Sitte'den tespit edilmiştir. Lafız ve mana farklarını göstermek ve Kütüb-i Sitte'de tek gelen rivayetleri desteklemek için Kütüb-i Sitte dışında geçtiği yerler İbn Ebî Şeybe'nin (v. 235/849) *el-Musannef*, Ahmed b. Hanbel'in (v. 241/855) *el-Müsned*, Dârîmî'nin (v. 255/869) *es-Sünen*, Bezzâr'ın (v. 292/905) *el-Müsned*, Ebû Ya'lâ el-Mevsilî'nin (v. 307/919) *el-Müsned*, İbn Hibbân'ın (v. 354/965) *Sahîhu İbn Hibbân*, Hâkim en-Nisâbü'rî'nin (v. 405/1014) *el-Müstedrek* ve Beyhakî'nin (v. 458/1066) *es-Sünenü'l Kübrâ* adlı eserleri temel kaynak olarak belirlenmiş ve rivayetlerin bu kitaplarda geçen yerlerine işaret edilmiştir.

Çalışmamızda yer verdiğimiz rivayetler hakkında bilgilerin verilmesinde Aynî'nin (v. 855/1451) *Umdetü'l Kâri* adlı eseri, İbn Hacer'in *Fethü'l Bârî* adlı eseri ve Nevevî'nin (v. 676/1277), *el-Minhâc* adlı eseri ve Hattâbi'nin (v. 388/998), *Meâlimü's Sünen* adlı eseri başta olmak üzere diğer şerhlerden de faydalanılmıştır.

Çalışmamızda fikhî konularla ilgili dört mezhebin temel kaynaklarına ve yardımcı kaynaklarına başvurulmuştur. Hanefî mezhebine ait Serahsî'nin (v. 483/1090) *el-Mebsût* adlı eseri, Maliki mezhebine ait İbn Abdilberr'in (v. 463/1071) *el-Kâfi* adlı eseri, Şâfiî mezhebine ait İmam Şâfiî'nin (v. 204/820) *el-Ümm* adlı eseri ve Hanbeli mezhebine ait İbn Kudame'nin (v. 620/1223) *el-Muğnî* adlı eserinden ve diğer fikhî eserlerden faydalanılmıştır.

Çalışmamızda başvurduğumuz kaynaklara ilk elden başvurulmuştur. Dipnot ve kaynakça kısımları İSNAD Atıf Sistemi'ne göre düzenlenmiştir.

Çalışmamızın giriş bölümünde konumuz ile ilgili olan kavramların lügat ve ıstılah manalarının açıklaması yapılmıştır. Birinci bölümde bebeklerle ilgili Rasulullah s.a.v'in uygulamalarının neler olduğu ile ilgili hadisler incelenmiştir. İkinci bölümde Rasulullah s.a.v'in çocuklara karşı yaklaşımı ile ilgili hadisler incelenmiştir. Üçüncü bölümde çocuklarla ilgili fikhî konuları içeren hadisler incelenmiştir. Dördüncü bölümde Rasulullah s.a.v'in gençlere yaklaşımının nasıl olduğu ile ilgili hadisler incelenmiştir. Sonuç bölümünde ele aldığımız hadisler ışığında ulaşılan bilgilere değinilmiştir ve çalışmada yer alan hadislerin istatistik tablosuna yer verilmiştir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Çalışmamızda 0-15 yaş aralığında olan çocuk ve gençlerle ilgili rivayetler incelenmiştir. Rivayetlerin konuları ve sahabî ravilerin yaşları dikkate alınarak bu konu aralığında oldukları tespit edilmiştir. Çalışmamız çocukların doğumu itibariyle yapılan uygulamalarla ilgili rivayetlerle başlamakta ve çocukların bulûğa ermeleri ve on beş yaş aralığındaki süreçlerle ilgili rivayetlerin verilmesiyle son bulmaktadır. Gençlik çağı uzun bir yaş aralığını kapsamasından dolayı çalışmamızın hacmini artırmamak amacıyla bu rivayetler 15 yaş ile sınırlı tutulmaktadır.

Çalışmamızda sadece sahabî ravilerinin vefat tarihlerine yer verilmektedir. Vefat tarihleri bulunmayan ve bilinmeyen sahabî ravilerinin vefat tarihleri soru işareti ile gösterilmektedir. Çalışmamızda yer verdiğimiz rivayetler Kütüb-i Sitte içerisinde yer alan rivayetlerden oluşmaktadır. Kütüb-i Sitte içerisinde tek gelen rivayetlerin ve lafız ve mana farklılığı olan rivayetlerin Kütüb-i Sitte dışında belirlediğimiz kaynaklarda geçen yerlerine işaret edilmektedir. Çalışmamızın hacmini artırmamak amacıyla yalnızca derecesi zayıf olarak belirtilen rivayetlerin ravileri tanıtılmaktadır.

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Tezimizin konusu olan “Rasulullah s.a.v’in çocuklara ve gençlere yaklaşımı” ile ilgili yazılmış birçok kitap, tez ve makale bulunmaktadır. Bu konu hakkında yapılmış çalışmaların fazla olması sebebiyle burada çalışmamıza en yakın Türkçe ve Arapça kitaplar, tezler ve makaleler tanıtılacaktır. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır:

Kitaplar ve Tezler

1. İbrahim Canan tarafından yazılan *Hız. Peygamber’in (s.a.v) Sünnetinde Terbiye* isimli eserdir. Bu eser 641 sayfadan oluşmaktadır. Eserde terbiyenin ne olduğuna ve safhalarına detaylı bir şekilde yer verilmektedir. Hız. Peygamber’in sünnetinde temel eğitimin ne olduğuna ve çeşitlerine değinilmektedir.

2. Adem Apak’ın *Hız. Peygamber’in Etrafındaki Çocuklar ve Gençler* isimli eseridir. Bu eser 194 sayfadan oluşmaktadır. Üç bölüm halinde ele alınan bu eser Hız. Peygamber’in çocukluk ve gençlik yıllarından, Hız. Peygamber’in çocuklarla ve gençlerle ilişkilerinden ve çocuk ve genç sahabilerden bahsetmektedir. 2019 yılında basılmıştır.

3. Muhammed Emin Yıldırım'ın *Çocuk Yetiştirme Ahlâkı* isimli eseridir. Bu eser 208 sayfadan oluşmaktadır. Eserde çocuk terbiyesi ve eğitiminden, çocuklara verilmesi gereken eğitimin nasıl olması gerektiğinden bahsedilmektedir.
4. Cemal Abdurrahman'ın *Peygamberimizin Çocuk Eğitimi* isimli eseridir. Bu eser 224 sayfadan oluşmaktadır. Altı bölüm halinde ele alınan bu eser çocuğun doğumu itibariyle başlayıp ergenlikten sonraki evreye kadar olan süreçleri kapsamaktadır. Bu dönem aralığında olan çocuklara Rasulullah s.a.v.'in verdiği eğitim metodu hadisler ışığında verilmektedir.
5. Zehra Korkmaz'ın *Asr-ı Saadet İkliminde Çocuk Olmak* isimli eseridir. Bu eser 155 sayfadan oluşmaktadır. Sekiz bölümden oluşan bu eserde Asr-ı Saadette yaşamış olan çocukların Rasulullah s.a.v ile bağları hadislerden yola çıkılarak anlatılmaktadır. 2013 yılında basılmıştır.
6. Nahid Aliş'in *Çocukların Eğitimi* isimli kitabıdır. Bu eser 362 sayfadan oluşmaktadır. Terbiyenin önemi ve çocukların haklarının neler olduğu anlatılmaktadır. 2012 yılında basılmıştır.
7. Faysal Muhammed el-Ömeri'nin "*Hız. Peygamber'in Gençlerin Bakımı ile İlgili Hadislerin Tahrici ve Araştırması*" isimli yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Ürdün Al al-Beyt Üniversitesinde, 233 sayfa olarak hazırlanmıştır.
8. Muhammed b. Salih b. Ali el-Alevi'nin "*Peygamber s.a.v'in Müslüman Çocuğa Hitabı ve Eğitim Uygulamaları*" isimli yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu çalışma 241 sayfa olarak hazırlanmıştır. Ümmü'l Kura Üniversitesinde 2010 yılında hazırlanmıştır.
9. Bekir Demir tarafından "*Hız. Peygamber'in Çocuklara Karşı Davranışlarıyla İlgili Rivayetler*" isimli yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesinde Temel İslam Bilimleri alanında 1995 yılında hazırlanmıştır. Danışman Yrd. Doç. Dr. Raşit Küçük'tür. 166 sayfadan oluşan bu tez çalışması giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmada sonuç kısmı, hadislerin, konuların ve sahabe ravilerin fihristi de yer almaktadır. Tez çalışmasında davranış ve motivasyon çeşitleri ve çocukluk evreleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Hız. Peygamber'in çocuklara karşı tavır ve davranışları hakkında ve çocukların eğitilmesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

10. Seyfullah Kara tarafından “*Hz. Peygamber s.a.v Döneminde Gençlik*” isimli yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi İslam Tarihi ve Sanatları Alanında 1996 yılında hazırlanmıştır. Danışman Prof. Dr. Bahattin Kök’tür. 143 sayfadan oluşan bu tez çalışması giriş, dört bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Tez çalışmasında Hz. Peygamber’in gençliği, gençlere karşı tebliğ ve eğitim ile ilgili noktalara değinilmiştir. Gençlerin toplum içindeki rolleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bu çalışmada konuyla ilgili rivayetlere değinilmiş ancak rivayetlerin durumu ile ilgili herhangi bir inceleme yapılmamıştır.

11. Hatice Yılmaz Çıtak tarafından “*Çocuklarla İletişimde Model Olarak Hz. Muhammed*” isimli yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği alanında 2009 yılında hazırlanmıştır. Danışman Prof. Dr. Mehmet Faruk Bayraktar’dır. 81 sayfadan oluşan bu çalışma giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Tez çalışmasında iletişim ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. Hz. Peygamber’in iletişim yönüne ve çocuklara karşı iletişimi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu çalışmada rivayetlerin tercümelerine konu bağlamında yer verilmiştir ancak rivayetler hakkında bir inceleme yapılmamıştır.

12. Fatmanur Biberici tarafından “*2-7 Arası Çocuklarda Sevgi ve Merhamet Değerlerinin Hadisler Işığında Öğretilmesi*” isimli yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesinde Din Eğitimi alanında 2010 yılında hazırlanmıştır. Danışman Doç. Dr. Muhiddin Okumuşlar’dır. 128 sayfadan oluşan bu çalışma giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Çalışmada çocukların gelişimi ile ilgili bilgilere değinildikten sonra çocuklarda sevgi ve merhamet değerleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada rivayetlerin durumları ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

13. Hasan Hüseyin Uyar tarafından “*Hz. Peygamber’in (s.a.v) Ehl-i Beyt Eğitimi*” isimli yüksek lisans tezi, Hitit Üniversitesinde Felsefe ve Din Bilimleri alanında 2013 yılında hazırlanmıştır. Danışman Prof. Dr. Osman Eğri’dir. 134 sayfadan oluşan bu çalışma giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Çalışmada Ehl-i Beyt kavramı tanıtılmakta, Hz. Peygamberin eğitiminin temellerinin neler olduğu ve ehl-i beyti nasıl eğittiği anlatılmaktadır. Çalışmada konu ile ilgili rivayetlere Arapça ve Türkçe olarak yer verilmiştir ancak rivayetlerin durumları ile ilgili bilgilere değinilmemiştir.

14. Recep Ertugay tarafından “*Hız. Peygamber’in Sünnetinde Şefkat*” isimli doktora tezi, Atatürk Üniversitesinde Temel İslam Bilimleri alanında 2017 yılında hazırlanmıştır. Danışman Prof. Dr. Nihat Yatkın’dır. 293 sayfadan oluşan çalışma giriş, dört bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Çalışmada şefkat kavramından ve şefkatin çeşitlerinden bahsedilmektedir. Hz. Peygamber’in çocuklara karşı beslediği şefkat de bir başlık altında incelenmektedir. Çalışmada yer verilen rivayetlerle ilgili kapsamlı bir inceleme yapılmamıştır.

15. İhsan Asfur tarafından “*Hız. Peygamber’in Çocuklara Davranışı ile İlgili Hadislerin Değerlendirilmesi*” isimli yüksek lisans tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde Temel İslam Bilimleri alanında 2018 yılında hazırlanmıştır. Danışman Doç. Dr. Halil İbrahim Kutlay’dır. 243 sayfadan oluşan bu tez çalışması üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Çalışmada Hz. Peygamber’in şahsiyetiyle örnek oluşu hakkında bilgilere yer verilerek, Kur’an’ı Kerim’deki çocuk ile ilgili ayetler ve Hz. Peygamber’in çocuklara davranışı ile ilgili rivayetler incelenmiştir. Çocuklarla ilgili olan bazı hadislerin tahriri ve derecesi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada sened şemasına ve ravilerin durumu ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

16. Merve Güngör tarafından “*Hız. Peygamber’in Genç Sahabileri Özel Olarak Eğitmesi*” isimli yüksek lisans tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesinde Temel İslam Bilimler alanında 2018 yılında hazırlanmıştır. Danışman Doç. Dr. Nimetullah Akın’dır. 118 sayfadan oluşan bu tez çalışması giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Tez çalışmasında; Hz. Peygamber’in eğittiği genç sahabiler tanıtılmıştır. Hz. Peygamber’in genç sahabilere nasıl bir eğitim verdiği ile ilgili hadisler zikredilerek açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmada hadisler hem Arapça hem de Türkçe olarak zikredilmiştir. Ancak hadislerin durumları ve raviler hakkında bilgilere yer verilmemiştir.

17. Suat Demirtaş tarafından “*Hız. Peygamber’in Gençleri Eğitim Yöntemleri*” ismiyle yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Alanında 2019 yılında hazırlanmıştır. Danışman Dr. Öğr. Üyesi Yakup Koçyiğittir. 294 sayfadan oluşan bu çalışma iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Hazırlanan tez çalışmasında; Kur’an ve sünnette Hz. Peygamber’in eğitimine değinilmiştir. Hz. Peygamber’in eğitimci olması ile ilgili hususlara yer verilmiştir. Hz. Peygamber’in gençleri eğitim usullerinin neler olduğu açıklanmıştır. Bu konu ile ilgili hadislerin tahriri ve değerlendirilmesi yapılarak ravi şemaları verilmiştir. Ancak ravilerin durumu ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

18. Adem Kızıltunçden tarafından “*Çocuk Eğitiminde Adâb-ı Muaşeret Öğretimi*” isimli yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde Temel İslam Bilimleri alanında 2019 yılında hazırlanmıştır. Danışman Dr. Öğr. Üyesi Fahreddin Yıldız’dır. 96 sayfadan oluşan bu çalışma giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Çalışmada Hz. Peygamber ve Enes b. Malik arasındaki bağ anlatılmakta, Enes b. Malik’in rivayetleri özelinde adâb ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Çalışmada sadece rivayetlere yer verilmiştir. Rivayetlerin durumu ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

19. Sevda Sakça tarafından “*Hz. Muhammed s.a.v’in Çocuk Eğitimine Verdiği Önem*” isimli yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi alanında 2020 yılında hazırlanmıştır. Danışman Doç. Dr. Mehmet Kasım Özgen’dir. 73 sayfadan oluşan bu çalışma beş bölüm halinde ele alınmıştır. Tez çalışmasında; eğitim ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. İslamiyet’ten önce ve sonra eğitimin nasıl olduğu, çocuk eğitimi ve terbiyesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada yer verilen rivayetler ile ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmemiştir.

20. Engin Keleş tarafından “*Hz. Peygamber’in s.a.v Hadislerinde Çocuk Hakları*” isimli yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde Temel İslam Bilimleri alanında 2021 yılında hazırlanmıştır. Danışman Doç. Dr. İbrahim Tozlu’dur. 135 sayfadan oluşan bu çalışma giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Tez çalışmasında; Kur’an’ı Kerim ve hadislerdeki çocuk hakları hakkında bilgilere yer verilmiştir. Hadisler ışığında çocukların hakları, korunmaları ve ebeveyn sorumlukları hakkında açıklamalara ve günümüz çocuk problemleri ile ilgili hususlar hakkında bilgilere yer verilmiştir. Zikredilen hadislerin durumları ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

21. Regaibe Kalyon tarafından “*Hadislerde 0-7 Yaş Dönemi Çocuk Eğitimi*” isimli yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesinde Temel İslam Bilimleri alanında 2022 yılında hazırlanmıştır. Danışman Dr. Öğr. Üyesi Kemel Fettuh’tur. 131 sayfadan oluşan bu çalışma dört ana başlık ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Bu çalışmada çocuk eğitimi ile ilgili hususlara yer verilmiştir. Eğitimin tanımı yapılarak eğitimle ilgili konulara yer verilmektedir. Rasulullah s.a.v’in çocuklara yaklaşımı doğum öncesinden başlanarak yedi yaşına kadar olan süreçleri kapsayacak şekilde verilmektedir. Bu çalışmada konu ile ilgili olarak zikredilen rivayetlerin durumları ile ilgili bilgilere yer verilmemiştir.

Makaleler

Bu konu ile ilgili yazılmış çok sayıda Türkçe ve Arapça makale bulunmaktadır. Bu makalelerde Rasulullah s.a.v'in çocuklara ve gençlere karşı yaklaşımlarının nasıl olduğu hadisler üzerinden izah edilmektedir. Rasulullah s.a.v'in çocuklara karşı sevgi ve merhameti gösterilmektedir. Rasulullah s.a.v'in çocuklara ve gençlere karşı nasıl bir eğitim ve terbiye verdiği gösterilmektedir. Bu makalelerden bazıları şunlardır:

1. Mehmet Emin Ay'ın, "*Hz. Peygamber s.a.v ve Çocuklar*" isimli makalesi Diyanet İlmî Dergisinde 2003 yılında yayınlanmıştır.
2. Adem Apak'ın, "*Hz. Peygamber'in s.a.v Çocuklarla İlişkileri Üzerine Tespit ve Değerlendirmeler*" isimli makalesi Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisinde 2010 yılında yayınlanmıştır.
3. İsmail Sağlam'ın, "*Hz. Peygamber'in Çocuk Eğitiminde Öne Çıkardığı Hususlar*", isimli makalesi Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisinde 2002 yılında yayınlanmıştır.
4. İsmet Ayşegül Yıldırım ve Ayhan Öz tarafından yazılan "*Hadislerde Çocuk ve Çocukluk*" isimli makale Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisinde 2021 yılında yayınlanmıştır.
5. Cemal Ağırman'ın, "*Ad Koyma ve Hz. Peygamber'in İsimlere Karşı Tutumu*" isimli makalesi Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisinde 1998 yılında yayınlanmıştır.
6. Mahmut Kelpetin'in, "*Peygamberimiz ve Gençlik*" isimli bildirisi 1. Şanlıurfa Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu'nda 2018 yılında yayınlanmıştır.
7. Orhan Yılmaz'ın, "*Hadis/ Sünnet Işığında Kız Çocuklarına Verilen Değer*" isimli makalesi Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisinde 2017 yılında yayınlanmıştır.
8. Mehmet Emin Çiftçi'nin, "*Üç Kız Çocuğunu Yetiştiren Cennete Gider Hadisi Üzerine Bir Değerlendirme*" isimli makalesi Sırat dergisinde 2021 yılında yayınlanmıştır.
9. Abdülhalim Oflaz'ın, "*Çocuk Eğitimi/Terbiyesinde Nebvi Eğitim*" isimli makalesi İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler dergisinde 2017 yılında yayınlanmıştır.

10. Ahmet Acarlıoğlu'nun, “İslam Tarihi Perspektifinden Çocuk Terbiyesinin Esasları ve Modern Eğitim Metodlarıyla Mukayesesi” isimli makalesi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisinde 2019 yılında yayınlanmıştır.

11. Abdurrahman Ece'nin “Hadisler Bağlamında Hz. Peygamber'in Eğitim ve Öğretim Metodu” isimli makalesi Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisinde 2019 yılında yayınlanmıştır.

12. Muhammed Mahmut'un, “Hz. Peygamberin Rehberliğinde Çocukların Bakımı ve Kişiliklerinin İnşası” isimli makalesi 2015 yılında yayınlanmıştır.

13. Abdülkadir Eşref Abdülkadir Muhammed'in, “Hz. Peygamber s.a.v'in Çocuklarla Sohbetindeki Belagati” isimli makalesi 2019 yılında yayınlanmıştır.

14. Muhammed Galib el-Ğuşeymi'nin, “Peygamber s.a.v'in Sünneti Işığında Erken Çocukluk Döneminde Ahlaki Eğitim” isimli makalesi 2010 yılında yayınlanmıştır.

15. Halid el-Arabi el-Fercani'nin “Peygamber Efendimiz s.a.v'in Çocuk Yetiştirmedeki Yaklaşımı: Farklılık ve Yenilik” isimli makalesi 2013 yılında yayınlanmıştır.

“Peygamberimizin Çocuklara Karşı Davranışlarıyla İlgili Kütüb-i Sitte'de Yer Alan Hadislerin Tahlili” isimli çalışmamızda çocuk ve gençlerle ilgili hadisler incelenmektedir. İncelediğimiz her rivayetin tahriri yapılmakta, sıhhat durumları hakkında bilgi verilmekte ve ravi şemaları gösterilmektedir. Her rivayetin açıklamasına öncelikle şerhlerden faydalanarak yer verilmektedir. Rivayetlerin vermek istedikleri anlam şerhlerden istifade edilerek açıklanmaktadır. Geniş bir konu olması sebebiyle çalışmamızda ele alacağımız rivayetler yaş sınırlamasına tabi tutulmaktadır. Çalışmamızda yer verdiğimiz rivayetler belli bir konu sıralamasına göre incelenmektedir. Çalışmamızda yer alan rivayetlerin bütün bir şekilde görülmesini kolaylaştırmak için istatistik tablosu hazırlanmaktadır.

Burada saymış olduğumuz çalışmalar konu ile ilgili hadislere yer vermekle birlikte hadisler hakkında kapsamlı bilgilere yer vermemektedir. Ravilerin durumları, rivayetlerin sıhhat durumları ve birkaç araştırma haricinde ravi şemalarına değinen çalışma bulunmamaktadır. Araştırmamızda saydığımız bu çalışmaların değinilmeyen noktaları izah edilmeye çalışılmaktadır. Çalışmamızda bu zikredilmeyen noktaların kapsamlı incelenmesine yer verilmeye çalışılmaktadır. Rivayetlerin Kütüb-i Sitte dışında geçtiği

yerleri de izah edilmektedir. Zayıf olarak belirlenen rivayetlerin zayıflık sebepleri açıklanmakta ve ravileri hakkında bilgi verilmektedir. Rivayetlerin sıhhat durumları ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

GİRİŞ

Kişinin dünyaya gelmesiyle birlikte geçirdiği birtakım evreler bulunmaktadır. Henüz doğmadan önceki dönem dahil olmakla birlikte insan yaşamı boyunca dört evreden geçmektedir. Bu evreler şu şekilde belirtilmektedir: Cenin dönemi, Temyiz öncesi dönem, Temyiz dönemi, Bulûğ dönemi ve Rüşd dönemi.¹

Cenin kelimesi, sözlükte “örtmek, gizlemek” manalarına gelmektedir. “Annesinin karnında saklanmış olması” manasında da kullanılmaktadır.² İslam hukukunda ceninin sağ olarak dünyaya gelmesiyle birtakım haklara sahip olmaktadır. Eksik vücûb ehliyetine sahip olmaktadır. Çocuğun sağ olarak doğmasıyla birlikte temyiz öncesi dönem de başlamış olmaktadır. Bu dönem içerisinde olan çocuk ibadetlerle yükümlü olmamaktadır. Yapmış oldukları ibadetler geçerli olmaktadır. Bu dönemdeki çocuğun işlemlerinin onun adına velisi veya vasîsi gerçekleştirmektedir. İyi ile kötünün ayrımının yapılabileceği dönem olan temyiz döneminde çocuk eksik eda ehliyetine sahip olmaktadır. Bu nedenle bu dönemde de ibadetleri yerine getirmekle sorumlu olmamaktadır.³

Bulûğ dönemi, çocuğun yetişkinliğe doğru adım atmaya başladığı dönem olmaktadır. Bâliğ olan kimse ibadetleri yerine getirmekle mükellef olmakta ve eylemlerinin sorumluluğunu da almaktadır. Kişinin malî tasarruflarını dikkatli şekilde gerçekleştirmesi rüşd dönemi içerisinde ele alınmaktadır. Rüşd dönemi, kişinin malını israftan uzak bir şekilde kullanabilme yetisi olarak da ifade edilebilmektedir. Rüşd için belirlenen bir yaş aralığının olmadığı, kişinin ruhsal olarak bu olgunluğa erişmesi şeklinde ifade edilmektedir.⁴

Çalışmamızın bu bölümünde bebek, çocuk, temyîz, mürâhik, bulûğ, genç ve terbiye kelimeleri sözlük ve terim anlamları verilerek açıklanacaktır. Temyîz ve bulûğ arasında farkların ne olduğu izah edilmeye çalışılacaktır.

¹ Mehmet Onur, *Bir Ehliyet Arızası Olarak Sefeh* (Selçuk Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011), 12.

² Muhammed b. Mükerrrem İbn Manzûr, *Lisânü'l Arab*, nşr. Abdullah Ali el-Kebir (Kahire: Dârü'l Maârif, 1119), “cnn”, 13/92.

³ Onur, *Bir Ehliyet Arızası Olarak Sefeh*, 13-15.

⁴ Onur, *Bir Ehliyet Arızası Olarak Sefeh*, 18-20.

Bebek kelimesi Arapça’da farklı kelimelerle ifade edilmektedir. Sözlükte, veled kelimesiyle ifade edilerek “yenidoğan” anlamı verilmektedir.⁵ Yine sözlükte radî kelimesiyle ifade edilerek “süt verilen çocuk” anlamında kullanılmaktadır.⁶ Çocukluğun ilk evresini bebeklik evresi oluşturmaktadır. Doğumla başlayıp iki yaşında kadar süren bu evreye de “süt çocukluğu evresi” adı verilmektedir. Bu dönemde bebek ihtiyaçlarının karşılanması için yardıma ihtiyaç duymaktadır. Bu dönemde bebekte fizyolojik, zihinsel ve duygusal pek çok değişim yaşanmaktadır. Bebeğin kulağına ezan okunması, güzel bir isim verilmesi gibi dinî birtakım faaliyetlerle din eğitiminin temeli bu dönemde atılmaktadır.⁷

Türkçe’de çocuk olarak ifade ettiğimiz kelime Arapça’da bu anlama gelecek farklı kelimelerle ifade edilmektedir. Sabî, tıfl, gulâm ve yetim bu kelimelerdendir. Bu kelimelerin lügat anlamları şu şekildedir. Sözlükte sabî, “henüz süttten kesilmemiş olan kimse” şeklinde tarif edilmektedir.⁸ “Küçük çocuk” anlamına da gelmektedir.⁹ Tıfl kelimesi sözlükte, “küçük olan her şey ve yenidoğan” anlamlarına gelmektedir.¹⁰ Sözlükte “doğumla bulûğa erinceye kadar ki yaş aralığında olan çocuk” anlamına da gelmektedir.¹¹ Gulâm kelimesi de “doğumla başlayan ve genç olana kadar devam eden yaş aralığı” olarak ifade edilmektedir.¹² Sözlükte “bulûğ çağına yaklaşan çocuk” anlamında da kullanılmaktadır.¹³ Yetim kelimesine sözlükte “henüz bulûğa ermeyen çocuk” anlamı verilmektedir.¹⁴ Kur’an-ı Kerim’de çocuk kelimesi bizzat geçmese de bu anlama gelen sabî, tıfl, gulâm, ibn, veled, yetim gibi kelimelerle çocukla ilgili meselelere ulaşılmaktadır. Bu kelimelerle henüz bulûğ çağına ulaşmamış kişiden bahsedildiği anlaşılmaktadır.¹⁵

⁵ Ebû’t Tahir Mecdüddin Muhammed b. Yakub b. Muhammed el-Fîrûzâbâdî, *el-Kâmûsü’l Muhît*, (Beirut: Müessesetü’r Risale, 1426/2005), “vld”, 1/327.

⁶ Fîrûzâbâdî, “rda”, 1/722.

⁷ Eyüp Şimşek, “Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/4 (Ağustos 2004), 208-215.

⁸ Fîrûzâbâdî, “sby”, 1/1302.

⁹ Ahmed Muhtar Ömer, *Mu’cemü’l Lugati’l Arabiyyeti’l Muasıra*, (Kahire: Âlimü’l Kütüb, 1429), “sby”, 1/1267.

¹⁰ Fîrûzâbâdî, “tfl”, 1/1025.

¹¹ Ömer, “tfl”, 1/1405.

¹² Fîrûzâbâdî, “glm”, 1/1143.

¹³ Ömer, “glm”, 1/1638.

¹⁴ Fîrûzâbâdî, “ytm”, 1/1172.

¹⁵ Hayati Hökelekli, “Çocuk”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/355.

Doğumla başlayan ve ergenlik çağına kadar devam eden döneme “çocukluk”, bu dönemi yaşayan kimseye de “çocuk” denilmektedir.¹⁶ Çocukluk çağı insan ömrünün en önemli zamanlarından biridir. Çocukluk çağı 2-12 yaş arasını kapsayan ilk çocukluk ve son çocukluk diye dönemlere ayrılarak ifade edilmektedir.¹⁷

Çocukluk çağının kişinin ruh ve beden olarak gelişmesinde öncelikli rolü vardır. İbn Kayyîm (v. 751/1350), insanın ayrılmaz bir özelliği olan huyun; çocukta, küçüklüğünde onu yetiştirenler tarafından alıştırılan öfke, inat, acelecilik, hafiflik, hevaya uymak, hiddet ve hırs gibi ahlâklardan meydana geldiğini kaydeder. Küçüklükte öğrenilen şeyler zamanla alışkanlık haline geleceğinden Peygamber Efendimiz s.a.v çocuklara farz olmadığı halde ibadetlerin alıştırılmasını tavsiye etmiştir. Terbiyeciler de çocuğun meşguliyette kalıp aklının dağılmamasından önce terbiye edilmeleri gerektiği hususunda hemfikirdirler.¹⁸

İslam eğitimcileri eğitimin doğumla hatta çocuk anne karnındayken başlayacağı görüşündedir. Bu görüşün temeli, anne ve babanın ahlâkî ve fikrî yapılarının çocuğun eğitiminde büyük etkiye sahip olması ve çocuğun esnek bir tabiata sahip olup iyi veya kötü her türlü etkiye açık olmasından kaynaklanır. Bebeklik döneminden itibaren çocukta sağlam bir ahlâkî yapı oluşturmaya büyük bir önem verilmelidir. Çocuklara küçük yaştan itibaren davranış eğitimi, sofrâ adâbı, giyim ahlâkı ve temizlik ahlâkı verilmeye başlanmalıdır.¹⁹

Temyîz, sözlükte “nesnelar arasında ayırım yapmak”²⁰ ve “iki şeyi birbirinden ayırmak”²¹ anlamlarında kullanılmaktadır. Sözlükte “yararı ve zararı birbirinden ayırma, kişinin kendi faydası ve zararına olan şeyleri bilmesi” anlamlarına gelmektedir.²² “Farklı olanları ayırt etmek ve idrak etmek” manalarına da gelmektedir.²³

¹⁶ Mehmet Âkif Aydın, “Çocuk” (Fıkıh), *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/361.

¹⁷ Şimşek, “Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi”, 209-210.

¹⁸ İbrahim Canan, *Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünnetinde Terbiye* (İzmir: Işık Akademi Yayınları, 2008), 145-146.

¹⁹ Hökeleli, “Çocuk”, 8/357.

²⁰ İbn Manzûr, “myz”, 5/ 412.

²¹ Fîrûzâbâdî, “myz”, 1/526.

²² Ömer, “tmyz”, 1/2145.

²³ İbrahim Kâfi Dönmez, “Temyîz”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/ 437.

Temyîz kelimesi fıkıh terimi olarak “kişinin söz ve davranışlarının sebep ve sonuçlarını anlayabilmesi ve bu anlayışa bağlı olarak kendi iradesini kullanabilme yetisi” manasında kullanılmaktadır.²⁴

Temyîz dönemi genellikle yedi yaşından itibaren başlayan ve çocuğun bulûğa ermesiyle son bulan dönemi kapsamaktadır. Bu dönem içerisinde olan çocuk akli melekelerini kullanarak kararlar alabilmekte ve eylemlerinin neticesini kavrayabilmektedir.²⁵ Bulûğa ermemiş olsa da fiillerinin ne sonuçlar getirdiğini az da olsa anlayan çocuk, akli gelişimini henüz tamamlamadığı için eksik ehliyetli sayılmaktadır. Mümeyyiz küçüklerin eksik edâ ehliyeti ibadet ve hukuki işlemler alanlarında farklı kapsama sahip oldukları için ayrı şekilde incelenmektedir. Mümeyyiz küçük, namaz, oruç, hac gibi ibadetlerle de yükümlü olmamaktadır.²⁶

Mürâhik kelimesi sözlükte “bulûğa yaklaşmış çocuk” anlamına gelmektedir.²⁷ Bu durumda olan kız çocuğuna da mürâhika isminin verildiği belirtilmektedir.²⁸ Terim anlamı olarak mürâhik kelimesi, “bulûğ çağıının yaş aralığında bulunup da henüz kendisinde bulûğ belirtileri görülmeleyen kimseyi” ifade etmektedir. Mürâheka döneminde olan bir çocuk temyiz ve bulûğ arasında bir yaş aralığında kabul edilerek mümeyyiz küçüğün hükümlerine uymaktadır. Bulûğ yaşının tespiti konusunda mezhepler farklı yaş aralıklarını kabul ettiklerinden dolayı çocuğun hangi yaş aralığında mürâhik sayılacağı konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. Bu dönem çocukların hızlı bir değişim ve gelişim yaşadıkları bir dönem olmasından dolayı eğitimleri konusunda oldukça hassas davranılması gerekmektedir.²⁹

Bulûğ kelimesi sözlükte “ulaşmak, sona ermek ve tamamlanmak” manalarına gelmektedir.³⁰ Sözlükte “reşit olma yaşı, güç ve kuvvet bakımından tamamlanma

²⁴ Dönmez, “Temyîz”, 40/437.

²⁵ Muhammed Latif Altun, “İslâm Hukukuna Göre Çocukta Vücûb, Edâ ve Ceza Ehliyeti”, *XIV. Uluslararası Mevlîd-i Nebî Sempozyumu “İslâm ve Çocuk” Tebliğler Kitabı*, ed. Kadri Önemli vd. (Şanlıurfa: Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2021), 149.

²⁶ Ali Bardakoğlu, “Ehliyet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 10/536.

²⁷ Fîrûzâbâdî, “rhk”, 1/889.

²⁸ İbn Manzûr, “rhk”, 10/130.

²⁹ Nihat Dalgın, “Mürâhik”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/40-41.

³⁰ İbn Manzûr, “blğ”, 8/419.

aşaması” şeklinde ifade edilmektedir. “Kişinin aklının olgun ve güçlü olması” anlamlarına gelmektedir.³¹

Terim anlamı olarak, “erişkinlik yaşına ulaşmak ve mükellef olmayı” ifade etmektedir. Bulûğ, çocuğun cinsî ve bünyevî olarak ergenliğe ulaşmasını ifade etmektedir. Bulûğ dönemi kişinin çocukluk döneminden çıkıp yetişkinliğe doğru adım atmaya başladığı dönem olmaktadır. Bu dönemle birlikte kişi hem bedenen hem de aklen yeterli bir olgunluğa eriştiğinden tam edâ ehliyetine sahip olmaktadır. Kişi bâliğ olmakla haklarını kullanmaya, hukuki işlemlerini kendisi yapmaya, dinî ve içtimaî mükellefiyetlere muhatap olmaya ve cezâî sorumluluk taşımaya başlamaktadır.³²

Genç kelimesi Arapça’da şebâb kelimesi ile ifade edilmekte ve sözlükte “gençlik, delikanlılık” anlamlarına gelmektedir. Şebbe kelimesiyle de “genç ve delikanlı” anlamlarında kullanılmaktadır.³³ Şâbbe kelimesiyle de “genç kız” anlamında kullanılmaktadır.³⁴

Gençlik dönemi bulûğ ile başlamaktadır. Bu yaş aralığının ne zaman bittiğine dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır.³⁵ Gelişim psikolojisi ile ilgili kaynaklarda gençliğin ortalama kızlarda 11-13, erkeklerde de 13-15 yaşlarında başladığı ve 20-25 yaşına kadar devam eden bir dönem olduğu belirtilmektedir. İslami açıdan gençlik bulûğ ile başlayıp 20’li 40’lı yaşlara kadar devam eden süreç olarak kabul edilmektedir.³⁶ Genel kabule göre 12-24 yaş aralığı gençlik dönemi olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde kişi bedensel ve ruhsal pek çok değişim geçirmektedir. Bu dönem kişinin ilerleyen yaşlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.³⁷

Gençliğin tam olarak hangi yaş aralığını kapsadığı konusunda tam bir netlik bulunmamaktadır. Bu konu ile ilgili dil bilimcilerinin gençlik tanımları şu şekildedir: Zebîdî (v. 1205/1791) 17 yaşında başlayıp 51 yaşında tamamlanan dönem olarak ifade

³¹ Ömer, “blğ”, 1/241.

³² Ali Bardakoğlu, “Bulûğ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 6/413-414.

³³ Fîrûzâbâdî, “şbb”, 1/99.

³⁴ İbn Manzûr, “şbb”, 1/480.

³⁵ Arzu Kayacan, *Kur’ân’da Çocuk Eğitimi* (Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 11.

³⁶ Turgay Gündüz, İslam’ın Eğitim Anlayışı Çerçevesinde Gençlik Dönemi Din ve Ahlâk Eğitimine Yeni Bir Bakış, *Gençlik Dönemi ve Eğitimi- II, Tartışmalı İlmi Toplantı*, ed. Hayati Hökelekli (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2003), 53.

³⁷ Sabri Akpolat, “Peygamberimiz ve Gençlik”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/17 (Haziran 2007), 209.

etmektedir. Bazıları bulûğ ile başlayıp 30 yaşında tamamlanan dönem ve bazıları da 16-32 yaş aralığını kapsayan dönem olarak ifade etmektedir. Dil bilimcilerinin gençlik dönemi ile ilgili olarak tercih ettikleri görüş bulûğ ile başlayıp kırk yaşına kadar olan dönem olarak ifade edilmektedir. Bu görüşün tercih edilme sebebi olarak da gençlik kelimesinin lügavî anlamının güç ve büyüme olması ve kırk yaş ile de bu büyümenin tamamlanmış olmasından kaynaklanmaktadır.³⁸

Terbiye, sözlükte “çocuğu besleyip büyütmek ve yetiştirmek”³⁹ anlamlarına gelmektedir. “Korumak, ıslah etmek ve gözetmek” anlamlarında da kullanılmaktadır. Terbiye, “çocuğun fiziksel, zihinsel ve ahlâkî bakımdan mükemmelliğe ulaşmasını sağlamak” şeklinde tarif edilmektedir.⁴⁰

Terbiye ile ilgili Râğıb el-İsfahânî (v. 502/1108) şöyle bir tanım yapmaktadır: “Bir şeyi en mükemmel derecesine ulaşıncaya kadar adım adım inşa etmektir”. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere terbiye, zamana yayılarak gerçekleştirilmeye çalışılan ve fizikî, zihnî ve ahlâkî yönden kişinin olgunlaşmasını sağlamaya çalışan bir faaliyettir.⁴¹

Terbiye kelimesiyle birlikte “bilgi öğretmek, ders vermek” anlamlarında tâlim kelimesi, “eğitmek, bilgilendirmek” anlamlarında te’dîb kelimesi ve “ahlâkını güzelleştirmek” anlamında da tehzib kelimesi kullanılmaktadır.⁴² Terbiyede takip edilen dönemler ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki evlenmeye karar verilmesiyle başlayan ve çocuğun doğumuyla son bulan Tedbiri Dönemdir. İkincisi, çocuğun doğumuyla başlayan ve ölüme kadar devam eden Tatbiki Dönemdir. Tedbiri Dönem, nikâh öncesinde eş seçimi ve hamilelik sırasında dikkat edilmesi gereken hususlarla ilgili bilgilere yer vermektedir.⁴³

Tatbiki Dönem yani çocuğun doğumuyla başlayan ve ölüme kadar süren bu dönem terbiye bakımından insan hayatının en önemli safhasını oluşturmaktadır. Bu

³⁸ Said b. Ali b. Vehf el-Kahtânî, *el-Hedyü'n Nebevî fi Terbiyyeti'l Evlad*, (Riyad: Matbaatü Sefîr), 1/203-204.

³⁹ Fîrûzâbâdî, “rbv”, 1/1286.

⁴⁰ Ömer, “rbb”, 1/ 852.

⁴¹ Ziya Kazıcı vd. “Tâlim ve Terbiye” (İslâm Tarihinde Tâlim ve Terbiye), *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/515.

⁴² Kazıcı vd. “Tâlim ve Terbiye”, 39/515.

⁴³ Canan, *Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünnetinde Terbiye*, 80.

safhaların ilki doğumla başlayıp bulûğa kadar süren çocukluk dönemidir. Bu dönemde yer alan çocuğa tıfl denilmektedir.

Çocukluk dönemi yaş aralığına göre dört kısma ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, çocuğun doğumundan başlayarak süttten kesilmesine kadar süren süt devresi dönemidir. Bu dönemdeki çocuğa sabî ismi verilmektedir. İkincisi süttten kesilmesinden yedi yaşına kadar süren müdahale dönemidir. Bu dönemdeki çocuğa gulâm denilmektedir. Üçüncüsü yedi yaşından on yaşına kadar olan temyîz devresidir. Bu dönemdeki çocuğa yâfi’i denilmektedir. Son dönem ise on yaşından bulûğa kadar olan bulûğ dönemini kapsamaktadır. Bu dönemdeki çocuğa da hazver ismi verilmektedir.⁴⁴

Temyîz ve Bulûğ dönemi birbirlerinin devamı niteliğinde olan bir dönemin bitmesiyle diğeri bir dönemin başladığı iki safhadır. Bu iki safha çocukluk döneminin en önemli dönemlerini oluşturmaktadır. Temyîz dönemi kişinin kendi iradesiyle haklar ve borçlar meydana getirebilmesi noktasındaki yetersizliğinin son bulmasını ifade etmektedir. Temyîz gücüne sahip olan bir çocuk eksik edâ ehliyetine sahip olmaktadır.⁴⁵ Bulûğ dönemine erişmiş olan bir çocuk ise hem bedenî hem de ruhî bir olgunluğa eriştiği için tam edâ ehliyetine sahip olmaktadır. İbadetler, haramlar, hukuki mesuliyetler gibi konulardaki haklarından faydalanmaktadır.⁴⁶

Müteahhirûn hukukçular normal şartlarda yedi yaşından itibaren temyîzin başlayabileceğini söylemektedir. Bu yaşta olan çocuk, davranışlarının iyi kötü, fayda veya zarar getireceğini anlamaya başlamaktadır. Ancak davranışlarının sonucunu anlayabilmesi için yalnızca temyîz gücü yeterli olmadığından bu yaşta olan bir çocuğun cezaî sorumluluğu yoktur. Cezaî ehliyetine sahip olabilmesi için bulûğa ermek şartı aranmaktadır.⁴⁷ İslam hukukçuları kızlarda dokuz, erkeklerde ise on iki yaşın tamamlanmasını bulûğa girmek için ön şart olarak kabul etmektedir. Bununla birlikte erkek için ihtilam olma ve kız için hayız görmenin de bulûğ için bir ölçüt olduğu belirtilmektedir. Bulûğ için kabul edilen son bir ölçüt de hükmen bulûğ olup azâmi yaş sınırına ulaşmaktır. Ebû Hanife’ye (v. 150/767) göre erkek on sekiz, kız on yedi yaşını tamamladığı zaman

⁴⁴Abdulhalim Oflaz, “Çocuk Eğitimi/Terbiyesinde Nebevî Metod”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11 (Nisan 2017), 292-293.

⁴⁵Dönmez, “Temyîz”, 40/438.

⁴⁶Bardakoğlu, “Bulûğ”, 6/414.

⁴⁷Mücahit Çolak, “İslâm Hukukunda Ceza Ehliyeti Açısından Yaş Küçüklüğü”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/35 (Erzurum 2011), 114-116.

hükmen bâliğ sayılmaktadır. İslam hukukçularının çoğunluğu da kız ve erkeğin on beş yaşının tamamlamasıyla hükmen bâliğ olduklarını söylemektedir.⁴⁸

⁴⁸ Bardakoğlu, “Bulûğ”, 6/413-414.

BİRİNCİ BÖLÜM

Çalışmamızın bu bölümünde Hz. Muhammed s.a.v'in çocukların doğumu itibarıyla yapmış olduğu bazı uygulamalarla ilgili hadislerin tahlil ve değerlendirilmesi yapılacaktır. Hadislerde tespit ettiğimize göre bu uygulamalar çocuğa isim konulması, kulağına ezan okunması, tahnik ve akika kurbanı kesilmesidir.

1. RASULULLAH S.A.V'İN BEBEKLERLE İLGİLİ UYGULAMALARI

1.1. İsim Koyulması

İnsanın diğer kişilerden ayrılmasını sağlayan en önemli husus ismidir. Kişinin yaşamı boyunca en çok duyduğu şeylerin başında ismi gelir. İsim, kişiye ait olmakla birlikte onun karakter gelişiminde de etkili olan önemli bir unsurdur. Güzel anlamlar içeren isimler kişide olumlu etkiler meydana getirmekte, kötü anlamlar içeren isimler ise kişide olumsuz etkiler meydana getirmektedir.

İslam'da çocuğa isim verilmesi hakkı öncelikli olarak babaya verilmektedir. Baba bu hakkı kullanamaz durumda olursa bu hak anneye geçmektedir. Hz. Muhammed s.a.v hem söyleniş hem de mana bakımından güzel isimlerin konulmasını tavsiye etmektedir. İslam adâbına uymayan, Allah'tan başkasına kulluk anlamı taşıyan isimlerin konulmasını yasaklamaktadır.⁴⁹

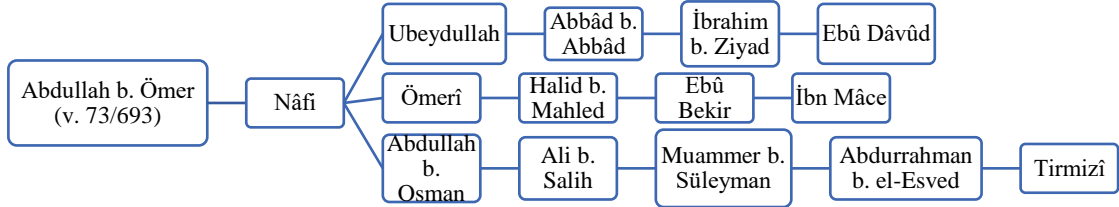
Çocuğa isim koyulması ile ilgili rivayetler Kütüb-i Sitte'de geçen hadisler ışığında tespit edilmiş ve tahlil edilmiştir. Bu konu ile ilgili rivayetler Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinden, Tirmizî'nin, Ebû Dâvûd ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinden tespit edilen on iki rivayeti kapsamaktadır.

⁴⁹ M. Özgü Aras, "Ad Koyma", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1988), 1/333.

1.1.1. Çocuklara Güzel isim Koyulması

1. Bize İbrahim b. Ziyad anlattı. Bize Abbâd b. Abbâd, Ubeydullah'tan o da Nâfi'den o da İbn Ömer'den anlattı. İbn Ömer r.a Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu söyledi: "Allah'a isimlerin en sevimli olanı, Abdullah ve Abdurrahman'dır."⁵⁰

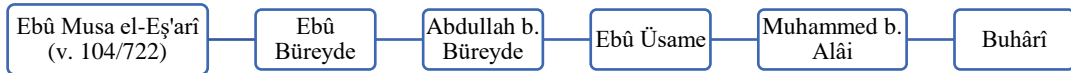
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu rivayet Ebû Dâvûd'un, İbn Mâce'nin ve Tirmizî'nin Sünen'lerinde geçmektedir. Tirmizî, İbn Ömer'den gelen bu rivayet için "hasen garip" demektedir.⁵¹ Nâsiruddin el-Elbâni "sahih" olduğunu söylemektedir.⁵²

2. Muhammed b. Alâi bize anlattı. Bize Ebû Üsame, Abdullah b. Büreyde'den o da Ebû Büreyde'den o da Ebû Musa'dan anlattı. Ebû Musa r.a şöyle dedi: "Benim bir oğlum doğdu hemen onu Rasulullah s.a.v'e götürdüm. Rasulullah s.a.v ona İbrahim ismini verdi. Hurma ile bebeğin damağını ovaladı, ona bereketle dua etti ve bana geri verdi. O, Ebû Musa'nın en büyük çocuğuydu."⁵³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



⁵⁰ Ebû Dâvûd Süleyman b. el-Eş'as b. İshak es-Sicistâni el-Ezdî, *Sünen-i Ebû Dâvûd*, nşr. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid (Beyrut: Mektebetü'l Asriyye), "Edeb", 69 (No. 4949).;

قال رسول الله ﷺ: أحب الأسماء إلى الله تعالى عبد الله، وعبد الرحمن.

Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid Mâce el-Kazvîni, *Sünen-i İbn Mâce*, nşr. Şuayb el-Arnaut (b.y.: Dârü'l Risaleti'l Alemiyye, 1430/2009), "Edeb", 30 (No. 3728).; Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre et-Tirmizî, *el-Câmi'ül-kebir*, nşr. Beşşâr Avvâd Ma'ruf (Beyrut: Dârü'l Garbi'l İslami, 1998), "Edeb", 64 (No. 2833).

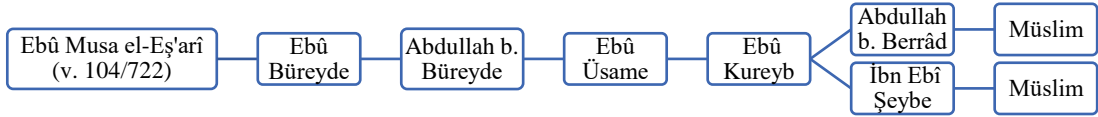
⁵¹ Tirmizî, "Edeb", 64 (No. 2833).

⁵² Nâsiruddin el-Elbâni, *Sahihu ve Zaifu Sünen-i Tirmizî*, (b.y.: Mektebetü'l Maârif, 1419/1998), 3/130.

⁵³ Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrahim el-Cu'fî el-Buhârî, *el-Câmi'ü's-sahih*, thk. Muhammed Züheyr b. Nasır (Dımaşk: Dâru Tavki'n Necat, 1422/2001), "Edeb", 109 (No. 6198).;

ولد لي غلام، فأنبت به النبي ﷺ فسماه إبراهيم، فنحكه بتمر، ودعا له بالبركة، ودفعه إلي، وكان أكبر ولد أبي موسى.

Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccac b. Müslim el-Kuşeyrî, *el-Câmi'ü's-sahih*, nşr. Muhammed Fuad Abdülbaki (Beyrut: Dârü İhyai't Türesi'l Arabiyye), "Adâb", 2145.



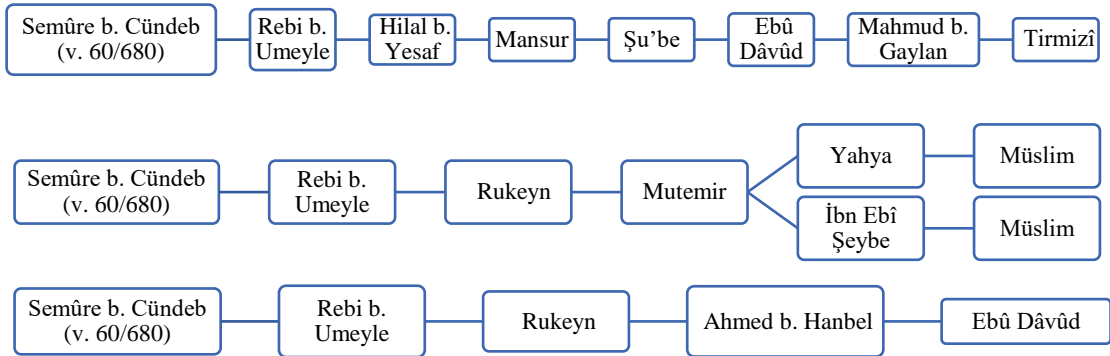
Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Peygamber Efendimiz s.a.v hakkı ve adaleti yaymak için gönderilen peygamberlerin isimlerinin verilmesini tercih etmektedir. Allah Rasulü s.a.v aynı zamanda abd ile başlayan yani Allah'a kulluğu ifade eden isimlerin de çocuklara verilmesini tavsiye etmektedir.⁵⁴

3. Bize Mahmut b. Gaylan anlattı, dedi ki: Bize Ebû Dâvûd, Şu'be'den o da Mansur'dan o da Hilal b. Yesaf'tan o da Rebi b. Umeyle'den o da Semure b. Cündeb'ten şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Oğluna Rebâh, Eflah, Yesâr ve Necîh ismini koyma. Bu isimle biri orada var mı diye sorulur da hayır denilir."⁵⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'i, Ebû Dâvud ve Tirmizî'nin Sünen'lerinde geçmektedir. Tirmizî, bu hadis için "hasen sahih" demektedir. Nâsıruddin el-Elbâni, "sahih" demektedir.⁵⁶ Ebû Dâvûd'un Sünen'inde de "sahih" olarak geçmektedir.

⁵⁴ Mehmet Emin Özağar vd. (ed.), *Hadislerle İslâm* (İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020), 4/120.

⁵⁵ Tirmizî, "Edeb", 65 (No. 2836).;

لا تسمى غلامك رباح ولا أفلح ولا يسار ولا نجیح. يقال: أثم هو؟ فيقال: لا.

Müslim, "Adâb", 2136.; Ezzî, "Edeb", 70 (No. 4959).

⁵⁶ Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i Tirmizî*, 3/131.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v insanların isimleri yüzünden utanmaması, saygınlıklarını koruyabilmesi ve isimlerinden dolayı kendileri hakkında olumsuz bir kanaat oluşmaması için isimlerin en güzel şekilde seçilmesine dikkat etmektedir. Nitekim verdiğimiz rivayette geçen Rebâh yani kazanç, Eflah yani kurtulmuş, Yesâr yani kolaylık ve Necîh yani başarılı isimlerinin verilmesini yasaklamasının sebebi bu isimli kişiler çağırıldıklarında orada bulunmamaları durumunda kolaylık yok, başarı yok şeklinde cevap verildiği takdirde insanlar dolaylı olarak karamsar bir ruh haline bürünmüş olmaktadır. Rasulü Ekrem s.a.v isimlerin dahi hayırlı ve uğurlu sayılmasını istemekte algılanış biçimi itibariyle de uğursuz sayılmasını istememektedir.⁵⁷

4. Bize Amr b. Avn anlattı. Amr b. Avn şöyle dedi: Bize Müsedded anlattı. Müsedded şöyle dedi: Bize Hüseyim, Dâvud b. Amr'dan o da Abdullah b. Ebî Zekeriya'dan o da Ebû Derda'dan anlattı, şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v şöyle buyurmuştur: Kıyamet gününde sizler isimlerinizle ve babalarınızın isimleriyle çağırılacaksınız. Bu yüzden güzel isimler seçiniz."⁵⁸

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Abdullah b. Ebî Zekeriyya: Kendisi Ebû Derda, Selman el-Farisi ve Ubade b. Sabit gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Rebia b. Yezid, Safvan b. Amr, Nâfi ve Müslim b. Ziyad kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. İbn Ebî Hâtim, Ebû Derda'dan mürsel olarak hadis rivayet ettiğini belirtmektedir. Şam tabiiilerinden olduğu ve sika olduğu belirtilmektedir.⁵⁹

Dâvud b. Amr: Kendisi Atıyye b. Kays, Abdullah b. Ebî Zekeriyya ve Mekhul eş-Şami gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Halid b. Abdullah, Muhammed b.

⁵⁷ Özafşar vd., *Hadislerle İslâm*, 4/125.

⁵⁸ Ezdî, "Edeb", 69 (No. 4948).;

إنكم تدعون يوم القيامة بأسمائكم، وأسماء آبائكم، فأحسنوا أسماءكم.

⁵⁹ Ebû'l Haccac Cemaluddin Yusuf b. Abdurrahman b. Yusuf el-Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, nşr. Beşşar Avvad Ma'ruf (Beyrut: Müessesetü'r Risale, 1400/1980), 14/521-522.

Yezid, Hüseyim b. Bişr ve Ebû Avane kendisinden hadis rivayet etmektedir. İbn Ebî Hâtim, onun için “şeyh” demektedir. İbn Hibbân “sika” olduğunu söylemektedir.⁶⁰

Hüseyim: Kendisi Haccac b. Ertat, Humeyd et-Tavil, Süleyman et-Temimi, Enes b. Malik ve Şu’be b. Haccac gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Said b. Mansur, Müsedded b. Müserhed, Ziyad b. Eyyub ve Yahya b. Main gibi isimler kendisinden hadis rivayet etmektedir. “Ezberinin çok iyi” olduğu ve “sika” olduğu söylenmektedir.⁶¹

Müsedded: Kendisi Bişr b. Mufazzal, Cafer b. Süleyman, Hammad b. Zeyd ve Süfyan b. Uyeyne gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Buhârî, Ebû Dâvûd ve Yakub b. Süfyan gibi isimler kendisinden hadis rivayet etmektedir. Nesâî, “sika”, Yahya b. Main “saduk” olduğunu söylemektedir.⁶²

Amr b. Avn: Kendisi Hammad b. Seleme, Şuayb b. İshak, Süfyan b. Uyeyne ve Veki’ b. Cerrah’tan hadis rivayet etmektedir. Buhârî, Ebû Dâvûd, Abbas b. Cafer ve Yahya b. Main kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. İclî ve İbn Hibbân “sika”, İbn Ebî Hâtim, “sikatün hüccetün” olduğunu söylemektedir.⁶³

Nâsıruddin el-Elbâni bu hadisin “zayıf” olduğunu söylemektedir. Münzirî⁶⁴ ve Sehârenfûrî⁶⁵ (v. 1346/1927-28), Abdullah b. Zekeriya isimli ravinin hadisi Ebû Derda’dan işitmediğini ve bu nedenle hadisin munkatı olduğunu belirtmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v çocuklara güzel isim verilmesine büyük bir önem vermektedir. Güzel isimlere dikkat çekmekte ve bu konu hakkında uyarılarda bulunmaktadır. Allah Rasülü s.a.v tevhid akîdesine aykırı olan isimleri koymamış böyle isimler konulmuşsa da onları değiştirmiştir. Anlamı ve çağrışımı olumsuz olan isimleri koymamıştır. Hem telaffuzu hem de anlamı güzel olan isimleri koymuş ve koyulmasını tavsiye etmiştir. Peygamberimiz s.a.v, önceki peygamberlerin isimlerini vermeyi de tavsiye etmiştir.

⁶⁰ Mizzî, *Tehzîbü’l Kemal*, 8/432-433.

⁶¹ Mizzî, *Tehzîbü’l Kemal*, 30/273-283.

⁶² Mizzî, *Tehzîbü’l Kemal*, 27/444-446.

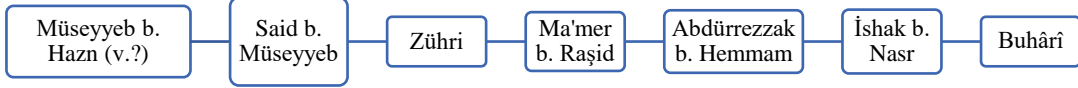
⁶³ Mizzî, *Tehzîbü’l Kemal*, 22/178-179.

⁶⁴ Ebû’t Tayyib el-Azîmâbâdî, *Avnû’l Ma’bûd* (Beyrut: Dârü’l Kütübi’l İlmiyye, 1415), 13/199.

⁶⁵ Halil Ahmed es-Sehârenfûrî, *Bezlü’l Mechûd* (Hind: Merkezü’ş Şeyh Ebû’l Hasen en-Nedvi li’l Buhus ve Diraseti’l İslamiyye, 1427/2006), 13/349.

5. Bize İshak b. Nasr anlattı. Bize Abdürrezzak anlattı. Bize Ma'mer, Zühri'den o da İbn'ül Müseyyeb'den o da babasından haber verdi: “Babası Rasulullah s.a.v'in yanına geldiğinde Rasulullah s.a.v ona ismin ne? diye sordu. O da Hazn dedi. Rasulullah s.a.v sen Sehl'sin buyurdu. O da: Ben babamın bana verdiği ismi değiştirmem dedi. İbn'ül Müseyyeb: Daha sonra hâlâ sertlik, kabalık devam etti dedi.”⁶⁶

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen “sahih” bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

İsimlerin kişiler üzerindeki etkisini ifade eden bu hadiste Rasulullah s.a.v, sertlik manasına gelen isim yerine kolaylık manasında bir ismi tercih etmektedir. Şârihler hadiste geçen “daha sonra katılık devam etti” ifadesinin izahıyla ilgili şu açıklamalarda bulunmaktadır. Aynî, bu cümleyle zorluğun kastedildiğine ve onların ahlâklarında kabalık kaldığına işaret etmektedir.⁶⁷

Kevâkibî (v. 1096/1685), burada Hazn isminin Sehl ismine değiştirilme konusunun zorunlu bir durum olmadığını söylemektedir. İsim vermenin manasına göre olmadığını ancak bir ayırım sağlamak için olduğunu söylemektedir. Aynı zamanda güzel bir isimle çağrılmanın ve kötü isimlerin daha güzel anlamlı olanlarıyla değiştirilmesinin de uygun bir davranış olduğunu belirtmektedir.⁶⁸

6. Bize Said b. Ebî Meryem anlattı. Bize Ebû Gassan anlattı. Bana Ebû Hazm, Sehl'den anlattı. Sehl b. Sa'd r.a şöyle dedi: “Münzir b. Ebî Üseyd doğduğu zaman Rasulullah s.a.v'e götürüldü. Rasulullah s.a.v onu kucağına oturttu. Ve Ebû Üseyd oturuyordu. Rasulullah s.a.v önünde bir şeyle ilgileniyordu. Ebû Üseyd de oğlunun Rasulullah'ın kucağından kaldırılmasını emretti. Rasulullah s.a.v ilgilendiği şeyi bıraktınca: Çocuk

⁶⁶ Buhârî, “Edeb”, 107 (No. 6190).;

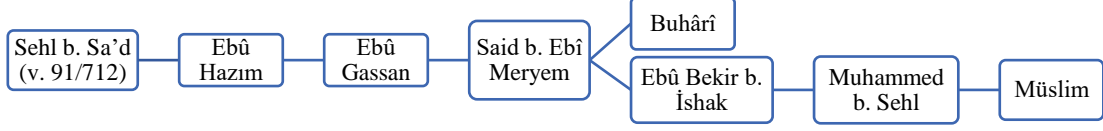
أن أباه جاء إلى النبي ﷺ فقال: ما اسمك قال: حزن، قال: أنت سهل قال: لا أغير اسما سمانيه أبي قال ابن المسيب: فما زالت الحزونة فينا بعد.

⁶⁷ Ebû Muhammed Bedrüddin Mahmud b. Ahmed b. Musa b. Ahmed el-Aynî, *Umdetü'l-Kâri fi şerhi Sahihi'l Buhârî*, (Beyrut: Dârü İhyai't Türesi'l Arabi), 22/208.

⁶⁸ Ebû'l Abbas Şihabüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr el-Kastallâni, *İrşâdü's-Sârî*, (Mısır: Matbaatü'l Kübra'l Emiriyye, 1323), 9/111.

nerede? diye sordu. Ebû Üseyd: Biz onu geri gönderdik Ya Rasulullah dedi. Rasulullah s.a.v onun ismi ne? diye sordu. Babası da falan diye cevapladı. Rasulullah s.a.v ona Münzir ismini ver diye buyurdu. Babası da o gün oğluna Münzir ismini verdi.”⁶⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim’in Sahih’lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

İbn Hacer, çocuğa güzel bir isim verilmediği için babasının falan diyerek ismini söylemekten çekindiğini veya bazı ravilerin bu ismi unuttuklarını belirtmektedir. Rasulullah s.a.v’in de uyaran anlamında Münzir ismini verdiğini zikretmektedir.⁷⁰ Nevevî, çocuğun doğduğu gün peygamberlerin isimleri ve İbrahim, Abdullah gibi isimlerle isimlendirilmesinin müstehap olduğunu söylemektedir.⁷¹

1.1.2. Çocuklara Koyulan İsimlerin Değiştirilmesi

1. Bize Sadaka b. Fazl anlattı. Bize Muhammed b. Cafer, Şu’be’den o da Ata b. Meymune’den o da Ebû Rafî’den o da Ebû Hureyre’den haber verdi: “Zeyneb’in ismi Berre idi. Ona bu isimle nefsinin temize çıkarıyor denildi. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v ona Zeyneb ismini verdi.”⁷²

⁶⁹ Buhârî, “Edeb”, 108 (No. 6191).;

أتى بالمنذر بن أبي أسيد إلى النبي ﷺ حين ولد، فوضعه على فخذه، وأبو أسيد جالس، فلها النبي ﷺ بشيء بين يديه، فأمر أبو أسيد بانه، فاحتمل من فخذ النبي ﷺ، فاستفاق النبي ﷺ فقال: أين الصبي فقال أبو أسيد: قلبناه يا رسول الله، قال: ما اسمه قال: فلان، قال: ولكن اسمه المنذر فسماه يومئذ المنذر.

Müslim, “Adâb”, 2149.

⁷⁰ Ebû'l Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî, *Fethu'l-Bârî bi şerhi Sahih-i'l Buhârî*, (Beyrut: Dâru'l Maarif, 1379), 10/576.

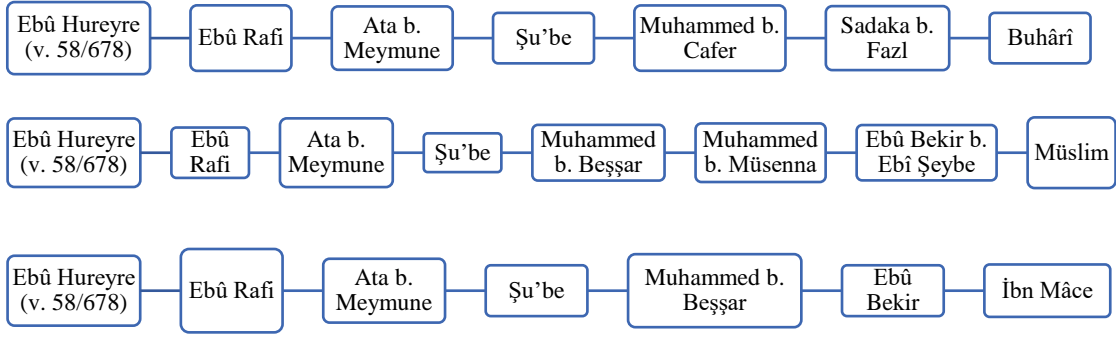
⁷¹ Ebû Zekeriyâ Yahya b. Şeref b. Müri en-Nevevî, *el-Minhâc fi şerhi Sahih-i Müslim b. el-Haccâc*, (Beyrut: Dâru İhyai't Tûrasi'l Arabi, 1392), 14/122.

⁷² Buhârî, “Edeb”, 108 (No. 6192).;

أن زينب كان اسمها برة، فقيل: تزكي نفسها، فسمها رسول الله ﷺ زينب.

Müslim, “Adâb”, 2141.; Kazvînî, “Edeb”, 32 (No. 3732).

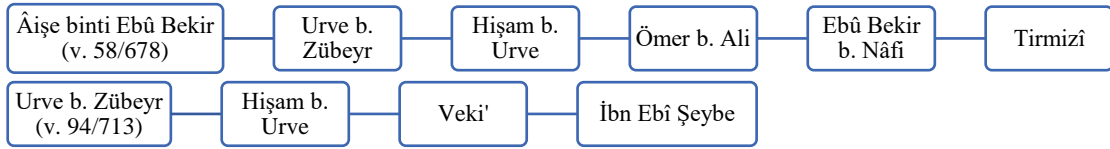
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. İbn Mâce de Sünen'inde bu hadisi tahrir etmiştir. Nâsiruddin el-Elbâni de "sahih" olduğunu söylemiştir.⁷³

2. Bize Ebû Bekir b. Nâfi anlattı. Bize Ömer b. Ali, Hişam b. Urve'den o da babasından o da Âişe'den şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v çirkin isimleri değiştirdi."⁷⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Tirmizî'nin Sünen'inde geçmektedir. Tirmizî'nin Sünen'inde bu hadisin "mürsel" olduğu belirtilmektedir. Nâsiruddin el-Elbâni, "sahih" olduğunu belirtmektedir.⁷⁵ İbn Ebî Şeybe'nin Musannef'inde "Rasulullah s.a.v çirkin bir isim işittiği zaman onu ondan daha güzeliyle değiştirdi." şeklinde gelmektedir.

3. Bize Yakub b. İbrahim, Muhammed b. Beşşar ve bir kişi daha anlattı. Şöyle dediler: Bize Yahya b. Said, Ubeydullah b. Ömer'den o da Nâfi'den o da İbn Ömer'den şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v Âsiye ismini değiştirdi ve sen Cemile'sin buyurdu."⁷⁶

⁷³ Nâsiruddin el-Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i İbn Mâce*, (b.y.: Mektebetü'l Maârif, 1417/1997), 3/228.

⁷⁴ Tirmizî, "Edeb", 66 (No. 2839).;

كان يغير الاسم القبيح.

Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrahim el-Absî el-Küfî, *el-Musannef*, thk. Kemal Yusuf el-Hut (Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409), 5/261 (No. 25896).

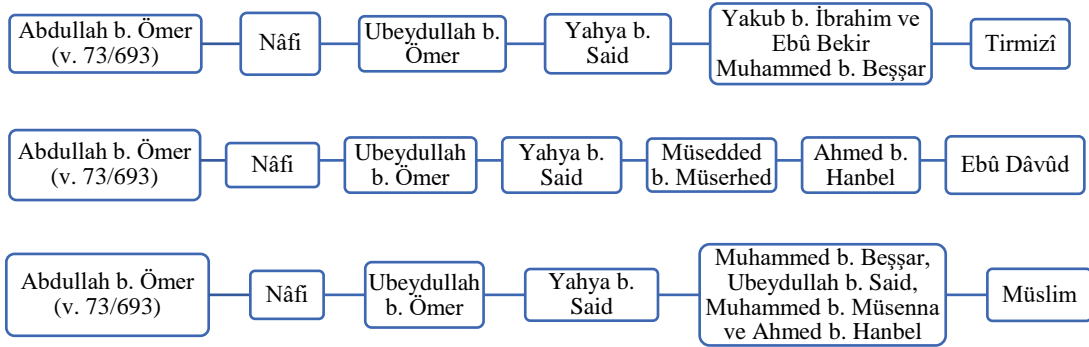
⁷⁵ Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i Tirmizî*, 3/132.

⁷⁶ Tirmizî, "Edeb", 66 (No. 2838).;

غير اسم عاصية وقال: أنت جميلة.

Müslim, "Adâb", 2139.; Ezzî, "Edeb", 70 (No. 4952).

Hadisin Tahrici ve Derecesi



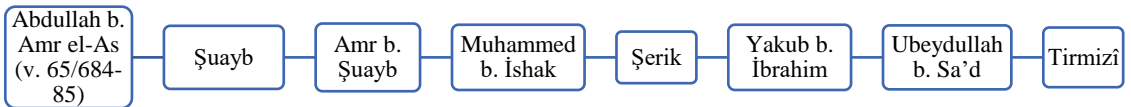
Bu hadis Tirmizî'nin ve Ebû Dâvûd'un Sünen'lerinde ve Müslim'in Sahih'inde geçmektedir. Tirmizî bu hadis için "hasen garip" demektir.⁷⁷ Nâsiruddin el-Elbâni, Ebû Dâvûd'dan gelen rivayet için "sahih" demektir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v isyan eden kadın anlamına gelen Âsiye ismini değiştirmekte ve yerine güzel anlamına gelen Cemile ismini koymaktadır. Yine aynı şekilde günahsız anlamına gelen Berre isminin kişiyi tembelleğe iteceği düşüncesinden Zeyneb ismiyle değiştirilmesini buyurmaktadır.

4. Bize Ubeydullah b. Sad anlattı. Şöyle dedi: Bana amcam Yakub b. İbrahim anlattı. Yakub b. İbrahim şöyle dedi: Bize Şerik, Muhammed b. İshak'tan o da Amr b. Şuayb'tan o da babasından o da dedesinden şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v yedinci günde yenidoğan çocuğa isim verilmesini, çocuktan acının kaldırılmasını ve akîka kurbanı kesilmesini emretmiştir."⁷⁸

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Tirmizî'nin Sünen'inde geçmektedir. Tirmizî bu hadis için "hasen garip" demektir. Nâsiruddin el-Elbâni de "hasen" demektir.⁷⁹

⁷⁷ Tirmizî, "Edeb", 66 (No. 2838).

⁷⁸ Tirmizî, "Edeb", 63 (No. 2832).;

⁷⁹ Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i Tirmizî*, 3/130.

أمر بتسمية المولود يوم سابعه ووضع الأذى عنه والعق.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v burada çocuğun isminin yedinci günde verilmesi gerektiğini buyurmaktadır. Mübârekfûrî (v. 1865/1935), Tirmizî'nin Sünen'i üzerine yazdığı şerhte çocuktan acının giderilmesinin, çocuğunun saçının tıraş edilmesiyle gerçekleşeceğini söylemektedir.⁸⁰

1.1.3. Çocukların Rasulullah s.a.v'in İsmiyle İsimlendirme Meselesi

1. Bize Müsedded anlattı. Bize Halid anlattı. Bize Husayn, Salim'den o da Cabir'den şöyle anlattı: "Bizden bir adamın çocuğu doğdu o da çocuğa Kasım ismini koydu. Rasulullah s.a.v'e sorana kadar seni bu isimle künyelemeyiz dediler. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Benim isimle isimlendiriniz fakat benim künyemle künyelendirmeyiniz."⁸¹

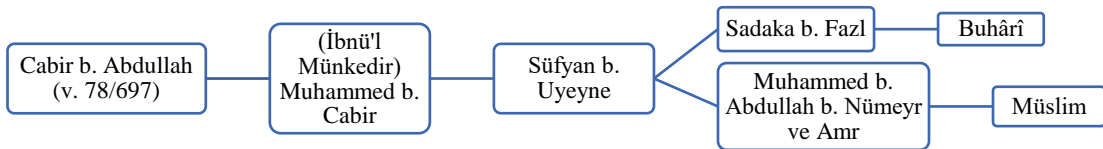
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

2. Bize Sadaka b. Fazl anlattı. Bize İbn Uyeyne haber verdi. Bize İbnü'l Münkedir, Cabir'in şöyle dediğini haber verdi: "Bizden bir adamın çocuğu doğdu o da çocuğa Kasım ismini koydu. Biz de seni Ebu'l Kasım diye künyelemeyiz ve sana itibar etmeyiz dedik. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v'e haber verdi ve Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Sen oğluna Abdurrahman ismini ver".⁸²

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

⁸⁰ Ebû'l Ulâ Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahman el-Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezî şerhu Cami'i't Tirmizî*, (Beyrut: Dârü'l Kütübi'l İlmiyye), 8/99.

⁸¹ Buhârî, "Edeb", 106 (No. 6187).;

ولد لرجل منا غلام فسماه القاسم، فقالوا: لا نكنيه حتى نسأل النبي ﷺ، فقال: سمو باسمي ولا تكتنوا بكنيتي.

⁸² Buhârî, "Edeb", 105 (No. 6186).;

ولد لرجل منا غلام فسماه القاسم، فقلنا: لا نكنيك أبا القاسم ولا كرامة، فأخبر النبي ﷺ فقال: سم ابنك عبد الرحمن.

Müslim, "Adâb", 2133.

Hadislerin Değerlendirmesi

Rasulullah'ın ismi ve künyesiyle isimlendirip isimlendirilmemesi meselesi ile ilgili zikrettiğimiz bu iki hadiste Rasulullah s.a.v, isminin verilmesini uygun görmekte ancak künyesinin verilmesini uygun bulmamaktadır.

- ❖ Nevevî, Rasulullah s.a.v'in isminin ve künyesinin verilir verilemeyeceği konusyla ilgili olarak alimlerin ihtilaf ettiğini belirtmektedir.
- ❖ Şâfiî mezhebi ve Zahiriler, adı Muhammed veya Ahmed olsun bu hadisin zahiri anlamından dolayı Ebû'l Kasım künyesinin verilmesinin caiz olmadığını söylemektedir.
- ❖ İmam Malik (v. 179/795), adı Ahmed veya Muhammed olsun Ebû'l Kasım künyesinin verilebileceğini söylemektedir.
- ❖ Taberî (v. 450/1058) de Rasulullah s.a.v'in künyesinin verilmemesi ile ilgili yasağın haram olduğu için değil ancak edep ve görgü için olduğunu zikretmektedir.⁸³

1.2. Kulağa Ezan Okunması

Çocuk doğduğunda kulağına ezan okunması ve isminin söylenmesi Peygamber Efendimiz s.a.v'in sünnetlerinden biridir. Yeni doğan çocuğun sağ kulağına ezan ve sol kulağına da kamet okunmaktadır. Yeni doğan çocuğun kulağından duyduğu ilk sesler İslam'ın temel ilkeleriyle ilgili olmaktadır. Ezanla birlikte çocuk, Allah'ın varlığı ve birliğini, Hz. Muhammed s.a.v'in O'nun kulu ve elçisi olduğunu ve asıl kurtuluşun ibadet ederek ahiretteki mutlulukla elde edileceğini dinlemektedir.⁸⁴ Bu konuyla ilgili Tirmizî ve Ebû Dâvûd'un Sünen'lerinde geçen bir rivayet tespit edilmektedir.

1. Bize Müsedded anlattı. Bize Yahya, Süfyan'dan anlattı. Süfyan şöyle dedi: Bana Asım b. Ubeydullah, Ubeydullah b. Rafi'den o da babasından şöyle anlattı: "Fatma, Hasan b. Ali'yi doğurduğunda Rasulullah s.a.v'in onun kulağına ezan okuduğunu gördüm."⁸⁵

⁸³ Nevevî, el-*Minhâc*, 14/112.

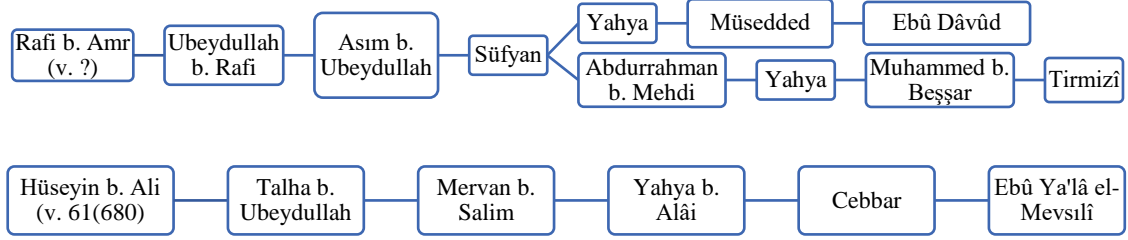
⁸⁴ Özaşar vd., *Hadislerle İslâm*, 4/112.

⁸⁵ Tirmizî, "Edâhi", 17 (No. 1514).;

Ezdî, "Edeb", 118 (No. 5105).

رأيت رسول الله ﷺ أذن في أذن الحسن بن علي حين ولدته فاطمة بالصلاة.

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Ebû Dâvud ve Tirmizî'nin Sünen'lerinde geçmektedir. Tirmizî bu hadise "hasen sahih" demiştir. Nâsiruddin el-Elbâni de "zayıf" olduğunu belirtmiştir.⁸⁶

Ebû Ya'lâ el-Mevsılî'nin Müsned'inde bu konuyla ilgili olarak Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğu geçmektedir: "Kimin bir çocuğu doğar da sağ kulağına ezan okur, sol kulağına da kamet okursa ümmü's sıbyan ona zarar veremez."⁸⁷ Nâsiruddin el-Elbâni, Ebû Ya'lâ'dan gelen bu hadisin mevzu olduğunu belirtmektedir.⁸⁸

Hadisin Değerlendirmesi

İbn Kayyîm, çocuğun kulağına ezan okumakla ilgili şu bilgilere yer vermektedir. Ezan okumanın sırrı, insan kulağının işittiği ilk şeyin Rabbi'nin yüceliği ve büyüklüğünden bahseden cümleler olmasıdır. Şehadet, İslam'a girişi ifade eden cümledir. Dünyaya geldiği anda şehadeti duyması da çocuğa İslam'ı telkin etmektir. Yine aynı şekilde kelime-i tevhidi duyması da dünyadan giderken taşıdığı İslam'ın şîarıdır. İbn Kayyîm, ezanın etkisinin çocuk fark etmese de kalbine girdiğini ve çocuğu etkilediğini belirtmiştir.⁸⁹

Rivayette geçen "ümmü sıbyan" tabirinin çocuğunun maruz kaldığı bir nevi rüzgâr olduğu ve böyle bir durumdan çocuğun korkabileceği belirtilmektedir. Ezan okunmasının bir diğer faydası da şeytanın oradan kaçmasını sağlamaktır. Çünkü şeytan çocuk doğduğunda onu gözetlemeye başlamakta ancak çocuğun kulağına ezan

⁸⁶ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Tirmizî*, 1/148.

⁸⁷ Ebû Ya'lâ Ahmed b. Ali b. el-Müsenna et-Temîmî el-Mevsılî, *el-Müsned*, thk. Hüseyin Selim Esed (Dımaşk: Dârü'l Me'mun li't Türas, 1404/1984), 12/150 (No. 6780).

⁸⁸ Nâsiruddin el-Elbâni, *Zaifu Câmi'u's- Sağir ve Ziyâdâtüh* (b.y.: Mektebetü'l İslâmî), 1/848.

⁸⁹ Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ebi Bekr b. Eyyub ez-Zürâi ed-Dımaşkî el-Hanbelî, *Tuhfetü'l mevdûd bi ahkâmi'l mevlûd*, nşr. Abdülkadir el-Arnâvut (Dımaşk: Mektebetü Dârü'l Beyan, 1391/1971), 31.

okunmasıyla birlikte daha ilk anlarda kendisini zayıf düşüren kelimeleri duymakta ve öfkelenerek oradan uzaklaşmış olmaktadır.⁹⁰

1.3. Akîka Kurbanı

Akîka sözlükte “çocuğun anne karnındayken uzayan saçlarına” verilen isim olarak ifade edilmekte ve yeni doğan çocuğun yedince günde saçının kesilmesiyle birlikte kesilen kurbanı da bu nedenle akîka kurbanı denilmektedir.⁹¹ Akîka kurbanının kesilmesi anne ve babaların kendilerine evlat bahşeden Allah-u Teâlâ’ya bir nevi şükranlarını göstermeleridir.

Akîka, yenidoğan çocuğun hayata ilk başladığı anda Allah-u Teâlâ’ya yakınlaşmasını sağlayan bir adak olmaktadır. Her türlü musibet ve zararlara karşılık bir fidye görevi görmektedir. İslam şeriatının yerleşmesi ve mümin bir kişiliğin ortaya çıkması için sevinç ve mutluluğun göstergesi olmaktadır. Yemek sofralarında bir araya gelen ve yenidoğan bebeğin gelişinin sevincini yaşayan topluluk üyeleri arasındaki yakınlık ve sevgi bağlarını güçlendirmektedir. Toplumda sosyal adaleti oluşturarak yoksulluğu ve yoksun olmayı ortadan kaldırmaktadır.⁹²

Akîka kurbanının hükmü ile ilgili olarak fıkıh alimleri ihtilaf etmişlerdir. Mâlik b. Enes, Ahmed b. Hanbel ve İmam Şâfiî’ye göre sünnet, Ebû Hanife’ye (v. 150/767) göre mübâh ve Zahirilere göre de vaciptir.⁹³ İslam alimleri akîkanın hükmü konusunda ya müstehap ya da sünnet-i müekkeke olduğu üzerinde durmaktadır. Tercih edilen görüş ise akîkanın sünnet-i müekkeke olduğu görüşüdür.⁹⁴ Hanefî mezhebine göre akîka müstehaptır, isteyen onu yapmakta, istemeyen de onu terk edebilmektedir. Şâfiî mezhebine göre akîka sünnettir. Şâfiî mezhebine göre yedinci gün akîkayı kesmek, çocuğun başını

⁹⁰ Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilbaki b. Yusuf ez-Zürkânî, *Şerhu'l Mevâhibü'l Ledüniyye*, (b.y.: Dârü'l Kütübü'l İlmiyye, 1417/ 1996), 9/468.

⁹¹ Firûzâbâdî, “akîka”, 1/910.

⁹² Abdullah Nasîh Ulvan, *Terbiyetü'l Evlad fi'l İslam*, (b.y.: Dârü's Selam, 1396/1976), 1/ 106.

⁹³ Fahrettin Atar, “Akîka”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1989), 2/264.

⁹⁴ Eşvak Said Radini, “Doğumunun İlk Haftasında Bebek ile İlgili Hükümler”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* /35 (Nisan 2020), 687-688.

tırış etmek ve yedinci günde ismini vermek makbuldür. Şâfiî mezhebine göre erkek çocuk için bir koyun yeterli olur ancak makbul olan iki koyun kurban etmektir.⁹⁵

Maliki mezhebine göre hür ve gücü yeten herkes için akîka menduptur. Yaşı ve kesim şartları diğer kurbanlar gibidir. Akîka kurbanı, çocuğun doğumunun yedinci gün akşamına kadar kesilmezse sorumluluğun düşeceği belirtilir.⁹⁶

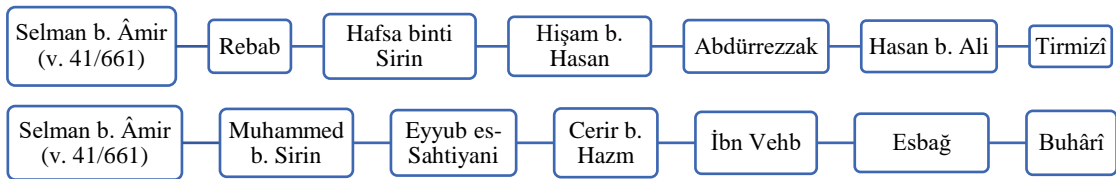
Hanbeli mezhebine göre de akîka sünnettir. Erkek çocuğu için iki koyun, kız çocuğu için de bir koyun kesilir. Yenidoğan çocuk için kesilen kurban olduğu ve yenidoğan için yapılan ve insanların çağrıldığı bir yemek olduğu belirtilir.⁹⁷

Akîka kurbanı ile ilgili Kütüb-i Sitte’de on rivayet tespit edilmiştir. Bu rivayetler Buhârî ve Müslim’in Sahih’lerinde, Tirmizî, Ebû Dâvûd, İbn Mâce ve Nesâî’nin Sünen’lerinde yer almaktadır.

1.3.1. Çocuk için Akîka Kesilmesi

1. Bize Hasan b. Ali anlattı. Bize Abdürrezzak anlattı. Bize Hişam b. Hasan, Hafsa binti Sirin’den o da Rebab’tan o da Selman b. Âmir’in şöyle dediğini haber verdi: “Rasulullah s.a.v’i şöyle derken işittim: Erkek çocuğun doğumuyla birlikte akîka vardır. Onun adına kan akıtınız ve çocuktan acıyı gideriniz.”⁹⁸

Hadisin Tahrici ve Derecesi



⁹⁵ Abdülmelik b. Abdillab b. Yusuf el-Cüveynî, *Nihâyetü'l matlab fi dirâyeti'l mezheb*, thk. Abdülazim Mahmud ed-Dîb (b.y.: Dârü'l Minhâc, 1428/2007), 18/205.

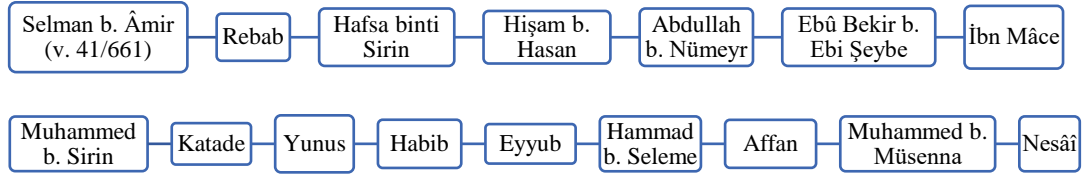
⁹⁶ Muhammed el-Arabî el-Karavî, *el-Hülasatü'l Fıkhiyye*, (Beirut: Dârü'l Kütübü'l İlmiyye), 1/268.

⁹⁷ Ebû Muhammed Muvaffakuddin Abdullab b. Ahmed b. Muhammed b. Kudame el-Cemmâilî el-Makdisî, *el-Muğni* (b.y.: Mektebetü'l Kahire, 1388/1968), 9/458.

⁹⁸ Buhârî, “Akîka”, 2 (No. 5472).;

مع الغلام عقیقة، فأهريقوا عنه دما، وأميطوا عنه الأذى.

Tirmizî, “Edâhi”, 17 (No. 1515).; Kazvînî, “Zebâih”, 1 (No. 3164).; Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali en-Nesâî, *es-Sünen*, nşr. Abdulfettah Ebû Ğudde (Halep: Mektebetü'l Matbuati'l İslamiyye, 1406/1986), “Akîka”, 1 (No. 4214).



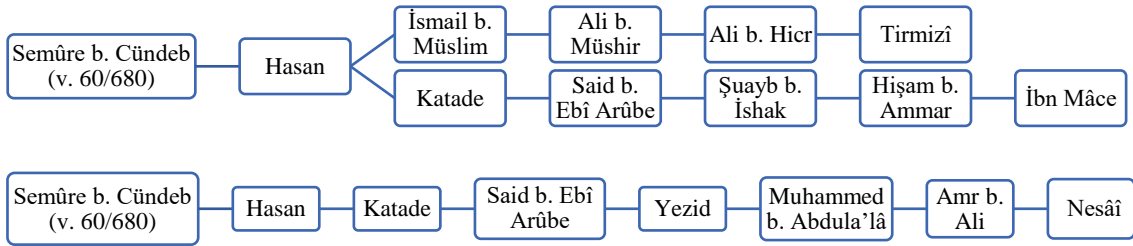
Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde, Tirmizî, İbn Mâce ve Nesâî'nin Sünen'lerinde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Bu hadislerde yer alan akîka kelimesiyle ilgili olarak şârihler şu açıklamalarda bulunmaktadır. Akîka, aslen çocuğun doğduğu anda başındaki saça verilen isimdir. Çocuğun başındaki saçın tıraş edilip adına kurban kesilmesine de akîka kurbanı denilmektedir. Hattâbî, akîka isminin çocuk adına kesilen koyunun ismi olduğunu söylemektedir.⁹⁹ Çocuktan acıdan giderilmesi ile ilgili olarak Mübârefürî, çocuğun saçının tıraş edilmesiyle çocuktan acının giderileceğini belirtmektedir.¹⁰⁰

2. Bize Ali b. Hicr anlattı. Bize Ali b. Müşir, İsmail b. Müslim'den o da Hasan'dan o da Semure'den şöyle haber verdi: "Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Çocuk akîkasıyla rehindir. Yedinci gün kurban kesilir, çocuğa isim verilir ve çocuğun başı tıraş edilir."¹⁰¹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Tirmizî, İbn Mâce ve Nesâî'nin Sünen'lerinde geçmektedir. Tirmizî bu hadise "hasen sahih" demiştir. Nâsiruddin el-Elbâni, "sahih" demiştir.¹⁰²

⁹⁹ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 21/82.

¹⁰⁰ Mübârefürî, *Tuhfetü'l-Ahvezî*, 5/89.

¹⁰¹ Tirmizî, "Edâhi", 23 (No. 1522).;

الغلام مرتين بعقيقته يذبح عنه يوم السابع، ويسمى، ويحلق رأسه.

Kazvîni, "Zebâih", 1 (No. 3165).; Nesâî, "Akîka", 4 (No. 4220).

¹⁰² Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu İbn Mâce*, 3/93.

Hadisin Değerlendirmesi

Hattâbî, çocuk için akîkanın gerekli olduğunu ve rehin tutulan bir şeyin kurtarılıp rahatlaması gibi akîkanın kesilmesiyle de çocuğun rahatlayacağını söylemektedir.¹⁰³ Akîkası kesilmeyen çocuğun salıverilmediği takdirde kendisinden fayda görülmeyen rehine gibi olduğu belirtilmektedir. Çocuğun güvenliğinin ve selametinin de akîkanın kesilmesine bağlı olduğu ifade edilmektedir. Peygamber Efendimiz s.a.v'in akîka kurbanı kesilmesini tavsiye etmesinin yenidoğan çocuk adına Allah'a bir şükür ifadesi ve çocuğun selametini istemek için bir dua olduğu ifade edilmektedir.¹⁰⁴

Burada zikredilen “çocuk akîkasıyla rehindir” ifadesiyle ilgili olarak alimler ne anlama geldiği konusunda ihtilafa düşmektedir. Ahmed b. Hanbel'in söylediklerinin bu konu hakkında söylenenlerin en iyisi olduğu belirtilmektedir. Ahmed b. Hanbel şöyle demektedir: “Anne babası çocuk için akîka kurbanı kesmezse çocuk vefat ettiğinde anne babasına şefaet etmez.”¹⁰⁵

Akîka kurbanının faydaları ile ilgili İbn Kayyîm şöyle söylemiştir: “Akîka, Allah-u Teâlâ'ya sunulan bir kurbandır. Akîkada asalet ve cimriliğe hakim olma durumu vardır. Akîka kurbanı kesme cahiliye adetlerine verilen bir karşılıktır. Çocuk adına kesilen akîka da sevinç anında kurban etmek, fidye vermek, sadaka vermek, yemek yedirmek ve Allah'ın nimetine karşı şükretmek ve bunu ortaya koymak vardır.”¹⁰⁶

3. Bize Muhammed b. Yahya anlattı. Bize Abdula'lâ b. Abdula'lâ, Muhammed b. İshak'tan o da Abdullah b. Ebî Bekir'den o da Muhammed b. Ali'den o da Ali b. Ebî Talib'den şöyle anlattı: “Rasulullah s.a.v Hasan için bir koyun kurban etti ve şöyle buyurdu: Ey Fatıma, çocuğun başını tıraş et, çocuğun saçının ağırlığına gümüş sadaka ver. Fatıma r.anhâ şöyle dedi: Onu tarttım, ağırlığı bir dirhem veya birkaç dirhemdi.”¹⁰⁷

¹⁰³ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezi*, 5/94.

¹⁰⁴ Ebü'l Hasen Nûreddin Muhammed b. Abdilhâdi es-Sindî et-Tettevi, *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Süneni'n-Nesâi*, (Halep: Mektebü'l Matbuati'l İslamiyye, 1406/1986), 7/166.

¹⁰⁵ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezi*, 5/95.

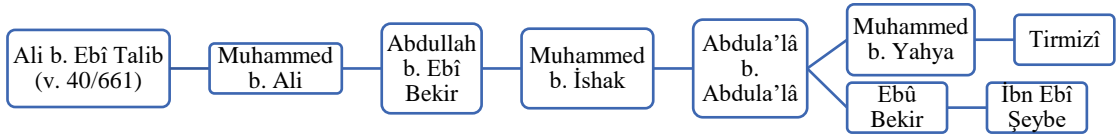
¹⁰⁶ Cemal Abdurrahman, *Peygamberimizin Çocuk Eğitimi* (Konya: Hüner Yayınevi), 32.

¹⁰⁷ Tirmizî, “Edâhi”, 20 (No. 1519).;

عق رسول الله ﷺ عن الحسن بشاة، وقال: يا فاطمة، احلقي رأسه، وتصدقي بزنة شعره فضة، قال: فوزنته فكان وزنه درهما أو بعض درهم.

İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 5/113 (No. 24234).

Hadisin Tahrici ve Derecesi



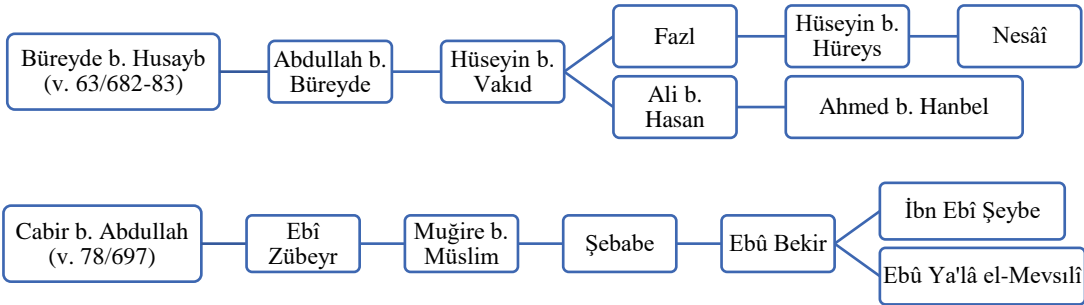
Bu hadis Tirmizî'nin Sünen'inde geçmektedir. Tirmizî bu hadisin “hasen garip” olduğunu söylemiştir. Nâsiruddin el-Elbâni de “hasen” olduğunu söylemiştir.¹⁰⁸

Hadisin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz hadis yenidoğan çocuğun saçının ağırlığınca gümüş sadaka verilebileceğini göstermektedir.¹⁰⁹ Maliki mezhebi, Şâfiî mezhebi ve Hanbeli mezhebi alimleri çocuğun saçının ağırlığınca miktarın sadaka olarak verilmesini müstehap olarak görmektedir. Hanefî alimler de yenidoğan çocuğun saçının kesilmesini mübah olarak görmektedir. Maliki mezhebi ve Şâfiî mezhebi alimleri saç kesmenin hem erkek hem de kız için uygulanabileceğini belirtmektedir. Hanbeli mezhebi de sadece erkek çocuğun saçının kesileceğini belirtmektedir.¹¹⁰

4. Bize Hüseyin b. Hureys haber verdi. Bize Fazl, Hüseyin b. Vakıd'tan o da Abdullah b. Büreyde'den o da babasından şöyle anlattı: “Rasulullah s.a.v Hasan ve Hüseyin için akîka kurbanı kesmişti.”¹¹¹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



¹⁰⁸ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Tirmizî*, 2/165-166.

¹⁰⁹ Mübârekfûri, *Tuhfetü'l Ahvezi*, 5/92.

¹¹⁰ Radini, “Doğumunun İlk Haftasında Bebek ile İlgili Hükümler”, 691-692.

¹¹¹ Nesâî, “Akîka”, 1 (No. 4213).;

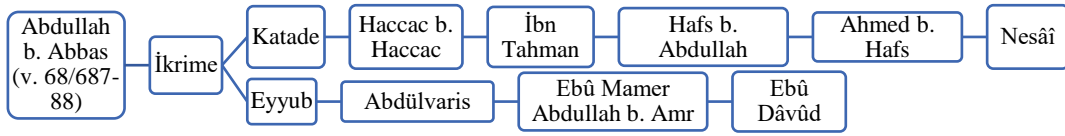
عق عن الحسن والحسين.

Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *el-Müsne'd*, thk. Şuayb el-Arnaût (b.y.: Müessesetü'r Risale, 1421/2001), 38/160 (No. 23058).; Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *el-Müsne'd*, 3/441 (No. 1933).; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 5/113 (No. 24232).

Bu hadis Nesâî'nin Sünen'inde geçmektedir. Nâsıruddin el-Elbâni bu hadisin derecesine "sahih" demiştir.¹¹² Ahmed b. Hanbel'de isnadının "sahih" olduğunu belirtmektedir.

5. Bize Ahmed b. Hafs haber verdi, dedi ki: Bana babam anlattı. Bana İbrahim, Haccac b. Haccac'tan o da Katade'den o da İkrime'den o da İbn Abbas'tan anlattı. İbn Abbas r.a şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v, Hasan ve Hüseyin için her birisine ikişer koç kesmişti."¹¹³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



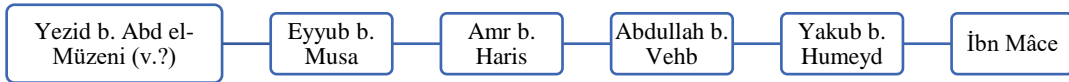
Nâsıruddin el-Elbâni bu hadisin derecesinin "sahih" olduğunu söylemiştir.¹¹⁴

Hadislerin Değerlendirmesi

Burada zikrettiğimiz rivayetler Rasulullah s.a.v'in kendi torunları için de akîka kurbanı kesmiş olduğunu göstermektedir. Sehârenfûrî, burada zikredilen ikişer şeklindeki sayı ifadesinin amacının sayının azaltılabileceğini göstermek için olduğunu ve sayının bir şart olarak belirlenmediğini aksine tercihe bırakıldığını söylemektedir.¹¹⁵

6. Bize Yakub b. Humeyd anlattı. Bize Abdullah b. Vehb anlattı. Bana Amr b. Haris, Eyyub b. Musa'ya Yezid b. Abd el-Müzeni'den gelen rivayetle şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v, çocuk için akîka kurbanı kesilir, çocuğun başına kurbanın kanı değdirilmez buyurdu."¹¹⁶

Hadisin Tahrici ve Derecesi



¹¹² Nâsıruddin el-Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, (b.y.: Mektebetü'l Maârif, 1419/1999), 3/137.

¹¹³ Nesâî, "Akîka", 4 (No. 4219).;

عن رسول الله ﷺ عن الحسن والحسين بكبشين كبشين.

Ezdî, "Dahâya", 21 (No. 2841).

¹¹⁴ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 3/139.

¹¹⁵ Sehârenfûrî, *Bezlü'l Mechûd*, 9/613.

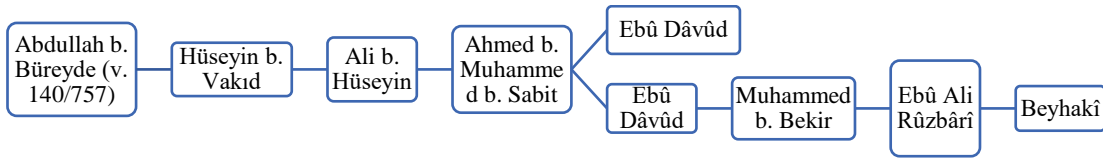
¹¹⁶ Kazvîni, "Zebâih", 1 (No. 3166).;

يعق عن الغلام، ولا يمس رأسه بدم.

Nâsiruddîn el-Elbâni bu hadisin derecesinin “sahih” olduğunu söylemiştir.¹¹⁷ Ahmed b. Hanbel, Yezid b. Abd el-Müzeni’nin sahabe olmadığını ve bu yüzden hadisin “mürsel” olduğunu belirtmektedir.¹¹⁸

7. Bize Ahmed b. Muhammed anlattı. Bize Ali b. Hüseyin anlattı. Bana babam anlattı. Bize Abdullah b. Büreyde anlattı. Abdullah b. Büreyde babamın şöyle söylediğini işittim dedi: “Biz cahiliye zamanındayken bizden birinin çocuğu doğduğunda koyun keserdik. Koyunun kanını çocuğun başına sürerdik. Allah-u Teâlâ İslam’ı getirince biz koyun kesmeye, çocuğun başını tıraş etmeye ve safran sürmeye başladık.”¹¹⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Ebû Dâvûd’un Sünen’inde geçmektedir. Nâsiruddîn el-Elbâni bu hadisin derecesinin “hasen sahih” olduğunu söylemiştir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Burada zikrettiğimiz rivayetler cahiliye zamanında bir adet olarak uygulanan akıka kurbanının ardından kanın çocuğun başına sürülmesi uygulamasının Peygamber Efendimiz s.a.v tarafından kaldırıldığını belirtmektedir. Çocuğun başı tıraş edildikten sonra safran veya başka bir güzel kokuyu sürmenin müstehap olduğuna delil olmaktadır.¹²⁰

¹¹⁷ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 3/93.

¹¹⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 33/273.

¹¹⁹ Ezdî, “Dahâya”, 21 (No. 2843).;

كنا في الجاهلية إذا ولد لأحدنا غلام ذبح شاة ولطح رأسه بدمها، فلما جاء الله بالإسلام كنا نذبح شاة، ونحلق رأسه ونلطحه بزعفران. Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Alî el-Beyhakî, *es-Sünenü'l Kübrâ*, thk. Muhammed Abdülkadir Atâ (Beyrut-Lübnan: Dârü'l Kütübî'l İlmiyye, 1424/2003), 9/509 (No. 19288).

¹²⁰ Azîmâbâdî, *Avnü'l Ma'bûd*, 8/33.

1.3.2. Çocuk İçin Kesilecek Akîka Kurbanının Sayısı

1. Bize Yahya b. Halef anlattı, dedi ki: Bize Bişr b. Mufazzal anlattı, dedi ki: Bize Abdullah b. Osman, Yusuf b. Ma'hek'ten haber verdi. Onlar Hafsa binti Abdurrahman'ın yanına gittiler ona akîka kurbanı hakkında sordular. Hafsa r.anhâ onlara Âişe r.anhâ'nın kendisine şöyle söylediğini haber verdi: "Rasulullah s.a.v erkek çocuğa iki denk koyun, kız çocuğa da bir koyun kesilmesini emretmiştir."¹²¹

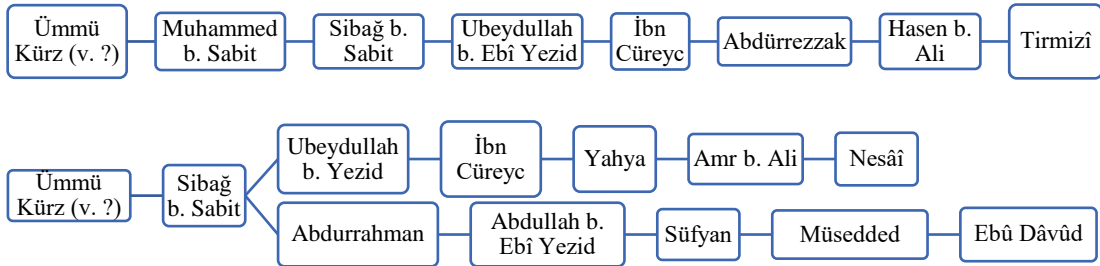
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Tirmizî ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinde geçmektedir. Tirmizî bu hadise "hasen sahih" demiştir. Nâsiruddin el-Elbâni, "sahih" demiştir.¹²²

2. Bize Hasen b. Ali anlattı, dedi ki: Bize Abdürrezzak, İbn Cüreyc'den anlattı, dedi ki: Bize Ubeydullah b. Ebî Yezid, Sibağ b. Sabit'ten haber verdi. Muhammed b. Sabit, Ümmü Kürz'ün kendisine haber verdiğini söyledi. Ümmü Kürz r.a Rasulullah s.a.v'e akîka kurbanı hakkında sordu. Rasulullah s.a.v de şöyle buyurdu: "Erkek çocuğu için iki koyun ve kız çocuğu için bir koyun kesilir. Koyunların erkek ve dişi olması fark etmez."¹²³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



¹²¹ Tirmizî, "Edâhi", 16 (No. 1513).;

أمرهم عن الغلام شاتان مكافئتان، وعن الجارية شاة.

Kazvîni, "Zebâih", 1 (No. 3163).

¹²² Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu İbn Mâce*, 3/92.

¹²³ Tirmizî, "Edâhi", 17 (No. 1516)

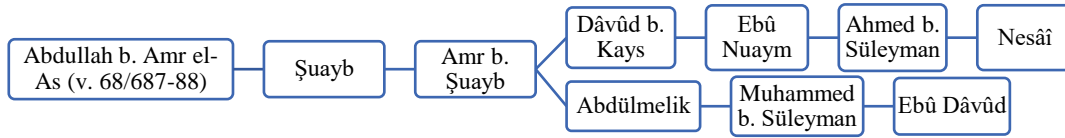
أنها سألت رسول الله ﷺ عن العقيقة، فقال: عن الغلام شاتان، وعن الأنثى واحدة، ولا يضركم ذكرانا كن أم إنثانا.

Nesâi, "Akîka", 4 (No. 4218).; Ezdî, "Dahâya", 21 (No. 2835).

Bu hadis Tirmizî'nin, Nesâî'nin ve Ebû Dâvûd'un Sünen'lerinde geçen "sahih" bir hadistir.

3. Bize Ahmed b. Süleyman haber verdi, dedi ki: Bize Ebû Nuaym anlattı, dedi ki: Bize Dâvûd b. Kays, Amr b. Şuayb'tan o da babasından o da dedesinden anlattı şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v'e akîka hakkında sorulduğunda (ukuk kelimesinden hoşlanmadığı için) "Allah c.c. itaatsizliği sevmez." buyurmuştur. Rasulallah s.a.v'e doğan çocuk için kesilen kurbanı soruyoruz dediler. Rasulallah s.a.v şöyle buyurdu: "Kim çocuğu için kurban kesmek isterse, erkek çocuğu için birbirine denk iki koyun, kız çocuğu için de bir koyun kessin."¹²⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Nesâî ve Ebû Dâvûd'un Sünen'lerinde geçmektedir. Nâsiruddîn el-Elbâni hadisin derecesinin "hasen sahih" olduğunu söylemiştir.¹²⁵

Hadislerin Değerlendirmesi

Şevkânî (v. 1250/1834), akîka kelimesinin itaatsizlik kelimesiyle aynı köke işaret etmesinden dolayı Rasulallah s.a.v'in bu kelimedenden hoşlanmadığını belirtmiştir. Ancak muhataplarının anlayışlarını kolaylaştırmak için onların bildikleri bu kelimeyi kullanmalarına izin vermiştir.¹²⁶

Zikrettiğimiz bu hadisler erkek ve kız çocukları için kaç tane kurban kesilmesi gerektiği ile ilgili bilgileri içermektedir. Alimler, erkek ve kız çocuk için kesilecek olan kurban konusunda ihtilaf etmektedir. Ahmed b. Hanbel ve İmam Şâfîî, hadisin zahiri anlamından yola çıkarak erkek için iki koyun, kız için de bir koyun kesilmesi gerektiğini söylemektedir. İmam Malik, erkek ve kız çocuk için bir koyun kesmenin yeterli

¹²⁴ Nesâî, "Akîka", 1 (No. 4212).;

سئل رسول الله ﷺ عن العقيقة فقال: لا يحب الله العقوق، وكأنه كره الاسم، قال لرسول الله ﷺ: إنما نسألك أهدنا يولد له، قال: من أحب أن ينسك عن ولده، فلينسك عنه عن الغلام شاتان مكافأتان، وعن الجارية شاة.

Ezdî, "Dahâya", 21 (No. 2842).

¹²⁵ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 3/137.

¹²⁶ Şehârenfûrî, *Bezlî'l Mechûd*, 9/614.

olduğunu söylemektedir. Ehl-i Rey de akıka kurbanı kesilmesini kişinin tercihine bırakmakta isterse kesebileceğini istemezse de kesmeyeceğini söylemektedir.¹²⁷

Erkek çocuk için iki koyun, kız çocuk için de bir koyun kurban edilmesi ile ilgili olarak zikrettiğimiz rivayetin sebab-i vürûdunun Yahudilere muhalefet etmek için olduğu belirtilmektedir. Çünkü Yahudilerin erkek çocuk doğduğunda kurban kesip kız çocuk doğduğunda kurban kesmemeleri sebebiyle Rasulullah s.a.v'in onlara benzememek için kız için bir koyun kesilmesini, erkek için de iki koyun kesilmesini buyurduğu belirtilmektedir. Kızlar için kesilen bir koyunun aslında kızlara verilen bir değer ve önemle ilgili olduğu belirtilmektedir. Erkek için kesilen iki koyuna kız için kesilen bir koyunun denk geldiği yorumu yapılmaktadır.¹²⁸

1.4. Tahnik

Tahnik, sözlükte “hurmayı çiğnemek veya başka bir şeyle damağı ovalamak” anlamlarına gelmektedir.¹²⁹ Terim olarak “ağızda yumuşatılan hurmanın veya bal gibi tatlı bir şeyin yeni doğmuş bebeğin damağına sürülmesi” anlamına gelmektedir. Tahnik uygulamasıyla çocuğun ruh ve beden açısından sağlıklı olması amaçlanmakta, salih bir kimsenin duasının alınmasıyla karakter eğitiminin ilk adımı atılmakta ve çocuğun mide-sinden giren ilk şeyin de helal ve tatlı bir gıda olması amaçlanmaktadır. Tahnik uygulaması Peygamber Efendimiz s.a.v tarafından bizzat uygulanmaktadır. Müslümanlarca yerine getirilmesi de müstehab olarak görülmektedir.¹³⁰

Tahnik uygulaması çocuk doğduğunda yapılan müstehab bir sünnet olmaktadır. Babası, annesi veya ilim ve fazilet ehli bir kimse tarafından yapılabilmektedir.¹³¹ Tahnik uygulamasındaki hikmet; dili damakla hareket ettirerek ağız kaslarını ve el yordamıyla çenesini kuvvetlendirmek, çocuğun süt emmesini kolaylaştırmaya yardımcı olmaktır.¹³²

¹²⁷ Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed b. İbrahim b. Hattâb el-Hattâbi el-Büstî, *Meâlimü's-Sünen*, (Halep: Matbaatü'l İlmîyye, 1351/1932), 4/284.

¹²⁸ Nuri Tapan, “Akıka'da Erkek Çocuk İçin İki, Kız Çocuk İçin Bir Koyun Kesilmesini Bildiren Hadis Üzerine İnceleme”, *Nisar* /1 (Kasım 2022), 56-58.

¹²⁹ Firûzâbâdi, “hnk”, 1/937.

¹³⁰ Zekeriya Güler, “Tahnik”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/416.

¹³¹ Muhammed b. İbrahim b. Abdullah et-Tüveycirî, *Mevsûatü'l Fıkhi'l İslamî* (b.y.: Beytü'l Efkârî'd Devliyye, 1430/2009), 4/130-131.

¹³² Ulvan, *Terbiyetü'l İslam fi'l Evlad*, 1/77.

Nevevî, alimlerin yenidoğan çocuğa hurma ile tahnîk yapılmasının müstehab olduğunda ittifak halinde olduklarını belirtmektedir. Tahnîk uygulamasının salih kimse-lerden erkek veya kadın tarafından yapılmasının müstehab olduğu belirtilmektedir.¹³³ Azîmâbâdî, çocuk doğduğunda tahnîk yapılmasının icma ile sünnet olduğunu belirtmektedir.¹³⁴

Çocuk doğduktan sonra hurma ile tahnîk yapmak Rasulullah s.a.v'in değişmez sünnetlerinden biridir. Hurma olmadığı takdirde tatlı olan başka bir şey ile de tahnîk yapılabilir. Nebevî sünnetin nasıl mucizeleri olduğu bilimsel araştırmalarla da ortaya konulmuştur. Yeni yapılan araştırmalar bebeğin doğduğu anda glikoza ihtiyaç duyduğunu ve glikozun eksikliğinin büyük sorunlara yol açacağını netleştirmiştir. Bebeğin doğduktan hemen sonra ihtiyaç duyduğu glikoz hurma ile giderilmiş olur. Yenidoğan bebeğe hurma ile tahnîk yapılması çok büyük önemi olan koruyucu bir tedavi olup insanlığın bilmediği bir mucizedir.¹³⁵

Tahnîkin cahiliye zamanında da âdet olarak uygulandığı belirtilmektedir. Rasulullah s.a.v'in bizzat kendisinin de bu âdeti yapmasından dolayı daha sonra sünnet olarak uygulanmaktadır. Ancak tahnîkin uygulanıp uygulanmaması ile ilgili zaman içinde farklı görüşler ortaya çıkmaktadır. Bazıları tahnîk uygulamasının sürdürülmesi gerektiğini bazıları ise bebeğe ilk günden hastalık bulaşma ihtimaline dayanarak ihtiyaten bu sünnetin terk edilmesini tercih etmektedir.¹³⁶

Tahnîkin uygulanıp uygulanmaması meselesi sünnetin bağlayıcılığı ile ilişkilendirilmektedir. Burada sünnetin bağlayıcılığı ile ilgili görüşler verilerek tahnîkin uygulanıp uygulanmayacağı meselesi izah edilmeye çalışılacaktır.

İbn Kuteybe (v. 276/889), Rasulullah s.a.v'in fiilleri hakkında şöyle söylemektedir: Sünnetin birincisi Cebrail'in Allah-u Teâlâ'dan Hz. Peygamber s.a.v'e getirdiği sünnetler, ikincisi Allah-u Teâlâ'nın Hz. Peygamber s.a.v'e sünnet koymasını mübah kıldığı ve Hz. Peygamber s.a.v'in kendi görüşünü kullandığı sünnetler ve üçüncüsü de

¹³³ Nevevî, *el-Minhâc*, 14/122-123.

¹³⁴ Azîmâbâdî, *Avnu'l Mâbud*, 13/200.

¹³⁵ Muhammed Salih el-Müneccid, *Mevkû'î'l İslam Sual ve Cevap*, (b.y.: 1430/2009), 4/33.

¹³⁶ Nejlâ Hacıoğlu, "Hz. Peygamber'in Yeni Doğan Çocuklarla İlgili Bir Uygulaması: Tahnîk", *Uluslararası Mevlid-i Nebî Sempozyumu "İslâm ve Çocuk"*, ed. Kadri Önemli vd. (Şanlıurfa: Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2020), 98-100.

te'dib amaçlı sünnetlerdir ki bunlar amel edilmesi faziletli olan, terk edildiğinde ise günah yazılmayan sünnetlerdir.¹³⁷

Şah Velîyullah Dihlevî (v. 1176/1762), Hz. Peygamber s.a.v'in risaletini tebliğ etmesine yönelik sünnet ve risaletini tebliğ etmesine yönelik olmayan sünnet olarak ikiye ayırmaktadır. Peygamber Efendimiz s.a.v'in risaletini tebliğe yönelik olmayan sünnetini âdet üzere ve ibadet kastı olmadan yaptığı fiilleri olarak örneklemektedir.¹³⁸

Talat Sakallı, sünneti; bağlayıcı olan sünnet ve bağlayıcı olmayan sünnet olarak ikiye ayırmaktadır. Bağlayıcı olmayan sünneti; âdet, gelenekler, içinde bulunan şartların gerektirdiği sünnetler ve dünyevi işler olacak şekilde açıklamaktadır.¹³⁹ Sünnetin bağlayıcılığı konusunda zikrettiğimiz görüşler doğrultusunda tahnîkin de bağlayıcı olmayan sünnet kısmında sayılmasıyla günümüzde yayılan salgın hastalıklar ve insanların temizliğe önem vermemesi gibi sağlık problemleri oluşturabilecek durumlarda yapılmayacağı söylenebilmektedir.

Bu konu ile ilgili Kütüb-i Sitte'de altı rivayet tespit edilmiştir. Bu rivayetler Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde ve Ebû Dâvûd'un Sünen'inde yer almaktadır.

1.4.1. Çocuk İçin Tahnîk Yapılması

1. Bize Ebû Bekir b. Ebî Şeybe anlattı. Bize Abdullah b. Nümejr anlattı. Bize Hişam, babasından o Âişe'den şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v'e çocuklar getirilirdi. Onlara bereketle dua ederdi ve onlara hurma ile tahnîk yapardı."¹⁴⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

¹³⁷ Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî, *Te'vilü Muhtelifü'l Hadis*, nşr. Ebû Üsâme Selim b. İd es-Selefi (Riyad-Kahire: Dâru İbnü'l-Kayyim-Dâru İbn Affân, 1430/2009), 371-378.

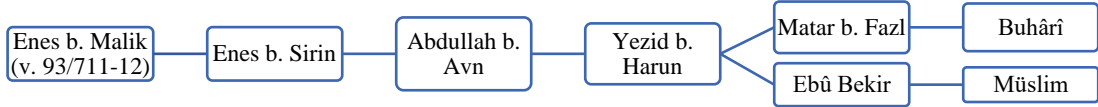
¹³⁸ Şah Velîyullah Ahmed b. Abdîrahîm b. Vecîhiddîn ed-Dihlevî, *Hüccetüllahi'l Baliğa*, thk. Seyyid Sabîk (Beyrut: Dâru'l Cîl, 1426/2005), 1/223-224.

¹³⁹ Halîl İbrahim Doğan, "Muhtelif Alimlerin Sünnet Taksimatı ve Sünnetin Bağlayıcılığı -İbn Âşûr Örneği-", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 19/2 (Eylül 2019), 678.

¹⁴⁰ Müslim, "Adâb", 2147.;

2. Bize Matar b. Fazl anlattı. Bize Yezid b. Harun anlattı. Bize Abdullah b. Avn, Enes b. Sirin'den o da Enes b. Malik'ten şöyle haber verdi: "Ebû Talha'nın hasta olan bir oğlu vardı. Ebû Talha dışarı çıktı ve çocuk vefat etti. Ebû Talha döndüğünde: Oğlum ne yaptı? Diye sordu. Ümmü Süleym de: O daha sakindir diye cevap verdi. Bundan sonra akşam yemeğini hazırladı ve Ebû Talha akşam yemeğini yedi. Sonra Ümmü Süleym ile cinsi münasebetten ayrıldıktan sonra Ümmü Süleym: Çocuğu defnet dedi. Sabah olduğunda Ebû Talha Rasulullah s.a.v'e gitti ve onu haber verdi. Rasulullah s.a.v: Siz gece cinsi münasebet yaptınız mı diye sordu. Ebû Talha da evet dedi. Rasulullah s.a.v: Allah'ım, o ikisi için bereketli kıl şeklinde dua etti. Ardından Ümmü Süleym bir çocuk doğurdu. Ebû Talha, bana çocuğu Rasulullah s.a.v'e götürene kadar koru dedi. Enes, yanında birkaç hurmayla çocuğu Rasulullah s.a.v'e götürdü. Rasulullah s.a.v çocuğu aldı. Yanında bir şey var mı diye sordu. Oradakiler: Evet hurmalar var dediler. Rasulullah s.a.v hurmayı aldı ve çiğnedi. Sonra ağzından aldı ve çocuğun ağzına koydu. Onunla çocuğunu damağını ovaladı. Çocuğa Abdullah ismini verdi."¹⁴¹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

3. Bize İshak b. Nasr anlattı. Bize Ebû Üsâme anlattı. Bize Hişam b. Urve, babasından o da Esmâ binti Ebû Bekir'den şöyle anlattı: "Mekke'de Abdullah b. Zübeyr'e hamile kalmıştım. Esmâ şöyle söyledi: Hamileliğimi tamamlamış bir şekilde Mekke'den çıktım ve Medine'ye geldim ve Kuba'ya gittim orada çocuğumu doğurdum. Sonra çocuğu Rasulullah s.a.v'e götürdüm. Çocuğu kucağına koydu. Sonra bir hurma istedi. Onu çiğnedikten sonra çocuğun ağzına hurmayı tükürdü. Çocuğun ağzına giren ilk şey Rasulullah s.a.v'in tükürüğü oldu. Sonra hurma ile çocuğun damağını ovaladı. Sonra çocuğa dua

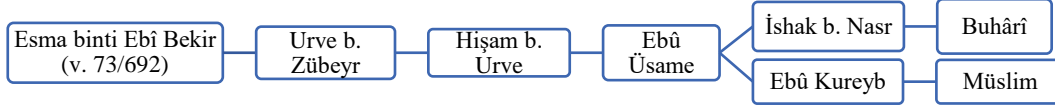
¹⁴¹ Buhârî, "Akîka", 1 (No. 5470).;

كان ابن لأبي طلحة يشتكي، فخرج أبو طلحة، فقبض الصبي، فلما رجع أبو طلحة، قال: ما فعل ابني، قالت أم سليم: هو أسكن ما كان، فقربت إليه العشاء فتعشى، ثم أصاب منها، فلما فرغ قالت: واروا الصبي، فلما أصبح أبو طلحة أتى رسول الله ﷺ فأخبره، فقال: أعرستم الليلة؟ قال: نعم، قال: اللهم بارك لهما فولدت غلاما، قال لي أبو طلحة: احفظه حتى تأتي به النبي ﷺ، فأتى به النبي ﷺ وأرسلت معه بتمرات، فأخذ النبي ﷺ فقال: أمعه شيء؟ قالوا: نعم، تمرات، فأخذها النبي ﷺ فمضغها، ثم أخذ من فيه، فجعلها في في الصبي وحنكه به، وسماه عبد الله.

Müslim, "Adâb", 2144.

etti ve ona bereket diledi. O İslam’da ilk doğan çocuktur. Onun doğumuna çok sevindiler. Çünkü onlara; Yahudiler sizlere büyü yaptılar artık sizden çocuk doğmayacak denilmişti.”¹⁴²

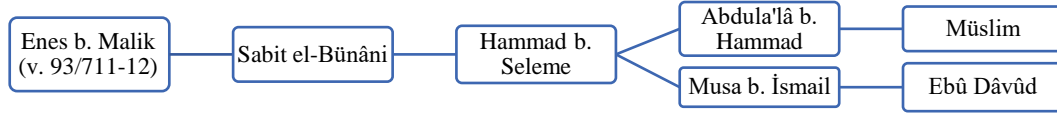
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim’in Sahih’lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir.

4. Bize Abdula’lâ b. Hammad anlattı. Bize Hammad b. Seleme, Sabit el-Bünâni’den o da Enes b. Malik’ten anlattı. Enes b. Mâlik r.a şöyle dedi: “Abdullah b. Zübeyr el-Ensari’yi doğduğunda Rasulullah s.a.v’in yanına götürdüm. Rasulullah s.a.v bir aba içinde devesini katranlıyordu. Bana yanında hurma var mı diye sordu? Evet dedim ve hurmaları verdim. Hurmaları ağzına koydu ve yumuşattı. Sonra çocuğun ağzını açtı ve içine koydu. Çocuk hurmayı yalamaya başladı. Rasulullah s.a.v, “Ensârın sevgilisi hurmadır” buyurdu. Ve çocuğa Abdullah ismini verdi.”¹⁴³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim’in Sahih’inde ve Ebû Dâvûd’un Sünen’inde geçen “sahih” bir hadistir. Nâsiruddîn el-Elbânî de hadisin derecesinin “sahih” olduğunu söylemiştir.

¹⁴² Buhârî, “Akika”, 1 (No. 5469).;

أنها حملت بعبد الله بن الزبير بمكة، قالت: فخرجت وأنا متم، فأتيت المدينة فنزلت قباء، فولدت بقباء، ثم أتيت به رسول الله ﷺ فوضعت في حجره، ثم دعا بتمر فمضغها، ثم ثقل في فيه، فكان أول شيء دخل جوفه ريق رسول الله ﷺ، ثم حنكه بالتمر، ثم دعا له فبرك عليه وكان أول مولود ولد في الإسلام، ففرحوا به فرحاً شديداً، لأنهم قيل لهم: إن اليهود قد سحرتكم فلا يولد لكم.

Müslim, “Adâb”, 2146.

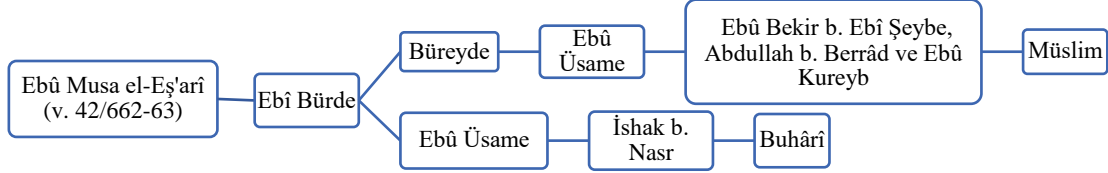
¹⁴³ Müslim, “Adâb”, 2144.;

ذهبت بعبد الله بن أبي طلحة الأنصاري إلى رسول الله ﷺ حين ولد، ورسول الله ﷺ في عباءة يهناً بغيرا له، فقال: هل معك تمر؟ فقلت: نعم، فناولته تمرات، فألقاهن في فيه فلاكهن، ثم فغر فا الصبي فمجه في فيه، فجعل الصبي يتلمظه، فقال رسول الله ﷺ: حب الأنصار التمر وسماه عبد الله.

Ezdî, “Edeb”, 69 (No. 4951).

5. Bize Ebû Bekir b. Ebî Şeybe, Abdullah b. Berrâd ve Ebû Kureyb anlattı, şöyle dediler: Bize Ebû Üsame, Büreyde'den o da Ebî Bürde'den o da Ebû Musa'dan anlattı, şöyle dedi: “Benim bir oğlum doğdu hemen onu Rasulullah s.a.v'e götürdüm. Ona İbrahim ismini verdi ve hurma ile tahnîk yaptı.”¹⁴⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir. Buhârî'nin Sahih'inde geçen rivayette “Ona bereketle dua etti ve onu bana verdi. O Ebû Musa'nın en büyük oğluydu.” şeklinde ilave bulunmaktadır.

Hadislerin Değerlendirmesi

Burada zikrettiğimiz rivayetlerde çocuğa doğduğunda tahnîk yapılması ve çocuğa isim verilmesinin vakti ile ilgili hususlara yer verilmektedir. Aynî, yenidoğan çocuğa isim verilmesi için yedinci günün beklenmemesini hemen isminin verilmesi gerektiğini söylemektedir. Babanın, çocuk doğduğunda akîka kurbanı kesmek için niyetlenmesi durumunda yedinci güne kadar beklemesinin caiz olduğu da belirtilmektedir. Hattâbî de pek çok kişinin yedinci günden önce isim koymanın caiz olduğu görüşünü desteklediklerini söylemektedir. Muhammed b. Sirin (v. 110/729), Katâde (v.117/735) ve Evzâî (v. 157/774) de çocuk doğduktan sonra istediği vakit isminin verilebileceğini söylemektedir.¹⁴⁵

Bedreddin el-Aynî'ye göre çocuğa hurma ile tahnîk yapmakla çocuğun inançlı olması amaçlanmakta ve Allah'tan lütuf beklentisi içinde olma düşüncesine dayanmaktadır. Rasulullah s.a.v de hurma ile insan arasında benzerlik kurmakta ve hurmanın bütün yapısıyla faydalı olması gibi insanın da faydalı işler yapmasını umduğunu

¹⁴⁴ Müslim, “Adâb”, 2145.;

ولد لي غلام فأنيت به النبي ﷺ فسماه إبراهيم وحنكه بتمر.

Buhârî, “Akîka”, 1 (No. 5467).;

ولد لي غلام، فأنيت به النبي ﷺ فسماه إبراهيم، فحنكه بتمر، ودعا له بالبركة، ودفعه إلي، وكان أكبر ولد أبي موسى.

¹⁴⁵ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 21/84.

söylemektedir.¹⁴⁶ Bazıları çocuğa yemek yeme alıştırmayı sağlamak ve çocuğu güçlendirmek için olduğunu söylemektedir.¹⁴⁷

Zikrettiğimiz rivayetlerde Rasulullah s.a.v.'in çocukların doğumuyla birlikte onlara hurma ile tahnik yaptığı belirtilmektedir. Çocuk doğduğu zaman ona tahnik yaparak dua etmeyi ve salih kimselerin yeni doğan çocuk için dua etmelerinin müstehap olduğuna dair bilgilere yer verilmektedir.

6. Bize Müsedded anlattı. Bize Yahya, Hişam'dan o da babasından o Âişe'den anlattı. r.anhâ şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v'e bir çocuk getirildi. Rasulullah s.a.v o çocuğun damagına hurma ile tahnik yapıyordu o sırada çocuk Rasulullah s.a.v'in üzerine tuvaletini yaptı. Rasulullah s.a.v peşinden su ile temizledi."¹⁴⁸

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Bu rivayette Rasulullah s.a.v küçük necaset sayılan idrarı yalnız su isteyerek idrar yerini tamamen suya bırakana kadar temizlemektedir.¹⁴⁹ Bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgiler ileride verileceğinden bu kadarını vermekle yetiniyoruz.

¹⁴⁶ Güler, "Tahnik", 39/416.

¹⁴⁷ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 21/84.

¹⁴⁸ Buhârî, "Akîka", 1 (No. 5468).;

¹⁴⁹ Kastallânî, *İrşâdü's-Sârî*, 8/251.

İKİNCİ BÖLÜM

Çalışmamızın bu bölümünde Rasulullah s.a.v'in çocuklara karşı yaklaşımı ile ilgili rivayetler incelenecektir. Bu rivayetler Rasulullah s.a.v'in çocuklara karşı merhametli olması, çocukları sevmesi ve çocuklara verdiği değer şeklinde üç ana başlık altında incelenecektir. Bu bölüm Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinden, Tirmizî, İbn Mâce, Nesâî ve Ebû Dâvûd'un Sünen'lerinden tespit edilen elli dokuz rivayeti kapsamaktadır.

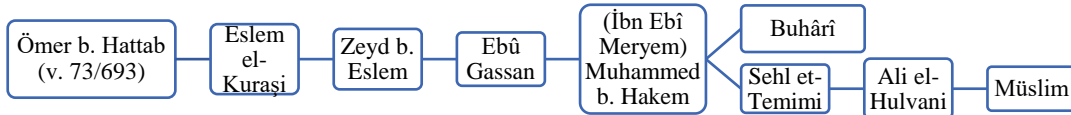
2. RASULULLAH S.A.V'İN ÇOCUKLARA KARŞI MUAMELESİ

2.1. Rasulullah s.a.v'in Çocuklara Karşı Merhametli Olması

2.1.1. Rasulullah s.a.v'in Çocuklara Merhametini Göstermesi

1. Bize İbn Ebî Meryem anlattı. Bize Ebû Gassan anlattı, dedi ki: Bana Zeyd b. Eslem, babasından o da Ömer Hattab'tan şöyle anlattı. "Rasulullah s.a.v'e esirler gelmişti. Esirler arasında bir kadın vardı. Göğsünden akan sütü sağıyordu. Esirler arasında bir çocuk bulduğunda göğsüne bastı ve onu emzirdi. Rasulullah s.a.v bize şöyle buyurdu: Bu kadının kendi eliyle çocuğunu ateşe atacağını sanır mısınız? Biz de: Hayır, atmamaya gücü yettikçe atmaz dedik. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Allah c.c. kullarına bu kadının çocuğuna merhametinden daha merhametlidir."¹⁵⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

İbn Hacer, genel bir lafızla ifade edilen kul kelimesinin özel manada müminler için olduğunu belirtmektedir. Allah-u Teâlâ'nın merhametinin islam üzere ölmüş olan

¹⁵⁰ Buhârî, "Edeb", 18 (No. 5999).;

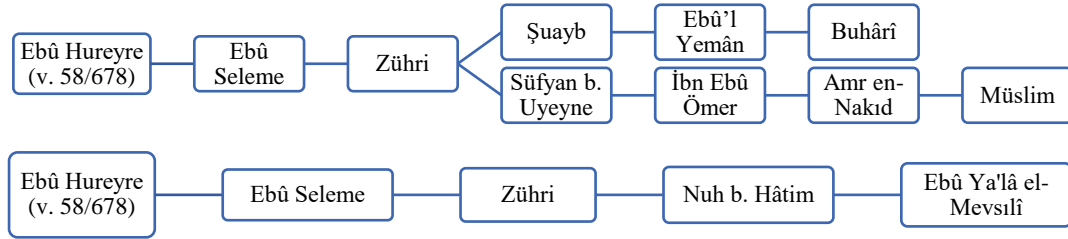
قدم على النبي ﷺ سبي، فإذا امرأة من السبي قد تحلب ثديها تسقي، إذا وجدت صبيا في السبي أخذته، فألصقته ببطنها وأرضعته، فقال لنا النبي ﷺ: أترون هذه طارحة ولدها في النار قلنا: لا، وهي تقدر على أن لا تطرحه، فقال: لله أرحم بعباده من هذه بولدها.

Müslim, "Tövbe", 2754.

kimseler için olacağını ve Allah-u Teâlâ'nın merhametinin her şeyi kuşattığını ve hiçbir şeye benzemediğini ifade etmektedir. Allah-u Teâlâ'nın merhametinin akılla idrak edilemediğinden dolayı Rasulullah s.a.v dinleyenlere bu kadının durumunu örnek vermektedir.¹⁵¹

2. Bize Ebû'l Yemân anlattı. Bize Şuayb, Zühri'den haber verdi. Bize Ebû Seleme, Ebû Hureyre r.a'nın şöyle dediğini anlattı. "Rasulullah s.a.v Hasan b. Ali'yi öptü. Akra' b. Habis et-Temimi orada oturuyordu. Akra'; Benim on tane çocuğum var hiçbirini öpmedim dedi. Rasulullah s.a.v ona doğru baktı ve şöyle buyurdu: Merhamet etmeyene merhamet olunmaz."¹⁵²

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Ebû Ya'lâ el-Mevsilî'nin Müsned'inde "Uyeyne b. Hısn el-Fezâri, Rasulullah s.a.v'in yanına geldi. O'nun Hasan ve Hüseyin'i öptüğünü görünce Ey Allah'ın Rasulü onları öpüyor musun? On çocuğum oldu ve hiçbirini öpmedim dedi. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz." şeklinde gelmektedir. Ebû Ya'lâ el-Mevsilî'nin Müsned'inde ravilerinin "sika" olduğu belirtilmektedir.

3. Bize Ebû Bekir b. Ebî Şeybe ve Ebû Kureyb anlattı, dediler ki: Bize Ebû Üsame, İbn Nümeyr'den o da Hişam'dan o da babasından o da Âişe'den şöyle anlattı. Âişe r.anhâ şöyle dedi: "Nebi s.a.v'in yanına bedevilerden insanlar geldi, siz çocukları öper misiniz? dediler. Onlar evet dediler. Ama biz vallahi öpmeyiz diye söylediler. Nebi s.a.v şöyle buyurdu: "Allah sizden merhameti kaldırırsa ben neye malik olabilirim?"¹⁵³

¹⁵¹ Askalâni, *Fethu'l-bâri*, 10/431.

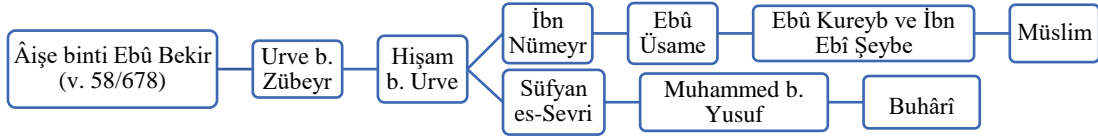
¹⁵² Buhârî, "Edeb", 18 (No. 5997).;

قبل رسول الله ﷺ الحسن بن علي وعنده الأقرع بن حابس التميمي جالسا، فقال الأقرع: إن لي عشرة من الولد ما قبلت منهم أحدا، فنظر إليه رسول الله ﷺ ثم قال: من لا يرحم لا يرحم.

Müslim, "Fezâil", 2318.; Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *el-Müsned*, 10/385 (No. 5983).

¹⁵³ Müslim, "Fezâil", 2317.;

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz bu rivayetler çocuğa karşı olan merhameti ve şefkati ifade etmektedir. Allah-u Teâlâ'nın rahmetinin genişliği annenin çocuğa olan merhametinden örneklerle gösterilmektedir. Bir babanın evladına karşı merhameti onu öpüp koklamasıyla gösterilmektedir. Rasulullah s.a.v'in Allah senin gönlünden merhameti çıkarmışsa ben kalbine merhamet koyamam anlamında bir cümle kurduğu anlaşılmaktadır.¹⁵⁴

Kastallânî (v. 923/1517), merhametin yaratılıştan gelen bir rahmet ve incelik olduğunu ve Cenâb-ı Hakk'ın kendilerine rızık verdiği kullarına merhamet etmeyeceğini söylemenin caiz olmadığını belirtmektedir. Çünkü Cenâb-ı Hakk kim yumuşak kalpliye onun hayrı istemesinden ve iyiliğinden razı olmaktadır. Merhamet etmeyen bütün yaratılanlara merhamet etmemekte, merhamet eden de salihlere, fasıklara, vahşi hayvanlara, kuşlara bütün varlıklara merhamet etmektedir.¹⁵⁵

Merhamet esirgemek ve şefkat etmektir, acımak ve insafı davranmaktır, kalp inceliği ve gönül yumuşaklığıdır. Merhamet, Allah-u Teâlâ'nın Rahman isminin bir yansımasıdır. Bütün varlıklar Allah-u Teâlâ'nın geniş rahmetiyle kuşatılmıştır. Yokluktan varlık sahnesine çıkışları Allah-u Teâlâ'nın merhameti ile gerçekleşmiştir. Allah-u Teâlâ tüm varlıklara acır ve onlara şefkatle davranır ve nimetler verir. İnsanların Allah-u Teâlâ'nın kalplerine koyduğu merhameti kullanmamaları durumunda kendilerine de merhamet edilmeyeceği ve kalplerinden merhamet alınan kimselerin de Allah'ın rahmetinden mahrum olacakları ifade edilmiştir.¹⁵⁶

قدم ناس من الأعراب على رسول الله ﷺ، فقالوا: أتقبلون صبيانكم؟ فقالوا: نعم، فقالوا: لئنا والله ما نقبل، فقال رسول الله ﷺ: وأملك إن كان الله نزع منكم الرحمة.

Buhârî, "Edeb", 18 (No. 5998).

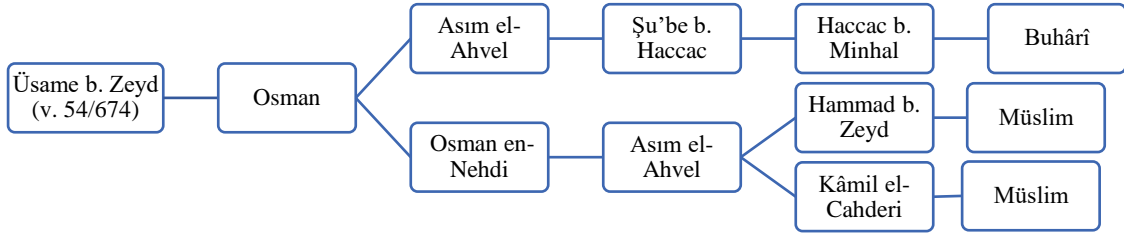
¹⁵⁴ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 22/98.

¹⁵⁵ Kastallânî, *İrşâdü's-Sârî*, 9/18.

¹⁵⁶ Özafşar vd., *Hadislerle İslam*, 3/89-91.

4. Bize Haccac b. Minhal anlattı. Bize Şu'be anlattı, şöyle dedi: Bana Asım haber verdi, şöyle dedi: Ben Osman'dan o da Üsame b. Zeyd'ten şöyle işittim: “Rasulullah s.a.v'in kızı kendisine haber gönderdi. Sa'd ve Übeyy de Rasulullah s.a.v'in yanında bulunuyordu. Rasulullah s.a.v kızına selam söyledi ve şöyle buyurdu: “Allah'ın aldığı ve verdiği her şey O'na aittir. Ve O'nun katında her şey bellidir. Allah'tan karşılığını bekle ve sabret.” Kızı yemin ederek tekrar haber gönderdi. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v ayağa kalktı ve biz de kalktık. Çocuk, Rasulullah s.a.v'in kucağına kaldırıldı, çocuk son nefesini verdi. Rasulullah s.a.v'in gözlerinden yaşlar boşaldı. Sa'd: Bu nedir Ya Rasulullah diye sordu? Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Bu, Allah'ın kullarından dilediğinin kalbine yerleştirdiği rahmettir. Allah kullarından ancak merhametli olanlara merhamet eder.”¹⁵⁷

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v burada buyurduğu “Allah'ın aldığı ve verdiği her şey O'na aittir” cümlesinden; sabırlı olmak ve Cenâb-ı Hakk'ın takdirine ve kazasına boyun eğmek anlamı çıkarılmaktadır. “O'nun katında her şey bellidir” cümlesinden; gerçekleşen her şeyin belirlenmiş süresini doldurduğunu ve bu yüzden gerçekleşen şeylerin öne alınması veya ertelenmesi imkânsız olduğundan bunları bilerek sabırlı olmak ve kaygılanmamak anlamları çıkarılmaktadır. Nevevî, Burada Sa'd r.a'm ağlamamanın her türlüşünün haram olduğunu zannettiğini ve bu nedenle Rasulullah s.a.v'e bunu hatırlattığını ve Rasulullah s.a.v'in kendisine sadece ağlamamanın ve gözyaşı dökmenin ne haram ne de mekruh

¹⁵⁷ Buhârî, “Merzâ”, 9 (No. 5655).;

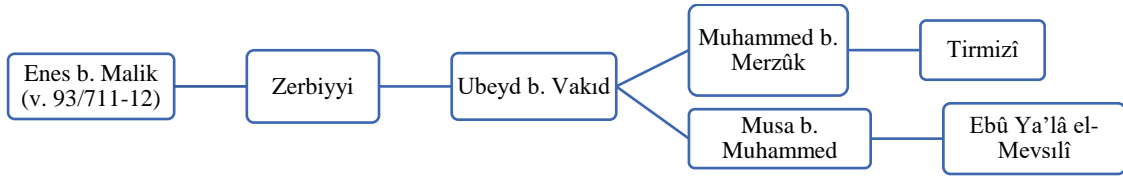
أن ابنة للنبي ﷺ أرسلت إليه، وهو مع النبي ﷺ وسعد وأبي، نحسب: أن ابنتي قد حضرت فاشهدنا، فأرسل إليها السلام، ويقول: إن لله ما أخذ وما أعطى، وكل شيء عنده مسمى، فلتحتسب ولتصبر فأرسلت تقسم عليه، فقام النبي ﷺ وقمنا، فرفع الصبي في حجر النبي ﷺ ونفسه جثث، ففاضت عينا النبي ﷺ، فقال له سعد: ما هذا يا رسول الله؟ قال: هذه رحمة وضعها الله في قلوب من شاء من عباده، ولا يرحم الله من عباده إلا الرحماء.

Müslim, “Cenâiz”, 923.

olduğunu aksine rahmet ve fazilet olduğunu söylemektedir. Bununla birlikte ağlayarak ağıt yakmak, ölü için feryat edip dövünmek ise haramdır.¹⁵⁸

5. Bize Muhammed b. Merzûk anlattı, dedi ki: Bize Ubeyd b. Vakıd, Zerbiyyi'den anlattı, dedi ki: Enes b. Malik r.a.'ın şöyle dediğini işittim: “Rasulullah s.a.v'i görmeye bir ihtiyar geldi. Oradakiler ona yer açmayı geciktirdiler. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: “Küçüklerimize merhamet göstermeyen ve büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir.”¹⁵⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Zerbiyyi: İsmi Said b. Zerbi el-Huzai'dir. Kendisi Sabit el-Bünani, Hasan el-Basri, Asım el-Ahvel, Katade, Muhammed b. Sirin gibi kimselerden hadis rivayet etmiştir. Ali b. Ca'd, Müslim b. İbrahim ve Yezid b. Harun da kendisinden hadis rivayet eden isimlerdendir. Yahya b. Main, “leyse bi şey” ifadesini kullanarak onun güvenilir bir ravi olmadığını belirtmektedir. Ebû Dâvûd, “zayıf” olduğunu söylemektedir. Nesâî, “leyse bi sika” ifadesini kullanmaktadır. İbn Ebî Hâtim, onun münker rivayetleri olduğunu belirtmektedir.¹⁶⁰

Ubeyd b. Vakıd: Kendisi Beşir b. İsmail, Yahya b. Ata el-Ezdi, Yakub b. Osman gibi kişilerden hadis rivayet etmektedir. Cerrah b. Mahled, Ebû Musa Muhammed b. Müsenna ve Abdullah b. Ömer b. Ebân kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında sayılmaktadır. İbn Ebî Hâtim, onun zayıf bir ravi olduğunu söylemektedir.¹⁶¹

Muhammed b. Merzûk: Kendisi Bekir b. Bekkar, Haccac b. Minhal, Süleyman b. Numan eş-Şeybani, Salim b. Nuh gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Müslim, Tirmizî ve İbn Mâce ondan hadis rivayet eden kimseler arasında sayılmaktadır. İbn Ebî

¹⁵⁸ Nevevî, *el-Minhâc*, 6/225.

¹⁵⁹ Tirmizî, “Birr ve's-Sıla”, 15 (No. 1919).;

جاء شيخ يريد النبي ﷺ فأبطأ القوم عنه أن يوسعوا له، فقال النبي ﷺ: ليس منا من لم يرحم صغيرنا ويوقر كبيرنا.

Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *el-Müsned*, 7/238 (No. 4242).

¹⁶⁰ Mizzî, *Tehzibü'l Kemal*, 10/431-432.

¹⁶¹ Mizzî, *Tehzibü'l Kemal*, 19/244-245.

Hâtim, onun için “saduk” demektir. İbn Hibbân, “sika” olarak kitabında zikretmektedir. Hicri 248 yılında vefat ettiği belirtilmektedir.¹⁶²

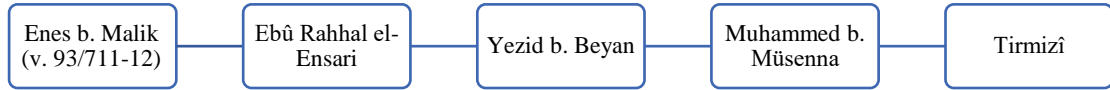
Enes b. Malik ve Muhammed b. Merzuk dışındaki kalan iki ravinin zayıf ve münker rivayetleri olmasından dolayı Tirmizî bu hadisin “garip” olduğunu söylemektedir. Ebû Ya’lâ el-Mevsîlî de isnadının “zayıf” olduğunu belirtmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Mübârekfûrî, “bizden değildir” ifadesinin “bizim yolumuzdan değildir” anlamında kullanıldığını belirtmektedir. “Küçükler” ifadesiyle çocuklara karşı merhamet göstermek, “büyükler” ifadesiyle de genç ve yaşlı kimselere karşı saygı göstermek anlaşılmaktadır.¹⁶³

6. Bize Muhammed b. Müsenna anlattı. Bize Yezid b. Beyan anlattı, dedi ki: Bize Ebû Rahhal el-Ensari, Enes b. Malik’ten şöyle anlattı: “Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Bir genç bir ihtiyara yaşından dolayı ikramda bulunursa yaşlandığı zaman kendisine ikram edecek kimseyi Allah ona lütfeder.”¹⁶⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Ebû Rahhal el-Ensari: İsmi Muhammed b. Halid’dir. Enes b. Malik, Bişr b. Yesar ve Hasan el-Basri’den hadis rivayetinde bulunmaktadır. Kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında Yahya b. Said el-Kattan, Yezid b. Beyan, Ebû Muaviye ed-Darir bulunmaktadır. İbn Ebî Hâtim, onun için “leyse bi kaviy ve münkerü’l hadis” tabirlerini kullanmaktadır.¹⁶⁵

Yezid b. Beyan: Kendisinin âmâ bir müezzin olduğu belirtilmektedir. Kendisi Ebû Rahhal ve Enes b. Malik’ten zikrettiğimiz bu hadisi rivayet etmektedir. Nasr b. Ali, Abdullah ed-Dârîmî, Ebû Kılâbe er-Rekâşi, Yakub b. Süfyan ve Muhammed b. Yahya

¹⁶² Mizzî, *Tehzîbü’l Kemal*, 26/377-379.

¹⁶³ Mübârekfûrî, *Tuhfetü’l Ahvezî*, 6/40.

¹⁶⁴ Tirmizî, “Birr ve’s-Sıla”, 75 (No. 2022).;

¹⁶⁵ Mizzî, *Tehzîbü’l Kemal*, 33/310.

kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Dârekutnî, onun “zayıf” bir ravi olduğunu belirtmektedir.¹⁶⁶

Muhammed b. Müsenna: Kendisi Süfyan b. Uyeyne, Haccac b. Minhal, İshak b. Yusuf, Kesir b. Hişam, Müslim b. İbrahim, Mutemir b. Süleyman, Veki b. Cerrah, Yahya b. Said ve Ebû Dâvûd et-Tayalisi gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Bâki b. Mahled, Cafer b. Muhammed, Ebû Hâtim ve Ebû Zür’a kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Ahmed b. Hanbel ve Yahya b. Main, onun “sika” olduğunu söylemektedir. İbn Ebî Hâtim, onun için “saduk ve salihu’l hadis” ifadelerini kullanmaktadır. Hicri 252 yılında vefat ettiği belirtilmektedir.¹⁶⁷

Tirmizî, Yezid b. Beyan ve Ebû Rahhal el-Ensari’nin bu hadis dışında başka bir hadis rivayet ettiğinin bilinmediğini ve bu yüzden hadisin “garip” olduğunu söylemektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Mübârekfûrî, genç bir kişinin yaşça daha büyük olan bir kişiye saygı göstermesi gerektiğini belirtmektedir. İnsanların yaşlarının artmasıyla çoğunun bilgi ve ameline artış olduğunu belirtmektedir. Yaşça büyük olan kimseye hizmet etmesi ve saygı göstermesinden dolayı gence de hizmet edileceğini belirtmektedir. Gencin yaptıklarının karşılığı olarak Allah-u Teâlâ’nın onu yaşlandıracağını, ona ihtiyarlığa erişeceği bir yaş tayin edeceğini ve ona ikram edecek kimseyi takdir edeceğini söylemektedir.¹⁶⁸

2.1.2. Rasulallah s.a.v’in Namazda iken Çocuğun Ağlamasına Üzülmesi

1. Bize İbrahim b. Musa anlattı, dedi ki: Bize Velid b. Müslim haber verdi, dedi ki: Bize Evzai, Yahya b. Ebî Kesir’den o da Abdullah b. Ebî Katade’den o da babası Ebû Katade’den Rasulallah s.a.v’in şöyle buyurduğunu anlattı: “Ben namazı uzun tutmak için namaza dururum, çocuğun ağlamasını duyduğumda annesine meşakkat vermektan hoşlanmadığım için namazımı kısaltırım.”¹⁶⁹

¹⁶⁶ Askalânî, *Tehzîbü’t Tehzib*, 11/316-317.

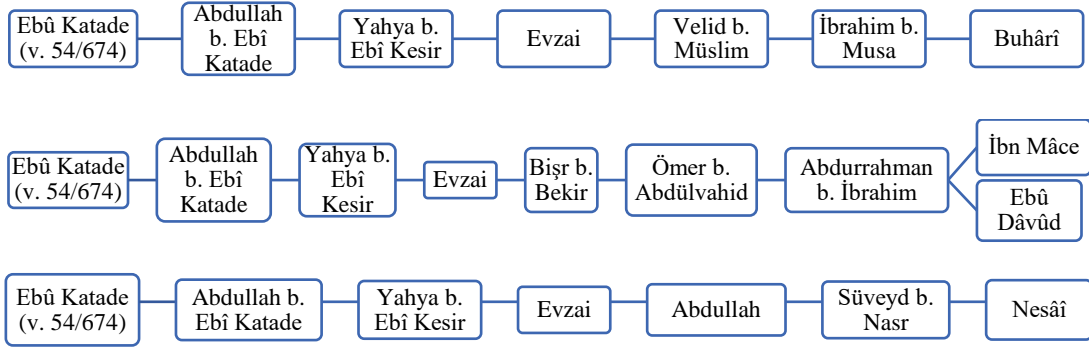
¹⁶⁷ Mizzî, *Tehzîbü’l Kemal*, 26/359-364.

¹⁶⁸ Mübârekfûrî, *Tuhfetü’l Ahvezî*, 6/141.

¹⁶⁹ Buhârî, “Ezan”, 65 (No. 707).;

إني لأقوم في الصلاة أريد أن أطول فيها، فأسمع بكاء الصبي، فأتجوز في صلاتي كراهية أن أشق على أمه.

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen bir hadistir. İbn Mâce, Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin Sünen'lerinde de "sahih" olarak geçmektedir. Nâsiruddin el-Elbâni de "sahih" olduğunu söylemektedir.¹⁷⁰

2. Bize Yahya b. Yahya anlattı. Bize Cafer b. Süleyman, Sabit el-Bünâni'den o da Enes b. Malik'ten haber verdi. Enes r.a şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v namazdayken annesiyle birlikte olan bebeğin ağlamasını işitirdi de hafif bir sure veya kısa bir sure okurdu."¹⁷¹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Aynî, burada zikrettiğimiz rivayetin bazılarına göre çocuğun camiye getirilmesine izin verildiğine, bazılarına göre de çocuğun camiye yakın bir evde bırakılma ihtimaline delil olduğunu söylemektedir. Bunların birer bakış açısı olduğunu çünkü çocuğun genellikle annesinden ayrı olmadığını ve bu rivayetin kadınların erkeklerle camide namaz kılmasına izin verildiğini söylemektedir. Bu rivayet Rasulullah s.a.v'in ashabına karşı tam bir şefkatinin, yaşlı ve gençlerin hallerini göz önünde bulundurduğunun bir göstermektedir.¹⁷²

Müslim, "Salat", 470.; Nesâî, "İmamet", 35 (No. 825).; Ezdi, "Salat", 126 (No. 789).; Kazvîni, "İkameti's Salat", 49 (No. 991).

¹⁷⁰ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 1/295.; Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 1/272.

¹⁷¹ Müslim, "Salat", 470.;

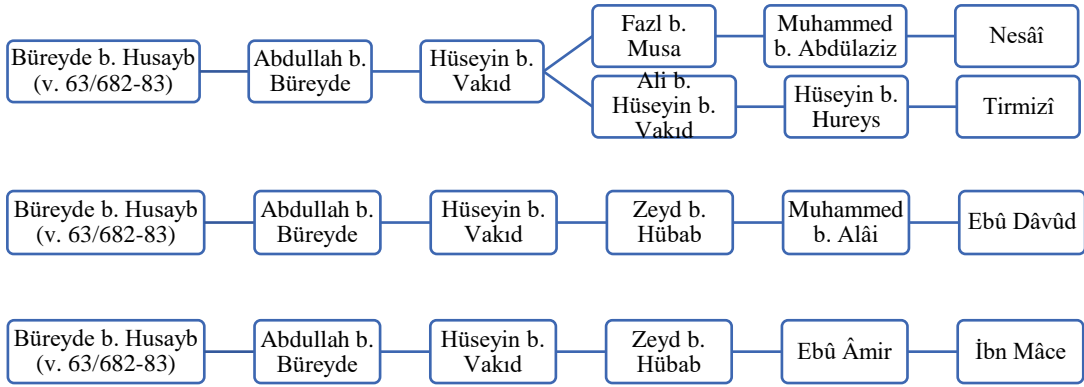
كان رسول الله ﷺ يسمع بكاء الصبي مع أمه وهو في الصلاة، فيقرأ بالسورة الخفيفة، أو بالسورة القصيرة.

¹⁷² Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 5/246.

Nevevî, bu rivayetlerden hem hüzün hem sevgi duygularıyla ilgili anlamların çıkarılabileceğini söylemektedir. Burada başka birinin kalbinin hüzünle meşgul olmasından dolayı üzüntü duyulmasından bahsetmektedir. Burada Rasulullah s.a.v.'in müminlere ve diğer topluluklara gösterdiği iyiliğin, onların menfaatlerini gözettiğinin ve kolay olsa da kendilerine zor gelen şeye girmemelerini istediğinin delilleri vardır.¹⁷³

3. Bize Muhammed b. Abdülaziz haber verdi, dedi ki: Bize Fazl b. Musa, Hüseyin b. Vakıd'tan o da Abdullah b. Büreyde'den o da babasından şöyle haber verdi: "Rasulullah s.a.v hutbe veriyordu. Hasan ve Hüseyin üzerlerinde kırmızı gömlekle tökezleyerek geldiler. Rasulullah s.a.v, sözünü kesti. İkisini kucağına aldı ve minbere geri döndü. Sonra şöyle buyurdu: "Mallarınız ve evlatlarınız sizin için birer fitnedir" diyen Allah doğru söylemiş. Bu ikisinin gömleklerine ayaklarının takılıp tökezlemesini gördüm, dayanamadım sözümü kesip onları kucağıma aldım."¹⁷⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Tirmizî bu hadis için "hasen garip" demektedir. Nesâî, İbn Mâce ve Ebû Dâvûd'un Sünen'lerinde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Allah-u Teâlâ, rivayette geçen ayet-i kerime ile kulların mal ve evlatları ile ilgili sorumlulukları konusunda kulluklarına olumlu veya olumsuz etkisi bakımından sınına-caklarını ve bu nimetlerin hesabını vereceklerini buyurmaktadır. Kulların, Allah sevgisi

¹⁷³ Nevevî, el-*Minhâc*, 4/186.

¹⁷⁴ Nesâî, "Cuma", 30 (No. 1413).;

كان النبي ﷺ يخطب، فجاء الحسن والحسين، وعليهما قميصان أحمران يعثران فيهما، فنزل النبي ﷺ، فقطع كلامه، فحملهما ثم عاد إلى المنبر، ثم قال: صدق الله: ﴿إنما أموالكم وأولادكم فتنة﴾ التغابن ١٥ رأيت هذين يعثران في قميصيهما، فلم أصبر حتى قطعت كلامي فحملتهما.

Tirmizî, "Menâkıb", 31 (No. 3774).; Ezdî, "Salat", 233 (No. 1109).; Kazvîni, "Libas", 20 (No. 3600).

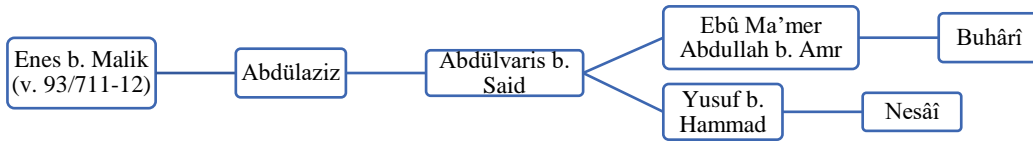
ve bu iki nimetin sevgisi arasındaki dengeyi kurması gerekmektedir. Bunlara yönelik menfaatler Allah-u Teâlâ'nın emirleriyle çatıştığında kulların Allah'a itaat etmesi gerekmektedir.¹⁷⁵

Mübârekfûrî, Allah-u Teâlâ'nın yarattıkları için malları ve evlatları, kimin kendisine itaat edip kimin isyan edeceğini bilmesi için birer imtihan kıldığını belirtmektedir.¹⁷⁶

2.1.3. Rasulullah s.a.v'in Çocuğu Ölen Kimseleri Müjdelemesi

1. Bize Ebû Ma'mer anlattı. Bize Abdülvaris anlattı. Bize Abdülaziz, Enes'ten anlattı. Enes b. Malik r.a Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu söyledi: “Müslümanlardan, henüz bulûğa ermeden üç çocuğu vefat eden hiç kimse yoktur ki Allah onlara bahşettiği rahmet ile onları cennete koymasın.”¹⁷⁷

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde ve Nesâî'nin Sünen'inde¹⁷⁸ geçen “sahih” bir hadistir.

2. Bize Müslim anlattı. Bize Şu'be anlattı. Bize Abdurrahman, Zekvan'dan o da Ebû Said'den şöyle anlattı: “Kadınlar, Rasulullah s.a.v'den kendilerine bir gün ayırmasını istediler. Rasulullah s.a.v onlara vaaz verdi ve şöyle buyurdu: Herhangi bir kadının üç çocuğu ölmüşse, o çocuklar ateşten bir perde olurlar. Bir kadın iki tane? dedi. Rasulullah s.a.v, ikisi de diye buyurdu.”¹⁷⁹

¹⁷⁵ Hayrettin Karaman vd., *Kur'ân Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2003), 2/682-683.

¹⁷⁶ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezî*, 10/190.

¹⁷⁷ Buhârî, “Cenâiz”, 6 (No. 1248).;

ما من الناس من مسلم، يتوفى له ثلاث لم يبلغوا الحنث، إلا أدخله الله الجنة بفضل رحمته إياهم.

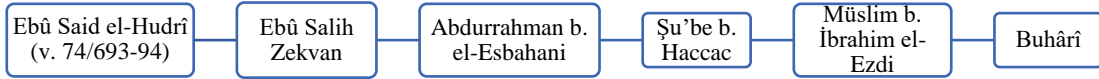
Nesâî, “Cenâiz”, 25 (No. 1873).

¹⁷⁸ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 5/16.

¹⁷⁹ Buhârî, “Cenâiz”, 6 (No. 1249).;

أن النساء قُلن للنبي ﷺ: اجعل لنا يوما فوعظهن، وقال: أيما امرأة مات لها ثلاثة من الولد، كانوا حجابا من النار، قالت امرأة: واثنان؟ قال: واثنان.

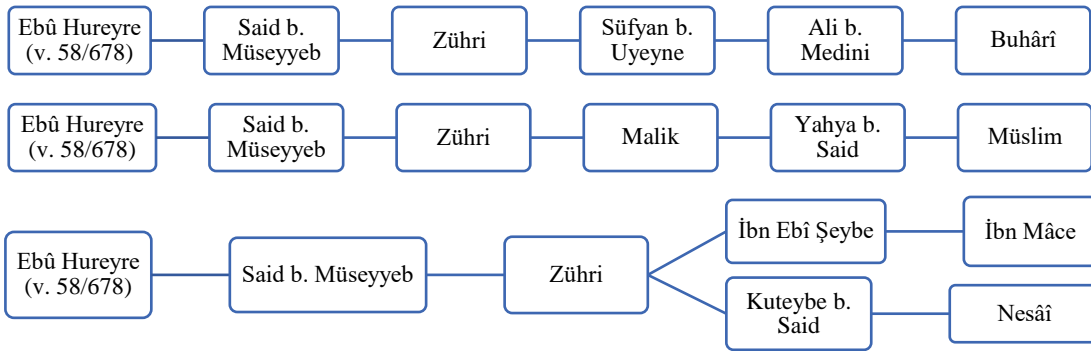
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

3. Bize Ali anlattı. Bize Süfyan anlattı, dedi ki: Zühri'yi Said b. Müseyyeb'den o da Ebû Hureyre'den Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu diye işittim: "Üç çocuğu ölen Müslüman kimse cehenneme girmez ancak Allah'ın yemini gereğince girer."¹⁸⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. İbn Mâce ve Nesâî'nin Sünen'lerinde de "sahih" olarak geçmektedir.

4. Bize Muhammed b. Abdullah anlattı, dedi ki: Bize İshak b. Süleyman anlattı, dedi ki: Bize Hariz b. Osman, Şurahbil b. Şuf'a'dan anlattı, dedi ki: Utbe b. Abd es-Sülemi benimle karşılaştı. Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu işittim dedi: "Günah işleme çağına ulaşmadan üç çocuğu ölen Müslüman kimse, cennetin sekiz kapısında karşılanır. Dilediğinden içeri cennete girer."¹⁸¹

¹⁸⁰ Buhârî, "Cenâiz", 6 (No. 1251).;

قال: لا يموت لمسلم ثلاثة من الولد، فيلج النار، إلا تحلة القسم.

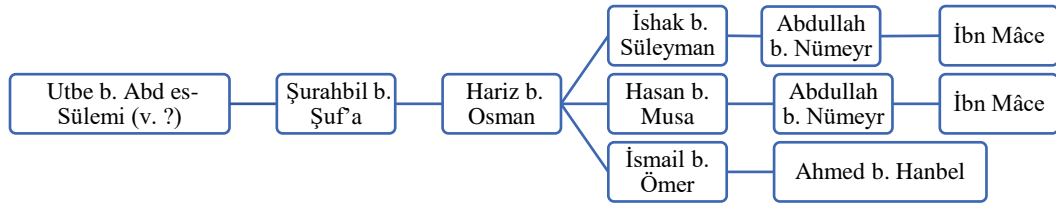
Müslim, "Birr ve Sıla", 2632.; Nesâî, "Cenâiz", 24 (No. 1875).; Kazvîni, "Cenâiz", 57 (No. 1603).

¹⁸¹ Kazvîni, "Cenâiz", 57 (No. 1604).;

ما من مسلم يموت له ثلاثة من الولد لم يبلغوا الحنث، إلا تلقوه من أبواب الجنة الثمانية، من أيها شاء دخل.

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 29/189 (No. 17639).

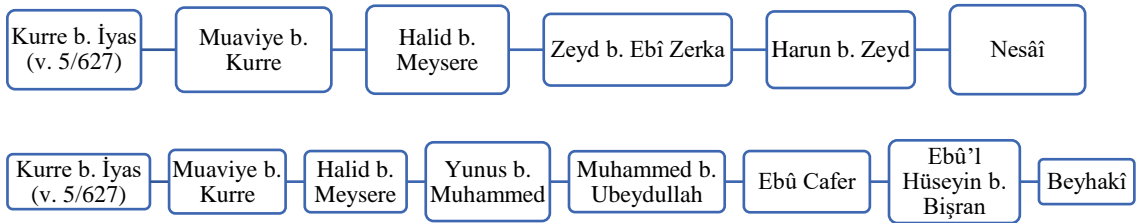
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis İbn Mâce'nin Sünen'inde geçmektedir. Nâsiruddin el-Elbâni, bu hadis için "hasen" demiştir.¹⁸²

5. Bize Harun b. Zeyd haber verdi, dedi ki: Bize babam anlattı dedi ki: Bize Halid b. Meysere anlattı, dedi ki: Muaviye b. Kurre'den babasının şöyle dediğini işittim: "Rasulullah s.a.v bir yerde oturduğunda ashabından bir grupta onunla otururdu. Onlardan bir adam vardı küçük çocuğunu sırtında getirir ve önüne oturturdu. Onun çocuğu öldü. Çocuğuna üzülüp ondan bahsetmekten dolayı gruba katılmaktan uzak durdu. Rasulullah s.a.v onu göremeyince falan kişiyi göremiyorum diye sordu? Ya Rasulullah yanında gördüğün oğlu öldü dediler. Rasulullah s.a.v, adamı buldu ve ona oğlunu sordu. O da öldüğünü haber verdi. Rasulullah s.a.v onu teselli etti. Sonra şöyle buyurdu: Ey falan kimse hangisi daha çok hoşuna gider? Yaşadığın sürece ondan istifade etmen mi? veya yarın cennet kapılarından birine geldiğinde çocuğunun senden önce gelip kapıyı sana açması mı? Adam: Ey Allah'ın Peygamberi bilakis benden önce cennet kapısını bana açmasını isterim dedi. Rasulullah s.a.v, öyleyse istediğin olacaktır buyurdu."¹⁸³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



¹⁸² Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 2/46.

¹⁸³ Nesâi, "Cenâiz", 120 (No. 2088).;

كان نبي الله ﷺ إذا جلس يجلس إليه نفر من أصحابه، وفيهم رجل له ابن صغير يأتيه من خلف ظهره، فيقعد بين يديه، فهلك فامتنع الرجل أن يحضر الحلقة لذكر ابنه، فحزن عليه، ففقدته النبي ﷺ فقال: مالي لا أرى فلاناً؟ قالوا: يا رسول الله، بنيه الذي رأيته هلك، فلقية النبي ﷺ فسأله عن بنيه، فأخبره أنه هلك، فعزاه عليه، ثم قال: يا فلان، أيما كان أحب إليك أن تمتع به عمرك، أو لا تأتي غدا إلى باب من أبواب الجنة إلا وجدته قد سبقك إليه يفتح لك، قال: يا نبي الله، بل يسبقني إلى باب الجنة فيفتحها لي لهو أحب إلي، قال: فذاك لك.

Beyhakî, *es-Sünenü'l Kübrâ*, 4/98 (No. 7089).

Bu hadis Nesâî'nin Sünen'inde geçen "sahih" bir hadistir.¹⁸⁴ Beyhakî'nin Sünen'inde "Ensar'dan bir adamın Rasulullah s.a.v'e bunun özel bir durum için mi yoksa Müslümanlardan çocuğu ölen herkes için mi olduğunu sorması üzerine Rasulullah s.a.v'in bunun Müslümanlardan çocuğu ölen herkes için geçerli olduğunu buyurduğu" ibaresi bulunmaktadır.

Hadislerin Değerlendirmesi

Burada zikrettiğimiz rivayetler çocuğu ölen bir kimsenin durumunun faziletini açıklamaktadır. Yani kişinin sabretmesini, Yüce Allah'ın hükmüne razı gelmesini ve Allah-u Teâlâ'nın rahmet ve mağfiretini ummasını ifade etmektedir.¹⁸⁵

Burada "Allah'ın yemini" ifadesiyle ilgili şu görüşlere ulaşılmaktadır. İbn Battal (v. 449/1057), bu ifadenin zamanın uzunluğunu azaltmayı kastettiğini söylemektedir. Kurtubî (v. 656/1258), bu ifadeyle bu durumun meydana gelme olasılığını azaltmanın kastedildiğini söylemektedir.¹⁸⁶

Kastallânî, Allah-u Teâlâ'nın çocuklara olan merhameti sayesinde anne-babalarının cennete gideceğini belirtmektedir. Allah-u Teâlâ'nın dünyadayken çocuklara merhamet ettiğinden dolayı ahirette de merhametle ödüllendirdiğini belirtmektedir. Kastallânî, zikrettiğimiz rivayette soruyu soran kadının, Enes r.a'ın annesi Ümmü Süleym veya Ümmü Mübeşşir veya Ümmü Hânî olabileceğini zikretmektedir. Rasulullah s.a.v'in iki çocuk sorusuna verdiği cevabın sanki O'na o anda vahyedildiğini veya bunun bilgisinin O'nda mevcut olduğunu belirtmektedir.¹⁸⁷

Burada zikredilen rivayetlerin çocuklar için olması, onlara karşı sevginin, merhametin ve şefkatin daha büyük olmasından kaynaklanmaktadır. Burada bahsedilen mükafata kavuşacakların ancak çocukları bulûğa ermeden vefat edenler için olduğu zikredilmektedir. Alimlerin çoğunluğu bu rivayetten çocuğu vefat edenlerin bir mükafatı olacağını belirtmektedir. Bu mükafata erişebilmek için Müslüman olmanın şart olduğu çünkü kafir kimsenin çocuğunun ölümüyle dahi kurtuluşunun olmadığı ancak imanla ve günahlardan uzak durarak cehennemden kurtulacağı zikredilmektedir.¹⁸⁸

¹⁸⁴ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 2/84.

¹⁸⁵ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 8/26.

¹⁸⁶ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 8/33.

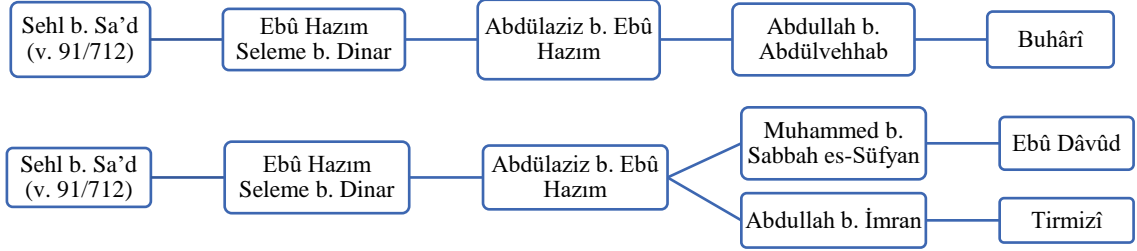
¹⁸⁷ Kastallânî, *İrşâdü's-Sârî*, 2/381-382.

¹⁸⁸ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 8/30-33.

2.1.4. Rasulullah s.a.v'in Yetim Çocuklarla İlgilenmesi

1. Bize Abdullah b. Abdülvehhab anlattı, dedi ki: Bana Abdülaziz b. Ebû Hazm anlattı, dedi ki: Bana babam anlattı, dedi ki: Sehl b. Sa'd'tan Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu işittim: "Ben ve yetimi koruyan cennette şöyle olacağız buyurdu. İşaret parmağı ve orta parmağıyla gösterdi."¹⁸⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'i ve Ebû Dâvûd'un ve Tirmizî'nin Sünen'lerinde geçen "sahih" bir hadistir. Tirmizî bu hadise "hasen sahih" demiştir.

Hadisin Değerlendirmesi

İbn Hacer, Peygamber Efendimiz s.a.v'in makamı ile yetimi koruyan kişinin makamı arasında işaret ve orta parmak arasındaki fark kadar az bir fark olduğunu göstermek için Peygamber Efendimiz s.a.v'in parmaklarıyla işaret ettiğini ifade etmektedir.¹⁹⁰ Allah Rasulü s.a.v böyle bir benzetme ile yetimi koruyan, onların derdlerine ortak olan, ihtiyaçlarını karşılayan kimselerin cennette yanı başında olacağını ifade etmektedir.

2. Bize Said b. Yakub anlattı, dedi ki: Bize Mu'temir b. Süleyman anlattı, dedi ki: Babamdan, o da Haneş'ten o da İkrime'den Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu anlatırken işittim: "Her kim Müslümanlar arasında bir yetimin yiyecek ve içeceğini tutarsa affedilmeyecek bir günah işlemekle Allah onu cennete koyacaktır."¹⁹¹

¹⁸⁹ Buhârî, "Edeb", 24 (No. 6005).;

أنا وكافل اليتيم في الجنة هكذا وقال بإصبعيه السبابة والوسطى.

Tirmizî, "Birr", 14 (No. 1918).;

Ezdi, "Edeb", 133 (No. 5150).;

أنا وكافل اليتيم كهاتين في الجنة وقرن بين أصبعيه الوسطى والتي تلي الإبهام.

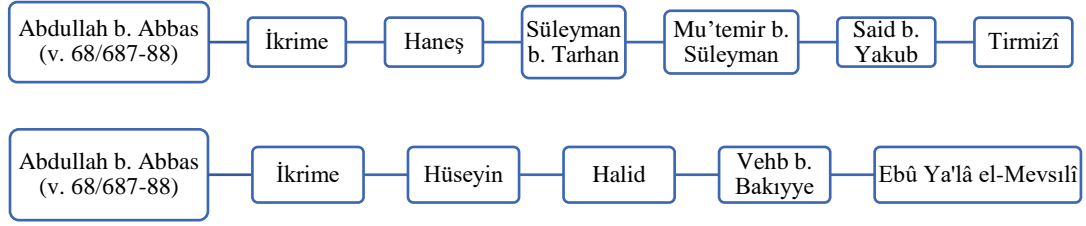
¹⁹⁰ Askalânî, *Fethu'l-Bârî*, 10/437.

¹⁹¹ Tirmizî, "Birr", 14 (No. 1917).;

من قبض يتيما من بين المسلمين إلى طعامه وشرابه أدخله الله الجنة البتة إلا أن يعمل ذنباً لا يغفر له.

Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *el-Müsned*, 4/342 (No. 2457).

Hadisin Tahrici ve Derecesi



İkrime: İbn Abbas'ın mevlâsıdır. Kendisi Cabir b. Abdullah, Safvan b. Ümeyye, İbn Abbas, Âişe ve Yahya b. Yamer gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Ertat b. Ebî Ertat, Eyyub es-Sahtiyani, Simak b. Harb ve Süleyman el-A'meş kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Tefsiri en iyi bilen kişi olduğu söylenmektedir. Nesâî, İclî ve İbn Ebî Hâtim "sika" olduğunu söylemektedir.¹⁹²

Haneş: İsmi Hüseyin b. Kays, lakabı Haneş'dir. Kendisi Ata b. Rabah ve İkrime'den hadis rivayet etmektedir. İsmail b. Ayyaş, Süleyman et-Temimi ve Ali b. Asım gibi isimler kendisinden hadis rivayetinde bulunmaktadır. Yahya b. Main ve Ebû Zür'a onun "zayıf" bir ravi olduğunu söylemektedir. Nesâî, onun için "metrukü'l hadis" ifadesini kullanmaktadır.¹⁹³

Süleyman b. Tarhan: Hocaları arasında Sabit el-Bünani, Hasan el-Basri, Süleyman el-A'meş, Tâvus b. Keysan ve Katade b. Diame bulunmaktadır. Kendisinden oğlu Süleyman, İbrahim b. Sa'd, Hammad b. Seleme, Süfyan es-Sevri ve Yahya b. Said el-Kattan hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. İshak b. Mansur, Yahya b. Main ve Nesâî onun "sika" olduğunu söylemektedir. Hicri 143 yılında vefat ettiği bilinmektedir.¹⁹⁴

Mu'temir b. Süleyman: Kendisi Eyyub es-Sahtiyani, Dâvûd b. Kays el-Ferra, Şu'be b. Haccac ve Asım b. Süleyman gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Ahmed b. Hanbel, İshak b. Rahuye, Haccac b. Minhal, Sadaka b. Fazl ve Abdullah b. Mübarek gibi isimler kendisinden hadis rivayetinde bulunmaktadır. İbn Ebî Hâtim, Yahya b. Main, "sika" olduğunu söylemektedir. Hicri 187 yılında vefat ettiği bilinmektedir.¹⁹⁵

¹⁹² Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 20/265-289.

¹⁹³ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 6/464-467.

¹⁹⁴ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 12/5-12.

¹⁹⁵ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 28/250-254.

Said b. Yakub: İsmail b. Ayyaş, Eyyub b. Cabir, Abdullah b. Mübarek, Veki b. Cerrah gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Ebû Dâvûd, Tirmizî, İshak b. İbrahim, Haris b. Ebî Üsame gibi isimler kendisinden hadis rivayetinde bulunmaktadır. Ebû Zür'a ve Nesâî "sika" olduğunu söylemektedir. İbn Ebî Hâtim de "saduk" olduğunu belirtmektedir. Hicri 244 yılında vefat ettiği bilinmektedir.¹⁹⁶

Tirmizî'nin Sünen'inde Haneş isimli ravinin hadis ehline zayıf bir ravi olarak kabul edildiği geçmektedir. Nâsiruddin el-Elbâni bu hadisin "zayıf" bir hadis olduğunu belirtmektedir.¹⁹⁷

Hadisin Değerlendirmesi

Burada zikrettiğimiz rivayette yetimin bakımını üstlenen kişinin şek ve şüphesiz cennete gireceği ifade edilmektedir. "Affedilemeyecek bir günah" ifadesiyle kastedilen mananın da şirk olduğu ifade edilmektedir. Cenâb-ı Hakk'ın şirki bağışlamayacağı bunun dışındaki günahları da dilediğinden bağışlayacağı belirtilmektedir.¹⁹⁸

Rasulullah s.a.v yetimlerin toplum içinde yalnız hissetmemeleri ve güzel bir hayat sürdürebilmeleri için onların terbiye edilmelerine, bakımlarının sağlanmasına ve onlara güzel davranılmasına oldukça önem vermekte ve yetime karşı ilgi ve sevgi gösterilmesi gerektiğini buyurmaktadır. Yetimlerin yetiştirilmesi, koruyup gözetilmesi, terbiye edilmesi ve ona her anlamda rehberlik edilmesini buyurmaktadır.¹⁹⁹

2.1.5. Rasulullah s.a.v'in Kız Çocuklarına Yaklaşımı

1. Bize Ebû'l Yeman anlattı. Bize Şuayb, Zühri'den haber verdi, dedi ki: Bana Abdullah b. Ebî Bekir anlattı. Urve b. Zübeyr, Peygamberimizin eşi Âişe r.anhâ'nın kendisine şöyle haber verdiğini anlattı: "Yanında iki kız çocuğu olan bir kadın bana geldi. Benden bir şey istedi. Benim yanımda bir tane hurmadan başka bir şey yoktu. Ben de hurmayı ona verdim, iki kızını arasında paylaştırdı. Sonra kalktı ve dışarı çıktı. Rasulullah s.a.v içeri girdi ben de O'na anlattım. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Kim bu kız

¹⁹⁶ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 11/122-123.

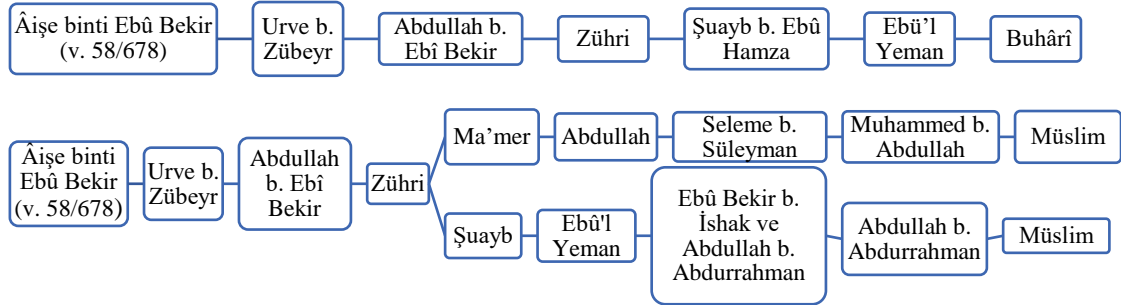
¹⁹⁷ Elbâni, *Zaifu Sünen-i Tirmizî*, 1/181.

¹⁹⁸ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezî*, 6/38.

¹⁹⁹ Abdürrahim Arslan, "Hz. Peygamber ve Yetimler", *XIV Uluslararası Mevlid-i Nebî Sempozyumu "İslâm ve Çocuk"*, ed. Kadri Önemli vd. (Şanlıurfa: Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2020), 194-198.

çocuklarından herhangi bir şeye velayet ederse, onlara iyilikle muamele ederse, o kız çocukları cehennemden koruyan bir perde olurlar.”²⁰⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

İbn Hacer zikrettiğimiz rivayet üzerinden şu hususlara değinmektedir.

1. Kişinin sadaka olarak vereceği şey az ve önemsiz görünse de kişi az veya çok kendisine kolay gelen şeyden sadaka vermelidir.

2. Kibir ve minnet söz konusu olmadan iyilikten bahsetmek caizdir.²⁰¹

2. Bize Amr en-Nakıd anlattı. Bize Ebû Ahmed ez-Zübeyri anlattı. Bize Muhammed b. Abdülaziz, Ubeydullah b. Ebî Bekir'den o da Enes b. Malik'ten anlattı. Enes b. Malik r.a, Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu söyledi: "Kim iki kızınının ergenliğe erişinceye kadar bakımını üstlenirse, kıyamet günü o ve ben bir araya geliriz buyurdu ve parmaklarını birleştirdi."²⁰²

Hadisin Tahrici ve Derecesi



²⁰⁰ Buhârî, "Edeb", 18 (No. 5995).;

جاءتني امرأة معها ابنتان تسألني، فلم تجد عندي غير تمر واحدة، فأعطيتها فقسمتها بين ابنتيها، ثم قامت فخرجت، فدخل النبي ﷺ فحدثته، فقال: من يلي من هذه البنات شيئا، فأحسن إليهن، كن له سترا من النار.

Müslim, "Birr ve's Sıla", 2629.

²⁰¹ Askalânî, *Fethu'l-bâri*, 10/428.

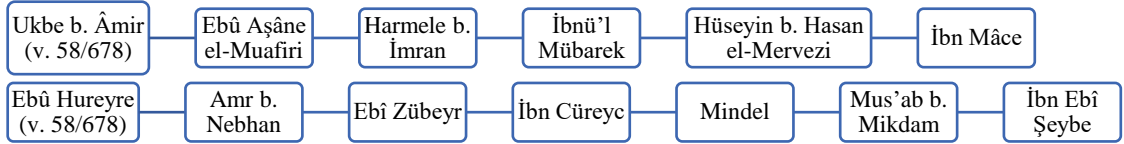
²⁰² Müslim, "Birr", 2631.;

من عال جاريتين حتى تبلغا، جاء يوم القيامة أنا وهو وضم أصابعه.

Bu hadis Müslim'in Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

3. Bize Hüseyin b. Hasan el-Mervezi anlattı, dedi ki: Bize İbnü'l Mübarek, Harmele b. İmran'dan anlattı, dedi ki: Ebû Aşâne'yi işittim, dedi ki: Ukbe b. Âmir'i Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu derken işittim: "Kimin üç kızı olur da onlara sabrederse, onları yedirirse, içirirse, özenle giydirirse onlar kıyamet gününde ona ateşten bir perde olurlar."²⁰³

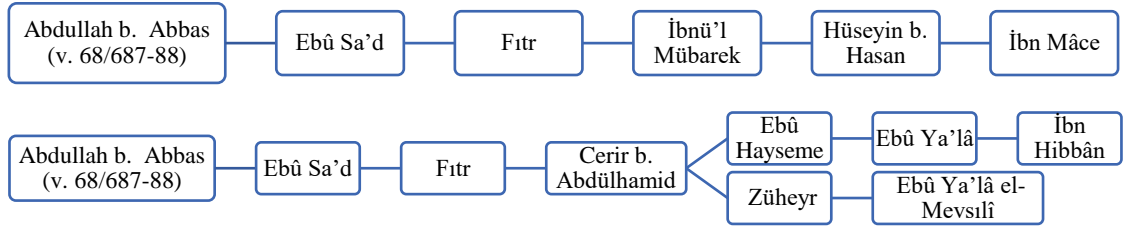
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis İbn Mâce'nin Sünen'inde geçen "sahih" bir hadistir.²⁰⁴

4. Bize Hüseyin b. Hasan anlattı, dedi ki: Bize İbnü'l Mübarek, Fıtr'dan o da Ebû Sa'd'tan o da İbn Abbas'tan anlattı, dedi ki: Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: "Kim iki kız çocuğunu yetiştirir onlara güzellikle muamele ederse onlar onu cennete sokar."²⁰⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis İbn Mâce'nin Sünen'inde geçmektedir. Nâsiruddin el-Elbâni, bu hadis için "hasen" demiştir.²⁰⁶ İbn Hibbân da derecesinin "hasen" olduğunu belirtmektedir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Nevevî, burada kız çocuklarına iyilik etmek, onların geçimlerini sağlamak ve onlarla ilgili başka işlere de sabırla yaklaşmanın karşılığının nasıl olacağı ile ilgili

²⁰³ Kazvîni, "Edeb", 3 (No. 3669).;

من كان له ثلاث بنات فصبر عليهن، وأطعمهن، وسقاهن، وكساهن من جنته كن له حجابا من النار يوم القيامة.

İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 5/222 (No. 25440).

²⁰⁴ Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i İbn Mâce*, 3/215.

²⁰⁵ Kazvîni, "Edeb", 3 (No. 3670).;

ما من رجل تدرك له ابنتان، فيحسن إليهما ما صحبتاه أو صحبتهما إلا أدخلته الجنة.

Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *el-Müsned*, 4/445 (No. 2571).; Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *Sahîhu İbn Hibbân*, thk. Şuayb el-Arnaut (Beyrut: Müessesetü'r Risale, 1408/1988), 7/207 (No. 2945).

²⁰⁶ Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i İbn Mâce*, 3/215.

bilgilerin yer aldığını belirtmektedir.²⁰⁷ Kız çocuklarının her türlü ihtiyacını gideren kimsenin kıyamet gününde Rasulullah s.a.v'e çok yakın olacağı ifade edilmektedir.

Zikrettiğimiz rivayetler Allah Rasulü s.a.v'in özellikle cahiliye zamanında kız çocuklarına karşı beslenen kötü duyguları ortadan kaldırmak için bu konuya verdiği önemi göstermektedir. Kız çocuğu yetiştiren kimsenin sevabının Allah katındaki büyüklüğü ifade edilmektedir. Kız çocuklarına iyilikle muameleden kastın onlara gösterilen sabır, onları yedirip içirmek, iyi bir terbiye vererek evlendirmek ve bütün işlerini yerine getirmek olduğu ifade edilmektedir. Zeynüddin el-İrâki (v. 806/1404), Rasulullah s.a.v'in bahsettiği bu iyiliğin tam olarak yerine gelebilmesinin onlara bağırıp çağırılmak, surat asmamak ve memnuniyetsizlik göstermemekle olacağını, bunların iyiliği gölgeleyeceğini belirtmektedir.²⁰⁸

Rasulullah s.a.v zikrettiğimiz rivayetlere göre kız çocuklarına güzel muamele edilmesini, kız çocuklarının beslenme, barınma, eğitim, terbiye ve iyi muamele gibi birçok bakımdan ihtiyaçlarının üstlenilmesi gerektiğini buyurmaktadır. Kız çocuklarının bakımları ve terbiyeleri noktasında sabırlı davranılması gerektiğini, kız çocukları ile ilgili bu görevler yerine getirilirken Allah'tan korkulması gerektiğini ve bu konuda hassas davranılması gerektiğini buyurmaktadır. Rasulullah s.a.v kız çocuklarının yapıları itibarıyla hassas olmalarından dolayı onlara yumuşak davranılmasını buyurmaktadır.²⁰⁹

2.1.6. Rasulullah s.a.v'in Müşrik Çocuklara Bakışı

1. Bize Abdân anlattı. Bize Abdullah haber verdi. Bize Yunus, Zühri'den haber verdi. Bana Ebû Seleme haber verdi. Ebû Hureyre r.a Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu söyledi: "Her çocuk fitrat üzere doğar. Bundan sonra anne ve babası, çocuğu Yahudi ise Yahudi, Nasrani ise Nasrani veya Mecusi ise Mecusi yaparlar. Nitekim hayvanın bütün bir şekilde doğurması gibi. Siz onda bir sakatlık görüyor musunuz?"²¹⁰

²⁰⁷ Nevevî, *el-Minhâc*, 16/178.

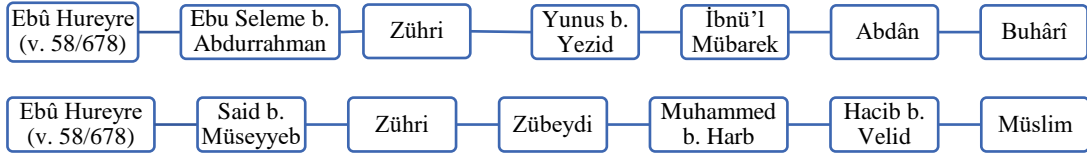
²⁰⁸ Canan, *Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünnetinde Terbiye*, 422.

²⁰⁹ Mehmet Emin Çiftçi, "Üç Kız Çocuğunu Yetiştiren Cennete Gider Hadisi Üzerine Bir Değerlendirme", *Sırat: GİBTÜ İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/2 (Kasım 2021), 147-150.

²¹⁰ Buhârî, "Cenâiz", 79 (No. 1359).;

ما من مولود إلا يولد على الفطرة، فأبواه يهودانه، وينصرانه، أو يمجسانه، كما تنتج البهيمة بهيمة جمعاء، هل تحسون فيها من جدعاء. Müslim, "Kader", 2658.

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

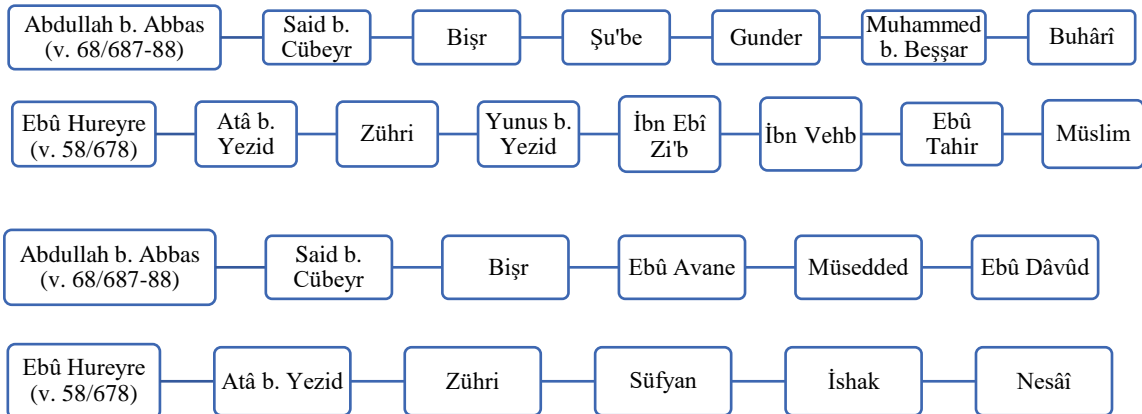
Hadisin Değerlendirmesi

Kastallânî, hadisin zahirinden bütün doğan çocukların kastedildiğini belirtmektedir. Bütün çocukların dili ifade edebilme zamanlarına kadar fitrat üzere olduklarını belirtmektedir.²¹¹

Fitrat, ilk yaratılıştaki varlıkların türlerinin temel yapılarını ve dış dünyadan etkilenmemiş olan ilk durumlarını ifade etmektedir. Zikrettiğimiz bu rivayette bütün çocukların İslam üzere yaratıldığı, inanmaya yatkın olarak doğdukları daha sonra aile çevresi ve yaşantılara göre değişiklik göstermeye yatkın oldukları belirtilmektedir.²¹²

2. Bize Muhammed b. Beşşar anlattı. Bize Gunder anlattı. Bize Şu'be, Bişr'den o da Said b. Cübeyr'den o da İbn Abbas'tan anlattı. İbn Abbas r.a. şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v'e müşrik çocukları hakkında soruldu. Rasulullah s.a.v, Allah onların ne yapacaklarını bilir buyurdu."²¹³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



²¹¹ Kastallânî, *İrşâdü's-Sârî*, 2/450.

²¹² Hayatî Hökelekli, "Fitrat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 13/47.

²¹³ Buhârî, "Kader", 3 (No. 6597).;

سئل النبي ﷺ عن أولاد المشركين، فقال: الله أعلم بما كانوا عاملين.

Müslim, "Kader", 2659.; Ezdî, "Sünnet", 18 (No. 4711).; Nesâî, "Cenâiz", 60 (No. 1949).

Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin Sünen'lerinde²¹⁴ de "sahih" olarak geçmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Nevevî, müşrik çocukların durumları ile ilgili şu bilgilere yer vermektedir: Onların üç fırkası olduğunu ve çoğunun babalarının ardından gittikleri için cehennemde olduklarını söylemektedir. Bir grup onların cennet ehlinden olduklarını söylemektedir.²¹⁵

Hattâbî, müşrik çocuklarının, babalarının küfrüne bağlanmış kafirler olduğunu belirtmektedir. Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın onlar büyüyene kadar yaşasalardı kafirlerin işlerini yapacaklarını bildiğini söylemektedir.²¹⁶ Ali el-Kâri, müşrik çocuklarının durumu konusunda ihtilafa düşüldüğünü belirtmektedir. Anne-babalarına tabi olmalarından dolayı cehennem ehli, fitrattan dolayı da cennet ehli oldukları söylenmektedir. Onların cennet ehlinin hizmetçileri oldukları, cennet ve cehennem arasında bir yerde oldukları ve ne azap ne de nimet verilmediği söylenmektedir. Allah-u Teâlâ'nın kimi iman üzere yaşar ve ölür bilirse onu cennete sokacağını, kimi de küfür üzere yaşar ve ölür bilirse onu cehenneme atacağını buyurduğunu belirtmektedir.²¹⁷

2.1.7. Rasulullah s.a.v.'in Hasta Olan Çocuklara Davranışı

1. Bize Hasan b. Abdülaziz anlattı. Bize Yahya b. Hasan anlattı. Bize İbn Hayyan, Sabit'ten o da Enes b. Malik'ten anlattı. Enes b. Malik r.a şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v ile birlikte demirci olan Ebû Seyf'in yanına girdik. Ebû Seyf, İbrahim'in süt babasıydı. Rasulullah s.a.v, İbrahim'i aldı, onu öptü, kokladı. Sonra biz bir kez daha onun yanına gittik. İbrahim, can veriyordu. Rasulullah s.a.v gözyaşı dökmeye başladı. Abdurrahman b. Avf: Sen de mi Ya Rasulullah diye sordu. Rasulullah s.a.v: Ey Abdurrahman bu rahmettir diye buyurdu. Sonra bu gözyaşını diğeri takip etti. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Göz yaşarır, kalp mahzun olur. Biz ise Rabbimizin razı olacağından başka bir söz söylemeyiz. Ey İbrahim, bizler senin ayrılığınla mahzunuz."²¹⁸

²¹⁴ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 2/42.

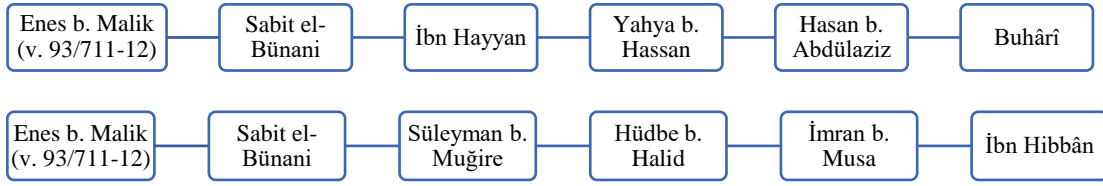
²¹⁵ Nevevî, *el-Minhâc*, 16/207.

²¹⁶ Hattâbî, *Meâlimü's-Sünen*, 4/324.

²¹⁷ Sehârenfûrî, *Bezlü'l Mechûd*, 13/126.

²¹⁸ Buhârî, "Cenâiz", 43 (No. 1303).;

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

İbn Hibbân'ın Sahih'inde "Enes r.a, Rasulullah s.a.v'in "Bu gece benim bir oğlum doğdu" diye buyurduğunu söylemiş ve şöyle devam etmiştir. Sonra onu Medine'de demirci olan bir kadına götürdü. Ben de onunla gittim. Ev dumanla dolmuşken Ebû Seyf demiri üflerken onun yanına geldi. Ben de aceleyle Rasulullah s.a.v'in yanına gelip şöyle dedim. Ey Ebû Seyf, Rasulullah s.a.v gelip çocuğu tuttu, ona sarıldı. Sonra Maşallah dedi. Sonra Rasulullah s.a.v'in gözünden yaşlar aktığını gördüm. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Göz yaşarır, kalp mahzun olur. Biz ise Rabbimizin razı olacağından başka bir söz söylemeyiz. Ey İbrahim, bizler mahzunuz." şeklinde gelmektedir. İbn Hibbân'ın Sahih'inde de "sahih" olduğu belirtilmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz bu rivayetten şu bilgilere ulaşılmaktadır:

1. Ölümü yaklaşan bir kişiyi ölmeden önce öpmek caizdir.
2. Ağızdan herhangi kötü bir şey çıkmadan yalnızca ağlamak ve hüzünlenmek caizdir.²¹⁹

2. Bize Süleyman b. Harb anlattı. Bize Hammad, Sabit'ten o da Enes'ten şöyle anlattı, dedi ki: "Rasulullah s.a.v'e hizmet eden Yahudi bir çocuk vardı ve hastalandı. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v onun yanına gitti ve başını kaldırdığında ona Müslüman ol dedi. Çocuk, babasına baktı ve babası Ebû'l Kasım'a itaat et dedi ve çocuk Müslüman oldu. Rasulullah s.a.v, bu çocuğu ateşten kurtaran Allah'a hamdolsun diyerek dışarı çıktı."²²⁰

Dخلنا مع رسول الله ﷺ على أبي سيف القين، وكان ظنرا لإبراهيم عليه السلام، فأخذ رسول الله ﷺ إبراهيم، فقبله، وشمه، ثم دخلنا عليه بعد ذلك وإبراهيم يجود بنفسه، فجعلت عينا رسول الله ﷺ تدرقان، فقال له عبد الرحمن بن عوف: وأنت يا رسول الله؟ فقال: يا ابن عوف إنها رحمة، ثم أتبعها بأخرى، فقال ﷺ: إن العين تدمع، والقلب يحزن، ولا نقول إلا ما يرضى ربنا، وإنا بفراقك يا إبراهيم لمحزونون.

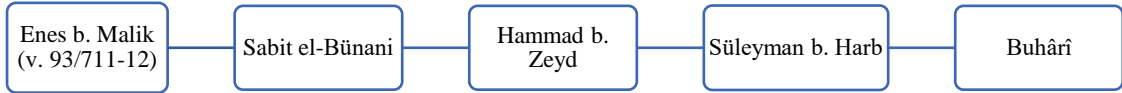
İbn Hibbân, *Sahihu İbn Hibbân*, 7/162 (No. 2902).

²¹⁹ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 8/103.

²²⁰ Buhârî, "Cenâiz", 79 (No. 1356).;

كان غلام يهودي يخدم النبي ﷺ، فمرض، فأتاه النبي ﷺ يعوده، فقعد عند رأسه، فقال له: أسلم، فنظر إلى أبيه وهو عنده فقال له: أطع أبا القاسم ﷺ، فأسلم، فخرج النبي ﷺ وهو يقول: الحمد لله الذي أنقذه من النار.

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

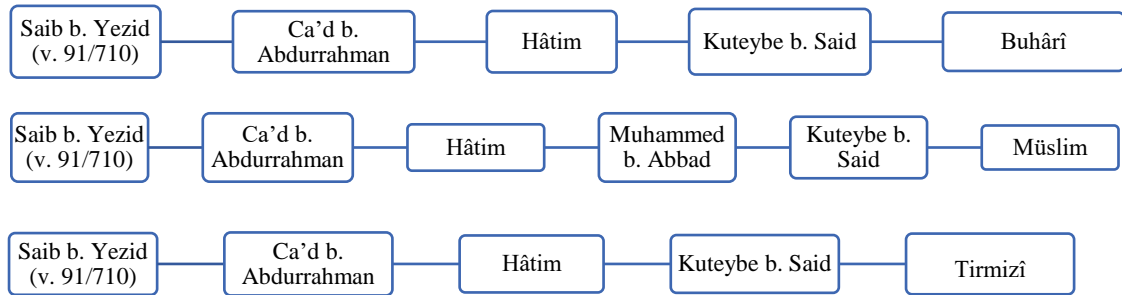
Hadisin Değerlendirmesi

Aynî, zikrettiğimiz bu rivayetle ilgili şu bilgilere yer vermektedir.

1. Küfrü idrak eden ve İslam'ı kabul etmeyenlere azap bulunmaktadır.
2. Özellikle komşusu zimmi ise İslam'ın güzelliklerini gösterdiği için ve İslam'ı istesinler diye aşinalığı artırmak için zimmilere hasta ziyareti yapmak caizdir.
3. Küçük çocuğa İslam'ın teklif edilmesi caizdir.²²¹

3. Bize Kuteybe b. Said anlattı. Bize Hâtim, Ca'd b. Abdurrahman'dan anlattı, dedi ki: Saib b. Yezid'in şöyle dediğini işittim: "Teyzem beni Rasulullah s.a.v'in yanına götürdü. Ya Rasulullah, yeğenimin ağrısı var dedi. Rasulullah s.a.v başımı meshetti, bana bereket duası etti. Sonra abdest aldı, ben O'nun abdest suyundan içtim. Sonra sırtının arka tarafında durdum. İki omzunun arasındaki keklik yumurtası gibi peygamberlik mührünü gördüm."²²²

Hadisin Tahrici ve Derecesi



²²¹ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 8/175.

²²² Buhârî, "Daavât", 31 (No. 6352).;

ذهبت بي خالتي إلى رسول الله ﷺ، فقالت: يا رسول الله، إن ابن أختي وجع، فمسح رأسي، ودعا لي بالبركة، ثم توضأ فشربت من وضوئه، ثم قمت خلف ظهره، فنظرت إلى خاتمه بين كتفيه، مثل زر الحجلة.

Müslim, "Fezâil", 2345.; Tirmizî, "Menâkıb", 11 (No. 3643).

Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. Tirmizî'nin Sünen'inde de "hasen sahih garip" olarak geçmektedir. Nâsiruddin el-Elbâni de "sahih" olduğunu belirtmektedir.²²³

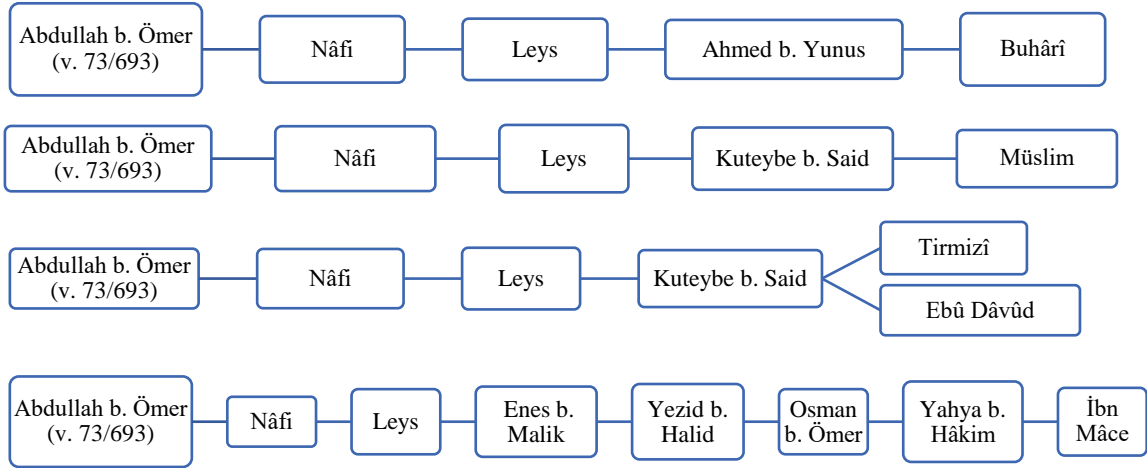
Hadisin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz rivayette Rasullullah s.a.v çocuğun başarılı ve onurlu olması, bunları azimle alışkanlık haline getirmesi için dua etmektedir.²²⁴ Rasullullah s.a.v hastalandıklarında çocukları ziyaret etmekte ve onlara dua ederek şifa bulmalarını istemektedir.

2.1.8. Rasullullah s.a.v Savaşta Dahi Çocukları Öldürmeyi Yasakladı

1. Bize Ahmed b. Yunus anlattı. Bize Leys, Nâfi'den haber verdi. Abdullah b. Ömer r.a şöyle haber verdi: "Rasullullah s.a.v'in savaşlarından birinde bir kadın öldürülmüş olarak bulundu. Rasullullah s.a.v kadınların ve çocukların öldürülmesini çirkin gördü."²²⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. Tirmizî bu hadise "hasen sahih" demektedir. Ebû Dâvûd ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinde de "sahih"²²⁶ olarak geçmektedir.

²²³ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Tirmizî*, 3/496.

²²⁴ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 22/306.

²²⁵ Buhârî, "Cihat ve Siyer", 147 (No. 3014).;

أن امرأة وجدت في بعض مغازي النبي ﷺ مقتولة، فأنكر رسول الله ﷺ قتل النساء والصبيان.

Müslim, "Cihat ve Siyer", 1744.; Tirmizî, "Siyer", 19 (No. 1569).; Ezdî, "Cihat", 121 (No. 2668).; Kazvîni, "Cihat", 30 (No. 2841).

²²⁶ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 2/403.

Hadisin Değerlendirmesi

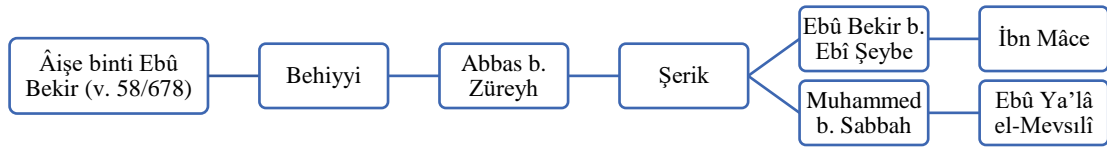
Nevevî, alimlerin bu hadise göre amel edilmesi konusunda ittifak halinde olduklarını belirtmektedir. Alimlerin çoğunluğunun kadın ve çocukların eğer savaşarlarsa öldürülmeleri konusunda ve eğer savaşmazlarsa kadın ve çocukları öldürmenin haram olduğu konusunda ittifak halinde olduklarını söylemektedir.²²⁷

2.2. Rasulullah s.a.v.’in Çocukları Sevmesi

2.2.1. Rasulullah s.a.v.’in Çocukları Kucağına Alıp, Oyunlar Oynaması

1. Bize Ebû Bekir b. Ebî Şeybe anlattı, dedi ki: Bize Şerik, Abbas b. Züreyh’ten o da Behiyyi’den o da Âişe’den anlattı. Âişe r.anhâ şöyle dedi: “Üsame kapı eşliğinde tökezledi ve yüzünü yaraladı. Rasulullah s.a.v ondan acıyı gider buyurdu. Onu silmekten hoşlanmadım. Böylece onun kanını emmeye ve yüzünden atmaya başladı. Sonra şöyle buyurdu: Eğer Üsame kız olsaydı onu evlendirene kadar kendisini süsler giydirirdim.”²²⁸

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis İbn Mâce’nin Sünen’inde geçmektedir. Nâsıruddin el-Elbâni bu hadisin “sahih” olduğunu belirtmektedir.²²⁹ Ebû Ya’lâ el-Mevsîlî’den gelen rivayetin isnadının “zayıf olduğu” belirtilmektedir.

2. Bize Süfyan b. Veki ve Abd Humeyd anlattı, dediler ki: Bize Halid b. Mahled anlattı, dedi ki: Bize Musa b. Yakub, Abdullah b. Ebî Bekir’den anlattı, dedi ki: Bize Müslim b. Sehl haber verdi, dedi ki: Bana Hasan b. Üsame haber verdi, dedi ki: Bana Üsame b. Zeyd haber verdi, dedi ki: “Bir gece bir ihtiyacım için Rasulullah s.a.v’in kapısını çaldım. Rasulullah s.a.v ne olduğunu bilmediğim bir şeye sarılmış halde geldi. İşimi

²²⁷ Nevevî, *el-Minhâc*, 12/48.

²²⁸ Kazvîni, “Nikah”, 49 (No. 1976).;

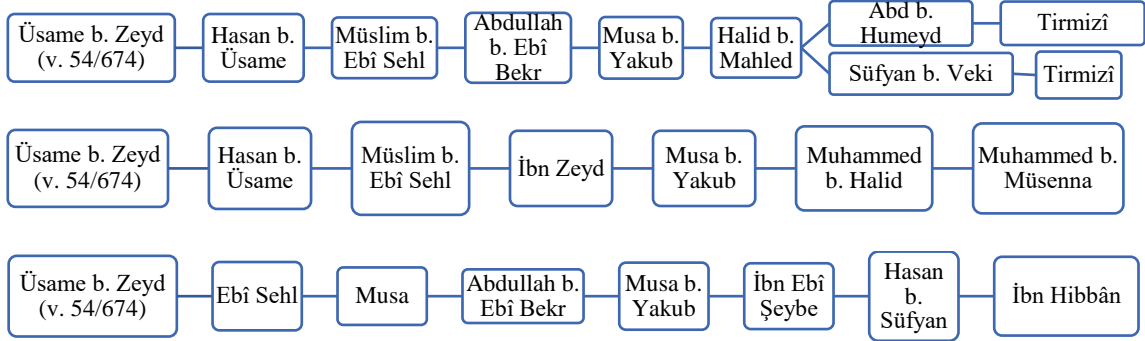
عثر أسامة بعنبة الباب، فشج في وجهه، فقال رسول الله ﷺ: أميطي عنه الأذى، فتقدرته، فجعل يمص عنه الدم ويمجه عن وجهه، ثم قال: لو كان أسامة جارية لحلبته وكسوته حتى أنفقته.

Ebû Ya’lâ el-Mevsîlî, *el-Müsned*, 8/72 (No. 4597).

²²⁹ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 2/157.

bitirince dedim ki: Bu sarıldığın şey nedir? Örtüyü açtı Hasan ve Hüseyin oradaydı ve şöyle buyurdu: Bunlar benim oğullarım ve kızımın oğullarıdır. Allah'ım ben onları seviyorum sen de onları sev onları sevenleri de sev.”²³⁰

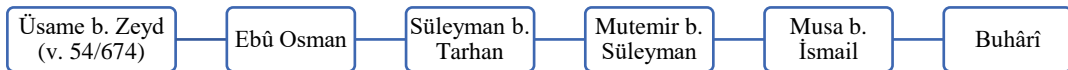
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Tirmizî bu hadis için “hasen garip” demiştir. Nâsiruddin el-Elbâni de “hasen” olduğunu söylemiştir.²³¹ İbn Hibbân’ın Sahih’inde bu hadisin isnadının Musa b. Yakub’un hıfzının kötü olması ve Abdullah b. Ebî Bekr’in meçhul bir ravi olmasından dolayı “zayıf” olduğu belirtilmektedir.

3. Bize Musa b. İsmail anlattı. Bize Mutemir anlattı, dedi ki: Babamdan işittim. Bize Ebû Osman, Üsâme b. Zeyd’in Rasulullah s.a.v’den şöyle rivayet ettiğini anlattı: “Rasulullah s.a.v onu ve Hasan’ı alır, Allah’ım onları sev, çünkü ben ikisini de seviyorum” diye söylerdi.²³²

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî’nin Sahih’inde geçen “sahih” bir hadistir.

²³⁰ Tirmizî, “Menâkıb”, 31 (No. 3769).;

طرقت النبي ﷺ ذات ليلة في بعض الحاحة فخرج النبي ﷺ وهو مشتمل على شيء لا أدري ما هو، فلما فرغت من حاجتي. قلت: ما هذا الذي أنت مشتمل عليه؟ فكشفه فإذا حسن وحسين على وركيه، فقال: هذان ابناي وابنا ابنتي، اللهم إني أحبهما فأحبهما وأحب من يحبهما
İbn Hibbân, *Sahîhu İbn Hibbân*, 15/422-423 (No. 6967).; Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhalik el-Bezzâr el-Basrî, *el-Müsned*, (Medine: Mektebetü’l Ulûm ve’l Hikem, 1988-2009), 7/31 (No. 2580).

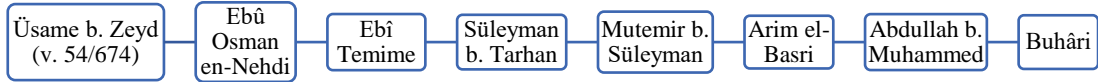
²³¹ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Tirmizî*, 3/537-538.

²³² Buhârî, “Fezâili Ashâbi’n-Nebî”, 18 (No. 3735).;

أنه كان يأخذه والحسن فيقول: اللهم أحبهما، فإني أحبهما.

4. Bize Abdullah b. Muhammed anlattı. Bize Arim anlattı. Bize Mutemir b. Süleyman, babasının şöyle rivayet ettiğini anlattı, dedi ki: Ebû Temime'nin, Ebû Osman'dan şöyle rivayet ettiğini işittim: Ebû Osman, Üsâme b. Zeyd'ten şöyle rivayet etti: "Rasulullah s.a.v beni alıp dizine oturttu. Diğer dizine de Hasan'ı oturttu. Sonra bizi kucakladı ve şöyle söyledi: Allah'ım bu ikisine merhamet et çünkü ben onlara merhamet ediyorum."²³³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Aynî, Rasulullah s.a.v'in bu duasıyla Allah'tan bir rahmet ve kullardan da iyilik ve şefkat umduğunu belirtmektedir. Dâvûdî, bu olayın aynı zamanda gerçekleşmediğini çünkü Üsâme r.a'nın Hasan r.a'dan daha büyük olduğunu söylemektedir. Hasan r.a'nın Rasulullah s.a.v vefat ettiği zaman sekiz yaşında olduğunu, Üsâme r.a'nın ise yirmi yaşında olduğunu söylemektedir. Bazılarının da özetle bu duruma şöyle cevap verdiklerini belirtmektedir. Üsâme r.a'nın bir hastalığı sebebiyle Rasulullah s.a.v'in dizinde oturduğunu ve bu sırada gelen Hasan r.a'ı da diğer dizine oturttuğunu ve dua ettiğini belirtmektedir. Bir diğer ihtimalle Allah Rasulü s.a.v, Üsâme r.a'nın hastalığına bakmak için onu dizine oturttuğunda Üsâme r.a Rasulullah s.a.v'in kendisine olan muhabbetini ifade etmek için böyle söylemektedir.²³⁴

5. Bize Ebû Ma'mer anlattı, dedi ki: Bize Abdülvaris anlattı, dedi ki: Bize Halid, İkrime'den o da İbn Abbas'tan şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v beni kucakladı ve Allah'ım ona kitabı öğret diye buyurdu."²³⁵

²³³ Buhârî, "Edeb", 22 (No. 6003).;

كان رسول الله ﷺ يأخذني فيقعدني على فخذه، ويقعد الحسن على فخذه الأخرى، ثم يضمهما، ثم يقول: اللهم ارحمهما فإني أرحمهما.

²³⁴ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 22/103.

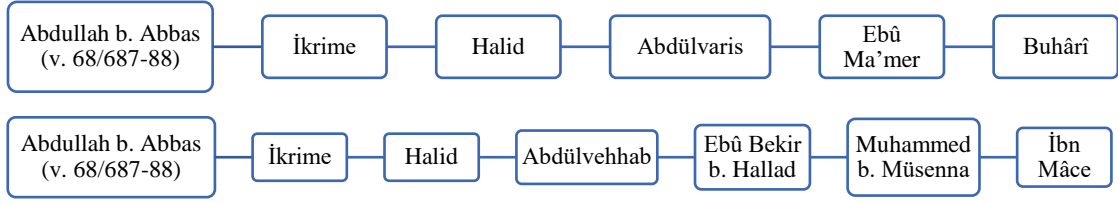
²³⁵ Buhârî, "İlim", 17 (No. 75).;

ضممني رسول الله ﷺ وقال: اللهم علمه الكتاب.

Kazvîni, "Fezâilü Ashâbi Rasulullah", 11 (No. 166).;

ضممني رسول الله ﷺ إليه وقال: اللهم علمه الحكمة، وتأويل الكتاب.

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde ve İbn Mâce'nin Sünen'inde geçen "sahih" bir hadistir. Nâsiruddin el-Elbâni de "sahih" olduğunu söylemektedir.²³⁶

Hadisin Değerlendirmesi

Aynî zikrettiğimiz bu rivayetin Rasulullah s.a.v'in duasının bereketi ve cevabı olduğunu, ilim öğrenmeye, faziletine ve Kur'an-ı ezberlemeye ve bunun için dua etmeye teşvik olduğunu zikretmektedir.²³⁷

Burada zikrettiğimiz rivayetler Rasulullah s.a.v'in çocuklarla sevgi ve şefkat üzere ilişki kurduğunu göstermektedir. Rasulullah s.a.v, çocuklara olan sevgisini onları kucağına oturarak ve onlara dualar ederek göstermektedir.

6. Bize İshak b. İbrahim anlattı. Bize Yahya b. Âdem haber verdi. Bize Verka b. Ömer, Ubeydullah b. Yezid'ten o da Nâfi b. Cübeyr'den o da Ebû Hureyre'den anlattı. Ebû Hureyre r.a. şöyle dedi: "Medine çarşılarından birinde Rasulullah s.a.v ile birlikteydim. Rasulullah s.a.v yürüdü ben de yürüdüm. Üç kere "küçük çocuk nerede? diye söyledi. Bana, Hasan b. Ali'yi çağır diye buyurdu. Hasan b. Ali boynunda kokulu boncuk gerdanlığıyla yürüyerek geldi. Rasulullah s.a.v elini şöyle yaptı, Hasan da öyle yaptı. Rasulullah s.a.v, Hasan'ı kucakladı ve Allah'ım ben onu seviyorum sen de onu sev ve onu seveni de sev diye söyledi. Ebû Hureyre r.a, Rasulullah s.a.v'in bu söylediğinden sonra bana Hasan b. Ali'den daha sevgili kimse gelmedi demiştir.²³⁸

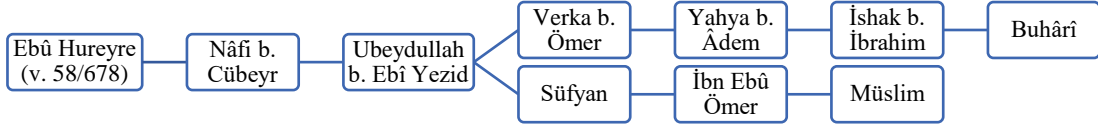
²³⁶ Elbâni, *Sahihu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 1/71.

²³⁷ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 2/67.

²³⁸ Buhârî, "Libas", 60 (No. 5884).;

كنت مع رسول الله ﷺ في سوق من أسواق المدينة، فانصرف فانصرفت، فقال: أين لك - ثلاثا - ادع الحسن بن علي. فقام الحسن بن علي يمشي وفي عنقه السخاب، فقال النبي ﷺ بيده هكذا، فقال الحسن بيده هكذا، فالتزمه فقال: اللهم إني أحبه فأحبه، وأحب من يحبه. Müslim, "Fezâili's Sahabe", 2421.

Hadisin Tahrici ve Derecesi



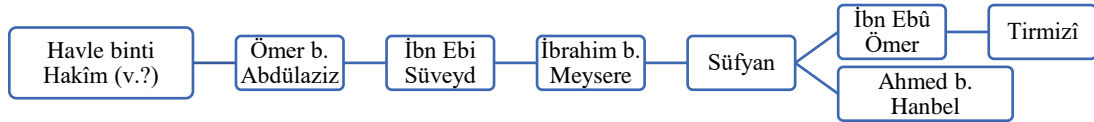
Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz rivayet Rasulullah s.a.v'in tevazuunu ve sahabelerin O'nunla birlikte yürümleri esnasında yaşadıklarını izah etmektedir. Rasulullah s.a.v'in çarşıya beraber girmesi, küçüklere karşı merhamet etmesi ve onlara şakalar yapması ne kadar alçakgönüllü olduğunu göstermektedir. Süheylî, Peygamber Efendimiz s.a.v'in şaka yaptığını ancak gerçeklerden başka bir söylemediğini belirtmektedir.²³⁹

7. Bize İbn Ebû Ömer anlattı, dedi ki: Bize Süfyan, İbrahim b. Meysere'den anlattı, dedi ki: İbn Ebî Süveyd'in şöyle dediğini işittim: Ömer b. Abdülaziz'in şöyle dediğini işittim: Havle binti Hâkim'in şöyle söylediğini haber verdi: "Rasulullah s.a.v bir gün evden çıkmıştı. Kızının oğullarından biri kucagındaydı şöyle buyurdu: Muhakkak ki sizler insanı cimri, korkak ve bilgisiz kılacak şekilde meşgul edersiniz, sizler Allah'ın güzel kokulu nimetlerisiniz."²⁴⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Ömer b. Abdülaziz: Adil imamlardan, din ve fazilet ehline sahip kimselerdendir. Kendisi Enes b. Malik, Saib b. Yezid, Said b. Müseyyeb, Urve b. Zübeyr ve mürsel olarak Havle binti Hakîm'den hadis rivayet etmektedir. Eyyub es-Sahtiyani, Humeyd et-Tavil, Gaylan b. Enes ve Zühri kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında

²³⁹ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 11/240.

²⁴⁰ Tirmizî, "Birr", 11 (No. 1910).;

خرج رسول الله ﷺ ذات يوم وهو محتضن أحد ابني ابنته وهو يقول: إنكم لتبخلون وتجنون وتجهلون، وإنكم لمن ربحان الله. Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 45/293 (No. 27314).

bulunmaktadır.²⁴¹ Hicri 101 yılında vefat ettiği belirtilmektedir. İbn Hibbân “sika” olarak kitabında zikretmektedir. Buhârî ve İbn Uyeyne “imam” olduğunu belirtmektedir.²⁴²

İbn Ebi Süveyd: Kendisi Osman b. el-As ve Ömer b. Abdülaziz’den hadis rivayet etmektedir. İbrahim b. Meysere de kendisinden hadis rivayet etmektedir.²⁴³

İbrahim b. Meysere: Kendisi Enes b. Malik, Said b. Cübeyr, Said b. Müseyyeb, Tavus b. Keysan, Ata b. Ebû Rebah ve Amr b. Şuayb gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Süfyan es-Sevri, Süfyan b. Uyeyne, Şu’be b. Haccac ve Mamer b. Raşid kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Yahya b. Main, İshak b. Mansur ve Nesâî “sika” olduğunu söylemektedir.²⁴⁴

Süfyan: Kendisi İbrahim b. Ukbe, İbrahim b. Meysere, İsrail b. Musa, Eyyub b. Musa ve Dâvûd b. Şabur gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Ahmed b. Hanbel, İshak b. İsmail, Haccac b. Minhal ve İbn Ebû Ömer kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. İclî, “sika” olduğunu söylemektedir.²⁴⁵

İbn Ebû Ömer: İsmi Muhammed b. Yahya olmakla birlikte dedesine nisbetle İbn Ebû Ömer diye tanınmaktadır. Ebû Ömer künyesinin babasına ait olduğu da söylenmektedir. İshak b. Yusuf, Süfyan b. Uyeyne, Abdürrezzak b. Hemmam, Dâvûd b. Aclan ve Mutemir b. Süleyman gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Müslim, Tirmizî, Bâki b. Mahled ve İbn Mâce gibi isimler kendisinden hadis rivayet etmektedir. İbn Hibbân, “sika” olarak kitabında zikretmektedir. Hicri 243 yılında vefat ettiği belirtilmektedir.²⁴⁶

Bu rivayetin zayıf olmasında iki illet bulunmaktadır. İlki Ömer b. Abdülaziz ile Havle binti Hakîm arasında kopukluk olmasından kaynaklanmaktadır. Tirmizî de Ömer b. Abdülaziz’in Havle binti Hakîm’den bu hadisi işitmediğini belirtmektedir. İkincisi de İbn Ebî Süveyd’in meçhul bir ravi olmasından kaynaklanmaktadır.²⁴⁷ Nâsıruddin el-Elbânî de bu hadis için “zayıf” demektedir.²⁴⁸ Ahmed b. Hanbel’in Müsned’inde de isnadının zayıf olduğu belirtilmektedir.

²⁴¹ Mizzî, *Tehzibü'l Kemal*, 21/433-435.

²⁴² Askalânî, *Tehzibü't Tehzib*, 7/478.

²⁴³ Mizzî, *Tehzibü'l Kemal*, 25/337-338.

²⁴⁴ Mizzî, *Tehzibü'l Kemal*, 2/221-222.

²⁴⁵ Mizzî, *Tehzibü'l Kemal*, 11/178-189.

²⁴⁶ Mizzî, *Tehzibü'l Kemal*, 26/639-642.

²⁴⁷ Askalânî, *Takribü't Tehzib*, 482.

²⁴⁸ Elbânî, *Zaifu Sünen-i Tirmizi*, 1/180.

Hadisin Değerlendirmesi

Mübârekfûrî, burada tef'îl babından cimrilik, korkaklık ve cahillik anlamlarını taşıyan üç kelimenin olduğunu ifade etmektedir. Kimin çocuğu doğarsa çocuğu büyütme için onun savaşmaktan korktuğunu, onu korumak için de cahil ve cimri olduğunu belirtmektedir. Çocukların reyhan gibi güzel kokulu bir nimet olarak söylenmesi onların rahmet ve rızık olduğunu ifade etmektedir.²⁴⁹

Münâvî (v. 1031/1622) şöyle söylemektedir: “Cimrilik; malı harcama konusunda, korkaklık; hicret ve cihad konusundadır. Cahillik; ilim öğrenmekten kaçınmak ve ilim öğrenmeye ciddiyet göstermemek anlamındadır.” Rasulullah s.a.v çocuğa gösterilen sevgi ve merhametle birlikte çocuğu şımartacak ve aşırıya kaçılacak şeyler yapılmamasını buyurmaktadır.²⁵⁰

2.2.2. Rasulullah s.a.v'in Çocuklarla Birlikte Namaz Kılması

1. Bize Abdurrahman b. Muhammed haber verdi, dedi ki: Bize Yezid b. Harun anlattı, dedi ki: Bize Cerir b. Hazım haber verdi, dedi ki: Bize Muhammed b. Ebî Yakub, Abdullah b. Şeddat'tan o da babasından anlattı, şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v bir yatsı namazında Hasan veya Hüseyin'i kucağında taşır halde yanımıza geldi. Öne geçti ve çocuğu bıraktı. Sonra namaz için tekbir aldı ve namazı kıldı. İki secde arasında secdeyi çok uzattı. Babam dedi ki başımı kaldırdım Rasulullah s.a.v secdedeydi, çocuk da onun sırtındaydı. Ben de secdeye döndüm. Rasulullah s.a.v namazı bitirdiğinde halk: Ya Rasulullah sen iki secde arasında birini o kadar uzattın ki bir şey olduğunu veya vahiy geldiğini zannettik. Rasulullah s.a.v: Bunların hiçbiri olmadı ancak oğlum sırtıma çıktı o isteğini yerine getirene kadar acele ettirmeyi hoş görmedim buyurdu.”²⁵¹

²⁴⁹ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezî*, 6/32.

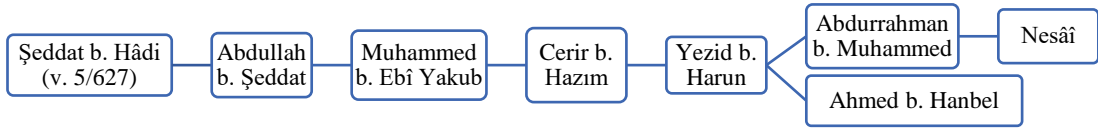
²⁵⁰ Abdurrahman, *Peygamberimizin Çocuk Eğitimi*, 119.

²⁵¹ Nesâî, “Tatbik”, 83 (No. 1141).;

خرج علينا رسول الله ﷺ في إحدى صلاتي العشاء وهو حامل حسنا أو حسينا، فتقدم رسول الله ﷺ فوضعه، ثم كبر للصلاة فصلى فسجد بين ظهراني صلواته سجدة أطالها، قال أبي: فرفعت رأسي وإذا الصبي على ظهر رسول الله ﷺ، وهو ساجد فرجعت إلى سجودي، فلما قضى رسول الله ﷺ الصلاة قال الناس: يا رسول الله، إنك سجدت بين ظهراني صلواتك سجدة أطالها حتى ظننا أنه قد حدث أمر أو أنه يوحى إليك، قال: كل ذلك لم يكن ولكن ابني ارتحلني فكرهت أن أعجله حتى يقضي حاجته.

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 25/419-420 (No. 16033).

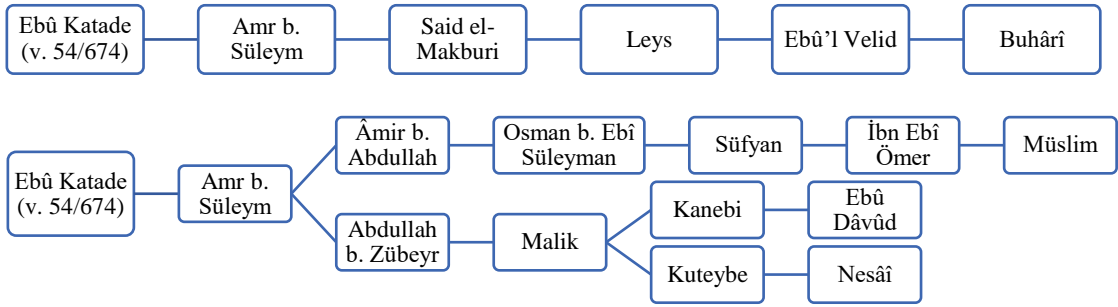
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Nesâî'nin Sünen'inde geçen "sahih" bir hadistir.²⁵² Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde isnadının "sahih" olduğu ve ravilerinin "sika" olduğu belirtilmektedir.

2. Bize Ebû'l Velid anlattı. Bize Leys anlattı. Bize Said el-Makburi anlattı. Bize Amr b. Süleym anlattı. Bize Ebû Katade anlattı, şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v yanımıza geldi. Omzunda Ebû'l As'ın kızı Ümame'de vardı. Namaz kıldı. Rûku'ya vardığı zaman onu yere koyar, rûku'dan kalkarken de onu yerden alırdı."²⁵³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin²⁵⁴ Sünen'lerinde de "sahih" olarak geçmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz bu rivayetler Rasulullah s.a.v'in namazda iken çocuklara gösterdiği şefkat ve merhameti ifade etmektedir. Çocukların davranışlarını hoş karşıladığı, ibadet ederken dahi onları incitmekten imtina ettiği anlaşılmaktadır.

İbn Hacer, Rasulullah s.a.v'in rûku veya secde ederken Ümame'nin düşeceğinden korktuğu için onu yere bıraktığını belirtmektedir. Ancak Ümame'nin sanki Rasulullah s.a.v'e bağlı olduğunu ve bu yüzden yerde kalmasını istemediğini ve ondan

²⁵² Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i Nesâî*, 1/371.

²⁵³ Buhârî, "Edeb", 18 (No. 5996).;

خرج علينا النبي ﷺ، وأمامة بنت أبي العاص على عاتقه، فصلی، فإذا ركع وضع، وإذا رفع رفعها.
Müslim, "Mesâcid ve Mevâdi'u's-Salat", 543.; Ezdî, "Salat", 169 (No. 917).; Nesâî, "Sehv", 13 (No. 1204).

²⁵⁴ Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i Nesâî*, 1/389.

ayrılmasından korktuğunu ve bu yüzden ayağa kalktığında onu kucağında taşıdığını belirtmektedir. Buradan Rasullullah s.a.v’in çocuğa karşı merhametinin büyüklüğü çıkarılmaktadır.²⁵⁵

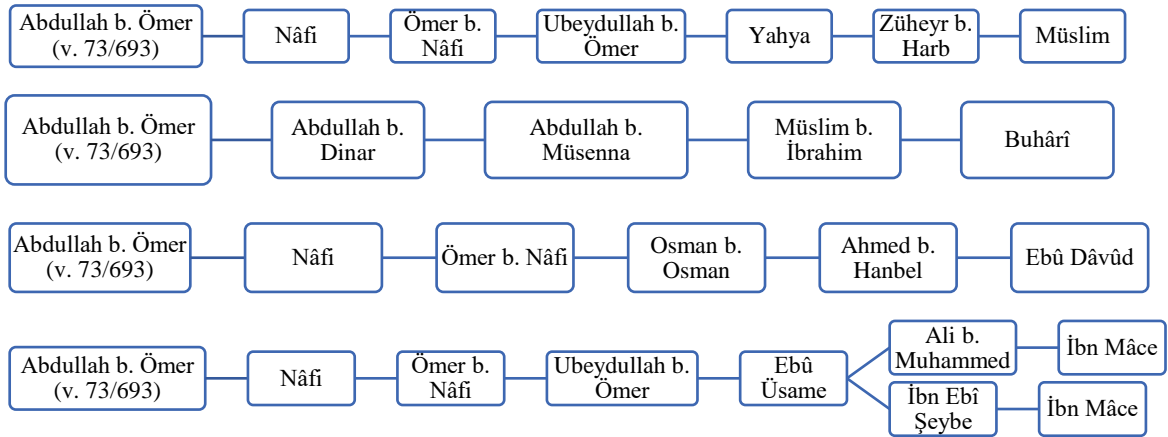
Nevevî, zikrettiğimiz bu rivayetin namazda yapılan küçük bir fiilin namazı bozmadığına delil olduğunu ifade etmektedir. Namazda yapılan fiiller çok olup, birbirini takip etmez ve ayrı ayrı olursa namazın bozulmayacağını ifade etmektedir. Çocukların bedenlerinin ve elbiselerinin herhangi bir necislik tespit edilene kadar temiz olduğunu söylemektedir. Bu rivayet Rasullullah s.a.v’in alçakgönüllü oluşunu çocuklara ve diğer zayıf kimselere karşı merhametli ve nezaketli oluşunu göstermektedir.²⁵⁶

2.3. Rasullullah s.a.v’in Çocuklara Verdiği Değer

2.3.1. Rasullullah s.a.v’in Çocukların Görünümüne Önem Vermesi

1. Bana Züheyr b. Harb anlattı. Bana Yahya, Ubeydullah’tan anlattı. Bana Ömer b. Nâfi’ babasından o da İbn Ömer’den haber verdi. İbn Ömer r.a şöyle dedi: “Rasullullah s.a.v yarım tıraştan nehyetmiştir. Ravi, Nâfi’ye yarım tıraş nedir diye sordum. Nâfi’de, çocuğun başının bir kısmını tıraş edip bir kısmını bırakmaktır diye söyledi.”²⁵⁷

Hadisin Tahrici ve Derecesi



²⁵⁵ Askalânî, *Fethu'l-bâri*, 10/429.

²⁵⁶ Nevevî, *el-Minhâc*, 5/31.

²⁵⁷ Müslim, “Libas ve Zinet”, 2120.;

نهى عن القزع قال: قلت لنافع وما القزع قال: يخلق بعض رأس الصبي ويترك بعض.
Buhârî, “Libas”, 72 (No. 5921).; Ezdî, “Tereccül”, 14 (No. 4193).; Kazvînî, “Libas”, 38 (No. 3637).

Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. Ebû Dâvûd ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinde de "sahih" olarak geçmektedir.

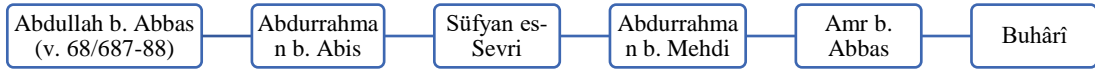
Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v çocukların dış görünüşlerine de önem vermekte çocuğun görünümünün çirkinleştirilmesinden hoşlanmamaktadır. Rasulullah s.a.v, o dönemde bu şekilde saç kesiminin Yahudilerin bir adeti olmasından dolayı onlara benzemek için bunu yasaklamaktadır.

2.3.2. Rasulullah s.a.v Çocukların Yanında Durmasına İzin Verir

1. Bize Amr b. Abbas anlattı. Bize Abdurrahman anlattı. Bize Süfyan, Abdurrahman b. Abis'ten anlattı, şöyle dedi: İbn Abbas'ın şöyle dediğini işittim: "Ramazan ve Kurban Bayramı günü Rasulullah s.a.v ile birlikte çıktım. Rasulullah s.a.v namazı kıldırdı sonra hutbe verdi. Sonra kadınların yanına geldi onlara da vaaz verdi, hatırlatmalar yaptı ve sadaka vermelerini emretti."²⁵⁸

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz rivayet çocukların namaz kılınacak yere çıktıklarını göstermektedir. Aynî, çocuğun buraya çıkabilmesinin şartı olarak temyiz çağına gelmiş olması gerektiğini ifade etmektedir. Rasulullah s.a.v'in kadınlara sevaplarının karşılığındaki mü-kafatı haber verdiğini belirtmektedir.²⁵⁹

²⁵⁸ Buhârî, "İdeyn", 16 (No. 975).;

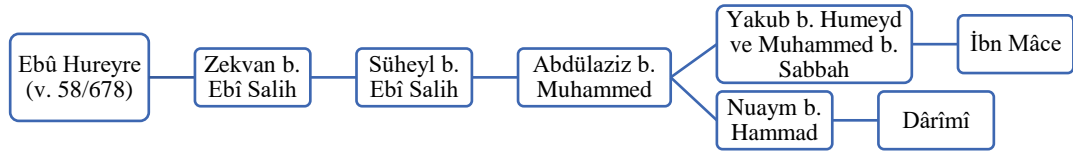
خرجت مع النبي ﷺ يوم فطر أو أضحى فصلى، ثم خطب، ثم أتى النساء، فوعظهن، وذكرهن، وأمرهن بالصدقة.

²⁵⁹ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 6/297.

2.3.3. Rasulullah s.a.v’in Çocukları Mutlu Etmesi

1. Bize Muhammed b. Sabbah ve Yakub b. Humeyd anlattı, dediler ki: Bize Abdülaziz b. Muhammed anlattı, dedi ki: Bana Süheyl b. Ebî Salih, babasından o da Ebû Hureyre’den haber verdi: “Rasulullah s.a.v, ilk meyve getirildiğinde şöyle buyurdu: Allah’ım bize, şehrimize, meyvelerimize, ölçeklerimize bereketli kıl, bize kat kat bereket ver. Sonra yanında bulunan çocuklardan en küçüğüne meyveyi verdi.”²⁶⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis İbn Mâce’nin Sünen’inde geçen “sahih” bir hadistir.²⁶¹

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v çocukları hoşnut etmekte ve onlara öncelik tanımaktadır. Zikrettiğimiz bu rivayette Rasulullah s.a.v orada çocuğun meyveyi daha çok isteyeceğini ve bunu beklediğini bildiği için ona vermekte ve onu mutlu etmektedir. Burada ilk meyve ve çocuk arasında bir ilişki olduğuna değinilmektedir. Çocuğun kalbin meyvesi ve yeni doğmuş bir insan olduğu ilk meyveye benzetilerek açıklanmaktadır.²⁶²

2.3.4. Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Şakalaşması

1. Bize Musa b. İsmail anlattı. Bize Hammad anlattı. Bize Sabit, Enes b. Malik’ten anlattı. Enes r.a şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v bizim yanımıza geldi. Benim Ebû Umeyr isimli küçük kardeşim vardı. O Nuğayr ile oynuyordu. Sonra o öldü. Rasulullah s.a.v bir gün yanımıza geldi ve onu üzgün gördü. Onun neyi var diye sordu? Dediler onun Nuğayr’ı öldü. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Ey Ebâ Umeyr, Nuğayr ne yaptı.”²⁶³

²⁶⁰ Kazvîni, “Et’ime”, 39 (No. 3329).;

كان إذا أتى بأول الثمرة قال: اللهم بارك لنا في مدينتنا، وفي ثمارنا، وفي مدنا، وفي صاعنا، بركة مع بركة، ثم يناوله أصغر من بحضرتة من الولدان.

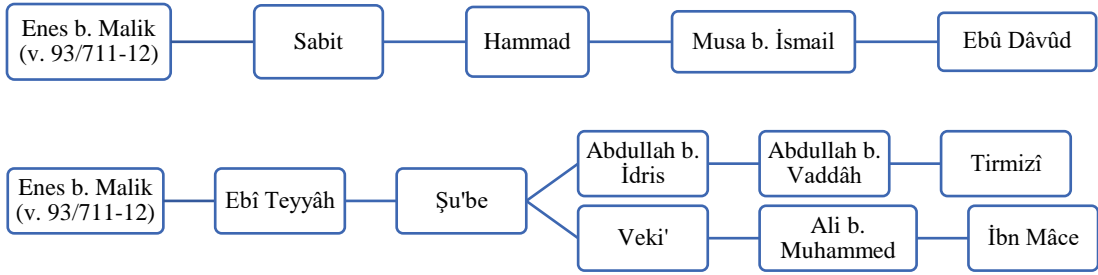
Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahman b. el-Fazl ed-Dârîmî, *es-Sünen*, nşr. Hüseyin Selim ed-Dârânî (b.y.: Dârü’l Muğni, 1412/2000), 2/1316 (No. 2116).

²⁶¹ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 3/132.

²⁶² Abdurrahman, *Peygamberimizin Çocuk Eğitimi*, 67.

²⁶³ Ezdî, “Edeb”, 77 (No. 4969).;

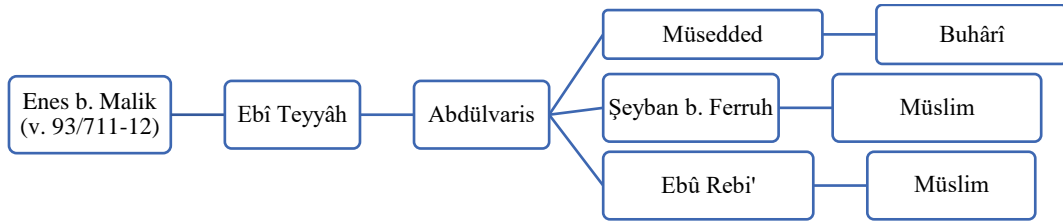
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Ebû Dâvûd'un ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinde geçen "sahih" bir hadistir. Tirmizî bu hadis için "hasen sahih" demektedir.

2. Bize Müsedded anlattı. Bize Abdülvaris, Ebî Teyyâh'tan o da Enes'ten anlattı, şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v insanların en güzel ahlâklısıydı. Ebû Umeyr adında bir erkek kardeşim vardı. Zannedirim ki süttten ayrılmıştı. Rasulullah s.a.v geldiğinde "Ya Ebâ Umeyr, Nuğayr ne yaptı derdi. Nuğayr serçeye benzer kuştur kardeşim onunla oynardı. Rasulullah s.a.v bazen bizim evdeyken namaz vakti gelirdi, altındaki kilimin süpürülmesini ve su dökülmesini emrederdi. Sonra kalkardı biz de kalkar arkasında dururduk bize namaz kıldırırdı."²⁶⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

يدخل علينا ولي أخ صغير يكنى أبا عمير وكان له نغر يلعب به، فمات، فدخل عليه النبي ﷺ ذات يوم فرآه حزينا، فقال: ما شأنه؟ قالوا: مات نغره، فقال: يا أبا عمير ما فعل النغير؟

Tirmizî, "Birr ve Sıla", 57 (No. 1989).; Kazvîni, "Edeb", 24 (No. 3720).

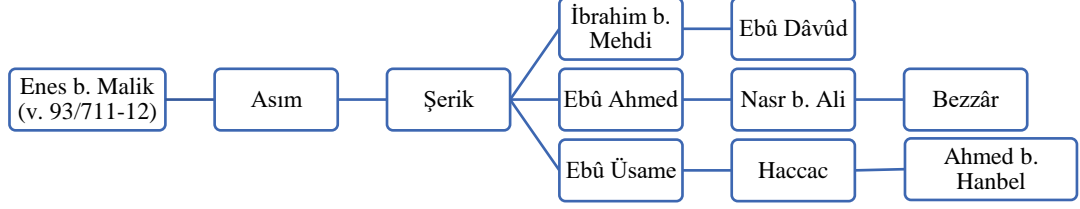
²⁶⁴ Buhârî, "Edeb", 112 (No. 6203).;

كان النبي ﷺ أحسن الناس خلقا، وكان لي أخ يقال له أبو عمير قال: أحسبه فطيما، وكان إذا جاء قال: يا أبا عمير، ما فعل النغير نغر كان يلعب به، فربما حضر الصلاة وهو في بيتنا، فيأمر بالبساط الذي تحته فيكنس وينضح، ثم يقوم ونقوم خلفه فيصلني بنا.

Müslim, "Adâb", 2150.

3. Bize İbrahim b. Mehdi anlattı. Bize Şerik, Asım'dan o da Enes'ten anlattı. Enes r.a şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v, bana “Ey iki kulaklı” diye söyledi.”²⁶⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



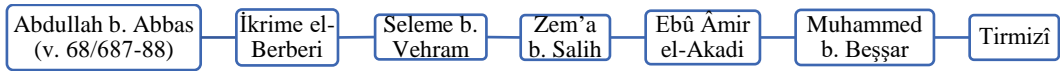
Bu hadis Ebû Dâvûd'un Sünen'inde geçen “sahih” bir hadistir. Ahmed b. Hanbel hadisin “hasen” olduğunu ve isnadının “zayıf” olduğunu belirtmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Hattâbî, Rasulullah s.a.v'in yaptığı şakaların yalan ve aşırılık içermediğini söylemektedir. Her insanda iki kulak bulunması dolayısıyla bu ifadeyi kullanarak kişiye doğru bir yakıştırma yapmaktadır. Başka bir yönüyle de bu sözün şaka amaçlı olmadığını, söylediklerini iyi dinlemesi, kavraması ve ona bildirmesi için nasihat ve uyarı olduğunu belirtmektedir.²⁶⁶

4. Bize Muhammed b. Beşşar anlattı, dedi ki: Bize Ebû Âmir anlattı, dedi ki: Bize Zem'a b. Salih, Seleme b. Vehram'dan o da İkrime'den o da İbn Abbas'tan anlattı. İbn Abbas r.a şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v Hasan'ı omzunda taşıyordu. Bunun üzerine bir kimse: Ey çocuk bindiğin binek ne güzel dedi. Rasulullah s.a.v de şöyle buyurdu: O da ne güzel binicidir.”²⁶⁷

Hadisin Tahrici ve Derecesi



²⁶⁵ Ezdî, “Edeb”, 92 (No. 5002).;

قال لي رسول الله ﷺ: يا ذا الأذنين.

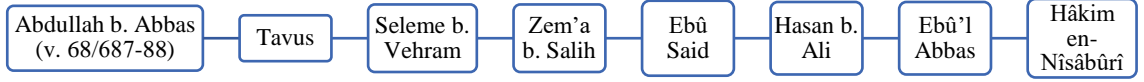
Bezzâr, *el-Müsned*, 13/106 (No. 6474).; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 19/300 (No. 12285).

²⁶⁶ Hattâbî, *Meâlimü's-Sünen*, 4/135.

²⁶⁷ Tirmizî, “Menâkıb”, 31 (No. 3784).;

كان رسول الله ﷺ حامل الحسن بن علي على عاتقه فقال رجل: نعم المركب ركبت يا غلام، فقال النبي ﷺ: ونعم الراكب هو.

Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nisâbü'rî, *el-Müstedrek*, nşr. Mustafa Abdullah el-Atâ (Beyrut: Dârü'l Kütübî'l İlmiyye, 1411/1990), 3/186 (No. 4794).



İkrime el-Berberi: Kendisi Cabir b. Abdullah, Ali b. Ebî Talib, Ebû Said el-Hudri ve Hz. Âişe'den hadis rivayet etmektedir. Eyyub es-Sahtiyani, Haccac b. Erta, Simak b. Harb, Seleme b. Vehram gibi isimler kendisinden hadis rivayet etmektedir. Tefsiri en iyi bilen kişi olduğu belirtilmektedir. Peygamber Efendimiz s.a.v'in hayatını en iyi bilen kişi olduğu belirtilmektedir.²⁶⁸

Seleme b. Vehram: Kendisi Tavus b. Keysan ve oğlu Abdullah b. Tavus ve İkrime'den hadis rivayet etmektedir. Zem'a b. Salih, Süfyan b. Uyeyne ve Ma'mer b. Raşid kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Yahya b. Main, Ebû Zür'a ve İshak b. Mansur "sika" olduğunu belirtmektedir. İbn Hibbân da "sika" olarak kitabında zikretmektedir.²⁶⁹

Zem'a b. Salih: Kendisi Abdullah b. Tavus, Amr b. Dinar, Zühri, Hişam b. Urve ve Ata b. Ebû Rebah'dan hadis rivayet etmektedir. Süfyan es-Sevri, Süfyan b. Uyeyne, Veki b. Cerrah ve Mutemir b. Süleyman kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Yahya b. Main "zayıf" olduğunu belirtmektedir. İbn Ebî Hâtim de "zaifü'l hadis" tabirini kullanmaktadır.²⁷⁰

Ebû Âmir el-Akadi: Kendisi Eflah b. Humeyd, Hammad b. Seleme, Süfyan es-Sevri, Malik b. Enes ve Hemmam b. Yahya gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Ahmed b. Hanbel, İshak b. Rahuye, Ali b. Medini ve Ebû Ya'la Muhammed b. Şeddad kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Yahya b. Main, "sika", İbn Ebî Hâtim, "saduk" ve Nesâî "sikatün me'mûnün" olduğunu söylemektedir. Hicri 205 yılında vefat ettiği belirtilmektedir.²⁷¹

Muhammed b. Beşsar: Kendisi Abdülvehhab es-Sekafî, Muaz b. Hişam, Yahya el-Kattan, Yezid b. Harun ve Cafer b. Avn'dan hadis rivayet etmektedir. Ebû Zür'a, Ebû Hatim ve Muhammed b. Müseyyeb kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında

²⁶⁸ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 20/264-272.

²⁶⁹ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 11/328-329.

²⁷⁰ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 9/386-389.

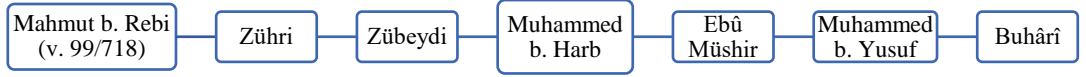
²⁷¹ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 18/364-368.

bulunmaktadır. İbn Ebî Hâtim “saduk”, İclî de “sika” olduğunu söylemektedir. Hicri 252 yılında vefat ettiği belirtilmektedir.²⁷²

Tirmizî, bu hadisin “garip” olduğunu belirtmektedir. Nâsiruddin el-Elbâni de “zayıf” olduğunu belirtmektedir.²⁷³ Hâkim en-Nîsâbûrî de sahih olmadığını belirtmektedir.

5. Bize Muhammed b. Yusuf anlattı, dedi ki: Bize Ebû Müşir anlattı, dedi ki: Bana Muhammed b. Harb anlattı. Bana Zübeydi, Zühri’den o da Mahmut b. Rebi’den anlattı. Mahmut b. Rebi r.a şöyle dedi: “Beş yaşımdayken Rasulullah s.a.v’in bir kovadan su alıp yüzüme püskürttüğünü hatırlıyorum.”²⁷⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî’nin Sahih’inde geçen “sahih” bir hadistir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz rivayetlerden şu bilgilere ulaşılmaktadır:

1. Peygamber Efendimiz s.a.v’in bereketi umulmaktadır.
2. Küçüklerin sözlerini dinlemek caizdir.
3. Çocukla şakalaşmak caizdir.²⁷⁵

4. Rasulullah s.a.v çocuklara yapılan iltifata karşılık daha güzel bir iltifatla, çocuğu mutlu edecek şekilde karşılık vererek çocuğa verdiği değeri göstermektedir.

5. Rasulullah s.a.v kuşu olan bir çocuğa Ebâ Umeyr yani Umeyrcik babası diyerek latife yapmaktadır. Ona verdiği bu künyeye seslenmekte ve güler yüz göstermektedir. Çocuğun değer verdiği bir şeye Rasulullah s.a.v de değer vermektedir.

²⁷² Askalânî, *Tehzîbü't Tehzîb*, 9/70-72.

²⁷³ Elbâni, *Zaifu Sünen-i Tirmizî*, 1/433.

²⁷⁴ Buhârî, “İlim”, 18 (No. 77).;

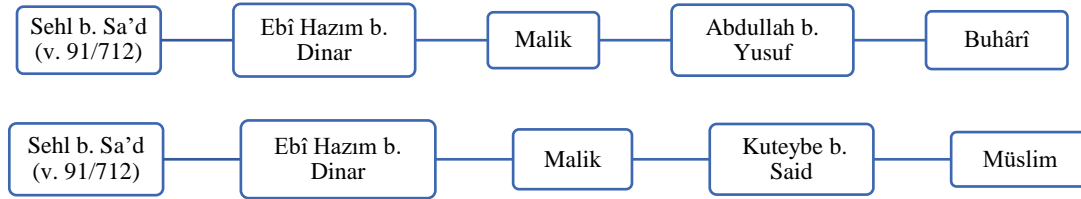
²⁷⁵ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 2/72.

عقلت من النبي ﷺ مجة مجها في وجهي وأنا ابن خمس سنين من دلو.

2.3.5. Rasulullah s.a.v'in Çocukların Varlığına ve Fikirlerine Değer Vermesi

1. Bize Abdullah b. Yusuf anlattı. Bize Malik, Ebî Hazım'dan o da Sehl b. Sa'd'tan şöyle haber verdi: "Rasulullah s.a.v'e bir içecek getirildi ve ondan içti. Sağında bir genç, solunda da yaşlı bir kişi oturuyordu. Rasulullah s.a.v gence: Bunları vermeme izin verir misin? diye sordu. Genç: Hayır vallahi Ya Rasulullah dedi. Senden gelecek olan nasi-bimi kimseye vermem dedi. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v kalan suyu eline verdi."²⁷⁶

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Nevevî, zikrettiğimiz bu rivayetle ilgili olarak şunları söylemektedir: İster çocuk olsun ister tercih edilen kimse olsun her türlü ikramda sağ taraftan gitmenin, içecek ve benzeri şeylerde sağdan vermenin makbul olduğunu ifade etmektedir. Sağ tarafta olan kişinin verilecek şeye daha layık olduğunu ve onun izni olmadan başka birine verilmeyeceğini söylemektedir.²⁷⁷

2. Bize Hişam b. Ammâr anlattı, dedi ki: Bize Süfyan b. Uyeyne, Ziyad b. Sa'd'tan o da Hilal b. Ebî Meymune'den o da Ebî Meymune'den o da Ebû Hureyre'den şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v, çocuğa anne ve babasından istediğini seçme hakkı verdi. Şöyle buyurdu: Ey çocuk, bu annen, bu da babandır."²⁷⁸

²⁷⁶ Buhârî, "Mezâlim", 12 (No. 2451).;

أتى بشراب، فشرّب منه وعن يمينه غلام وعن يساره الأشياخ، فقال للغلام: أتأذن لي أن أعطي هؤلاء؟، فقال الغلام: لا والله يا رسول الله، لا أوثر بنصيبك منك أحدا، قال: فقله رسول الله ﷺ في يده.

Müslim, "Eşribe", 2030.

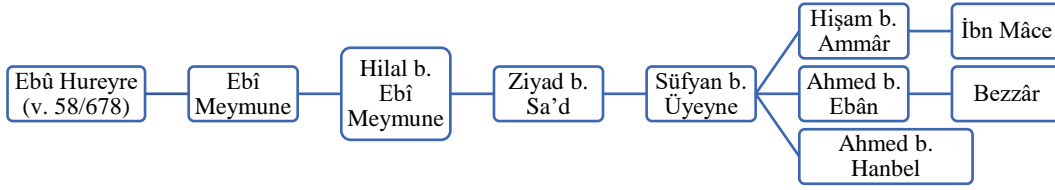
²⁷⁷ Nevevî, el-*Minhâc*, 13/201.

²⁷⁸ Kazvîni, "Ahkâm", 22 (No. 2351).;

خير غلاما بين أبيه وأمه، وقال: يا غلام هذه أمك وهذا أبوك.

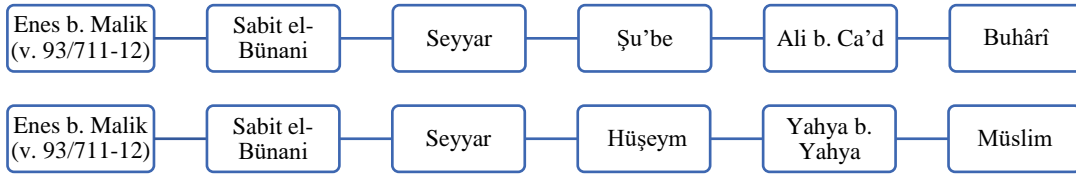
Bezzâr, el-*Müsned*, 16/261 (No. 9449).; Ahmed b. Hanbel, el-*Müsned*, 12/307-308 (No. 7352).

Hadisin Tahrici ve Derecesi



3. Bize Ali b. Ca'd anlattı. Bize Şu'be, Seyyar'dan o da Sabit el-Bünani'den o da Enes b. Malik'ten şöyle haber verdi. "Rasulullah s.a.v gençlerin yanından geçti ve onlara selam verdi."²⁷⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v zikrettiğimiz rivayetlerde çocukların tercihlerini dikkate almakta, onlara karar alma hakkı tanımaktadır. İbn Battal, çocuklara selam vermenin çocukların kibirlerini yok ederek tevazuu ve alçakgönüllü davranışlar sergilemelerini sağlayan dinî görgü kurallarına göre eğitmek olduğunu ifade etmektedir.²⁸⁰ Bir çocuğa selam verilirse çocuk cevap vermek zorunda değildir. İçerisinde çocuk olan bir topluluğa selam verilirse ve çocuk cevap verirse oradaki kişiler üzerinden selamı alma farzını kaldırmaz. Çocuk yetişkin bir kimseye selam verirse selamına karşılık verilmelidir.²⁸¹

4. Bize Muhammed b. Ubeyd anlattı. Bize Ebû Avane, Ebû Osman'dan o da Enes b. Malik'ten anlattı. Enes b. Malik r.a şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v bana Ey Oğulcuğum diye hitap etti."²⁸²

²⁷⁹ Buhârî, "İsti'zan", 15 (No. 6247).;

Müslim, "Selam", 2168.

²⁸⁰ Askalânî, *Fethu'l-bâri*, 11/33.

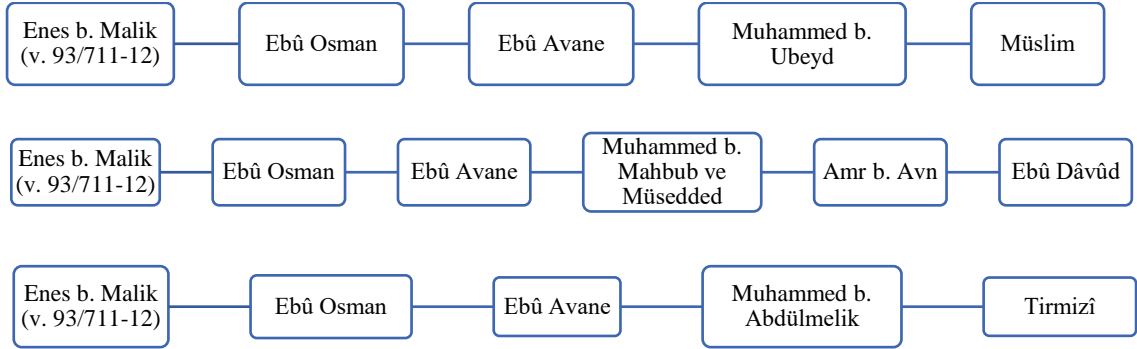
²⁸¹ Kastallânî, *İrşâdü's-Sârî*, 9/143.

²⁸² Müslim, "Adâb", 2151.;

مر على صبيان فسلم عليهم وقال: كان النبي ﷺ يفعل.

قال لي رسول الله ﷺ: يا بني.

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Tirmizî bu hadisin “hasen sahih garip” olduğunu söylemiştir. Nâsıruddin el-Elbâni, “sahih” demiştir.²⁸³ Ebû Dâvûd’un Sünen’inde de “sahih” olarak geçmiştir.

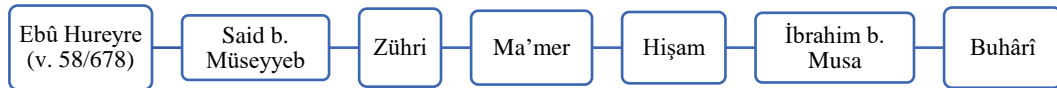
Hadisin Değerlendirmesi

Bu rivayette bir kimsenin kendi oğlundan başkasına oğulcuğum diye söylemesinin caiz olduğu belirtilmektedir. Oğlum diye seslenmenin bir nezaket ifadesi ve şefkat belirtisi olduğu belirtilmektedir.²⁸⁴

2.3.6. Rasulullah s.a.v.’in Çocukların Oynamasına İzin Vermesi

1. Bize İbrahim b. Musa anlattı. Bize Hişam, Ma’mer’den o da Zühri’den o da İbnü’l Müseyyeb’den o da Ebû Hureyre’den haber verdi. Ebû Hureyre r.a şöyle dedi: “Habeşliler, Peygamber Efendimiz s.a.v.’in yanında mızraklarla oynuyorlardı. Ömer r.a içeriye girdi ve çakıl taşlarına uzanıp onlara attı. Rasulullah s.a.v: Ya Ömer, onları bırak buyurdu.”²⁸⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



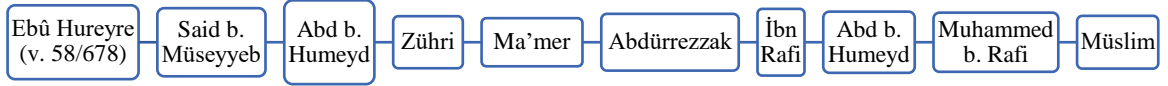
Ezdi, “Edeb”, 73 (No. 4964).; Tirmizî, “Edeb”, 96 (No. 2831).

²⁸³ Elbâni, *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i Tirmizi*, 3/129.

²⁸⁴ Nevevî, el-*Minhâc*, 14/129.

²⁸⁵ Buhârî, “Cihat ve Siyer”, 79 (No. 2901).;

بيننا الحبشة يلعبون عند النبي ﷺ بحرابهم، دخل عمر فأهوى إلى الحصى فحصبهم بها، فقال: دعهم يا عمر. Müslim, “Salâtü’l İdeyn”, 893.



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

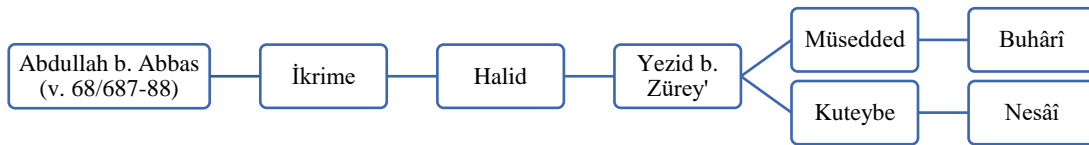
Hadisin Değerlendirmesi

Kastallânî, Hz. Ömer'in bu oyunun hikmetini bilmediği ve boş bir eğlence olduğunu zannettiği için çocuklara taş attığını belirtmektedir. Rasulullah s.a.v ise savaş alanlarında alıştırmaya yapmaları ve düşmana karşı hazırlanmaları için onların bu oyunları oynamalarına müsaade etmektedir. Çocukların oyunlarının dinin yararına olması sebebiyle mescitte oynanmasının caiz olduğunu belirtmektedir.²⁸⁶

2.3.7. Rasulullah s.a.v'in Çocukları Sevindirmesi

1. Bize Müsedded anlattı. Bize Yezid b. Zürey' anlattı. Bize Halid, İkrime'den o da İbn Abbas'tan anlattı. İbn Abbas r.a şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v Mekke'ye geldiğinde, Abdulmuttalib'in gençleri Rasulullah s.a.v'i karşıladılar. Rasulullah s.a.v bunlardan birini önünde, diğerini arkasında taşırdı."²⁸⁷

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde ve Nesâî'nin Sünen'inde²⁸⁸ geçen "sahih" bir hadistir.

²⁸⁶ Kastallânî, *İrşâdü's-Sârî*, 5/95.

²⁸⁷ Buhârî, "Libas", 99 (No. 5965).;

لما قدم النبي ﷺ مكة، استقبله أغيلمة بني عبد المطلب، فحمل واحدا بين يديه، والآخر خلفه.

Nesâî, "Menâsikü'l Hac", 121 (No. 2894).

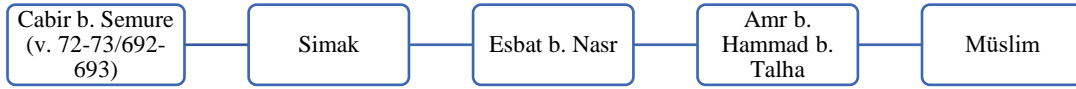
²⁸⁸ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 2/312.

Hadisin Değerlendirmesi

Kastallânî, bu rivayetin Rasulullah s.a.v.'in Mekke'yi fethetmek için geldiği zamanda gerçekleştiğini belirtmektedir. Taşındığı çocukların Abbas b. Abdulmuttalib'in oğulları Fazl ve Kusem olduklarını belirtmektedir.²⁸⁹

2. Bize Amr b. Hammad anlattı. Bize Esbat, Simak'tan o da Cabir b. Semure'den anlattı, dedi ki: "Rasulullah s.a.v ile birlikte ilk namazı kıldım. Sonra ailesinin yanına çıktım ben de O'nunla birlikte çıktım. Rasulullah s.a.v'i çocuklar karşıladılar. Yanaklarına birer birer dokunmaya başladı. Bana gelince benim yanağıma da dokundu. Elinde öyle bir sevinlik ve koku buldum ki sanki kokucu onu sepetinden çıkarmıştı."²⁹⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Nevevî, ilk namazın öğle namazı olduğunu belirtmektedir. Rasulullah s.a.v.'in çocukların başını okşaması güzel ahlâkını, çocuklara karşı merhametini ve sevgisini göstermektedir. Rasulullah s.a.v'den gelen güzel kokunun Allah-u Teâlâ'nın kendisine bahsettiği bir şey olduğu belirtilmektedir.²⁹¹

2.3.8. Rasulullah s.a.v.'in Çocuklar Arasında Adaletli Olması

1. Bize Amr b. Osman Haber verdi, dedi ki: Bize Süfyan, Zühri'den o da Âmir b. Sa'd'tan o da babasından anlattı, dedi ki: "Şifa bulduğum bir hastalığa yakalandım. Rasulullah s.a.v yanıma geldi. Ey Allah'ın Rasulü benim çok malım var dedim. Kızımdan başka da mirasçım yok. Malımın üçte birini verebilir miyim? Rasulullah s.a.v hayır dedi. Yarısını dedim. Hayır dedi. Üçte biri dedim. Üçte bir çoktur sen bırakabilirsin,

²⁸⁹ Kastallânî, *İrşâdü's-sârî*, 8/487.

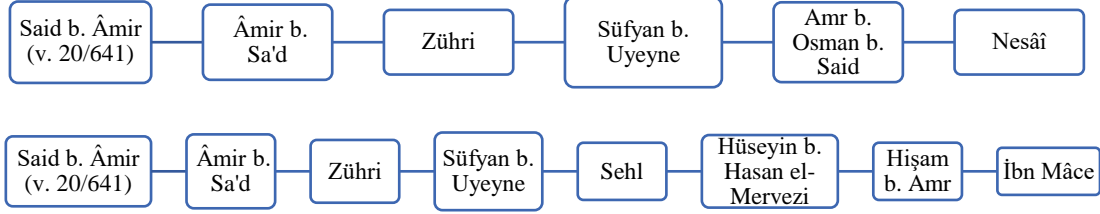
²⁹⁰ Müslim, "Fezâil", 2329.;

صليت مع رسول الله ﷺ صلاة الأولى، ثم خرج إلى أهله وخرجت معه، فاستقبله ولدان، فجعل يمسح خدي أحدهم واحدا واحدا، قال: وأما أنا فمسح خدي، قال: فوجدت ليدته بردا أو ريحا كأنما أخرجها من جؤنة عطار.

²⁹¹ Nevevî, *el-Minhâc*, 15/85.

mirasçılarını zengin bırakman insanlara avuç açacak durumda bırakmandan daha hayırlıdır diye buyurdu.”²⁹²

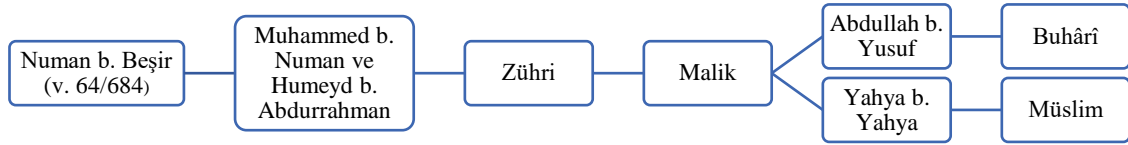
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Nesâî'nin ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinde geçen "sahih" bir hadistir.²⁹³

2. Bize Abdullah b. Yusuf anlattı. Bize Malik, Zühri'den o da Humeyd b. Abdurrahman'dan ve Muhammed b. Numan'dan o ikisi de Numan b. Beşir'den şöyle haber verdi: "Babası onu Rasulullah s.a.v'e götürdü ve şöyle dedi: Ben oğluma bu köleyi hibe ettim. Rasulullah s.a.v çocukların hepsine bunun benzerini verdin mi diye buyurdu. Hayır dedim. Bunu da geri al buyurdu.”²⁹⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

3. Bize Hamid b. Ömer anlattı. Bize Ebû Avane, Husayn'dan o da Âmir'den anlattı, dedi ki: Numan b. Beşir r.a'nın minberdeyken şöyle dediğini işittim: "Babam bana bir hediye verdi. Amre binti Revaha, Rasulullah s.a.v'i şahit tutana kadar ben razı olmam dedi. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v'e geldi ve şöyle dedi. Amre binti Revaha'dan olan oğluma bir hediye verdim. Seni buna şahit tutmamı emretti Ya Rasulullah. Rasulullah s.a.v

²⁹² Nesâî, "Vesâya", 3 (No. 3626).;

مرضت مرضاً أشفييت منه، فأتاني رسول الله ﷺ يعودني، فقلت: يا رسول الله، إن لي مالا كثيرا، وليس يرثني إلا ابنتي، أفأصدق بثلثي مالي؟ قال: لا، قلت: فالشطر؟ قال: لا، قلت: فالثلث؟ قال: فالثلث، والثالث كثير، إنك أن تترك ورتك أغنياء خير لهم من أن تتركهم عالة يتكفون الناس.

Kazvîni, "Vesâya", 5 (No. 2708).

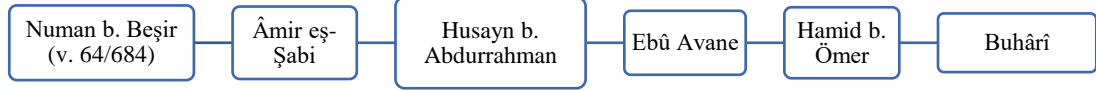
²⁹³ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 2/548.

²⁹⁴ Buhârî, "Hibe", 12 (No. 2586).;

أن أباه أتى به إلى رسول الله ﷺ فقال: إني نحلته ابني هذا غلاما، فقال: أكل ولدك نحلته مثله، قال: لا، قال: فارجع. Müslim, "Fezâil", 1623.

şöyle buyurdu: Diğer çocuklarına da bunun gibi verdin mi? Hayır dedi. Rasulullah s.a.v: Allah’a itaat edin ve çocuklarınız arasında adaletli davranın buyurdu. Geri döndü ve ona verdiği hediyeyi geri aldı.”²⁹⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî’nin Sahih’inde geçen “sahih” bir hadistir.

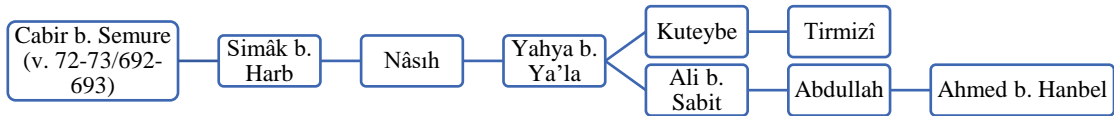
Hadislerin Değerlendirmesi

Bu zikrettiğimiz rivayette kız ve erkek çocuklarına verilecek olan hediyelerde eşit davranılması gerektiği, her birine diğerinin aynısından verilmesi gerektiği, kız ve erkek arasında bir tercih olmadığı belirtilmektedir. İmam Şafî, İmam Malik ve Ebû Hanife, bazı çocukların tercih edilip bazılarının dışlanarak verilen hediyein mekruh olduğunu söylemektedir. Tavus, Urve, Mücahid ve Sevri ise bu şekilde verilen hediyein haram olduğunu söylemektedir.²⁹⁶

2.3.9. Rasulullah s.a.v’in Çocukların Terbiyesine Verdiği Değer

1. Bize Kuteybe anlattı, dedi ki: Bize Yahya b. Ya’la, Nâsîh’tan o da Simak b. Harb’den o da Cabir b. Abdullah’tan anlattı, dedi ki: “Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Bir kimsenin çocuğunu terbiye etmesi bir ölçek sadaka vermesinden daha hayırlıdır.”²⁹⁷

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Simak b. Harb: Kendisi Cabir b. Semure, Enes b. Malik, Hasan el-Basri, Said b. Cübeyr, Dahhâk b. Kays ve Numan b. Beşir gibi sahabi ve tabiilerden hadis rivayet

²⁹⁵ Buhârî, “Hibe”, 13 (No. 2587).;

سمعت النعمان بن بشير، وهو على المنبر يقول: أعطاني أبي عطية، فقالت عمرة بنت رواحة: لا أرضى حتى تشهد رسول الله ﷺ، فأتى رسول الله ﷺ، فقال: إني أعطيت ابني من عمرة بنت رواحة عطية، فأمرتني أن أشهدك يا رسول الله، قال: أعطيت سائر ولدك مثل هذا؟ قال: لا، قال: فاتقوا الله واعدوا بين أولادكم، قال: فرجع فرد عطيته.

²⁹⁶ Nevevî, el-*Minhâc*, 11/66.

²⁹⁷ Tirmizî, “Birr”, 33 (No. 1951).;

ü لأن يؤدب الرجل ولده خير له من أن يتصدق بصاع.

Ahmed b. Hanbel, el-*Müsned*, 34/458-459 (No. 20900).

etmektedir. İsrail b. Yunus, Haccac, Hammad b. Seleme ve Süfyan es-Sevri kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Yahya b. Main “sika” olduğunu söylemektedir. İbn Ebî Hâtim de “saduk ve sika” olduğunu belirtmektedir.²⁹⁸

Nâsîh: Kendisi Simâk b. Harb, Ata b. Saib, Yahya b. Ebî Kesir ve Ebû İshak es-Sebîî'den hadis rivayet etmektedir. İshak b. Mansur, Yahya b. Ya'la, Muhammed b. Harun kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Buhârî “münkerü'l hadis”, Ebû Dâvûd “leyse bi şey”, Nesâî de “zayıf” olduğunu belirtmektedir.²⁹⁹

Yahya b. Ya'la: Kendisi İsmail b. Ebî Halid, Süfyan b. Uyeyne, Süleyman el-A'meş ve Nasîh b. Abdullah gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. İsmail b. Ebân, Kuteybe b. Said ve Yakub b. Yusuf isimler kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. İbn Ebî Hâtim onun için “zaifu'l hadis ve leyse bi'l kaviy” ifadelerini kullanmaktadır. Buhârî de “muztaribü'l hadis” ifadesini kullanmaktadır.³⁰⁰

Kuteybe: İsminin Yahya b. Said, lakabının Kuteybe olduğu belirtilmektedir. Kendisi Halid b. Ziyad, Süfyan b. Uyeyne, Şerik, Abdullah b. Vehb, Malik b. Enes ve Leys b. Sa'd gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Ahmed b. Hanbel, İbn Ebî Şeybe, Yusuf b. Musa el-Kattan ve Musa b. Harun gibi isimler kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Yahya b. Main, İbn Ebî Hâtim “sika” olduğunu ve Nesâî “sika ve saduk” olduğunu söylemektedir.³⁰¹

Tirmizî, bu hadise “garip” demektir. Nâsıruddin el-Elbâni de “zayıf” olduğunu belirtmektedir.³⁰² Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde “Bir kimsenin çocuğunu veya çocuklarından birini terbiye etmesi her gün yarım ölçek sadaka vermesinden daha hayırlıdır.” şeklinde geçmektedir.

2. Bize Nasr b. Ali anlattı, dedi ki: Bize Âmir b. Ebî Âmir anlattı, dedi ki: Bize Eyyub b. Musa, babasından o da dedesinden Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu anlattı: “Hiçbir anne baba, çocuğuna güzel terbiyeden daha üstün bir bağışta bulunmamıştır.”³⁰³

²⁹⁸ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 12/116-119.

²⁹⁹ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 29/261-262.

³⁰⁰ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 23/523-528.

³⁰¹ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 32/51-52.

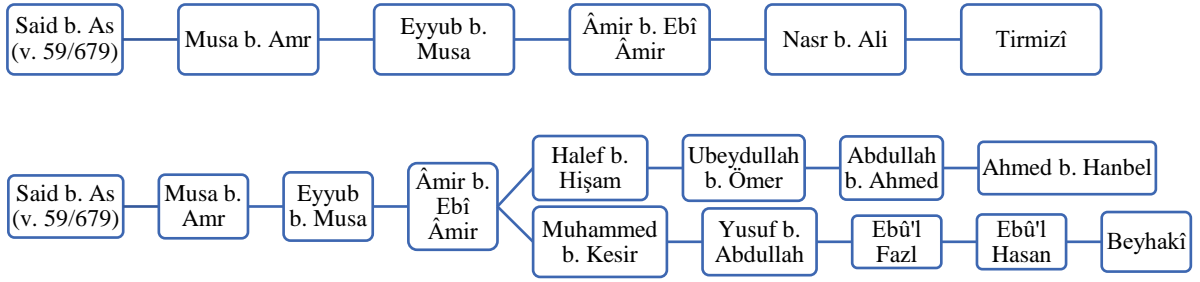
³⁰² Elbâni, *Zaifu Sünen-i Tirmizi*, 1/185.

³⁰³ Tirmizî, “Birr”, 33 (No. 1952).;

ما نحل والد ولدا من نحل أفضل من أدب حسن.

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 27/265 (No. 16710).; Beyhakî, *es-Sünenü'l Kübrâ*, 3/120 (No. 5097).

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Musa b. Amr: İbn Hibbân sika olduğunu söylemektedir.³⁰⁴

Eyyub b. Musa: Kendisi Said b. Said el-Makbûri, Ata b. Ebû Rebâh, İkrime b. Halid, Zühri ve babası Musa b. Amr'dan hadis rivayet etmektedir. Dedesinin yaşadığı zamana yetişmediği belirtilmektedir. Süfyan es-Sevri, Şu'be b. Haccac, Âmir b. Âmir, Malik b. Enes ve Leys b. Sa'd kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır. Ebû Zür'a ve Nesâi "sika" olduğunu ve İbn Ebî Hâtim de "salihu'l hadis" olduğunu belirtmektedir.³⁰⁵

Âmir el-Hazzaz: Kendisi Eyyub b. Musa, Yunus b. Ubeyd ve babası Salih b. Rüstem'den hadis rivayet etmektedir. İshak b. Ebî İsrail, Müslim b. İbrahim ve Yakub b. İshak kendisinden hadis rivayet eden isimler arasında bulunmaktadır.

Nasr b. Ali: İbrahim b. Ata, Halil b. Ahmed, Leys b. Sa'd ve Şu'be b. Haccac gibi isimlerden hadis rivayet etmektedir. Veki b. Cerrah, Muhammed b. Abdullah el-Ensari ve Ebû Nuaym el-Fazl kendisinden hadis rivayet etmektedir. Ahmed b. Hanbel onun için "salihu'l hadis" demektir. Yahya b. Main, İbn Ebî Hâtim ve Nesâi "sika" olduğunu söylemektedir. Hicri 187 yılında vefat ettiği belirtilmektedir.³⁰⁶

Tirmizi bu hadise "garip" demektir. Nâsiruddîn el-Elbâni de "zayıf" olduğunu belirtmektedir.³⁰⁷ Musa b. Amr'ın Hz. Osman döneminde doğduğu bu nedenle Rasulullah s.a.v'i görmediği için kendisinden gelen rivayetin mürsel olduğu belirtilmektedir.³⁰⁸ Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde de isnadının "zayıf" olduğu belirtilmektedir.

³⁰⁴ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 29/126.

³⁰⁵ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 3/494-496.

³⁰⁶ Mizzî, *Tehzîbü'l Kemal*, 21/157-159.

³⁰⁷ Elbâni, *Zaifu Sünen-i Tirmizi*, 1/185.

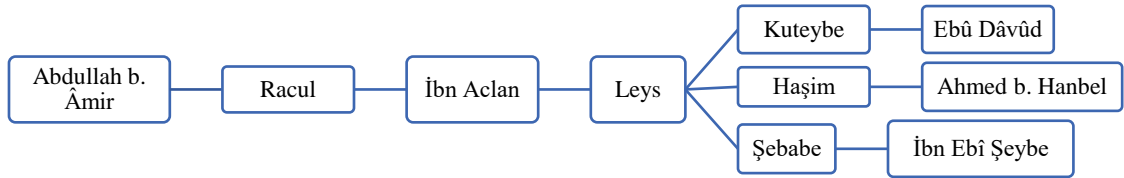
³⁰⁸ Askalânî, *Tehzîbü't Tehzib*, 10/364.

Hadislerin Değerlendirmesi

Mübârekfûrî, sadaka vermenin etkisinin daha kısa süreceğini ancak çocuğa iyi terbiye vermenin sonucunun daha uzun olduğunu belirtmektedir. Anne baba eğer çocuğunu iyi terbiye ederse onun amelleri sadaka-i cariye türünden olmaktadır.³⁰⁹

3. Bize Kuteybe anlattı. Bize Leys, İbn Aclan'dan anlattı. Abdullah b. Âmir'in mevalisinden biri Abdullah b. Âmir'in şöyle dediğini anlattı: “Rasulullah s.a.v bir gün evimizde otururken annem beni çağırıp şöyle dedi: Gel sana vereceğim şeyi al dedi. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Ona ne vermek istiyorsun? Hurma vermek istiyorum dedi. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Eğer ona bir şey vermemiş olsaydın sana bir günah yazılacaktı.”³¹⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Nâsiruddîn el-Elbâni, bu hadisin “hasen” olduğunu belirtmektedir. Ahmed b. Hanbel bu hadisin “hasen li gayrihi” olduğunu belirtmektedir. Abdullah b. Âmir'in mevalisinden biri şeklinde geçen ancak ismi belirtilmeyen kişinin mübhem bir ravi olmasından dolayı da isnadının “zayıf” olduğunu belirtmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz bu rivayet insanların çocukları ağladığında şakayla veya yalan yere bir şey verecek gibi yapmalarının haram olduğunu göstermektedir.³¹¹ Rasulullah s.a.v çocuğun gördüğü şeyleri daha kolay benimsemesinden dolayı anne babaların güzel birer örnek olmalarını tavsiye etmektedir. Çocuk anne ve babasından gördüğü güzel ahlâk ve muameleyi hayatına daha kolay yerleştirebilmektedir.

³⁰⁹ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezi*, 6/70.

³¹⁰ Ezdî, “Edeb”, 88 (No. 4991).;

دعتني أمي يوما ورسول الله ﷺ قاعد في بيتنا، فقالت: ها تعال أعطيك، فقال لها رسول الله ﷺ: وما أردت أن تعطيه؟ قالت: أعطيه تمرا، فقال لها رسول الله ﷺ: أما إنك لو لم تعطه شيئا كتبت عليك كذبة.

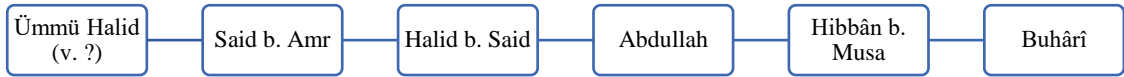
İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 5/236 (No. 25609).; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 24/470 (No. 15702).

³¹¹ Şehârenfûrî, *Bezlü'l Mechûd*, 13/391.

2.3.10. Rasulullah s.a.v'in Çocuklara Güzel Sözler Söylenmesi

1. Bize Hibbân b. Musa anlattı. Bize Abdullah, Halid b. Said'den o da babasından o da Ümmü Halid'ten haber verdi. Ümmü Halid r.anhâ şöyle dedi: “Babamla birlikte üzerimde sarı bir gömlek giyerek Rasulullah s.a.v'in yanına gelmişim. Rasulullah s.a.v, seneh seneh diye buyurdu. Abdullah Habeşçe seneh, güzel demek dedi. Ümmü Halid, Rasulullah s.a.v'in peygamberlik mührüyle oynamaya başladım dedi. Babam beni bu yüzden azarladı ve kovdu. Rasulullah s.a.v çocuğu bırak diye buyurdu. Sonra eskit ve elbiseni yamala, eskit ve elbiseni yamala, eskit ve elbiseni yamala diye buyurdu.”³¹²

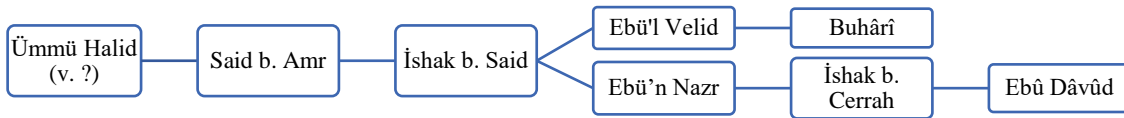
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen “sahih” bir hadistir.

2. Bize Ebü'l Velid anlattı. Bize İshak b. Said anlattı, dedi ki: Bana babam anlattı, dedi ki: Bana Ümmü Halid binti Halid anlattı. Ümmü Halid r.anhâ şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v'e elbiseler getirilmişti ve içinde küçük bir kumaş vardı. Rasulullah s.a.v: Sizce bunu kim hak ediyor diye sordu? Topluluk cevap vermedi. Rasulullah s.a.v bana Ümmü Halid'i getirin diye buyurdu. Ümmü Halid getirildi ve Rasulullah s.a.v elbiseyi ona giydirdi. Sonra bunu eskit ve yamala diye iki kere buyurdu. Bu kumaşın üzerinde sarı veya kırmızı işaretler vardı. Rasulullah s.a.v: Ey Ümmü Halid seneh seneh diye buyurdu. Seneh kelimesi Habeşçe güzel manasındadır.”³¹³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



³¹² Buhârî, “Cihat ve Siyer”, 188 (No. 3071).;

أتيت رسول الله ﷺ مع أبي وعلي قميص أصفر، قال رسول الله ﷺ: سنة سنة قال عبد الله: وهي بالحيشية حسنة، قالت: فذهبت ألعب بخاتم النبوة، فزبرني أبي، قال رسول الله ﷺ: دعها، ثم قال رسول الله ﷺ: أبلبي وأخلفي ثم، أبلبي وأخلفي، ثم أبلبي وأخلفي.

³¹³ Buhârî, “Libas”, 32 (No. 5845).;

أتي رسول الله ﷺ بثياب فيها خميصة سوداء، قال: من ترون نكسوها هذه الخميصة فأسكت القوم، قال: انتوني بأم خالد فأني بي النبي ﷺ فألبسنيها بيده، وقال: أبلبي وأخلفي مرتين، فجعل ينظر إلى علم الخميصة ويشير بيده إلي ويقول: يا أم خالد هذا سنا ويا أم خالد هذا سنا والسنا بلسان الحبشية الحسن.

Ezdî, “Libas”, 2 (No. 4024).

Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde ve Ebû Dâvûd'un Sünen'inde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Rivayet ettiğimiz bu hadisle ilgili şu bilgilere ulaşılmaktadır:

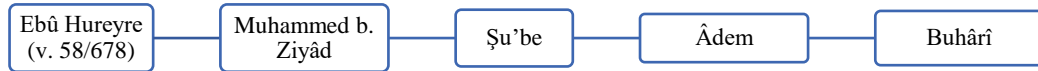
1. Sarı renkte gömlek giymek caizdir,,
2. Ebeveynlerinin ve başkalarının yanında oynayan çocuklara müsamaha gösterilmesi gerekmektedir.
3. Yeni kıyafet giyen kimselere dua edilmelidir.
4. Arapça dilinden başka bir dille konuşmak caizdir.³¹⁴
5. Rasulullah s.a.v'in Ümmü Halid'e bu gömleği giydirmesinin sebebi oradaki-lerin en küçüğü olmasındandır.³¹⁵

6. Rasulullah s.a.v çocuklarla konuşurken onların seviyelerine inmekte ve anlayacakları bir üslup kullanmaktadır. Çocuğa ilgi göstermekte ve çocuğu mutlu edecek güzel sözler söylemektedir. Çocukların anlamasını kolaylaştırmak için tekrar ederek cümlesini pekiştirmektedir. Kolay ve anlaşılır kelimeler seçerek çocuğun meseleyi anlamasını kolaylaştırmaktadır.³¹⁶

2.3.11. Rasulullah s.a.v'in Çocukları Uyarması

1. Bize Âdem anlattı. Bize Şu'be anlattı. Bize Muhammed b. Ziyad anlattı, dedi ki: Ebû Hureyre'nin şöyle dediğini işittim: "Hasan b. Ali, sadaka hurmalarından birini aldı ve onu ağzına attı. Rasulullah s.a.v ağzındaki hurmayı atması için kah, kah diye söyledi. Rasulullah s.a.v: Sen bizim sadaka yemediğimizi bilmiyor musun? diye söyledi."³¹⁷

Hadisin Tahrici ve Derecesi



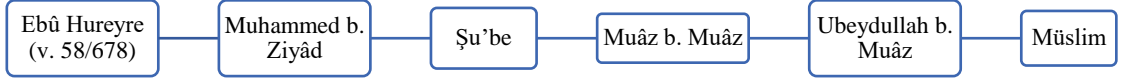
³¹⁴ Aynî, *Umdetü'l-Kâri*, 15/6.

³¹⁵ Sehârenfûrî, *Bezlü'l Mechûd*, 12/54.

³¹⁶ Hatice Yılmaz Çıtak, *Çocuklarla İletişimde Model Olarak Hz. Muhammed* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009), 56.

³¹⁷ Buhârî, "Zekât", 60 (No. 1491).;

أخذ الحسن بن علي، ثمرة من تمر الصدقة، فجعلها في فيه، فقال النبي ﷺ: كخ لي طرحها، ثم قال: أما شعرت أنا لا نأكل الصدقة. Müslim, "Zekât", 1069.



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Burada geçen kah, kah ifadesi yapılmaması gereken bir şeyi yapan çocukları azarlamak için kullanılan bir kelimedir.³¹⁸ Rasulullah s.a.v küçük yaşta olsa bile çocuğun helal ve haramı ayırması ve öğrenmesini sağlamaktadır. Rasulullah s.a.v burada çocuğun yaşına uygun bir üslup kullanarak ona yanlışı göstermektedir.

³¹⁸ Aynî, *Umdetü'l Kâri*, 9/86.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çalışmamızın bu bölümünde Rasulullah s.a.v.'in çocuklarla ilgili olan fikhî konulardaki rivayetleri tespit ve tahlil edilecektir. Bu bölüm üç ana başlık altında incelenecektir. Bu bölüm Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinden, İbn Mâce, Tirmizî, Nesâî ve Ebû Dâvûd'un Sünen'lerinden tespit edilen on sekiz rivayeti kapsamaktadır.

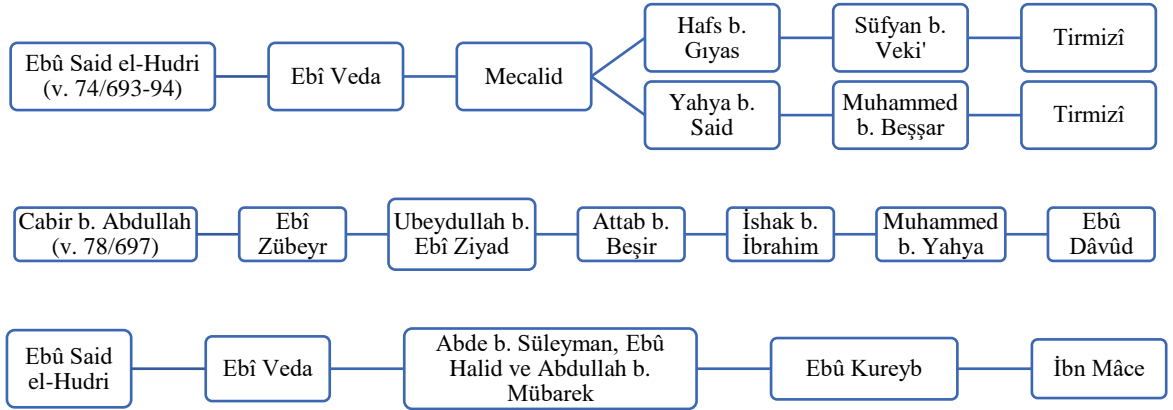
3. RASULULLAH S.A.V'İN ÇOCUKLARLA İLGİLİ FIKHÎ MESELELERİ İÇEREN HADİSLERİ

3.1. Rasulullah s.a.v.'in Çocukların İbadetleri ile İlgili Hadisleri

3.1.1. Ceninin Zekâtı

1. Bize Muhammed b. Beşşar anlattı. Bize Yahya b. Said, Süfyan ve Hafs, Mecalid'ten o da Ebî Veda'dan o da Ebû Said'den şöyle anlattı: Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: “Cenin zekâtı, annesinin zekâtıdır.”³¹⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Tirmizî, bu hadisin “hasen” olduğunu belirtmektedir. Ebû Dâvûd ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinde de “sahih” olarak geçmektedir

³¹⁹ Tirmizî, “Et'ime”, 2 (No. 1476).;

Ezdî, “Dahaya”, 18 (No. 2828).; Kazvîni, “Zebâih”, 15 (No. 3199).

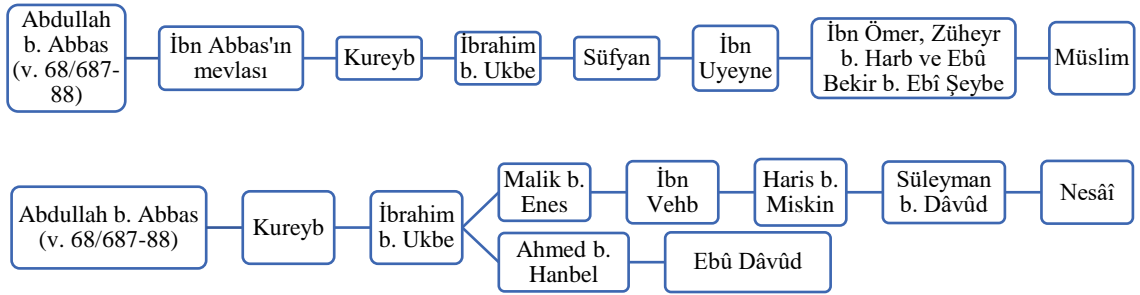
Hadisin Değerlendirmesi

Bu rivayette anne için verilen zekâtın çocuk için de geçerli olduğu başka bir zekât vermesi gerekmediği belirtilmektedir. İmam Şafî, anne karnındaki cenin için verilecek olan zekâtın annenin kendisi için verdiği zekâta tabi olduğunu belirtmektedir.³²⁰ Sahabenin icmama göre ceninin annesine bağlı olmasından ötürü zekât konusunda da annesine bağlı olduğu belirtilmektedir.³²¹

3.1.2. Çocukların Haccı

1. Bize Ebû Bekir b. Ebî Şeybe, Züheyr b. Harb ve İbn Ömer, İbn Uyeyne'den anlattı. Ebû Bekir dedi ki: Bize Süfyan b. Uyeyne, Kureyb'den o da İbn Abbas'ın mevlasından o da İbn Abbas'tan o da Rasulullah s.a.v'den şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v Ravha denilen yerde bir kabile ile karşılaştı. Siz kimsiniz diye sordu. Onlar Müslümanlarız ve sen kimsin dediler. Nebi s.a.v Allah'ın Rasulü diye buyurdu. Bunun üzerine kadın çocuğunu kaldırarak bunun için hac var mıdır diye sordu. Rasulullah s.a.v: Evet, sana da mükafat var buyurdu."³²²

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'i ve Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin Sünen'lerinde geçen "sahih" bir hadistir.

³²⁰ Şafî, *el-Ümm*, 2/257.

³²¹ İbn Kudâme, *el-Muğni*, 9/401.

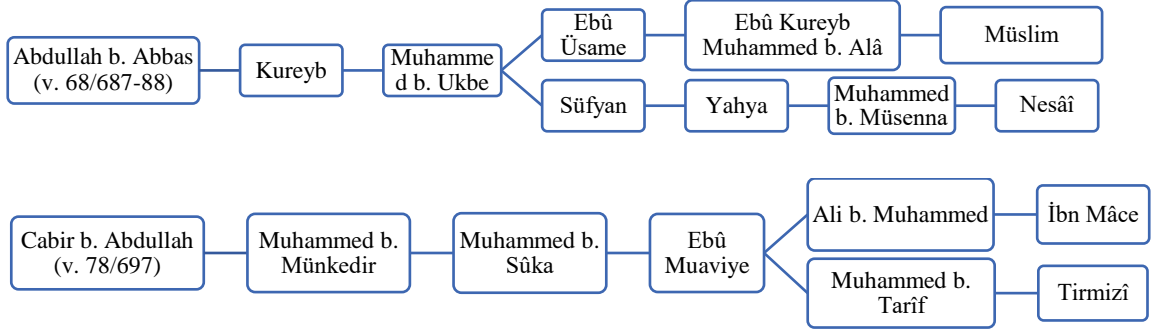
³²² Müslim, "Hac", 1336.;

عن النبي ﷺ لقي ركبا بالروحاء، فقال: من القوم؟ قالوا: المسلمون، فقالوا: من أنت؟ قال: رسول الله، فرفعت إليه امرأة صبيا، فقالت: ألهذا حج؟ قال: نعم، ولك أجر.

Nesâî, "Menâsikü'l Hac", 15 (No. 2649).; Ezdî, "Menâsik", 8 (No. 1736).

2. Bize Ebû Kureyb b. Muhammed anlattı. Bize Ebû Üsame, Süfyan'dan o da Muhammed b. Ukbe'den o da Kureyb'den o da İbn Abbas'tan anlattı, şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v'e bir kadın çocuğunu kaldırdı ve şöyle dedi: Ya Rasulallah bunun için hac var mıdır? Rasulallah s.a.v: Evet, sana da mükafat var buyurdu.”³²³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis İbn Mâce, Tirmizî ve Nesâî'nin Sünen'lerinde geçen “sahih” bir hadistir. Nâsiruddin el-Elbâni de “sahih” olduğunu belirtmiştir.³²⁴

Hadislerin Değerlendirmesi

Sehârenfûrî, Ravha denilen mevkinin Medine'ye 40, 36 veya 30 mil uzaklıkta bir yer olduğunu belirtmektedir. Bu olayın Rasulallah s.a.v'in hac yaptıktan sonra Mekke'den Medine'ye dönerken yaşandığını belirtmektedir. Zikrettiğimiz bu rivayetle ilgili şu iki görüşü zikretmektedir. İbn Battal, fetva imamlarının çocuk bulûğ çağına gelinceye kadar ondan farzın kaldırıldığını, hac yaparsa nafîle olarak sayılacağı konusunda görüş birliği içinde olduklarını belirtmektedir. Ebû Hanife, ihramının sahih olmadığını ve ihram yasaklarından herhangi birini yapmasının gerekmediğini ancak alıştırma amaçlı hac yapabileceğini belirtmektedir.³²⁵

³²³ Müslim, “Hac”, 1336.;

رفعت امرأة صبيا لها، فقالت: يا رسول الله، ألهذا حج؟ قال: نعم، ولك أجر.

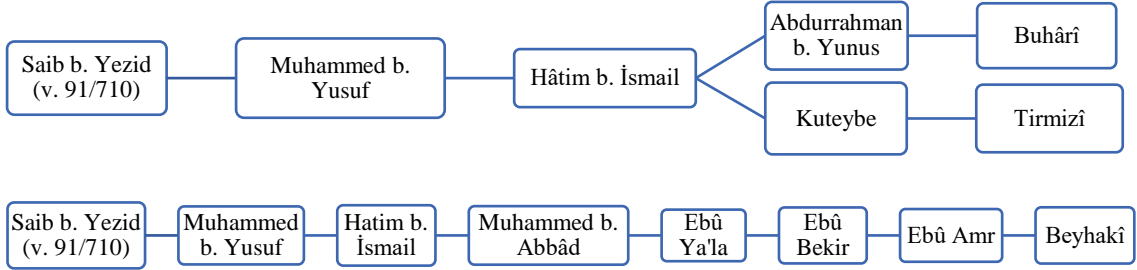
Nesâî, “Menâsiki'l Hac”, 15 (No. 2645).; Tirmizî, “Hac”, 83 (No. 924).; Kazvînî, “Menâsik”, 11 (No. 2910).

³²⁴ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 2/243.

³²⁵ Sehârenfûrî, *Bezlî'l Mechud*, 7/31-32.

3. Bize Abdurrahman b. Yunus anlattı. Bize Hâtim b. İsmail, Muhammed b. Yusuf'tan o da Saib b. Yezid'den anlattı, şöyle dedi: “Yedi yaşımdayken Rasulullah s.a.v ile birlikte hac yaptım.”³²⁶

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen “sahih” bir hadistir. Tirmizî de bu hadis için “hasen sahih” demiştir. Beyhakî'nin es-Sünenü'l Kübrâ adlı eserinde “Yedi yaşımdayken veda haccında Rasulullah s.a.v ile birlikte hac yaptım” şeklinde geçmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Aynî, bu hadisin zahiri anlamından yola çıkarak Dâvûd ve onun Zahiriyye'den arkadaşlarının ve Ehl-i Hadis'ten bir grubun; çocuğun bulûğdan önce haccetmesinin İslam'ın hac emri için yeterli olduğunu başka bir hac yapması gerekmediğini söylediklerini belirtmektedir. Hasan el-Basri, Ata b. Ebî Rebah, Mücahid, Sevri, Ebû Hanife, İmam Şâfiî ve İmam Malik gibi alimlerin çocuğun bu haccının yeterli olmadığını ve bulûğ çağına girdikten sonra tekrar hac yapması gerektiğini söylediklerini belirtmektedir.³²⁷

Kâsânî, haccın farz olması için akıllı olmak ve bulûğa erme şartının olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle çocuğun hac yapmakla yükümlü olmadığını belirtmektedir. Çocukların ergenlik çağına gelene kadar yaptıkları ibadetlerin nafîle olduğunu belirtmektedir. Hanefi mezhebine göre çocuk ihrama girer ve Arafat'ta vakfe yapmadan önce bulûğa ererse çocuğun haccı nafîle olmaktadır.³²⁸ Eğer çocuk bulûğ çağına gelmeden önce hac yaparsa Kabe'yi tavaf etmeden ve Arafat'ta vakfe yapmadan ihtilam olursa Hanefi mezhebine göre haccı geçerli olmamaktadır. İhrama girmesi konusu ile ilgili

³²⁶ Buhârî, “Cezâu's Sayd”, 25 (No. 1858).;

حج بي مع رسول الله ﷺ وأنا ابن سبع سنين.

Tirmizî, “Hac”, 83 (No. 926).; Beyhakî, *es-Sünenü'l Kübrâ*, 5/254 (No. 9711).

³²⁷ Aynî, *Umdetü'l Kâri*, 10/216.

³²⁸ Alâüddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed el-Kâsânî, *Bedâ'i'u's Sanâ'i*, (Darü'l Kütübi'l İlmiyye, 1406/1986), 2/120-121.

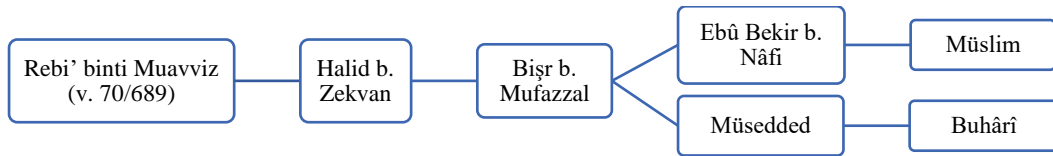
olarak da farzları edâ etmesi gerekmediği için ihramının nafileleri yerine getirmek için olduğunu belirtmektedir.³²⁹

Maliki mezhebine göre de bulûğa ermemiş olan kız ve erkek çocuğun hac yapması gerekmemektedir.³³⁰ İmam Şâfiî, kız çocuğun hayız olup erkek çocuğun da ihtilam olup bulûğa erinceye kadar hac yapmak zorunda olmadıklarını belirtmektedir. On beş yaşını doldurdularında veya hayız görüp ihtilam oldukları yaşta hac yapmaları gerektiğini belirtmektedir.³³¹ Hanbeli mezhebine göre çocuğun yaptığı hac geçerli olmaktadır. Çocuk mümeyyiz ise velisinin izni ile ihrama girmekte eğer gayri mümeyyiz ise velisi onu ihrama sokmaktadır. Çocuğun haccı yerine getirirken güç yetiremediği durumların velisi tarafından karşılanabileceği belirtilmektedir.³³²

3.1.3. Çocukların Orucu

1. Bize Ebû Bekir b. Nâfi anlattı. Bize Bişr b. Mufazzal anlattı. Bize Halid b. Zekvan, Rebi' binti Muavviz'den şöyle anlattı, dedi ki: "Rasulullah s.a.v aşure günü sabahı Ensar köylerine haber gönderdi. Kim iftar ederek sabahladıysa günün geri kalanını tamamla-sın. Kim oruçlu olarak sabahladıysa orucunu tamamla-sın. Rubeyyi'i bundan sonra oruç tutardık, çocuklarımıza da oruç tuttururduk dedi. Mescide giderdik. Çocuklara renkli yünden oyuncak yapardık onlardan biri yemek için ağladığında iftara kadar ona oyun-cağı verirdik dedi."³³³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



³²⁹ Ebû Bekr Şemsü'l eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî, *el-Mebsût*, (Beyrut: Dârü'l Mârif, 1414/1993), 4/173.

³³⁰ Ebû Ömer Cemalüddin Yusuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî, *el-Kâfi fi fikhı ehli'l Medîneti*, thk. Muhammed el-Morîtânî (Riyad: Mektebetü'r Riyad, 1400/1980), 1/411.

³³¹ Ebû Abdullâh Muhammed b. İdris b. Abbas es-Şâfiî, *el-Ümm*, (Beyrut: Dârü'l Mârif, 1410/1990), 2/121.

³³² İbn Kudame, *el-Muğni*, 3/241-242.

³³³ Müslim, "Sıyam", 1136.;

أرسل رسول الله ﷺ غداة عاشوراء إلى قرى الأنصار، التي حول المدينة: من كان أصبح صائماً، فليتم صومه، ومن كان أصبح مفطراً، فليتم بقية يومه فكنّا، بعد ذلك نصومه، ونصوم صبياننا الصغار منهم إن شاء الله، ونذهب إلى المسجد، فنجعل لهم اللعبة من العهن، فإذا بكى أحدهم على الطعام أعطيناه إياه عند الإفطار.

Buhârî, "Savm", 47 (No. 1960).

Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Aynî, cumhurun bulûğa ermemiş çocuklar için oruç tutmanın bir gereklilik olmadığını benimsediğini söylemektedir. İmam Şâfiî, eğer güçleri yetiyorsa alıştırmaya amaçlı çocukların oruç tutabileceğini belirtmektedir. Evzâî, eğer üç gün peş peşe oruç tutmaya gücü yeterse çocuktan oruç yükünün düşmeyeceğini belirtmektedir. İbn Battal; alimlerin, ibadetlerin ve farzların ancak bulûğ çağına eriştikten sonra zorunlu olduğu konusunda ittifak ettiklerini söylemektedir. Alimlerin çoğunluğu bereket umarak çocuklara ibadetleri öğretmeninin uygun olduğunu söylemektedir. Çocukların ibadete alıştırlarını ve zorunlu olduğunda onlara kolay geldiğini söylemektedir. Çocuklar için bunları yapmalarına yardımcı olan kimselerin de karşılığını göreceğini söylemektedir.³³⁴

Hanefi mezhebine göre çocuğa Ramazan orucu farz değildir ve bulûğa erdikten sonra da kaza etmesi gerekmez. Çünkü çocuk bünyesinin zayıflığı, aklının acizliği dolayısıyla oyun ve eğlenceyle meşgul olduğu için bu hitabı anlamakta zorlanır.³³⁵ Maliki mezhebi de bâliğ oluncaya kadar oruç ibadetinin çocuktan kaldırıldığını belirtmektedir.³³⁶

Şafiî mezhebi çocuğun oruç tutmasının gerekmediğini belirtmektedir.³³⁷ Hanbeli mezhebine göre de çocuğun bâliğ oluncaya kadar oruç tutması gerekmemektedir. Oruç ibadetinin hac gibi beden ile yapılan bir ibadet olmasından dolayı çocuklara gerekmediği belirtilmektedir. Çocuğun gecedan oruca niyet etmesi gündüz bulûğa ermesi veya ihtilam olması durumunda orucunu tamamlaması gerektiği ve kaza etmesi gerekmediği belirtilmektedir. Ramazan orucuna niyetin gecedan gerçekleşmesinden dolayı bâliğ olmasının yeterli olduğu belirtilmektedir. Bu şekilde tutulan orucun başının nafil sonunun farz olduğu belirtilmektedir.³³⁸

³³⁴ Aynî, *Umdetü'l Kâri*, 11/69.

³³⁵ Kâsânî, *Bedâ'i'u's Sanâ'i*, 2/87.

³³⁶ İbn Abdilberr, *el-Kâfi*, 1/331.

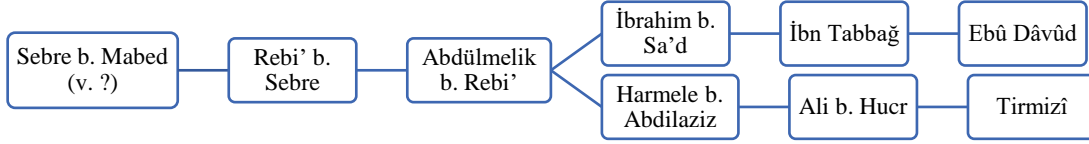
³³⁷ Ebû İshak Cemalüddin İbrahim b. Ali b. Yusuf eş-Şîrâzî, *et-Tenbîh fi fikhî's Şâfi'i*, (Beyrut: Âlimü'l Kütüb, 1403/1983), 65.

³³⁸ İbn Kudame, *el-Muğni*, 3/161-162.

3.1.4. Çocukların Namazı

1. Bize İbn Tabbag anlattı. Bize İbrahim b. Sa'd, Abdülmelik b. Rebi'den o da babasından o da dedesinden anlattı. "Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Çocuk yedi yaşına gelince ona namazı öğretin, on yaşına gelince kılmazsa dövün."³³⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Nâsiruddin el-Elbâni bu hadis için "hasen sahih" demiştir.³⁴⁰ Hâkim en-Nîsâbü'rî'nin Müstedrek'inde "sahih" olarak geçmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Mübârekfûrî, çocuğa namazın şartlarının ve rükünlerinin öğretilmesini ve öğretildikten sonra namaz kılmasının emredilmesi gerektiğini belirtmektedir. Burada dövmekten kastedilenin acı verici bir dövme olmadığını, sınır koymak anlamında olduğunu ifade etmektedir.³⁴¹ Burada dövün diye tercüme edilen kelime Arapça'da farklı anlamlara da gelmektedir. D-r-b fiilinin alâ harf-i cer-i ile kullanımında "sıkıştırmak, zorlamak, yaptırmak, sorumlu ve yükümlü tutmak, mecbur etmek" gibi anlamları çıkmaktadır.³⁴² Bu anlamlar doğrultusunda burada kastedilen mananın çocukları namaz kılmaları için teşvik etmek olduğu söylenebilmektedir. Nitekim çocuklara zorla ve şiddetle yaptırılan hiçbir şeyin kalıcılığı da olmamaktadır. Rasulullah s.a.v'in hiçbir durumda şiddeti benimsemediği anlayışına bağlı olarak burada dövmek anlamı yerine diğer anlamları söylemek daha uygun olmaktadır.

Hanefî mezhebi bu hadiste geçen ifade ile ilgili olarak bulûğa erinceye kadar namazın farz olmadığını belirtmektedir.³⁴³ Şafîî mezhebi de çocuğa yedi yaşına gelince namaz kılmanın emredilmesi gerektiğini ancak çocuk bulûğa eriştiği zaman namaz

³³⁹ Ezdî, "Salat", 26 (No. 494).;

مروا الصبي بالصلاة إذا بلغ سبع سنين، وإذا بلغ عشر سنين فاضربوه عليها.

Tirmizî, "Salat", 183 (No. 407).

³⁴⁰ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Tirmizî*, 1/235.

³⁴¹ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezî*, 2/370.

³⁴² Ali Akyüz, "Çocuk ve Namaz", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* /10 (2002), 87.

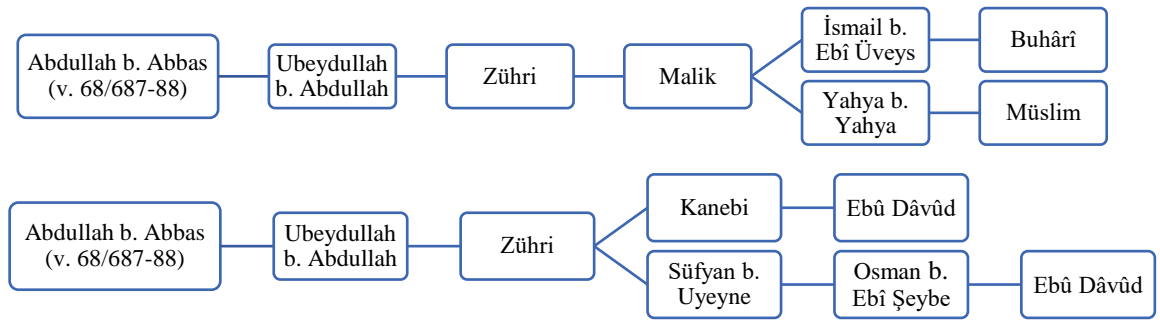
³⁴³ Kâsânî, *Bedâ'î'u's Sanâ'i*, 1/144.

kılmasının farz olduğunu belirtmektedir.³⁴⁴ Hanbeli mezhebine göre anne babası, çocuk yedi yaşına gelince ona abdest almayı ve namaz kılmayı öğretmeli ve bunu yapmasını emretmelidirler. On yaşına geldiğinde onu terbiye etmesi gereklidir. Burada terbiye edilmesi ile ifade edilen çocuğun namaz kılmaya alıştırılmasını ve bulûğ çağına gelince namazı terk etmemesini sağlamaktır.³⁴⁵

3.1.5. Çocukların Namaz Kılanın Önünden Geçmesi

1. Bize İsmail b. Ebî Üveys anlattı, dedi ki: Bana Malik, Zühri'den o da Ubeydullah'tan o da Abdullah b. Abbas'tan anlattı. Abdullah b. Abbas r.a dedi ki: “Ben eşeğe binip geldim. O gün bulûğa yaklaşmak üzereydim. Ve Rasulullah s.a.v Mina'da bir duvarın yanında namaz kılıyordu. Ben de safların bir kısmının önünden geçtim. Eşeği otlatmaya gönderdim. Ondan sonra safı girdim. Bana kimse bir şey demedi.”³⁴⁶

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Burada Rasulullah s.a.v'in sütre olmadan namaz kıldığı belirtilmektedir. Alimlerin bir çocuğun sütre olmayan kişinin önünden geçmesine izin verdikleri belirtilmektedir. Abdullah b. Abbas'ın Rasulullah s.a.v ahirete irtihal ettiği zaman on yaşında olduğu belirtilmektedir. Bu yaşta bir çocuğun hadis rivayetinin caiz olduğu

³⁴⁴ Şîrâzî, *et-Tenbih*, 25.

³⁴⁵ İbn Kudame, *el-Muğni*, 1/441.

³⁴⁶ Buhârî, “İlim”, 18 (No. 76).;

أقبلت راكبا على حمار أتان، وأنا يومئذ قد ناهزت الاحتلام، ورسول الله ﷺ يصلي بمنى إلى غير جدار، فمررت بين يدي بعض الصف، وأرسلت الأتان ترتع، فدخلت في الصف، فلم ينكر ذلك علي.

Müslim, “Salat”, 504.; Ezdî, “Salat”, 113 (No. 715).

belirtilmektedir. Çocuğunun namazının da geçerli olduğu ifade edilmektedir.³⁴⁷ Cemaatle namaz kılınırken saflar arasından geçmekte bir sakınca olmamaktadır. Çünkü imanın sütresi cemaatin de sütresi olarak sayılmaktadır.³⁴⁸

3.2. Rasulullah s.a.v'in Çocuk Hakları ile İlgili Hadisleri

3.2.1. Çocuğun Süt Emme Hakkı

1. Bize Züheyr b. Harb ve Muhammed b. Abdullah anlattı, dediler ki: Bize İsmail, Eyyub'tan o da Amr b. Said'den o da Enes b. Malik'ten anlattı. Enes r.a şöyle dedi: “Çocuklara Rasulullah s.a.v'den daha merhametli birini görmedim. İbrahim'in Medine'nin yaylalarında süt annesi bulunurdu. Rasulullah s.a.v ile birlikte çıkar eve girerdik. Ev tüterdi. Süt babası demirciydi. İbrahim'i alır öperdi sonra geri dönerdi. Amr, İbrahim ölünce Rasulullah s.a.v'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: İbrahim benim oğlumdur o süt emerken öldü. İki tane süt annesi vardır süt emmesini cennette tamamlayacaktır.”³⁴⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'inde geçen “sahih” bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Nevevî, zikrettiğimiz bu rivayette çocuğa süt anne aranmasına izin verildiğini ve ailesine ve çocuğa merhamet göstermenin faziletinin açıklandığını söylemektedir. İbrahim'in on altı veya on yedi aylıkken vefat ettiğini ve bu nedenle emzirme süresi olan iki yılın kalanını cennette tamamlayacağı belirtilmektedir.³⁵⁰

Allah-u Teâlâ, “Emzirmeyi tamamlamak isteyenler için anneler çocuklarını tam iki yıl emzirirler.”³⁵¹ buyurmaktadır. Yeni doğan bir çocuğun belli bir müddet anne

³⁴⁷ Aynî, *İrşadü's Sâri*, 2/68-70.

³⁴⁸ Ebû Malik Kemal b. Seyyid es-Salim, *Sahih Fıkhu's Sünne*, (Kahire: Mektebetü't Tefvikiyye, 2003), 1/343.

³⁴⁹ Müslim, “Fezâil”, 2316.;

ما رأيت أحدا كان أرحم بالعيال من رسول الله ﷺ، قال: كان إبراهيم مسترضعا له في عوالي المدينة، فكان ينطلق ونحن معه فيدخل البيت وإنه ليدخن، وكان ظنره قينا، فيأخذه فيقبله، ثم يرجع.

³⁵⁰ Nevevî, *el-Minhâc*, 15/76.

³⁵¹ *Kur'ân Yolu* (20 Kasım 2022), el-Bakara 2/233.

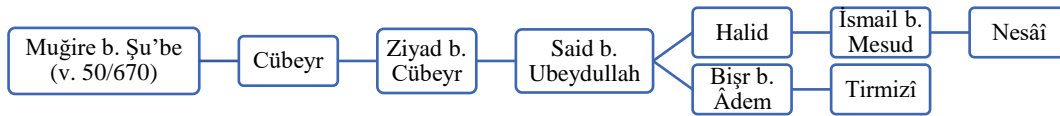
sütüyle beslenip büyümesi gerekmektedir. Ayetten bu süre için tam bir müddet belirlenmediği isterlerse daha önce çocuğu süttten kesebilecekleri veya iki yıl müddetini tamamlayabilecekleri anlaşılmaktadır. Allah-u Teâlâ, ayetin devamında süt anne tutulması konusu ile ilgili şöyle buyurmaktadır: “Çocuklarınızı sütannelere emzirtmek isterseniz münasip olan ücreti verdiğiniz takdirde sizin için bir günah yoktur.”³⁵² Ayet çocukların süt anneye verilebileceğini ve karşılığının ödenmesi gerektiğini belirtmektedir.

Süt emzirme dinen annenin üzerinde bir görevdir. Böyle bir durumda ücretle sözleşme yapmak caiz değildir. Çocuğa süt emzirmek için ücretle süt anne bulmak ise caizdir. Cahiliye zamanında da çocuklar sütanneye verilmekteydi. Rasulullah s.a.v de bu uygulamayı devam ettirmiştir. Yeni doğmuş bir çocuk gelişimini ancak anne sütüyle tamamlar. Bu nedenle hastalık, ölüm gibi sebeplere bağlı olarak anne çocuğunu emziremediğinde ihtiyaç olması sebebiyle süt anne bulunmasına izin verilmiştir.³⁵³

3.2.2. Çocuğun Mirasçı Olması

1. Bize İsmail b. Mesud anlattı, dedi ki: Bize Halid anlattı, dedi ki: Bize Said b. Ubeyd anlattı, dedi ki: Ziyad b. Cübeyr’i babasından onun da Muğire b. Şu’be’den şöyle anlattığını işittim. Rasulullah s.a.v’in şöyle buyurdu: “Binici kimseler cenazenin arkasında, yürüyen kimseler istediği yerde gidecek, çocuk içinde cenaze namazı kılınacaktır.”³⁵⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Tirmizî bu hadis için “hasen sahih” demiştir. Nâsıruddin el-Elbâni de “sahih” olduğunu belirtmiştir.³⁵⁵

³⁵² el-Bakara 2/233.

³⁵³ Mustafa Cevat Akşit (ed.), *Mebûsât* (İstanbul: Gümüşev Yayınları, 2008), 15/168-182.

³⁵⁴ Nesâî, “Cenâiz”, 59 (No. 1948).;

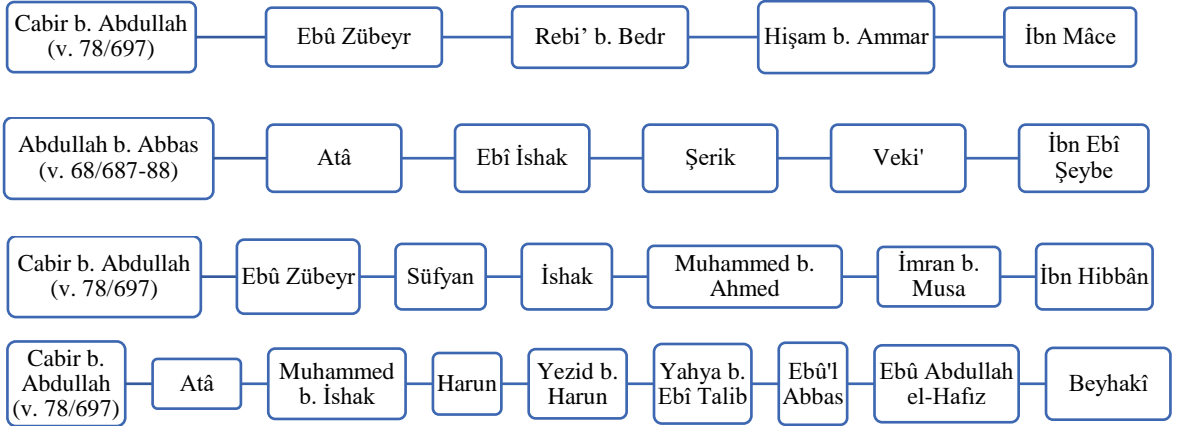
الراكب خلف الجنابة، والماشي حيث شاء منها، والطفل يصلى عليه.

Tirmizî, “Cenâiz”, 41 (No. 1031).

³⁵⁵ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 2/42.

2. Bize Hişam b. Ammar anlattı, dedi ki: Bize Rebi' b. Bedir anlattı, dedi ki: Bize Ebû Zübeyr, Cabir b. Abdullah'tan anlattı, dedi ki: Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: “Çocuk istihlal ettiği zaman onun için cenaze namazı kılınır ve mirasçı olur.”³⁵⁶

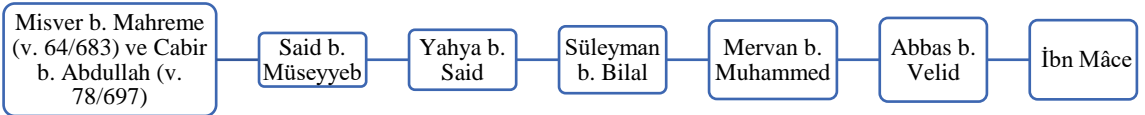
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis İbn Mâce'nin Sünen'inde geçen “sahih” bir hadistir. Nâsıruddin el-Elbâni de “sahih” olduğunu belirtmiştir.³⁵⁷ Beyhakî'nin Sünen'i ve İbn Ebî Şeybe'nin Musannef'inde bu rivayet, isnadı mevkuf olarak gelmektedir. İbn Hibbân'ın Sahih'inde isnadı merfu olarak gelmektedir.

3. Bize Abbas b. Velid anlattı, dedi ki: Bize Mervan anlattı, dedi ki: Bize Süleyman anlattı, dedi ki: Bana Yahya, Said'den o da Cabir ve Misver'den anlattı, dediler ki: Rasulullah s.a.v, şöyle buyurdu: “Çocuk açıkça istihlal etmedikçe mirasçı olmaz.” Ravi, bebeğin istihlal etmesi; ağlaması, bağırması veya hapşırması olduğunu söylemektedir.”³⁵⁸

Hadisin Tahrici ve Derecesi



³⁵⁶ Kazvîni, “Cenâiz”, 26 (No. 1508).;

إذا استهل الصبي، صلى عليه وورث.

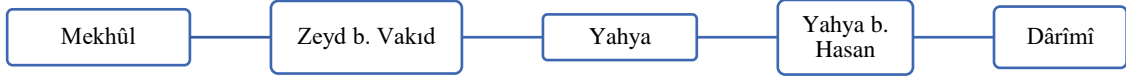
İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 6/288 (No. 31489).; İbn Hibbân, *Sahîhu İbn Hibbân*, 13/392-393 (No. 6032).; Beyhakî, *es-Sünenü'l Kübrâ*, 4/12 (No. 6782).

³⁵⁷ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 2/20.

³⁵⁸ Kazvîni, “Ferâiz”, 17 (No. 2751).;

لا يرث الصبي حتى يستهل صارخا.

Dârimî, *es-Sünen*, 4/2007 (No. 3171).



Bu hadis İbn Mâce'nin Sünen'inde geçen "sahih" bir hadistir. Nâsiruddin el-Elbâni de "sahih" olduğunu belirtmiştir.³⁵⁹ Dârîmî'nin Sünen'inde "Yenidoğan canlı doğsa bile istihlal etmedikçe mirasçı olmaz şeklinde" gelmektedir. İsnadının sahih olduğu ancak mürsel olarak geldiği belirtilmektedir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz bu rivayetlerde çocuğun mirasçı olması ve cenaze namazının kılınması ile ilgili bilgilere yer verilmektedir. Çocuğun miras bırakan kimsenin ölümü sırasında anne karnında sağ olduğunun bilinmesiyle birlikte çocuk sağ olarak doğduğu an mirasçı olabilmektedir. Sağ olduğunu bilmenin yolu çocuğun ses çıkarması, hapşırması veya anneden ayrıldıktan sonra organlarında hareketlenmelerin başlamasıyla anlaşılmaktadır. Çocuğun mirasçı olabilmesi sağ olarak dünyaya gelmesiyle gerçekleşmekte ölü olarak doğan bir çocuk miras hakkı elde edememektedir. Ancak anne karnındaki çocuğa bir müdahaleyle yani kadına şiddet uygulama gibi durumlar sonucu çocuk ölü doğarsa o zaman mirasçı olmaktadır.³⁶⁰

Hanefi mezhebi çocuk ölü olarak doğarsa veya doğduktan sonra ölürse onun yıkanması gerekmediğini belirtmektedir. Ebû Hanife yeni doğan çocuğa isim verilirse ve yıkanırsa cenaze namazının kılınması gerektiğini ve mirasçı olacağını belirtmektedir. İstihlal etmezse ve isim verilmezse yıkanması gerekmediğini ve mirasçı olamayacağını söylemektedir.³⁶¹ Maliki mezhebi çocuğun açıkça istihlal etmediği müddetçe mirasçı olamayacağını belirtmektedir.³⁶² Şafî mezhebi de yenidoğan çocuğun açıktan istihlal etmesiyle mirasçı olacağı konusunda fukaha arasında ihtilaf olmadığını belirtmektedir.³⁶³ Hanbeli mezhebi de çocuğun ölü doğması durumunda mirasçı olamayacağını, çocuğun açıkça istihlal etmesi durumunda mirasçı olabileceğini belirtmektedir.³⁶⁴

³⁵⁹ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 2/379.

³⁶⁰ Akşit, *Mebûsât*, 30/69-73.

³⁶¹ Kâsânî, *Bedâ'i'u's Sanâ'i*, 1/302.

³⁶² İbn Abdilberr, *el-Kâfi*, 2/1049.

³⁶³ Ebü'l Hasen Ali b. Muhammed b. Habib el-Basri el-Mâverdi, *el-Hâvi'l Kebîr*, thk. Şeyh Ali Muhammed Muavviz (Beyrut: Dârü'l Kütübü'l İlmiyye, 1419/1999), 8/172.

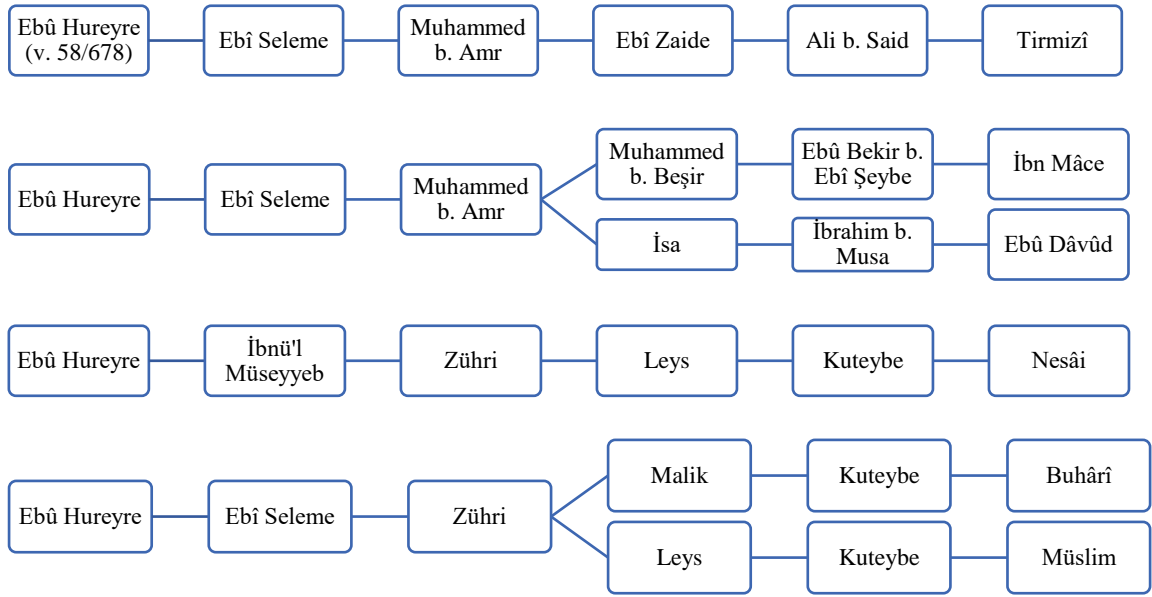
³⁶⁴ İbn Kudame, *el-Muğni*, 6/384.

3.3. Rasulullah s.a.v'in Çocuklarla İlgili Fıkhî Konuları Açıklaması

3.3.1. Ceninin Diyeti

1. Bize Ali b. Said anlattı. Bize Ebî Zaide, Muhammed b. Amr'dan o da Ebî Seleme'den o da Ebû Hureyre'den şöyle anlattı: “Rasulullah s.a.v, cenin için erkek veya kadın köle verilmesini emretti. Hakkında hüküm verilen kimse de yemeyen, içmeyen ve ses çıkarmayan bir çocuk için mi diye söyledi. Rasulullah s.a.v, bu bir şairin sözlerini söylemektedir, evet cenin için erkek veya kadın bir köle gereklidir diye buyurdu.”³⁶⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir. Tirmizî bu hadisin “hasen” olduğunu belirtmektedir. Nesâi ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinde “sahih” olarak geçmektedir. Ebû Dâvûd'un Sünen'inde “şaz” olduğu belirtilmektedir.

³⁶⁵ Tirmizî, “Diyet”, 15 (No. 1410).;

قضى رسول الله ﷺ في الجنين بغرة عبد أو أمة، فقال الذي قضى عليه: أيعطى من لا شرب، ولا أكل، ولا صاح، فاستهل فمثل ذلك يطل؟ فقال النبي ﷺ: إن هذا ليقول بقول شاعر، بل فيه غرة عبد أو أمة.

Kazvîni, “Diyet”, 6 (No. 2639).; Ezdî, “Diyet”, 21 (No. 4579).; Nesâi, “Kasame”, 39 (No. 4817).; Buhârî, “Tıp”, 46 (No. 5760).; Müslim, “Kasame”, 1681.

Hadisin Değerlendirmesi

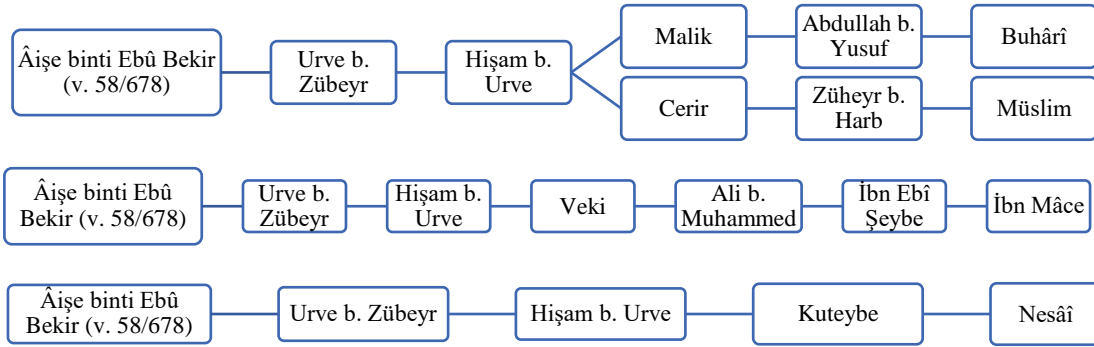
Rivayette geçen gurre kelimesi İslam hukukunda ceninin düşürülmesi sonucunda ödenmesi gereken tazminat olarak ifade edilmektedir. Ceninin herhangi bir kasıtlı düşürülmesi ve ölü olarak doğmasıyla bu tazminatın ödenmesi gerekmektedir.³⁶⁶

Hanefi mezhebine göre ceninin kız veya erkek olması fark etmeksizin diyetinin 500 dirhem olduğu belirtilmektedir.³⁶⁷ Cenin için diyetin vacib olması konusunda ceninin ölü doğması ve annesinin hayatta olmasının gerektiği konusunda ittifak bulunmaktadır.³⁶⁸

3.3.2. Küçük Çocuğun İdrarının Temizlenmesi

1. Bize Abdullah b. Yusuf anlattı, dedi ki: Bize Malik, Hişam'dan o da babasından o da müminlerin annesi Âişe'den haber verdi: Âişe r.anhâ şöyle dedi: "Rasulullah s.a.v'e bir çocuk getirildi. Elbisesinin üzerine bevletti. Rasulullah s.a.v üzerine su döktü."³⁶⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. İbn Mâce ve Nesâî'nin Sünen'lerinde de "sahih" olarak geçmektedir. Nâsirüddin el-Elbâni de "sahih" olduğunu belirtmektedir.³⁷⁰

³⁶⁶ Muhsin Koçak, "Gurre", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 14/211.

³⁶⁷ Serahsî, *el-Mebsût*, 26/79.

³⁶⁸ Kurtubî, *Bidâyetü'l Müctehid ve Nihâyetü'l Muktesid*, 4/198.

³⁶⁹ Buhârî, "Vudu", 59 (No. 222).;

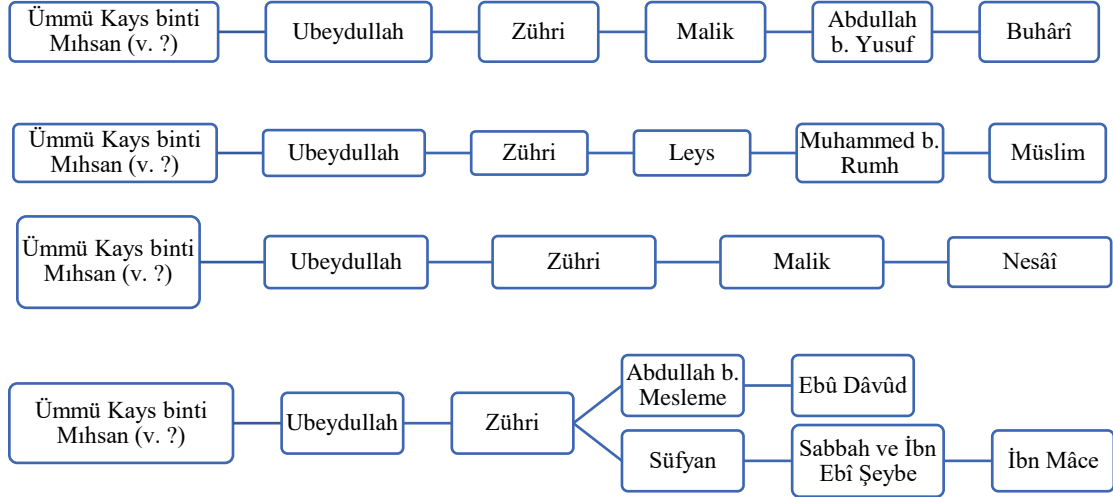
أتى رسول الله ﷺ بصدي، فبال على ثوبه، فدعا بماء فأتبعه إياه.

Müslim, "Taharet", 286.; Nesâî, "Taharet", 189 (No. 303).; Kazvînî, "Taharet ve Süneniha", 77 (No. 523).

³⁷⁰ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 1/99.

2. Bize Abdullah anlattı, dedi ki: Bize Malik, Zühri'den o da Ubeydullah'tan o da Ümmü Kays'tan şöyle haber verdi. Ümmü Kays binti Mihsan r.anhâ şöyle dedi: “Henüz yemek yiyemeyen çocuğu Rasulullah s.a.v'e götürdü. Rasulullah s.a.v onu kucağına oturttu. Çocuk üstüne bevletti. Üstünü yıkamadan su ile ıslattı.”³⁷¹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir. İbn Mâce, Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin Sünen'lerinde de “sahih” olarak geçmektedir. Nâsıruddin el-Elbâni de “sahih” olduğunu belirtmektedir.³⁷²

3. Bize Amr b. Ali, Mücahid ve Abbas anlattı, dediler ki: Bize Abdurrahman anlattı, dedi ki: Bize Yahya anlattı, dedi ki: Bize Muhille anlattı, dedi ki: Bize Ebû Semh haber verdi şöyle dedi: “Ben Rasulullah s.a.v'in hizmetçisiydim. Hasan ve Hüseyin getirildi. Rasulullah s.a.v'in göğsüne çocuk bevletti. Onu yıkamak istediler. Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu: Onun üzerine su serpin çünkü kız çocuğun idrarı yıkanır, erkek çocuğun idrarına su serpilir.”³⁷³

³⁷¹ Buhârî, “Vudû”, 59 (No. 223).;

أنت بابين لها صغير، لم يأكل الطعام، إلى رسول الله ﷺ، فأجلسه رسول الله ﷺ في حجره، فبال على ثوبه، فدعا بماء، ففضحه ولم يغسله. Müslim, “Taharet”, 287.; Nesâî, “Taharet”, 189 (No. 302).; Ezdî, “Taharet”, 137 (No. 374).; Kazvîni, “Taharet ve Süneniha”, 77 (No. 524).

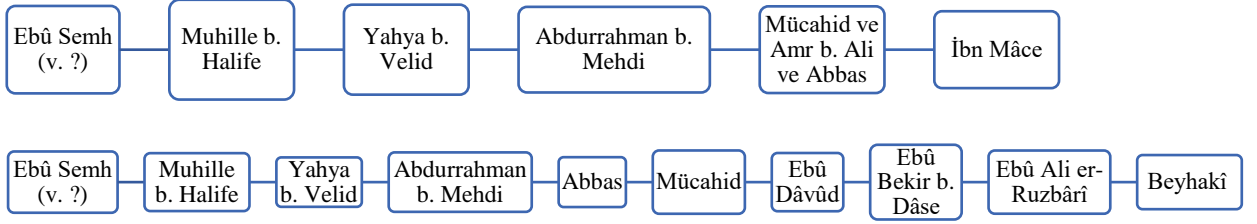
³⁷² Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 1/98-99.

³⁷³ Kazvîni, “Taharet ve Süneniha”, 77 (No. 526).;

كنت خادم النبي ﷺ، فجيء بالحسن أو الحسين، فبال على صدره، فأرادوا أن يغسلوه، فقال رسول الله ﷺ رشه، فإنه يغسل بول الجارية، ويرش من بول الغلام.

Beyhakî, *es-Sünenü'l Kübrâ*, 2/581 (No. 4157).

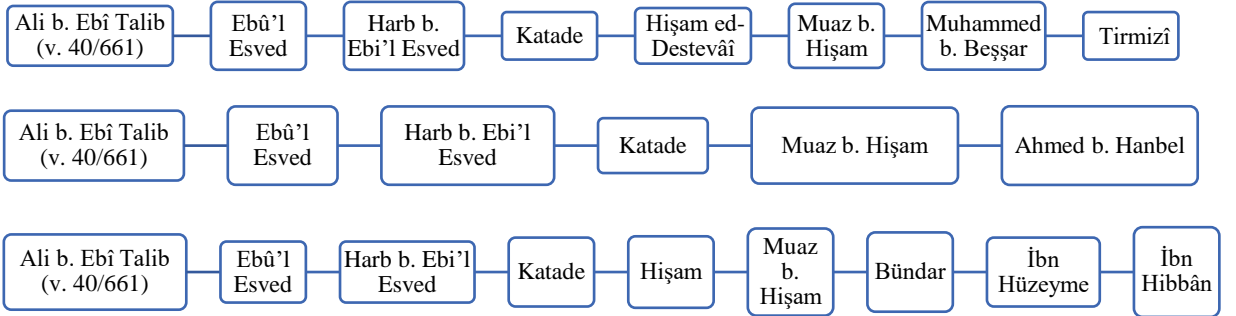
Hadisin Tahlili ve Derecesi



Nâsiruddin el-Elbâni, bu hadisin “sahih” olduğunu belirtmiştir.³⁷⁴

4. Bize Muhammed b. Beşşar anlattı, dedi ki: Bize Muaz b. Hişam anlattı, dedi ki: Bana babam, Katade’den o da Ebî Harb’ten o da babasından o da Ali b. Ebî Talib’ten şöyle anlattı: “Rasulullah s.a.v, süt emen çocuğun idrarı hakkında şöyle buyurdu; Erkek çocuğun idrarına su serpilir, kız çocuğun idrarı yıkanır.” Katade, bu durumun yemek yedikleri için olduğunu, yemek yemeye başladıklarında ikisinin de idrarının yıkanacağını söylemiştir.³⁷⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Tirmizî bu hadisin “hasen” olduğunu söylemiştir. Nâsiruddin el-Elbâni de “sahih” olduğunu belirtmiştir.³⁷⁶ Ahmed b. Hanbel’in Müsned’inde ve İbn Hibbân’ın Sahih’inde de isnadının “sahih” olduğu belirtilmektedir.

³⁷⁴ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 2/98.

³⁷⁵ Tirmizî, “Sefer”, 313 (No. 610).;

قال في بول الغلام الرضيع: ينضح بول الغلام، ويغسل بول الجارية، قال قتادة: وهذا ما لم يطعما، فإذا طعما غسلا جميعا.

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 2/151 (No. 757).; İbn Hibbân, *Sahîhu İbn Hibbân*, 4/212 (No. 1375).

³⁷⁶ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Tirmizî*, 1/334.

Hadislerin Değerlendirmesi

Nevevî, erkek çocuğun idrarına su serperek temizlemenin yeterli olduğunu, alimlerin kız çocuğunun idrarının nasıl temizleneceği konusunda ihtilaf ettiğini belirtmektedir. Meşhur üç mezhebe göre üç farklı hüküm olduğunu belirtmektedir. Birincisi; erkek çocuğun idrarını su serpmek yeterlidir. Kız çocuğun idrarı ise diğer tüm pis şeyler gibi yıkanmalıdır. İkincisi; ikisinin idrarını da su serperek temizlemek yeterlidir. Üçüncüsü; ikisinin idrarını su serperek temizlemek yeterli değildir. Çocuğun üzerine idrarını yaptığı şeyin nasıl temizleneceği konusunda bir ihtilaf olduğunu, idrarın necis olduğu konusunda ihtilaf olmadığını belirtmektedir.³⁷⁷

Azîmâbâdî, buradaki çocuğun süt emdiğini ve gıda olarak süttten başka bir şeyi yiyemediğini belirtmektedir. Burada kız ve erkek çocuğun idrarının nasıl temizleneceği konusundaki farkların izah edildiğini açıklamaktadır. Erkek çocuğun idrarının üzerine su serperek temizlenmesinin yeterli olduğunu, kız çocuğunun idrarına ise su serpmenin yeterli olmadığını ve idrar değen şeyin yıkanması gerektiğini belirtmektedir.³⁷⁸

Hanefî mezhebinden Ebû Yusuf'a göre idrar değen şey üç kere suya batırılmakta, her seferinde batırıldıktan sonra kurutulmakta ve temiz olduğuna karar verilmektedir.³⁷⁹ Maliki mezhebine göre su serperek temizlemek henüz yemek yemeyen çocuğun idrarını temizlemek için kullanılmaktadır. Erkek çocuğun idrarının su serpilerek temizleneceğini, kız çocuğun idrarının da yıkanarak temizleneceği belirtilmektedir.³⁸⁰

Şafî mezhebine göre yemek yemeyen erkek çocuğun idrarının idrar izi kaybolana kadar su serperek temizlenmesinin yeterli olduğu üç kez yıkamanın ise daha iyi olduğu belirtilmektedir.³⁸¹ Hanbelî mezhebine göre erkek çocuğun idrarının üzerine su serperek temizlenmesi kız çocuğun idrarının da yıkanması gerektiği belirtilmektedir.³⁸²

³⁷⁷ Nevevî, *el-Minhâc*, 3/195.

³⁷⁸ Azîmâbâdî, *Avnu'l Mâbud*, 2/25-26.

³⁷⁹ Kâsânî, *Bedâ'i'u's Sanâ'i*, 1/88.

³⁸⁰ Ebû'l Velid Muhammed b. Ahmed b. Ahmed el-Kurtubî el-Endelüsî, *Bidâyetü'l Müctehîd ve Nihâyeti'l Muktesid*, (Kahire: Dâru'l Hadis, 1425/2004), 1/92.

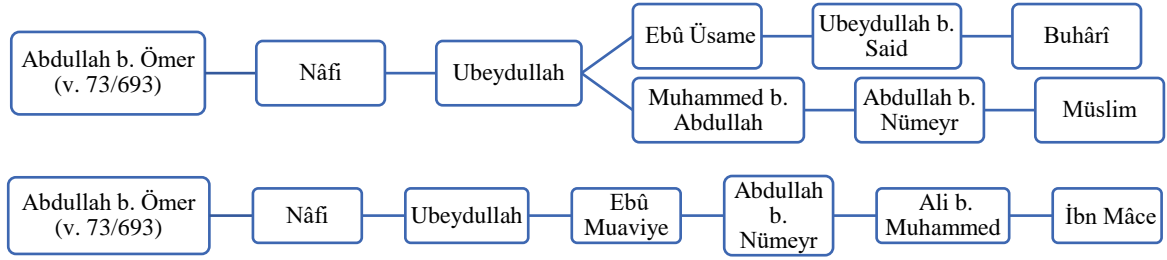
³⁸¹ Şîrâzî, *et-Tenbîh*, 23.

³⁸² İbn Kudame, *el-Muğni*, 2/67.

3.3.3. Çocuğun Bulûğ Yaşının Tespiti

1. Bize Ubeydullah b. Said anlattı. Bize Ebû Üsame anlattı, dedi ki: Bana Ubeydullah anlattı, dedi ki: Bana Nâfi anlattı, dedi ki: Bana İbn Ömer şöyle anlattı: “Rasulullah s.a.v’e Uhud günü on dört yaşındayken savaşmak için gösterildim. Rasulullah s.a.v izin vermedi. Hendek günü on beş yaşımıdayken gösterildim, o zaman izin verdi.”³⁸³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim’in Sahih’lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir. Nâsiruddin el-Elbâni de “sahih” olduğunu belirtmiştir.³⁸⁴

Hadisin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz rivayetler bulûğ yaşını tespit ile ilgili bilgilere yer vermektedir. Alimler erkeklerde ihtilam olmanın, kızlarda hayız olmanın; ibadetlerin, hadlerin, izinlerin ve diğer şeylerin sorumluluğunun alındığı bulûğ çağına giriş olduğunda ittifak etmişlerdir. Ebû Hanife erkek çocuklar on dokuz, kız çocuklar on yedi yaşını tamamladıklarında bulûğa erdiklerini söylemektedir. Sevri kız ve erkek çocuğun on beş yaşını tamamladığında bulûğa erdiğini söylemektedir.³⁸⁵

Kastallânî, bu rivayetten çocukların on beş yaşını tamamladığında bulûğ çağına ermiş olduklarının anlaşıldığını belirtmektedir. Yetişkinler için olan hükümlerin onlar içinde geçerli olduğunu belirtmektedir. Ebû Yusuf ve Muhammed kız ve erkek çocuk için bu yaşın on beş olduğunu belirtmektedir. On beş yaşın büyük ve küçük arasında bir sınır olduğu belirtilmektedir.³⁸⁶ Maliki mezhebi de farzları yerine getirmek için gerekli

³⁸³ Buhârî, “Şehadat”, 18 (No. 2664).;

أن رسول الله ﷺ عرضه يوم أحد، وهو ابن أربع عشرة سنة، فلم يجزني ثم عرضني يوم الخندق، وأنا ابن خمس عشرة سنة، فأجازني. Müslim, “İmaret”, 1868.; Kazvîni, “Hudud”, 4 (No. 2543).

³⁸⁴ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 2/318.

³⁸⁵ Aynî, *Umdetü'l Kâri*, 13/239.

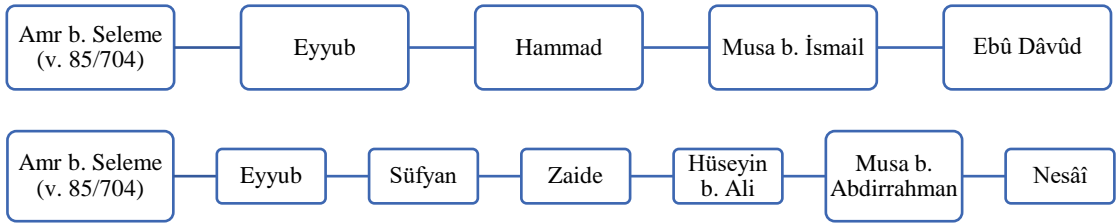
³⁸⁶ Kastallânî, *İrşâdü's Sâri*, 4/401-402.

olan yaş sınırının on beş yaş olduğunu belirtmektedir.³⁸⁷ Şafî mezhebine göre erkek çocuk ihtilam olmak ve on beş yaşını tamamlamakla bulûğa ermiş olmaktadır. Kız çocuğu da hayız görme ve hamile olabilme durumunda bulûğa ermiş olmaktadır.³⁸⁸ Hanbeli mezhebi de bulûğ yaşının kız ve erkek çocuklarda on beş olduğunu belirtmektedir.³⁸⁹

3.3.4. Çocuğun İmam Olması

1. Bize Musa b. İsmail anlattı. Bize Hammad anlattı. Bize Eyyub, Amr b. Seleme'den anlattı, dedi ki: “Biz, insanların Rasulullah s.a.v'e gittikleri bir yerleşim bölgesindeydik. Döndüklerinde bize uğrarlar ve Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu diye haber verirlerdi. Ben zeki bir çocuktum Kur'an'dan çoğu şeyi ezberledim. Babam kavminden bir grupla birlikte Rasulullah s.a.v'in yanına gitti. Rasulullah s.a.v onlara namazı öğretti ve şöyle dedi: Kur'an'ı en iyi bileniniz imamınız olsun. Ezberlediklerimi onlara okurdum, onlar da beni imamları olarak öne geçirdiler. Üzerimde sarı bir hırka vardı, secde ettiğimde açılırdı. Kadınlardan biri imamınızın avret yerini örtün diye söyledi. Bana bir Umman gömleği aldılar. Müslümanlıktan sonra onun kadar hiçbir şeye sevinmedim. Yedi-sekiz yaşındayken onlara imamlık yapardım.”³⁹⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin Sünen'lerinde geçen “sahih” bir hadistir.

³⁸⁷ İbn Abdilberr, *el-Kâfi*, 1/332.

³⁸⁸ Şîrâzî, *et-Tenbîh*, 103.

³⁸⁹ İbn Kudame, *el-Muğni*, 4/346.

³⁹⁰ Ezdî, “Salat”, 61 (No. 585).;

كنا بحاضر يمر بنا الناس إذا أتوا النبي ﷺ، فكانوا إذا رجعوا مروا بنا، فأخبرونا أن رسول الله ﷺ، قال: كذا وكذا وكنت غلاما حافظا فحفظت من ذلك قرأنا كثيرا فانطلق أبي وافدا إلى رسول الله ﷺ في نفر من قومه فعلمهم الصلاة، فقال: يؤمكم أقرؤكم وكنت أقرأهم لما كنت أحفظ فقدموني فكنيت أومهم وعلي بردة لي صغيرة صفراء، فكنيت إذا سجدت تكشفت عني، فقالت: امرأة من النساء: واروا عنا عورة قارئكم، فاشترروا لي قميصا عمانيا، فما فرحت بشيء بعد الإسلام فرحي به، فكنيت أومهم وأنا ابن سبع سنين أو ثمان سنين.

Nesâî, “İmamet”, 11 (No. 789).

Hadisin Değerlendirmesi

Azîmâbâdî (v. 1857/1911), Hasan el-Basri (v. 110/728) ve İmam Şâfiî'nin mümeyyiz çocuğun imamlığında bir kerahet görmediklerini söylemektedir. İmam Malik, Sevri (v. 161/778) ve Ebû Hanife farz namazlarda değil nafîle namazlarda imamlık yapabileceklerini söylemektedir. Bu rivayetin Amr b. Seleme'nin nafîle bir namaz kıldırmasıyla ilgili olabileceği belirtilmektedir.³⁹¹

Hanefî mezhebine göre akıllı olan her Müslüman imamlık yapabilmektedir. Genel bir görüşe göre kölenin, bedevinin, hür bir kimsenin, fasık ve âmâ bir kişinin imamlığı caiz olmaktadır. İmam Malik ise fasık bir kimsenin arkasında namaz kılmanın caiz olmadığını belirtmektedir. Hanefî mezhebine göre akıllı olan bir çocuk imamlık yapabilmektedir. İmamlığa hür kimsenin köleden, takva sahibi kimsenin fasıktan, gözleri gören bir kimsenin âmâ bir kimseye göre daha layık olduğu belirtilmektedir. Sünneti en iyi bilen, daha çok takva sahibi olan, Kur'an'ı Kerim'i en iyi okuyan ve yaşça büyük kişinin imam olmaya daha layık olduğu belirtilmektedir.³⁹²

Maliki mezhebine göre henüz bulûğa ermemiş bir çocuğun imamlığı konusunda ihtilaf edildiği belirtilmektedir. Bazılarının bu hadise göre bulûğa ermemiş çocuğun imam olabileceğine izin verdiği belirtilmektedir. Bazılarının bulûğa ermemiş olan çocuğun imamlığını kesinlikle kabul etmediklerini bazılarının da nafîle namazlarda imam olmasına izin verdiği farz namazlarda izin vermediği belirtilmektedir.³⁹³ Şafiî mezhebinde cuma namazını çocuğun arkasında kılmanın mübahlığına dair görüş bulunmaktadır.³⁹⁴ Hanbeli mezhebine göre de nafîle namazlarda çocuğun arkasında namaza durmanın caiz olduğu belirtilmektedir.³⁹⁵

³⁹¹ Azîmâbâdî, *Avnu'l Mabud*, 2/207.

³⁹² Kâsânî, *Bedâ'i'u's Sanâ'i*, 1/156-157.

³⁹³ Kurtubî, *Bidâyetü'l Müctehid ve Nihâyetü'l Muktesid*, 1/154.

³⁹⁴ Şîrâzî, *et-Tenbîh*, 39.

³⁹⁵ Ebû Abdillâh Şemsuddîn Muhammed b. Abdillâh ez-Zerkeşî, *Şerhu'z Zerkeşî alâ Muhtasari'l Hirakî*, (b.y.: Dâru'l Abîkan, 1413/1993), 2/111.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çalışmamızın bu bölümünde Rasulullah s.a.v'in gençlere yaklaşımının nasıl olduğu onların eğitimi ve terbiyesi noktasında nelere değindiği ile ilgili rivayetler incelenecektir. Bu bölüm Rasulullah s.a.v'in gençlerle diyalogu, gençlere göstererek eğitim vermesi ve gençlere adâb ile ilgili bilgileri öğretmesi şeklinde üç ana başlık altında incelenecektir. Bu bölüm Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinden, İbn Mâce, Tirmizî, Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin Sünen'lerinden tespit edilen on sekiz rivayetten oluşmaktadır.

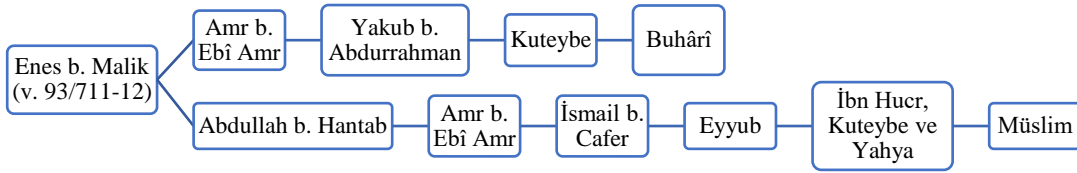
4. RASULULLAH S.A.V'İN GENÇLERE KARŞI YAKLAŞIMI

4.1. Rasulullah s.a.v'in Gençlerle Diyalogu

4.1.1. Rasulullah s.a.v'in Gençlere Görev Vermesi

1. Bize Kuteybe anlattı. Bize Yakub, Amr'dan o da Enes'ten şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v Ebû Talha'ya: Hayber'e çıkıncaya kadar bana hizmet etmek için çocuklarınızdan bir çocuk seçin diye buyurdu. Ebû Talha beni dışarı çıkardı. Ben bulûğa yaklaşmış bir çocuktum. Ben, konakladığı zaman Rasulullah s.a.v'e hizmet ederdim. Sık sık şöyle söylediğini işittim: Allah'ım tasa ve kederden, acizlik ve tembellikten, cimrilik ve korkaklıktan, borç yükü altında ezilmekten ve insanlara boyun eğmekten sana sığınırım."³⁹⁶

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir.

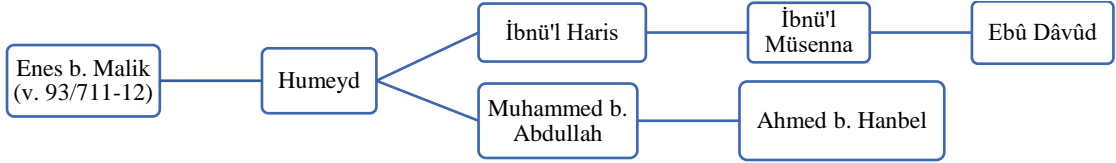
³⁹⁶ Buhârî, "Cihat ve Siyer", 74 (No. 2893).;

أن النبي ﷺ، قال لأبي طلحة: التمس غلاما من غلمانكم يخدمني حتى أخرج إلى خيبر فخرج بي أبو طلحة مردفي، وأنا غلام راهقت اللحم، فكنت أخدم رسول الله ﷺ، إذا نزل، فكنت أسمع كثيرا يقول: اللهم إني أعوذ بك من الهم والحزن، والعجز والكسل، والبخل والجبن، وضلع الدين، وغلبة الرجال.

Müslim, "Hac", 1365.

2. Bize İbnü'l Müsenna anlattı. Bize İbnü'l Haris anlattı. Bize Humejd anlattı, dedi ki: Bize Enes anlattı, dedi ki: “Rasulullah s.a.v yanımıza geldi. Ben çocuklarla oynayan bir çocuktum. Bize selam verdi. Sonra elimi tuttu ve benimle bir mektup gönderdi. Duvarın gölgesinde oturdu veya ben dönene kadar duvarın gölgesinde oturdu.”³⁹⁷

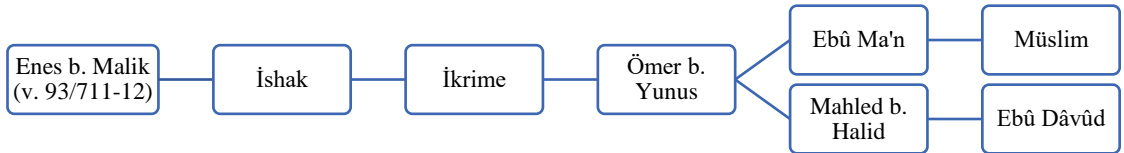
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Ebû Dâvûd'un Sünen'inde geçen “sahih” bir hadistir. Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde de isnadının “sahih” olduğu belirtilmektedir.

3. Bize Ebû Ma'n anlattı. Bize Ömer b. Yunus haber verdi. Bize İkrime anlattı, dedi ki: İshak dedi ki: Enes b. Malik r.a şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v insanların en güzel ahlâklı-sıydı. Bir gün beni bir iş için gönderdi. Vallahi gitmem dedim. İçimden Allah Rasulü s.a.v'in bana emrettiği şeye gitmek geliyordu. Dışarı çıktım, çocukların yanına uğradım. Onlar çarşıda oynuyorlardı. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v ensemden tuttu. O'na baktım, gülüyordu. Ey Enescik, sana emrettiğim yere gittin mi? Dedi. Evet, gidiyorum Ya Rasulullah dedim.”³⁹⁸

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'inde geçen “sahih” bir hadistir. Nâsiruddîn el-Elbâni bu hadisin “hasen” olduğunu belirtmektedir.

³⁹⁷ Ezdî, “Edeb”, 150 (No. 5203).;

İnينا رسول الله ﷺ: وأنا غلام في الغلمان فسلم علينا، ثم أخذ بيدي فأرسلني، برسالة وقعد في ظل جدار، أو قال إلى جدار حتى رجعت إليه. Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 21/129 (No. 13469).

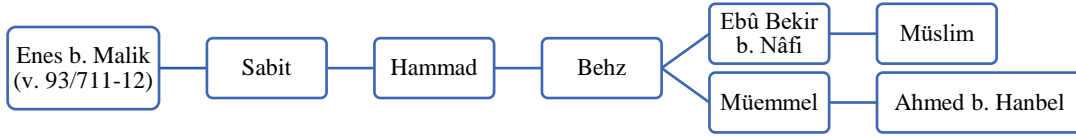
³⁹⁸ Müslim, “Fezâil”, 2310.;

كان رسول الله ﷺ من أحسن الناس خلقاً، فأرسلني يوماً لحاجة، فقلت: والله لا أذهب، وفي نفسي أن أذهب لما أمرني به نبي الله ﷺ، فخرجت حتى أمر على صبيان وهم يلعبون في السوق، فإذا رسول الله ﷺ قد قبض بقفاي من ورائي، قال: فنظرت إليه وهو يضحك، فقال: يا أنيس أذهبت حيث أمرتك؟ قال قلت: نعم، أنا أذهب، يا رسول الله.

Ezdî, “Edeb”, 1 (No. 4773).

4. Bize Ebû Bekir anlattı. Bize Behz anlattı. Bize Hammad anlattı. Bize Sabit, Enes'ten haber verdi, şöyle dedi: “Ben çocuklarla oynarken Rasulullah s.a.v yanına geldi. Bize selam verdi. Beni bir işi için gönderdi. Annemin yanına gelmekte geç kaldım. Eve geldiğimde annem, niye geç geldin dedi. Rasulullah s.a.v beni bir iş için gönderdi dedim. İş neymiş diye sordu. O sırdır dedim. Sakın Rasulullah s.a.v'in sırrını kimseye anlatma dedi.”³⁹⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'inde geçen “sahih” bir hadistir. Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde hadisin “sahih” olduğu ancak Müemmel b. İsmail isimli ravinin hıfzının kötü olmasından dolayı isnadının zayıf olduğu belirtilmektedir.

5. Bize İshak b. İbrahim haber verdi, dedi ki: Bize Abdürrezzak haber verdi, dedi ki: Bize Ma'mer, Katade'den o da Enes b. Malik'ten haber verdi, dedi ki: Enes b. Malik r.a şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v sahur vaktinde Ey Enes, ben oruç tutmak istiyorum. Bana yiyecek bir şeyler hazırla buyurdu. Ben de O'na biraz hurma ve içinde su bulunan bir kap getirdim. Bu Bilal r.a'nın ezanından sonraydı. Rasulullah s.a.v Ey Enes, benimle yemek yiyen birine bak diye buyurdu. Bunun üzerine Zeyd b. Sabit'i çağırdım. Geldi ve şöyle dedi: Ben sevik şerbeti içtim, oruç tutmak istiyorum. Rasulullah s.a.v, ben de oruç tutmak istiyorum diye buyurdu. Onunla birlikte sahur yaptı, sonra kalkıp iki rekat namaz kıldı. Sonra namaz için dışarı çıktı.”⁴⁰⁰

³⁹⁹ Müslim, “Fezâilü's Sahabe”, 2482.;

أتى علي رسول الله ﷺ، وأنا أَلعب مع الغلمان، قال: فسلم علينا، فبعثني إلى حاجة، فأبطأت على أمي، فلما جئت قالت: ما حبسك؟ قلت بعثني رسول الله ﷺ لحاجة، قالت: ما حاجته؟ قلت: إنها سر، قالت: لا تحدثن بسر رسول الله ﷺ أحداً.

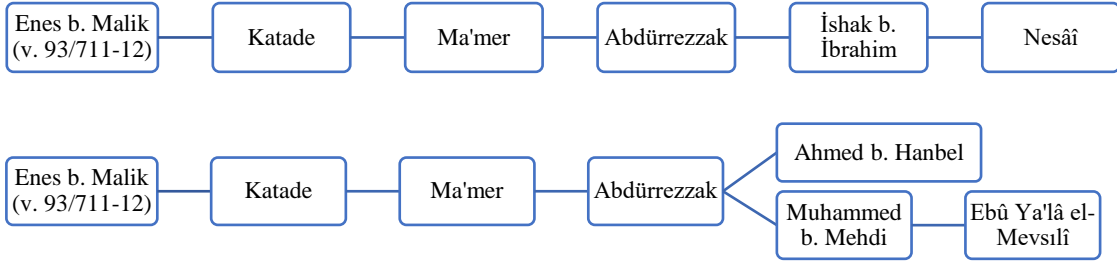
Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 20/182 (No. 12784).

⁴⁰⁰ Nesâi, “Sıyam”, 28 (No. 2167).;

قال رسول الله ﷺ وذلك عند السحور: يا أنس إني أريد الصيام، أطعمني شيئاً، فأتيته بتمر وإناء فيه ماء، وذلك بعد ما أذن بلال، فقال: يا أنس، انظر رجلاً يأكل معي، فدعوت زيد بن ثابت، فجاء، فقال: إني قد شربت شربة سويق وأنا أريد الصيام، فقال رسول الله ﷺ: وأنا أريد الصيام، فتسحر معي، ثم قام فصلى ركعتين، ثم خرج إلى الصلاة.

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 20/334 (No. 13033).; Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, *el-Müsned*, 5/375 (No. 3030).

Hadisin Tahrici ve Derecesi



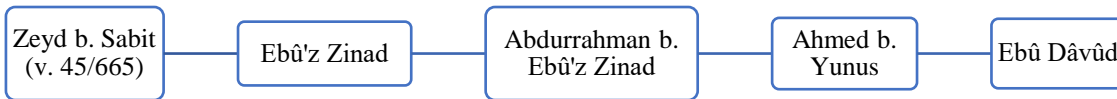
Nâsiruddîn el-Elbâni, bu hadisin isnadının “sahih” olduğunu belirtmektedir.⁴⁰¹ Ahmed b. Hanbel’in Müsned’inde de isnadının “sahih” olduğu ve ravilerinin “sika” olduğu belirtilmektedir.

Hadislerin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz rivayetlerde Rasulullah s.a.v’in çocukların kişiliklerine karşı saygılı olduğu onları azarlamadan konuştuğu ifade edilmektedir. Çocuklara yapabilecekleri işlerde görevler verdiği anlaşılmaktadır. Bu görevler çocukta şahsiyet gelişiminde büyük rol oynamaktadır. Özellikle çocuklara yapabilecekleri görevleri vermek ve küçük yaşlarda onlara belli sorumluluklar vermek çocukta kendine güven hissinin oluşması için büyük önem taşımaktadır.⁴⁰²

6. Bize Ahmed b. Yunus anlattı. Bize Ebû’z Zinad, babasından o da Zeyd b. Sabit’ten anlattı, şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v bana Yahudi kitabı öğrenmemi emretti. Ve şöyle buyurdu: Vallahi ben Yahudi yazısına güvenmiyorum. Bu yüzden onu öğrendim. Onu öğrenmem on beş günü geçmedi. Rasulullah s.a.v mektup yazmak isterse ben yazdım, kendisine yazılmış mektupları da ben okudum.”⁴⁰³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



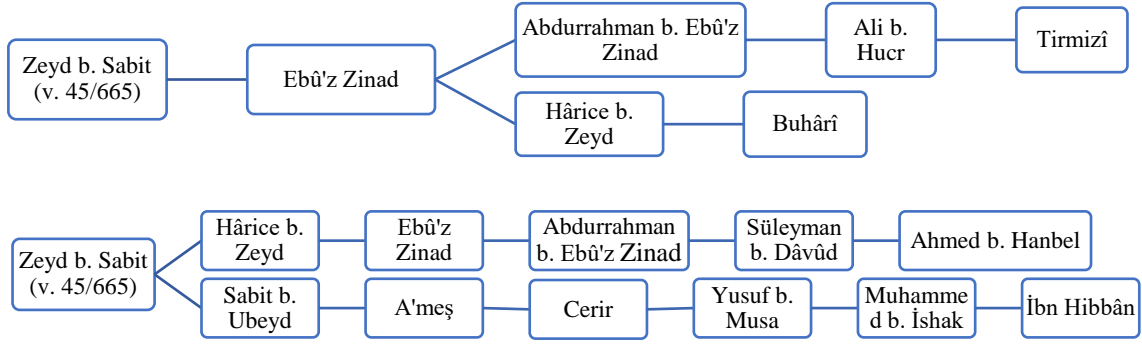
⁴⁰¹ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâi*, 2/109.

⁴⁰² Canan, *Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve sellem) Sünnetinde Terbiye*, 222.

⁴⁰³ Ezdî, “İlim”, 2 (No. 3645).;

أمرني رسول الله ﷺ فتعلمت له كتاب يهود، وقال: إني والله ما آمن يهود على كتابي فتعلمته، فلم يمر بي إلا نصف شهر حتى حذقتة، فكنت أكتب له إذا كتب وأقرأ له، إذا كتب إليه.

Buhârî, “Ahkam”, 40 (No. 7195).; Tirmizî, “İs’tizan”, 22 (No. 2715).; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 35/490 (No. 21618).; İbn Hibbân, *Sahîhu İbn Hibbân*, 16/84 (No. 7136).



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir. Tirmizî bu hadisin "hasen sahih" olduğunu belirtmektedir.

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde şu şekilde geçmektedir: "Zeyd r.a şöyle dedi: Rasulullah s.a.v Medine'ye gelince ben Rasulullah s.a.v'in yanına götürüldüm. Beni beğendi ve dediler ki: Ey Allah'ın Rasulü, bu Neccaroğullarından bir çocuktur. Onun ezberinde Allah'ın sana indirdiğinden birkaç sure vardır. Rasulullah s.a.v bundan çok hoşnut oldu. Ve şöyle buyurdu: Ey Zeyd Yahudi yazısını öğren..." Bu şekilde gelen rivayetin isnadının "hasen" olduğu belirtilmektedir.

İbn Hibbân'ın Sahih'inde şöyle gelmektedir: "Zeyd r.a şöyle demiştir: Rasulullah s.a.v bana Süryanice'yi iyi biliyor musun? diye buyurdu. Hayır dedim. Öyleyse onu öğren çünkü bize kitaplar gelir buyurdu. Zeyd r.a ben de onları on yedi günde öğrendim dedi." Hâkim en-Nîsâbü'rî'nin Müstedrek'inde de bu hadisin "sahih" olduğu belirtilmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

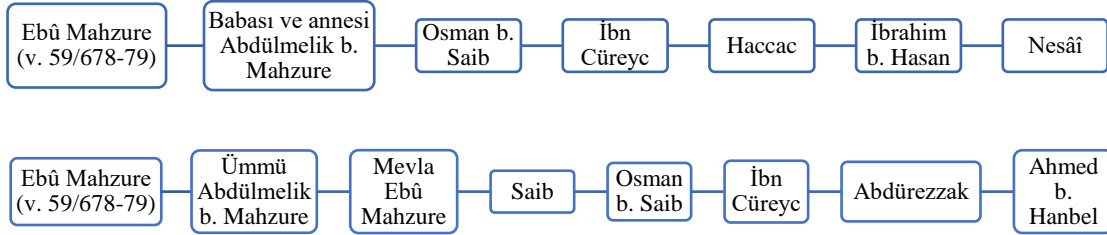
Aynî, burada geçen "Yahudi kitabı" ifadesi ile "Yahudi yazısının" kastedildiğini belirtmektedir.⁴⁰⁴ Rasulullah s.a.v Zeyd r.a'nın yeteneğini fark ederek dil öğrenme konusunda onu teşvik etmektedir.

7. Bize İbrahim haber verdi, dedi ki: Bize Haccac, İbn Cüreyc'den o da Osman b. Saib'den anlattı, dedi ki: Bana babam ve annem Abdülmelik b. Ebî Mahzure o da Ebû Mahzure'den şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v Huneyn'den ayrılınca biz de on kişilik bir grupla O'nu karşılamaya çıktık. Sonra onların namaz için ezan okuduklarını işittik, biz de onlarla alay ederek ezanı okuduk. Rasulullah s.a.v: Onlardan sesi güzel olan birinin

⁴⁰⁴ Aynî, *Umdetü'l Kâri*, 24/267.

ezan okuduğunu işittim diye buyurdu. Bizi çağırdı. Sonra ezan okuduk en son ben okudum. Ben ezanı okuyunca Rasulullah s.a.v gel diye buyurdu. Beni önüne oturttu, sonra başımı okşayarak üç kere Allah mübarek etsin diye dua ederek şöyle buyurdu: Git, Beytü'l Haram'da ezan oku...”⁴⁰⁵

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Nâsıruddin el-Elbâni bu hadisin “sahih” olduğunu belirtmektedir.⁴⁰⁶ Ahmed b. Hanbel’in Müsned’inde bu hadisin “sahih” bir hadis olduğu ancak Osman b. Saib ve babasının durumlarının bilinmemesinden dolayı isnadının zayıf olduğu belirtilmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v burada ezanla dalga geçen çocuklara kızmamaktadır. Onlardan ezan okumak için sesi güzel olan birini bu konuda teşvik etmektedir. Rasulullah s.a.v çocukların yapmış olduğu yanlış davranışlar karşısında yapıcı bir yaklaşımda bulunmaktadır. Gençleri yaptıkları hatalarıyla yargılamamakta onları doğruya yönlendirmektedir. Gencin yaptığı hataya sakinlikle karşılık vererek onun bu hatadan vazgeçmesini sağlamaktadır. Henüz Müslüman olmayan bu genç Rasulullah s.a.v’in kendisine olan yaklaşımından etkilenerek Müslüman olmakta ve müezzinlik yaparak Rasulullah s.a.v’in emrini hayatı boyunca yerine getirmektedir.⁴⁰⁷

⁴⁰⁵ Nesâî, “Ezan”, 6 (No. 633).;

لما خرج رسول الله ﷺ من حنين خرجت عاشر عشرة من أهل مكة نطلبهم، فسمعناهم يؤذنون بالصلاة فقمنا نؤذن نستهيئ بهم، فقال رسول الله ﷺ: قد سمعت في هؤلاء تأذين إنسان حسن الصوت. فأرسل إلينا، فأذنا رجل رجل وكنت آخرهم، فقال حين أذنت: تعال فأجلسني بين يديه، فمسح على ناصيتي وبرك علي ثلاث مرات، ثم قال: اذهب فأذن عند البيت الحرام...

Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 24/91 (No. 15376).

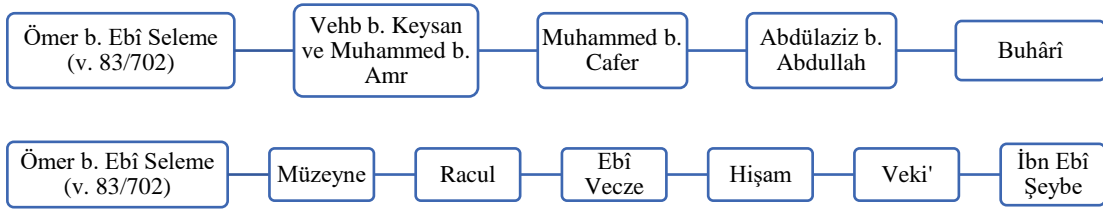
⁴⁰⁶ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 1/211.

⁴⁰⁷ Engin Keleş, *Hz. Peygamber’in (s.a.v) Hadislerinde Çocuk Hakları* (Erzincan: Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 121-122.

4.1.2. Rasulullah s.a.v'in Gençlerin Yanlışlarını Uyarması

1. Bana Abdülaziz b. Abdillan anlattı, dedi ki: Bana Muhammed b. Cafer, Muhammed b. Amr ve Vehb b. Keysan'dan o da Rasulullah s.a.v'in eşi Ümmü Seleme'nin oğlu Ömer b. Ebî Seleme'den anlattı, şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v ile birlikte bir gün yemek yedim. Tabağın her tarafından yemeye başladım. Rasulullah s.a.v bana: Sana yakın olan yerden ye diye buyurdu.”⁴⁰⁸

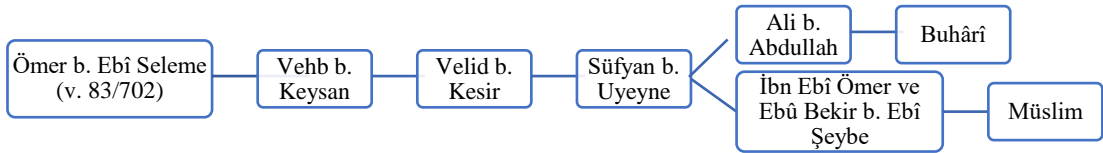
Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen “sahih” bir hadistir. İbn Ebî Şeybe'nin Musannef'inde “Ey Ömer, oğlum: Allah'ın adını an, sağ elinle ye ve sana yakın olan yerden ye” şeklinde gelmektedir. İbn Ebî Şeybe'den gelen rivayette “racul” şeklinde geçen mübhem bir ravi bulunmaktadır.

2. Bize Ali b. Abdillan anlattı. Bize Süfyan haber verdi. Velid b. Kesir dedi ki: Bana Vehb b. Keysan haber verdi. Vehb b. Keysan, Ömer b. Seleme'nin şöyle dediğini işitti: “Ben Rasulullah s.a.v'in terbiyesi altındaydım. Elim tabağın içinde dolanıyordu. Bunun üzerine Rasulullah s.a.v bana şöyle buyurdu: Ey çocuk besmele çek, sağından ye ve sana yakın olan taraftan ye.”⁴⁰⁹

Hadisin Tahrici ve Derecesi



⁴⁰⁸ Buhârî, “Et'ime”, 3 (No. 5377).;

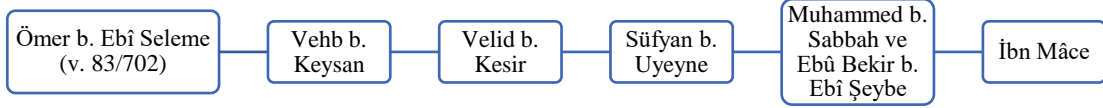
أكلت يوما مع رسول الله ﷺ طعاما، فجعلت أكل من نواحي الصفحة، فقال لي رسول الله ﷺ: كل مما يليك.

İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef*, 5/326 (No. 26556).

⁴⁰⁹ Buhârî, “Et'ime”, 3 (No. 5376).;

كنت غلاما في حجر رسول الله ﷺ، وكانت يدي تطيش في الصفحة، فقال لي رسول الله ﷺ: يا غلام، سم الله، وكل بيمينك، وكل مما يليك فما زالت تلك طعمتي بعد.

Müslim, “Eşribe”, 2022.; Kazvîni, “Et'ime”, 8 (No. 3267).



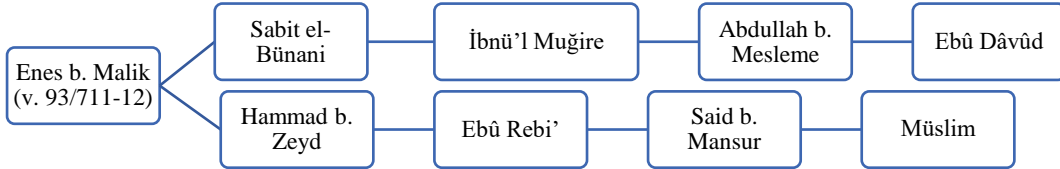
Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. Nâsiruddin el-Elbâni de "sahih" olduğunu belirtmektedir.⁴¹⁰

Hadislerin Değerlendirmesi

Zikrettiğimiz bu rivayetlerde Rasulullah s.a.v çocuğa yemek adâbına dair önemli bilgiler vermektedir. Yemeğe besmele çekerek başlamayı, sağ tarafından ve önünden yemeyi söylemektedir. Kastallânî, şeytanı kovmak ve yemekten alıkoymak için besmele çekilmesinin müstehab olduğunu belirtmektedir. Sağ elin sol ele nazaran daha kuvvetli olmasından dolayı sağ elle yemenin mendub olduğunu belirtmektedir. Yemeğin başında unutarak besmele söylenmediği hatırlandığında "Bismillahi evvelihi ve ahirihi" şeklinde söylenmektedir.⁴¹¹

3. Bize Abdullah b. Mesleme anlattı. Bize İbnü'l Muğire, Sabit'ten o da Enes'ten anlattı: Enes r.a. şöyle dedi: "Çocukken Rasulullah s.a.v'e on yıl hizmet ettim. Bütün işleri efendimin benden istediği gibi değildi. Bana bunun için hiç öf demedi ve bunu niçin yapmadın veya yaptın da demedi."⁴¹²

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Müslim'in Sahih'inde ve Ebû Dâvûd'un Sünen'inde geçen "sahih" bir hadistir.

⁴¹⁰ Elbâni, *Sahihu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 3/119.

⁴¹¹ Kastallânî, *İrşadü's-Sâri*, 8/211.

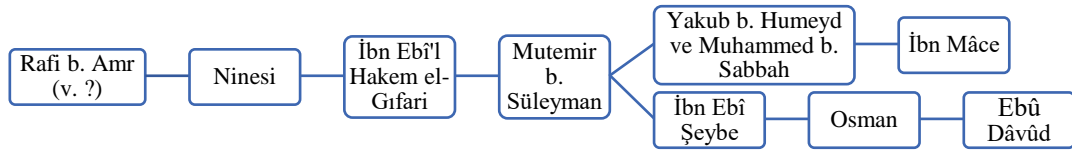
⁴¹² Ezdî, "Edeb", 1 (No. 4774).;

خدمت النبي ﷺ عشر سنين بالمدينة وأنا غلام ليس كل أمري كما يشتهي صاحبي أن أكون عليه ما قال لي فيها أف قط، وما قال لي لم فعلت هذا أو ألا فعلت هذا.

Müslim, "Fezâil", 2309.

4. Bize Muhammed b. Sabbah ve Yakub b. Humeyd anlattı, dediler ki: Bize Mutemir b. Süleyman anlattı, dedi ki: İbn Ebî'l Hakem el-Gıfari'yi işittim, dedi ki: Bana ninem babamın amcası Rafi b. Amr el-Gıfari'nin şöyle dediğini anlattı: “Ben çocukken hurma ağaçlarımızı veya Ensar'ın hurma ağaçlarını düşürdüm. Rasulullah s.a.v'e götürüldüm bana şöyle buyurdu: Ey çocuk, ravi İbn Kasib demiş ki Ey oğulcuğum, niçin hurma ağacını düşürdün? Yiyorum dedim. Hurma ağaçlarını düşürme, ağacın altına düşenlerden ye buyurdu. Sonra başımı okşadı ve Allah'ım bunun karnını doyur diye dua etti.”⁴¹³

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Şuayb el-Arnaût, bu hadisin “hasen” olduğunu söylemektedir.⁴¹⁴ Nâsiruddin el-Elbâni, Hakem el-Gıfari ve ninesinin meçhul raviler olmasından dolayı bu hadisin isnadının “zayıf” olduğunu belirtmektedir.⁴¹⁵

Hadislerin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v çocuğun varlığını tanımakta ve ona hak ettiği saygıyı göstermektedir. Çocuğu terbiye ederken şiddete başvurmamakta ve nezaketle hatasını telafi etmesine yardımcı olmaktadır. Çocuğun yaptığı yanlışlardan ders alarak öğrenmesini ve aynı hatayı yapmamasını sağlamak için doğrusunu öğretmektedir. Rasulullah s.a.v çocukların tasvip etmediği davranışlarını uygun bir dille ikaz ederek onları uyarmıştır. Çocukların yaptığı hatalar karşısında onlara kızmamış veya azarlamamış onlara doğrularını göstermiştir. Çocuk eğitiminde sabır ve güvene dayalı bir anlayışı benimsemiştir.

⁴¹³ Kazvîni, “Ticaret”, 67 (No. 2299).;

كنت وأنا غلام أرمي نخلنا أو قال: نخل الأنصار - فأتني بي النبي ﷺ، فقال: يا غلام وقال ابن كاسب: فقال يا بني لم ترمي النخل؟ قال: قلت: أكل، قال: فلا ترم النخل، وكل مما يسقط في أسافلها، قال: ثم مسح رأسي، وقال: اللهم أشبع بطنه.

Ezdî, “Cihat”, 94 (No. 2622).

⁴¹⁴ Kazvîni, “Ticaret”, 67 (No. 2299).

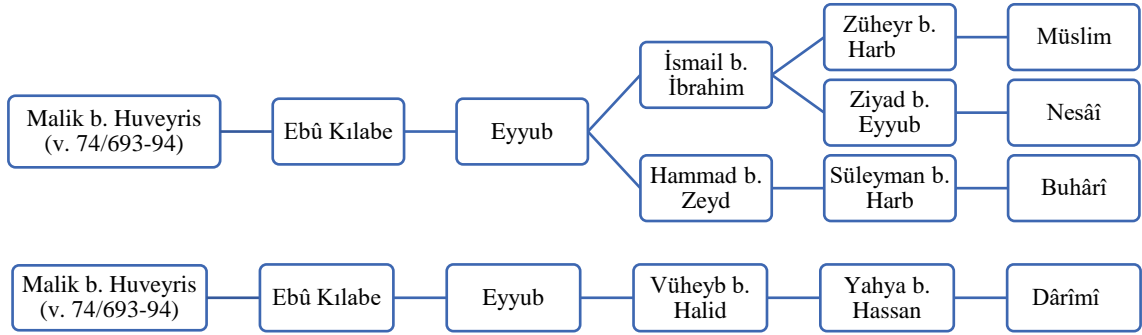
⁴¹⁵ Elbâni, *Zaifu Ebû Dâvûd*, 2/328.

4.2. Rasulullah s.a.v'in Gençlere Göstererek Eğitim Vermesi

4.2.1. Rasullullah s.a.v'in İbadetleri Göstermesi

1. Bize Züheyr b. Harb anlattı. Bize İsmail anlattı. Bize Eyyub, Ebû Kılabe'den o da Malik b. Huveyris'den şöyle anlattı, dedi ki: “Biz gençler Rasulullah s.a.v'in yanına geldik. Yirmi gece kadar yanında kaldık. Rasulullah s.a.v merhametliydi. Ailemizi özlediğimizi düşündü, bize ailemizden geride kalanları sordu, biz de anlattık. Bize şöyle buyurdu: Kendi memleketinize dönseniz, onlara öğretseniz. Şu namazı şu vakitte kılsınlar, şu namazı şu vakitte kılsınlar. Namaz vakit gelince içinizden biri ezan okusun, en büyüğünüz imamınız olsun.”⁴¹⁶

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen “müttefekun aleyh” bir hadistir. Nâsiruddin el-Elbâni de “sahih” olduğunu belirtmektedir.⁴¹⁷ Dârîmî'nin Sünen'inde geçen rivayette “Ailemize olan hasretimizi görünce” ifadesi yer almaktadır.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v gençlerin duygularına oldukça önem vermektedir. Onlara karşı yaklaşımında içinde buldukları duygu durumlarını dikkate almaktadır. Burada gençlerin on gün boyunca Rasulullah s.a.v'in yanında kalarak O'nun yaşantısı hakkında bilgi edindikleri görülmektedir. Rasulullah s.a.v onların ailelerinden uzakta kalmalarına üzülerek onları evine göndermekte ve onlara burada gördüklerini anlatmalarını

⁴¹⁶ Müslim, “Mesâcid”, 674.;

أتينا رسول الله ﷺ ونحن شبيبة متقاربون، فأقمنا عنده عشرين ليلة، وكان رسول الله ﷺ رحيمًا رقيقًا، فظن أنا قد اشتقنا أهلنا، فسألنا عن من تركنا من أهلنا، فأخبرناه، فقال: ارجعوا إلى أهليكم، فأقيموا فيهم وعلوهم، ومروهم فإذا حضرت الصلاة فليؤذن لكم أحكم، ثم ليؤمكم أكبركم.

Buhârî, “Ezan”, 49 (No. 685).; Nesâî, “Ezan”, 8 (No. 635).; Dârîmî, *es-Sünen*, 2/796 (No. 1288).

⁴¹⁷ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i Nesâî*, 1/211.

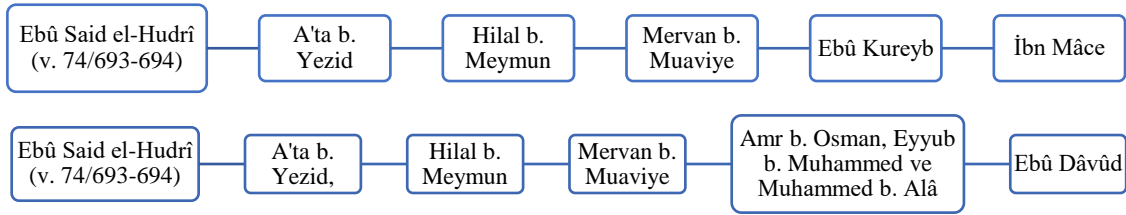
buyurmaktadır. Gençler Rasulullah s.a.v'in yanından ayrılırken önemli birer vazife de yüklenmektedir.⁴¹⁸

Nevevî, burada bahsedilen gençlerin beraber hicret etmeleri ve Müslüman olmaları ve Rasulullah s.a.v'in yanında beraber bulunmaları sebebiyle imamet koşulunda eşit olduklarını belirtmektedir. Bu nedenle Rasulullah s.a.v'in içlerinden en büyüğünün imam olmasını buyurduğunu belirtmektedir.⁴¹⁹

4.2.2. Rasulullah s.a.v'in Gence Yaptığı İşi Göstermesi

1. Bize Ebû Kureyb anlattı, dedi ki: Bize Mervan anlattı, dedi ki: Bize Hilal, A'ta'dan o da Ebû Said el-Hudrî'den şöyle anlattı: "Rasulullah s.a.v bir koyunun derisini yüzen bir gencin yanından geçti. Rasulullah s.a.v ona şöyle buyurdu: Kenara çekil sana göstereyim. Ardından elini deri ile etin arasına soktu eli koltuk altında kayboluncaya kadar ona bastı. Sonra gitti, abdest almadan insanlara namaz kıldırdı."⁴²⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Ebû Dâvûd ve İbn Mâce'nin Sünen'lerinde geçen "sahih" bir hadistir.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v çocukların yaşları itibariyle tam olarak yerine getiremedikleri işlerin doğrularını onlara göstermektedir. Çocukların yapmış oldukları işlerde onlara sözlü veya fiili yardımda bulunmak onların aynı işi daha sonra tekrar yapmalarını kolaylaştırmaktadır. Rasulullah s.a.v çocuğun burada duyuşsal gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuğa bu işin nasıl yapılacağını bizzat göstererek öğrenme işini

⁴¹⁸ Aynî, *Umdetü'l Kâri*, 5/212.

⁴¹⁹ Nevevî, *el-Minhâc*, 5/175.

⁴²⁰ Kazvîni, "Zebâih", 5 (No. 3179).;

أن رسول الله ﷺ مر بسلام يبسلخ شاة، فقال له رسول الله ﷺ: تنح، حتى أريك فأدخل رسول الله ﷺ يده بين الجلد واللحم، فمدحس بها، حتى توارت إلى الإبط وقال: يا غلام هكذا فاسلخ ثم مضى وصلى للناس، ولم يتوضأ.

Ezdî, "Taharet", 72 (No. 185).

kolaylaştırmaktadır. Rasulullah s.a.v namaza giderken bile çocuğun iş yapmasına yardım etmekte ve bu durumdan çekinmemektedir.⁴²¹

4.3. Rasullullah s.a.v’in Gençlere Adâb ile İlgili Bilgileri Öğretmesi

4.3.1. Gençlere Selam Verme Adâbının Öğretilmesi

1. Bize Ebû Hâtim anlattı, dedi ki: Bize Muhammed b. Abdullah, babasından o da Ali b. Zeyd’den o da Said’den o da Enes b. Malik’ten şöyle dedi: “Rasulullah s.a.v bana şöyle buyurdu: Oğulcuğum, ailenin yanına girdiğin zaman selam ver. Sana ve ev halkına bereket olsun.”⁴²²

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Tirmizî bu hadisin “hasen garip” olduğunu belirtmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v gençleri sosyal davranışlarla ilgili konularda uyarmaktadır. Selam vermenin önemi genç sahâbiye verdiği tavsiye üzerinden anlaşılmaktadır. Rasulullah s.a.v selam vermenin hem kendisine hem de ailesine bereket getireceğini belirtmektedir. Selam vermenin nimetin artmasına, hayır ve rahmetin bollaşmasına sebep olacağı belirtilmektedir.⁴²³

4.3.2. Gençlere Kendini Tanıtma Adâbının Öğretilmesi

1. Bize Ebû'l Velid anlattı. Bize Şu'be, Muhammed b. Münkedir'den anlattı, dedi ki: Cabir b. Abdullah r.a'nın şöyle dediğini işittim: “Babamın borcundan dolayı Rasulullah

⁴²¹ Yusuf Oktan, “Çocuk Hataları Karşısından Nebevî Tutum”, *XIV Uluslararası Mevlid-i Nebî Sempozyumu “İslâm ve Çocuk”*, ed. Kadri Önemli vd. (Şanlıurfa: Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2020), 269-270.

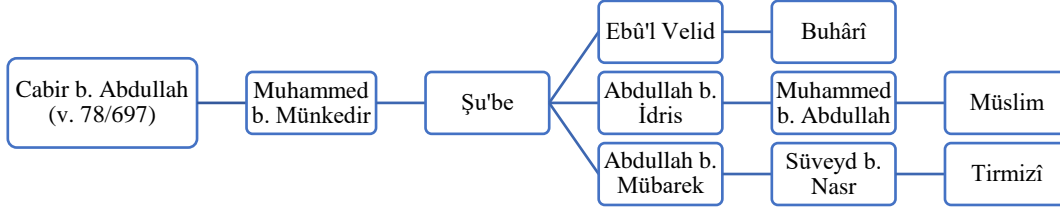
⁴²² Tirmizî, “İs'tizan”, 10 (No. 2698).;

قال لي رسول الله ﷺ: يا بني إذا دخلت على أهلك فسلم يكون بركة عليك وعلى أهل بيتك.

⁴²³ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezî*, 7/396.

s.a.v'in yanına gittim. Kapıyı çaldım. Kim o? diye buyurdu. Ben, dedim. Sanki bundan hoşlanmamış gibi ben ben diye buyuruyordu.”⁴²⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî ve Müslim'in Sahih'lerinde geçen "müttefekun aleyh" bir hadistir. Tirmizî de bu hadisin "hasen sahih" olduğunu belirtmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v'in ben diye cevap verilmesini beğenmediğini çünkü izin isteyen kişinin sesi tanıdık kimselerden değilse başkalarıyla karışma ihtimali oluşmaktadır. İbnü'l Cevzî, "ben" diye ismini ve nesebini tanıtmadan cevap verilmesinden hoşlanılmama sebebi olarak sanki söyleyenin "ben" diyerek bir tür kibir davranışı içerisinde olmasından kaynakladığını belirtmektedir. Rasulullah s.a.v bu davranışa devam etmesi ve alışmaması için böyle bir tanıtma şeklinden hoşlanmadığını belli etmektedir.⁴²⁵

Nevevî, alimlerin izin isterken ona sen kimsin veya bu kim diye sorulduğunda ben diye cevap vermenin bu hadise göre hoş olmadığını söylediklerini belirtmektedir. İsmi söylemesinin veya ben falancayım demesinde bir sakınca olmadığı belirtilmektedir.⁴²⁶

4.3.3. Gençlere Kul Olma Adâbının Öğretilmesi

1. Bize Ali b. Abdullah anlattı. Bize Muhammed b. Abdurrahman, Süleyman'dan anlattı, dedi ki: Bana Mücahid, Abdullah b. Ömer'den şöyle anlattı, dedi ki: "Rasulullah s.a.v omuzlarımdan tuttu ve şöyle buyurdu: Dünyada bir garip veya yolcu gibi ol..."⁴²⁷

⁴²⁴ Buhârî, "İs'tizan", 17 (No. 6250).;

أتيت النبي ﷺ في دين كان على أبي، فدققت الباب، فقال: من ذا فقلت: أنا، فقال: أنا أنا كأنه كرهما.

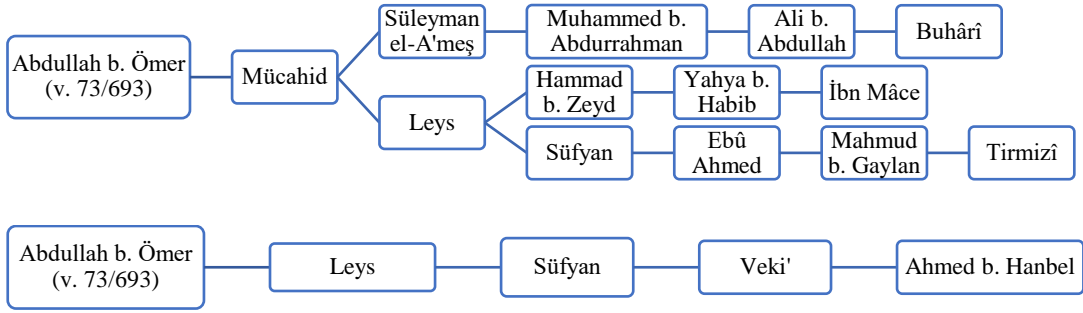
Müslim, "Adâb", 2155.; Tirmizî, "İs'tizan", 18 (No. 2711).

⁴²⁵ İbn Hacer, *Fethü'l Bârî*, 11/35-36.

⁴²⁶ Nevevî, *el-Minhâc*, 14/135-136.

⁴²⁷ Buhârî, "Rikak", 3 (No. 6416).;

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Bu hadis Buhârî'nin Sahih'inde geçen "sahih" bir hadistir. Nâsiruddin el-Elbâni de bu hadisin "sahih" bir hadis olduğunu belirtmektedir.⁴²⁸ İbn Mâce ve Tirmizî'nin Sünen'lerinde ve Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde "Kendini kabir ehlinde say" ifadesi de bulunmaktadır. Ahmed b. Hanbel bu son cümle olmadan hadisin derecesinin "sahih li gayrihi" olduğunu belirtmektedir. Leys isimli ravinin zayıflığından dolayı da isnadının "zayıf" olduğunu ancak diğer ravilerin "sika" olduğunu belirtmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v ne yaşayacak yeri ne de evi olan bir garip gibi olmayı buyurmaktadır. Nevevî, bu hadisin manasının şöyle olduğunu belirtmektedir. Dünyaya güvenme, onu yurt edinme, nefesine dünyada kal deme, dünyaya bağlanma. Garip bir kimse yabancı bir ülkede yaşamaktadır. Bu benzetmeyle insanın da dünyaya yabancı bir yer gibi bakması ve orada kalıcı olmayacağını anlaması gerekmektedir. Kendini kabir ehlinde saymak ile de ölmeye önce insanın kendine hesap sorması gerektiği anlaşılmaktadır.⁴²⁹

4.3.4. Gençlere İmanın Öğretilmesi

1. Bize Ahmed b. Muhammed anlattı, dedi ki: Bize Abdullah haber verdi, dedi ki: Bize Leys ve İbn Lehia, Kays'dan haber verdi. Bize Abdullah anlattı, dedi ki: Bize Ebû'l Velid anlattı, dedi ki: Bize Leys anlattı, dedi ki: Bana Kays, Haneş b. San'ani'den o da İbn Abbas'tan anlattı, şöyle dedi: "Bir gün Rasulullah s.a.v'in arkasındaydım. Oğlum

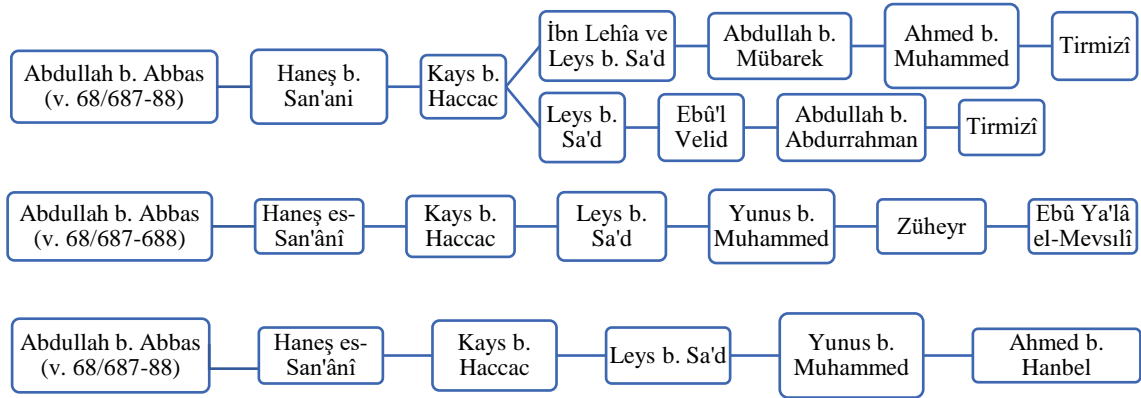
أخذ رسول الله ﷺ بمنكبي، فقال: «كن في الدنيا كأنك غريب أو عابر سبيل»
Kazvîni, "Zühd", 3 (No. 4114).; Tirmizî, "Zühd", 25 (No. 2333).; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 8/383 (No. 4764).

⁴²⁸ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 3/349.

⁴²⁹ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezi*, 6/515.

sana bazı kelimeler öğreteceğim diye buyurdu. Allah'ın hakkını koru ki Allah da seni korusun. Allah'ın hakkını koru ki Allah'ı hep yanında bulasın. Bir şey istersen Allah'tan iste. Yardım isteyeceğinde Allah'tan iste. Ve bil ki topluluk sana bir fayda sağlamak için toplansa ancak Allah yazdıysa sana fayda sağlayabilirler. Eğer topluluk sana bir zarar vermek için toplansa ancak Allah yazdıysa sana zarar verebilirler. Kalemler kaldırılmış, sayfalar kurumuştur.”⁴³⁰

Hadisin Tahrici ve Derecesi



Tirmizî bu hadisin “hasen sahih” olduğunu belirtmektedir. Ahmed b. Hanbel’in Müsned’inde de isnadının “kaviyy” olduğu belirtilmektedir.

Hadisin Değerlendirmesi

Burada “Allah hakkının korunması” ifadesiyle Allah'ın emir ve yasaklarına uymak kastedilmektedir. Allah'ın da dünyada belalardan ve kötülüklerden ahirette ise her türlü azap ve musibetlerden kişiyi koruyacağı ifade edilmektedir. Kişinin yalnızca Allah'tan istemesi gerektiği çünkü Allah'tan başkasının vermeye, zararı yok edip fayda sağlamaya gücü yetmemektedir. İbadet, dünya ve ahiret ile ilgili tüm işlerde Allah'tan yardım istenmesi gerektiği çünkü yardım istenen ve güvenilecek olanın Allah olduğu belirtilmektedir. “Kalemler kaldırılmış, sayfalar kurumuştur” ifadesi ile Levh-i Mahfuz'da takdir edilen şeylerin yazıldığı belirtilmektedir. Levh-i Mahfuz'da yazılıp

⁴³⁰ Tirmizî, “Sıfatü'l Kıyame”, 59 (No. 2516).;

كنت خلف رسول الله ﷺ يوماً، فقال: يا غلام إني أعلمك كلمات، احفظ الله يحفظك، احفظ الله تجده تجاهك، إذا سألت فاسأل الله، وإذا استعنت فاستعن بالله، واعلم أن الأمة لو اجتمعت على أن ينفعوك بشيء لم ينفعوك إلا بشيء قد كتبه الله لك، ولو اجتمعوا على أن يضروك بشيء لم يضروك إلا بشيء قد كتبه الله عليك، رفعت الأقاليم وجفت الصحف.

Ebû Ya'lâ el-Mevsîlî, *el-Müsned*, 4/430 (No. 2556).; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, 4/409-410 (No. 2669).

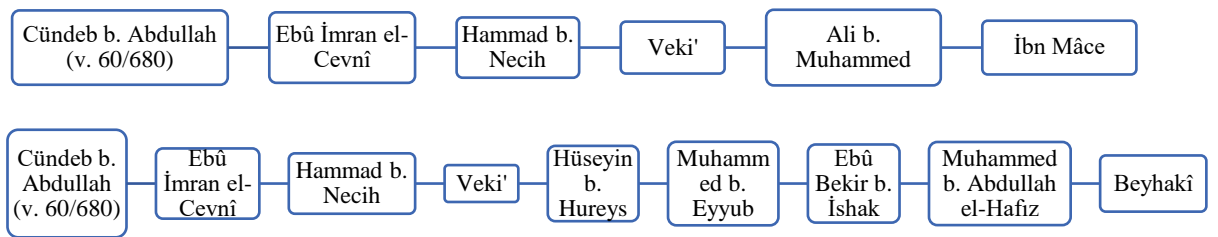
tamamlandıktan sonra artık hiçbir şey yazılmayacağı için kaza ve kader durumu ifade edilmektedir.⁴³¹

Çocuklar Allah-u Teâlâ'nın insana verdiği önemli birer nimettir. Allah'a bu nimetin şükürünü yerine getirmekte çocuklara iyi bakmaktan ve anne baba tarafından mükemmel bir şekilde himaye edilmekten geçer. Çocuklara verilecek olan eğitimin ilk basamağı inanç eğitimi olmalıdır. Bu da Allah'a, Rasûl'üne ve ahiret gününe imanı çocuğun ruhunda derinleştirerek ve imanı telkin etmekle olur.⁴³²

Rasulullah s.a.v'in burada cümlesine "oğlum" diye başlaması sevgisinin içtenliğini, sevgi ve şefkatinin derinliğini göstermektedir. Aynı zamanda çocuğa karşı yakınlığını göstermektedir. Böylelikle çocukta duygu, düşünce, vicdan gibi birçok algının açılması sağlanmakta ve söylediklerinin çocuk tarafından kabul edilmesi kolaylaşmaktadır. Rasulullah s.a.v burada yumuşak bir üslup ile konuşmaktadır. "Sana birkaç kelime öğreteceğim" derken dikkati harekete geçirmeye çalışmakta ve kalbi açmaya yardımcı olmaktadır. Böylece vermek istediği anlamı hem zihne hem de kalbe birlikte yerleştirmektedir.⁴³³

2. Bize Ali b. Muhammed anlattı, dedi ki: Bize Veki' anlattı, dedi ki: Bize Hammad, Ebû İmran'dan o da Cündeb b. Abdullah'tan anlattı. Cündeb b. Abdullah r.a şöyle dedi: "Biz gelişmiş gençlerken Rasulullah s.a.v ile birlikteydik. Biz Kur'an'ı öğrenmeden önce imanı öğrendik. Sonra Kur'an'ı öğrendik. Onunla imanımızı artırdık."⁴³⁴

Hadisin Tahrici ve Derecesi



⁴³¹ Mübârekfûrî, *Tuhfetü'l Ahvezî*, 7/185-186.

⁴³² Abdurrahman Belh Ali, *et-Terbiyyetü'l İslamiyye li'ş Şebâb*, (Medine: Mecelletü'l Câmîatü'l İslamiyye, 1401), 197.

⁴³³ Ali Subh, "Edebü't Tufule Beyne'l Kur'an'ı Kerim ve Sünnet", 1/14.

⁴³⁴ Kazvîni, "Mukaddime", 9 (No. 61).;

كنا مع النبي ﷺ ونحن فتیان حزاورة، فتعلمنا الإيمان قبل أن نتعلم القرآن، ثم تعلمنا القرآن فازدنا به إيماناً. Beyhakî, *es-Sünenü'l Kübrâ*, 3/171 (No. 5292).

Bu hadis İbn Mâce'nin Sünen'inde geçmektedir. Nâsıruddin el-Elbâni bu hadisin "sahih" olduğunu belirtmektedir.⁴³⁵

Hadisin Değerlendirmesi

Rasulullah s.a.v burada aşamalı bir şekilde gençlere öncelikle dinin temeli olan iman konusunu ve inançla ilgili bilgileri vermektedir. Daha sonra Kur'an'ı öğretmekte, iman ile ilgili ayetler öğrenildikçe imanlarının artması sağlanmaktadır. Zikrettiğimiz bu rivayetten bilgilerin verilirken önem sırasına göre verilmesi gerektiği, önce asıl bilgilerin daha sonra diğer bilgilerin öğretilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.⁴³⁶

⁴³⁵ Elbâni, *Sahîhu ve Zaifu Sünen-i İbn Mâce*, 1/38.

⁴³⁶ Suat Demirtaş, *Hz. Peygamber'in Gençleri Eğitim Yöntemleri* (Karabük: Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 204-205.

SONUÇ

Allah-u Teâlâ'nın birer emanet olarak gönderdiği çocuğun iyi bir şekilde büyü-yüp yetiştirilmesi anne babaların üzerindeki en büyük sorumluluktur. Çocukların güzel bir şekilde yetiştirilmesi gelecek nesiller için sağlam temeller atılmasını sağlar. Çocuk-lara nasıl davranılması gerektiği konusunda başvurabileceğimiz yegane kaynak Rasu-lullah s.a.v'in hadisleridir. Rasulullah s.a.v'in hadislerinden çocuklara karşı yaklaşımı ve çocuklarla ilgili uygulamalarına ulaşılır.

Bu çalışmada öncelikle konumuzla ilgili kavramlar açıklanmıştır. Arapça'da ço-cuk kelimesi yerine sabî, tıfl, gulâm ve yetim kelimeleri kullanılmıştır. Bu kelimelerle henüz bulûğa ermeyen küçük çocuktan bahsedilmiş ve çocuk ile ilgili meseleler açıklanmıştır. Çocuğun yaşının büyümesiyle birlikte farklı isimlendirmeler kullanılmıştır. Kişinin davranışlarının sebeplerini anlama gücü manasında temyîz kavramı, kişinin ço-cukluktan çıkması anlamında bulûğ kavramı kullanılmıştır.

Çalışmanın devamında Rasulullah s.a.v'in çocuklara ve gençlere karşı yaklaşımı ve uygulamaları ile ilgili 124 rivayet incelenmiştir. Bu rivayetlerin tahrirleri yapılmış ve sıhhat dereceleri belirlenmiştir. Rivayetlerin ravi şemaları verilerek rivayetler hakkında açıklamalara yer verilmiştir. İncelediğimiz rivayetler çerçevesinde ulaştığımız sonuçları şöyle sıralayabiliriz.

Çalışmamızda ele aldığımız rivayetlerin 36 tanesi Buhârî ve Müslim'in Sahih'le-rinde müttfefekun aleyh olarak geçmektedir. Rivayetlerden 3 tanesi zayıf olarak geçmek-tedir. Bir tane rivayetin derecesinin hem hasen hem de zayıf olduğu ile ilgili farklı gö-rüşler bulunmaktadır. Çalışmamızda geriye kalan 85 hadisin derecesi sahih olarak geç-mektedir.

Rasulullah s.a.v bebeğin doğumuyla birlikte anne babaların birtakım sorumlu-lukları olduğunu buyurmaktadır. Rasulullah s.a.v bebeklere isim konulması konusuna oldukça önem vermektedir. Telaffuzu ve anlamı hoş olan isimlerin konulmasını iste-mektedir. Allah'ın hoşuna giden, kulluğu ifade eden isimlerin konulmasını ve peygam-berlerinin isimlerinin konulmasını da tavsiye etmektedir. Rasulullah s.a.v isimlerin in-sanlar üzerinde büyük bir etkisi olmasından dolayı kötü isimleri de güzel olanlarla de-ğiştirmektedir. Bebeğin isminin konulmasından sonra kulağına ezan okumaktadır. Anne

babaların Allah'a bir şükür ifadesi olarak akîka kurbanı kesmelerini tavsiye etmektedir. Bebeğin hayata güzel bir başlangıç yapması adına ağzına hurma ile tahnik yapmaktadır.

Rasulullah s.a.v çocuklara karşı oldukça merhametli davranmaktadır. Onları öperek, onları kucağında taşıyarak, onlarla şakalaşarak ve onlara dualar ederek sevgisini göstermektedir. Rasulullah s.a.v çocuklara saygı duymakta ve onlara değer vermektedir. Onlara görev vermekte yapabilecekleri işlerde yardım almaktadır. Çocukların yapmış oldukları hatalar karşısında öfkelenmeden ve şiddete başvurmadan hatalarını düzeltmelerini sağlamaktadır.

Rasulullah s.a.v çocukların fikirlerine değer vermektedir. Kız ve erkek çocukları arasında ayırım yapmamakta, çocuklar arasında adaletli olmayı buyurmaktadır. Çocuğun kıymet verdiği şeylere değer vermektedir. Hasta olan çocukların ziyaretine gitmektedir. İbadetleri yerine getirirken dahi çocuklara karşı hassas davranmaktadır. Rasulullah s.a.v çocukların namaz, oruç ve hac gibi ibadetlere alıştırılmasını buyurmaktadır. Çocukların süt emme ve mirasçı olma haklarının olduğunu belirtmektedir.

Rasulullah s.a.v'in gençlere karşı oldukça anlayışlı davranmaktadır. Gençlerin buldukları duygu durumlarını dikkate almakta, etkili ve güzel bir iletişim kurmaktadır. Tecrübesizliklerinden dolayı yerine getiremedikleri veya yanlış yaptıkları işleri onları incitmeden ve sert bir tavır göstermeden doğruya yöneltmektedir.

Rasulullah s.a.v gençlerden yapabilecekleri işlerde yardım almaktadır. Gençlerin sorumluluk almasını ve yerine getirmesini öğrenmesini sağlamaktadır. Rasulullah s.a.v gençlere ilk olarak imanı öğretmekte ve ibadetlerle ilgili onları bilgilendirmektedir. Rasulullah s.a.v gençlerin ahlâkî yönden terbiye edilmelerini de sağlamaktadır. Selam vermek ve kendini tanıtmak gibi adâb ile ilgili konularda gençlere uyarılarda bulunmaktadır.

Çalışmamızda verdiğimiz rivayetler konularına göre ayrılarak sıhhat durumları istatistik tablosunda gösterilmiştir.

ARAŞTIRMADA YER ALAN HADİSLERİN İSTATİSTİK TABLOSU

No.	Hadisin Başı	Sahabe Ravi	Kaynak	Bölüm No, Bölüm, Bab, Hadis No.	Sahihayn Dışındaki Hadislerin Sıhhat Durumu	Hadisin Konusu	Sayfa No.
1.	أَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى	Abdullah b. Ömer (v. 73/693)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“40-Edeb”, 69, 4949. “33-Edeb”, 30, 3728. “78-Edeb”, 64, 2833.	Sahih Sahih Hasen Garip	Allah’a Sevimli Gelen isimler	34
2.	وُلِدَ لِي غُلَامٌ	Ebû Musa el-Eş’arî (v. 104/722)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“78-Edeb”, 109, 6198. “38-Adâb”, 5, 2145.	- -	Çocuğa Peygamber İsimlerinin Verilmesi	34
3.	لَا تُسَمِّي غُلَامَكَ	Semure b. Cündeb (v. 60/680)	Tirmizî, <i>el-Câmi’ül Kebir</i> Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“41-Edeb”, 65, 2836. “38-Adâb”, 2, 2136. “78-Edeb”, 70, 4959.	Hasen Sahih - Sahih	Güzel İsimler Koymak	35
4.	إِنَّكُمْ تَدْعُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ	Ebû Derda (v. 32/652)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“40-Edeb”, 69, 4948.	Zayıf	Güzel İsimler Koymak	36
5.	مَا اسْمُكَ قَالَ: حَزْنٌ	Müseyyeb b. Hazn (v. ?)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“78-Edeb”, 107, 6190.	-	İsimlerin İnsanlar Üzerinde Etkisi	38
6.	أَتَى بِالْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ حِينَ وُلِدَ	Sehl b. Sa’d (v. 91/712)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“78-Edeb”, 108, 6191. “38-Adâb”, 5, 2149.	- -	İsimlerin İnsanlar Üzerinde Etkisi	39
7.	أَنْ رُبِّيْتُ كَانَ اسْمُهَا بَرَّةٌ	Ebû Hureyre (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“78-Edeb”, 108, 6192. “38-Adâb”, 3, 2141. “33-Edeb”, 32, 3732.	- - Sahih	Anlamı Kötü Olan İsimlerin Değiştirilmesi	40

8.	كَانَ يُغَيِّرُ الاسْمَ الْقَبِيحَ	Âişe binti Ebû Bekir (v. 58/678)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“41-Edeb”, 66, 2839.	Sahih	Anlamı Kötü Olan İsimlerin Değiştirilmesi	40
9.	غَيَّرَ اسْمَ عاصِيَةَ	Abdullah b. Ömer (v. 73/693)	Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“38-Adâb”, 3, 2139. “41-Edeb”, 66, 2838. “40-Edeb”, 70, 4952.	- Hasen Garip Sahih	Anlamı Kötü Olan İsimlerin Değiştirilmesi	41
10.	أَمَرَ بِتَسْمِيَةِ المَوْلُودِ يَوْمَ سَابِعِهِ	Abdullah b. Amr el-As (v. 65/684-685)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“41-Edeb”, 63, 2832.	Hasen Garip	Çocuğa Yedinci Günde İsim Verilmesi	41
11.	سَمُّوا بِاسْمِي	Cabir b. Abdullah (v. 78/697)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“78-Edeb”, 106, 6187.	-	Rasulullah s.a.v'in İsmiyle İsimlendirmek	42
12.	سَمَّ ابْنَكَ	Cabir b. Abdullah (v. 78/697)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“78-Edeb”, 106, 6186. “38-Adâb”, 1, 2133.	- -	Rasulullah s.a.v'in İsmiyle İsimlendirmek	42
13.	أَذَّنَ فِي أذُنِ	Rafî b. Amr (v. ?)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“41-Edâhi”, 17, 1514. “40-Edeb”, 118, 5105.	Hasen Sahih Zayıf	Çocuğun Kulağına Ezan Okunması	44
14.	مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةَ	Selman b. Âmir (v. 41/661)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“71-Akîka”, 2, 5472. “17-Edâhi”, 17, 1515. “27-Zebâih”, 1, 3164. “40-Akîka”, 1, 4214.	- Sahih Sahih Sahih	Erkek Çocuk İçin Akîka Kesilmesi	46
15.	الْغُلَامِ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيقَتِهِ	Semure b. Cündeb (v. 60/680)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“17-Edâhi”, 23, 1522. “27-Zebâih”, 1, 3165. “40-Akîka”, 4, 4220.	Hasen Sahih Sahih	Çocuk Akîkaıyla Rehindir	47
16.	عَنْ رَسُولِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ بِشَاةٍ	Ali b. Ebî Talib (v. 40/661)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“17-Edâhi”, 20, 1519. “27-Zebâih”, 1, 3165. “40-Akîka”, 4, 4220.	Hasen Garip Sahih Sahih	Çocuğun Saçı Ağrılığınca Sadaka Vermek	49

17.	أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنَّ	Büreyde b. Husayb (v. 63/682-83)	Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“40-Akîka”, 1, 4213.	Sahih	Rasulullah s.a.v Torunları İçin Akîka Kesmiştir	49
18.	عَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Nesâî, <i>es-Sünen</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“40-Akîka”, 4, 4219. “16-Dahâya”, 21, 2841.	Sahih	Rasulullah s.a.v Torunları İçin Akîka Kesmiştir	50
19.	يُعَقُّ عَنِ الْغُلَامِ	Yezid b. Abd el-Müzeni (v. ?)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“27-Zebâih”, 1, 3166.	Sahih	Akîka Kurbanının Kanı Çocuğun Başına Sürülmez	50
20.	كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِذَا وُلِدَ	Abdullah b. Büreyde (v. 140/757)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“16-Dahâya”, 21, 2843.	Hasen Sahih	Akîka Kurbanının Kanı Çocuğun Başına Sürülmez	51
21.	أَنَّهُمْ دَخَلُوا عَلَى حَفْصَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ	Âişe binti Ebû Bekir (v. 58/678)	Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebir</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“17-Edâhi”, 16, 1513. “27-Zebâih”, 1, 3163.	Hasen Sahih	Kız Çocuk İçin Akîka Kesilmesi	52
22.	أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْعَقِيقَةِ	Ümmü Kürz (v. ?)	Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebir</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“17-Edâhi”, 17, 1516. “40-Akîka”, 4, 4218. “16-Dahâya”, 21, 2835.	Sahih Sahih Sahih	Kız Çocuk İçin Akîka Kesilmesi	52
23.	سُئِلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْعَقِيقَةِ	Abdullah b. Amr el-As (v. 68/687-88)	Nesâî, <i>es-Sünen</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“40-Akîka”, 1, 4212. “16-Dahâya”, 21, 2842.	Sahih Sahih	Kız Çocuk İçin Akîka Kesilmesi	53
24.	كَانَ يُؤْتَى بِالصَّغِيرَاتِ	Âişe binti Ebû Bekir (v. 58/678)	Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	“38-Adâb”, 5, 2147.	-	Tahnîk	56
25.	مَعَ الْغُلَامِ عَقِيقَةً	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	“71-Akîka”, 1, 5470. “38-Adâb”, 5, 2144.	- -	Tahnîk	57
26.	كَانَ ابْنُ أَبِي طَلْحَةَ يَشْتَرِي	Esmâ binti Ebî Bekir (v. 73/692)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	“71-Akîka”, 1, 5469. “38-Adâb”, 5, 2146.	- -	Tahnîk	58

27.	ذَهَبْتُ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“38-Adâb”, 5, 2144. “40-Edeb”, 69, 4951.	- Sahih	Tahnîk	58
28.	وُلِدَ لِي غُلَامٌ	Ebû Musa el- Eş'arî (v. 42/662-63)	Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“38-Adâb”, 5, 2145. “71-Akîka”, 1, 5467.	- -	Tahnîk	59
29.	أَتَيْتِ النَّبِيَّ ﷺ بِصَبِي يَحْكُهُ	Âişe binti Ebû Bekir (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“71-Akîka”, 1, 5468.	-	Tahnîk	60
30.	قَدِمَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ سَبِيًّا	Ömer b. Hat- tab (v. 73/693)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“78-Edeb”, 18, 5999. “49-Tövbe”, 4, 2754.	- -	Rasulullah s.a.v'in Ço- cuklara Mer- hameti	61
31.	قِيلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْحَسَنُ	Ebû Hureyre (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“78-Edeb”, 18, 5997. “43-Fezâil”, 15, 2318.	- -	Rasulullah s.a.v'in Ço- cuklara Mer- hameti	62
32.	جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ	Âişe binti Ebû Bekir (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“78-Edeb”, 18, 5998. “43-Fezâil”, 15, 2317.	- -	Rasulullah s.a.v'in Ço- cuklara Mer- hameti	63
33.	أَنَّ ابْنَةَ النَّبِيِّ ﷺ أُرْسِلَتْ إِلَيْهِ،	Ûsame b. Zeyd (v. 54/674)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“75-Merzâ”, 9, 5655. “11-Cenâiz”, 6, 923.	- -	Rasulullah s.a.v'in Ço- cuklara Mer- hameti	64
34.	جَاءَ شَيْخٌ يُرِيدُ النَّبِيَّ ﷺ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“25-Birr ve Sıla”, 15, 1919.	Garip	Rasulullah s.a.v'in Ço- cuklara Mer- hameti	65
35.	مَا أَكْرَمَ شَابًّا شَيْخًا	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“25-Birr ve Sıla”, 15, 2022.	Garip	Rasulullah s.a.v'in Ço- cuklara Mer- hameti	66

36.	إِنِّي لَأَقُومُ فِي الصَّلَاةِ	Ebû Katade (v. 54/674)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“10-Ezan”, 65, 707. “10-İmamet”, 35, 825. “2-Salat”, 126, 789. “5-İkameti’s Salat”, 49, 991.	- Sahih Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v’in Çocu- ğun Ağlama- sına Üzülmesi	68
37.	يَسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	“4-Salat”, 37, 470.	-	Rasulullah s.a.v’in Çocu- ğun Ağlama- sına Üzülmesi	68
38.	كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَخْطُبُ	Büreyde b. Husayb (v. 63/682-83)	Nesâî, <i>es-Sünen</i> Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebir</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“14-Cuma”, 30, 1413. “46-Menâkib”, 31, 3774. “2-Salat”, 233, 1109. “32-Libas”, 20, 3600.	Sahih Hasen Garip Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v’in Çocu- ğun Ağlama- sına Üzülmesi	69
39.	مَا مِنْ نَاسٍ مِنْ مُسْلِمٍ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“23-Cenâiz”, 6, 1248. “21-Cenâiz”, 25, 1873.	- Sahih	Rasulullah s.a.v’in Çocu- ğu Ölen Kimseleri Müjdelemesi	70
40.	أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَ	Ebû Said el- Hudrî (v. 74/693-94)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	“23-Cenâiz”, 6, 1249.	-	Rasulullah s.a.v’in Çocu- ğu Ölen Kimseleri Müjdelemesi	71
41.	لَا يَمُوتُ لِمُسْلِمٍ	Ebû Hureyre (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“23-Cenâiz”, 6, 1251. “45-Birr ve Sıla”, 47, 2632. “21-Cenâiz”, 24, 1875. “6-Cenâiz”, 57, 1603.	- - Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v’in Çocu- ğu Ölen Kimseleri Müjdelemesi	71

42.	ما من مُسَلِّمٍ يُموّت	Utbe b. Abd es-Sülemi (v. ?)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“6-Cenâiz”, 57, 1604.	Hasen	Rasulullah s.a.v’in Ço- cuğu Ölen Kimseleri Müjdelemesi	72
43.	كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ إِذَا جَلَسَ	Kurre b. İyas (v. 5/627)	Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“21-Cenâiz”, 120, 2088.	Sahih	Rasulullah s.a.v’in Ço- cuğu Ölen Kimseleri Müjdelemesi	72
44.	أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ	Sehl b. Sa’d (v. 91/712)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Tirmizî, <i>el-Câmi’ül Kebir</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“78-Edeb”, 24, 6005. “25-Birr”, 14, 1918. “40-Edeb”, 133, 5150.	- Hasen Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v’in Yetim Çocuklarla İl- gilenmesi	74
45.	مَنْ قَبِضَ يَتِيمًا	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Tirmizî, <i>el-Câmi’ül Kebir</i>	“25-Birr ve Sıla”, 14, 1917.	Zayıf	Rasulullah s.a.v’in Yetim Çocuklarla İl- gilenmesi	75
46.	جَاءَتْنِي امْرَأَةٌ مَعَهَا ابْنَتَانِ	Âişe binti Ebû Bekir (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“78-Edeb”, 18, 5995. “45-Birr ve Sıla”, 46, 2629.	- -	Rasulullah s.a.v’in Kız Çocuklarına Yaklaşımı	77
47.	مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“45-Birr”, 46, 2631.	-	Rasulullah s.a.v’in Kız Çocuklarına Yaklaşımı	77
48.	مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ	Ukbe b. Âmir (v. 58/678)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“33-Edeb”, 3, 3669.	Sahih	Rasulullah s.a.v’in Kız Çocuklarına Yaklaşımı	78
49.	ما من رَجُلٍ	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“33-Edeb”, 3, 3670.	Hasen	Rasulullah s.a.v’in Kız Çocuklarına Yaklaşımı	78

50.	ما من مؤلود	Ebû Hureyre (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“23-Cenâiz”, 79, 1359. “46-Kader”, 6, 2658.	- -	Rasulullah s.a.v'in Müş- rik Çocuklara Bakışı	80
51.	سئل النبي ﷺ عن أولاد المشركين	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“82-Kader”, 3, 6597. “46-Kader”, 6, 2659. “39-Sünnet”, 18, 4711. “21-Cenâiz”, 60, 1949.	- - Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v'in Müş- rik Çocuklara Bakışı	80
52.	تخلنا مع رسول الله ﷺ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“23-Cenâiz”, 43, 1303.	-	Rasulullah s.a.v'in Hasta Olan Çocuk- lara Davranışı	82
53.	كان غلام يهودي	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“23-Cenâiz”, 79, 1356.	-	Rasulullah s.a.v'in Hasta Olan Çocuk- lara Davranışı	83
54.	ذهبت بي خالتي	Saib b. Yazid (v. 91/710)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“80-Daavât”, 31, 6352. “43-Fezâil”, 30, 2345. “46-Menâkib”, 11, 3643.	- - Hasen Sahih Garip	Rasulullah s.a.v'in Hasta Olan Çocuk- lara Davranışı	83
55.	أن امرأة وجدت	Abdullah b. Ömer (v. 73/693)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“56-Cihat ve Siyer”, 147, 3014. “32-Cihat ve Siyer”, 8, 1744. “15-Cihat”, 121, 2668. “24-Cihat”, 30, 2841. “19-Siyer”, 19, 1569.	- - Hasen Sahih Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v Savaşta Dahi Çocuk- ları Öldürmeyi Yasakladı	84
56.	عثر أسامة بعثته الباب	Âişe binti Ebû Bekir (v. 58/678)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“9-Nikah”, 49, 1976.	Sahih	Rasulullah s.a.v'in Ço- cuklarla Oyna- ması	85

57.	طَرَفْتُ النَّبِيَّ ﷺ ذَاتَ لَيْلَةٍ	Üsame b. Zeyd (v. 54/674)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“46-Menâkıb”, 31, 3769.	Hasen Garip	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Oynaması	86
58.	أَنَّهُ كَانَ يَأْخُذُهُ	Üsame b. Zeyd (v. 54/674)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“62-Fezâili Ashâbi'n Nebî”, 18, 3735.	-	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Oynaması	86
59.	يَأْخُذَنِي فَيُفْعِدُنِي عَلَى فَجْذِهِ	Üsame b. Zeyd (v. 54/674)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“78-Edeb”, 22, 6003.	-	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Oynaması	87
60.	ضَمَّنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“3-İlim”, 17, 75. “11-Fezâili Ashâbı Rasulullah”, 11, 166.	- Sahih	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Oynaması	88
61.	كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سُوقٍ	Ebû Hureyre (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“77-Libas”, 60, 5884. “44-Fezâili's Sahabe”, 8, 2421.	- -	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Oynaması	89
62.	خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ	Havle binti Hâkim (v. ?)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“25-Birr”, 11, 1910.	Zayıf	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Oynaması	89
63.	خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ	Şeddat b. Hâdi (v. 5/627)	Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“12-Tatbik”, 83, 1141.	Sahih	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Birlikte Namaz Kılması	92

64.	خَرَجَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ، وأمامه	Ebû Katade (v. 54/674)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“78-Edeb”, 18, 5996. “5-Mesâcid ve Mevâdi'u's-Salat”, 9, 543. “2, Salat”, 169, 917. “13-Sehv”, 13, 1204.	- - Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cuklarla Bir- likte Namaz Kılması	92
65.	أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ	Abdullah b. Ömer (v. 73/693)	Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“37-Libas ve Zinet”, 31, 2120. “77-Libas”, 72, 5921. “32-Tereccül”, 14, 4193. “32-Libas”, 38, 3637.	- - Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cukların Görü- nümüne Önem Vermesi	93
66.	خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ يَوْمَ فِطْرِ	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	“13-İdeyn”, 16, 975.	-	Rasulullah s.a.v Çocukla- rının Yanında Durmasına İzin Verir	94
67.	أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَبَى	Ebû Hureyre (v. 58/678)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“29-Et'ime”, 39, 3329.	Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cukları Mutlu Etmesi	95
68.	كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَدْخُلُ عَلَيْنَا	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebir</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“25-Birr ve Sıla”, 57, 1989. “40-Edeb”, 77, 4969. “33-Edeb”, 24, 3720.	Hasen Sahih Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cuklarla Şaka- laşması	96
69.	كَانَ النَّبِيُّ ﷺ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	“78-Edeb”, 112, 6203. “38-Adâb”, 5, 2150.	- -	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cuklarla Şaka- laşması	96
70.	قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“40-Edeb”, 92, 5002.	Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cuklarla Şaka- laşması	97

71.	كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَامِلًا الْخُسْنِ	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	“46-Menâkıb”, 31, 3784.	Garip	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Şakalaşması	97
72.	عَقَلْتُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ مَجَّةً	Mahmut b. Rebi’ (v. 99/718)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“3-İlim”, 18, 77.	-	Rasulullah s.a.v’in Çocuklarla Şakalaşması	99
73.	أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَتَى بِشَرَابٍ	Sehl b. Sa’d (v. 91/712)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“46-Mezâlim”, 12, 2451. “36-Eşribe”, 17, 2030.	- -	Rasulullah s.a.v’in Çocuklara Değer Vermesi	100
74.	أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ، خَيْرَ غُلَامًا	Ebû Hureyre (v. 58/678)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“13-Ahkâm”, 22, 2351.	Sahih	Rasulullah s.a.v’in Çocuklara Değer Vermesi	101
75.	أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ «مَرَّ عَلَيَّ غُلَامًا	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“79-İsti’zan”, 15, 6247. “39-Selam”, 5, 2168.	- -	Rasulullah s.a.v’in Çocuklara Değer Vermesi	101
76.	قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> Tirmizî, <i>el-Câmi’ül Kebir</i>	“37-Adâb”, 6, 2151. “40-Edeb”, 73, 4964. “41-Edeb”, 96, 2831.	- Sahih Hasen Sahih Garip	Rasulullah s.a.v’in Çocuklara Değer Vermesi	102
77.	بَيْنَا الْحَبَشَةَ يَلْعَنُونَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ بِجَرَابِهِمْ	Ebû Hureyre (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i>	“56-Cihat ve Siyer”, 79, 2901. “8-Salâtü’l İdeyn”, 4, 893.	- -	Rasulullah s.a.v Çocukların Oynamasına İzin Vermesi	102
78.	لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Buhârî, <i>el-Câmi’u’s Sahih</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“77-Libas”, 99, 5965. “24-Menâsikü’l Hac”, 121, 2894.	- Sahih	Rasulullah s.a.v’in Çocukları Sevin-dirmesi	103

79.	صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ صَلَاةَ الْأُولَى	Cabir b. Se- mure (v. 72-73/692- 693)	Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	"43-Fezâil", 21, 2329.	-	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cukları Sevin- dirmesi	104
80.	مَرَضْتُ مَرَضًا أَشَقِيئًا مِنْهُ	Said b. Âmir (v. 20/641)	Nesâî, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	"30-Vesâya", 3, 3626. "22-Vesâya", 5, 2708.	Sahih Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cuklar Ara- sında Adaletli Olması	105
81.	أَنَّ أَبَاهُ أَتَى بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ	Numan b. Be- şir (v. 64/684)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	"51-Hibe", 12, 2586. "43-Fezâil", 3, 1623.	- -	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cuklar Ara- sında Adaletli Olması	105
82.	أَعْطَانِي أَبِي عَطِيَّةً	Numan b. Be- şir (v. 64/684)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	"51-Hibe", 13, 2587.	-	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cuklar Ara- sında Adaletli Olması	106
83.	لَأَنَّ يُؤَدِّبَ الرَّجُلَ	Cabir b. Se- mure (v. 72-73/692- 693)	Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebir</i>	"25-Birr ve Sıla", 33, 1951.	Garip	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cukların Ter- biyesine Ver- diği Değer	106
84.	مَا نَحَلَّ وَالِدٌ وَلَدًا	Said b. As (v. 59/679)	Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebir</i>	"25-Birr ve Sıla", 33, 1952.	Garip	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cukların Ter- biyesine Ver- diği Değer	108
85.	دَعَّنْتَنِي أُمِّي يَوْمًا وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ	Abdullah b. Âmir	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	"40-Edeb", 88, 4991.	Hasen	Rasulullah s.a.v.'in Ço- cukların Ter- biyesine Ver- diği Değer	109

86.	أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَعَ أَبِي	Ümmü Halid (v. ?)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	"56-Cihat ve Siyer", 188, 3071.	-	Rasulullah s.a.v.'in Çocuklara Güzel Sözler Söylemesi	110
87.	أَتَيْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِنِيَابٍ	Ümmü Halid (v. ?)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	"77-Libas", 32, 5845. "31-Libas", 2, 4024.	- Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Çocuklara Güzel Sözler Söylemesi	110
88.	أَخَذَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ	Ebû Hureyre (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	"24-Zekât", 60, 1491. "12-Zekât", 49, 1069.	- -	Rasulullah s.a.v.'in Çocukları Uyarması	111
89.	ذِكَاةُ الْجَنِينِ ذِكَاةُ أُمِّهِ	Ebû Said el-Hudri (v. 74/693-94)	Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebîr</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	"16-Et'ime", 2, 1476. "16-Dahaya", 18, 2828. "27-Zebâih", 15, 3199.	Hasen Sahih Sahih	Ceninin Zekâtı	113
90.	لَقِيَ رَكْبًا بِالرُّوحَاءِ	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	"15-Hac", 72, 1336. "24-Menâsiki'l Hac", 15, 2649. "11-Menâsik", 8, 1736.	- Sahih Sahih	Çocukların Haccı	114
91.	رَفَعَتْ امْرَأَةٌ صَبِيًّا لَهَا	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i> Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebîr</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	"15-Hac", 72, 1336. "24-Menâsiki'l Hac", 15, 2645. "7-Hac", 83, 924. "25-Menâsik", 11, 2910.	- Sahih Sahih Sahih	Çocukların Haccı	115
92.	حُجَّ بِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ	Saib b. Yezid (v. 91/710)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebîr</i>	"28-Cezâu's Sayd", 25, 1858. "7-Hac", 83, 926.	- Hasen Sahih	Çocukların Haccı	116
93.	أُرْسِلَ النَّبِيُّ ﷺ غَدَاةَ عَائِشَةَ	Rebi' binti Muavviz (v. 70/689)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	"30-Savm", 47, 1960. "13-Sıyam", 21, 1136.	- -	Çocukların Orucu	117

94.	مُرُوا الصَّيِّئَ بِالصَّلَاةِ	Sebre b. Ma- bed (v. ?)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebîr</i>	“2-Salat”, 26, 494. “2-Salat”, 183, 407.	Sahih Hasen	Çocukların Namazı	119
95.	أَقْبَلْتُ رَاكِبًا عَلَى جَمَارٍ أَتَانٍ	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“3-İlim”, 18, 76. “4-Salat”, 47, 504. “2-Salat”, 113, 715.	- - Sahih	Çocukların Namaz Kıla- nın Önünden Geçmesi	120
96.	مَا رَأَيْتُ أَحَدًا كَانَ أَرْحَمَ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“43-Fezâil”, 15, 2316.	-	Çocuğun Süt Emme Hakkı	121
97.	الرَّاكِبُ خَلْفَ الْجَنَازَةِ	Muğire b. Şu'be (v. 50/670)	Nesâî, <i>es-Sünen</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebîr</i>	“21-Cenâiz”, 59, 1948. “8-Cenâiz,” 41, 1031.	Sahih Hasen Sahih	Çocukların Mirasçı Ol- ması	122
98.	إِذَا اسْتَهَلَّ الصَّيِّئُ	Cabir b. Ab- dullah (v. 78/697)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“6-Cenâiz”, 26, 1508.	Sahih	Çocukların Mirasçı Ol- ması	123
99.	لَا يَرِثُ الصَّيِّئُ	Misver b. Mahreme (v. 64/683) ve Cabir b. Ab- dullah (v. 78/697)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“23-Ferâiz”, 17, 2751.	Sahih	Çocukların Mirasçı Ol- ması	123
100.	قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي الْجَنِينِ بَغْرَةَ		Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebîr</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i> Buhârî, <i>el-Câmi'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi'u's Sahih</i>	“14-Diyet”, 15, 1410. “21-Diyet”, 6, 2639. “38-Diyet”, 21, 4579. “45-Kasame”, 39, 4817. “76-Tıp”, 46, 5760. “28-Kasame”, 11, 1681.	Hasen Sahih Şaz Sahih - -	Ceninin Diyeti	125

101.	أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِصَبِيٍّ	Âişe binti Ebû Bekir (v. 58/678)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“4-Vudû”, 59, 222. “2-Taharet”, 31, 286. “1-Taharet”, 189, 303. “1-Taharet ve Süne-niha”, 77, 523.	- - Sahih Sahih	Küçük Çocu- ğun İdrarının Temizlenmesi	126
102.	أَنْتَ بَابِنِ لَهَا صَغِيرٍ	Ümmü Kays binti Mihsan (v. ?)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“4-Vudû”, 59, 223. “2-Taharet”, 31, 287. “1-Taharet”, 189, 302. “1-Taharet ve Süne-niha”, 77, 524. “1-Taharet, 137, 374.	- - Sahih Sahih Sahih	Küçük Çocu- ğun İdrarının Temizlenmesi	127
103.	كُنْتُ خَادِمَ النَّبِيِّ ﷺ	Ebû Semh (v. ?)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“1-Taharet ve Süne-niha”, 77, 526.	Sahih	Küçük Çocu- ğun İdrarının Temizlenmesi	128
104.	قَالَ فِي بَوْلِ الْغُلَامِ الرَّصِيعِ	Ali b. Ebî Ta-lib (v. 40/661)	Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebir</i>	“4-Sefer”, 313, 610.	Hasen	Küçük Çocu- ğun İdrarının Temizlenmesi	128
105.	أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَرَضَهُ	Abdullah b. Ömer (v. 73/693)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	“52-Şehadet”, 18, 2664. “33-İmaret”, 23, 1868. “20-Hudud, 4, 2543.	- - Sahih	Çocuğun Bulûğ Yaşını Tespiti	130
106.	كُنَّا بِحَاضِرِ يَمْرِ	Amr b. Se- leme (v. 85/704)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> Nesâî, <i>es-Sünen</i>	“2-Salat”, 61, 585. “10-İmamet, 11, 789.	Sahih Sahih	Çocuğun İmam Olması	131
107.	التَّمَسُّ مِنْ غُلَامًا مِنَ غُلَامِنَا	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	“56-Cihat ve Siyer”, 74, 2893. “15-Hac”, 85, 1365.	- -	Rasulullah s.a.v.'in Genç- lere Görev Vermesi	133
108.	وَأَنَا غُلَامٌ فِي الْعُلَمَانِ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	“40-Edeb”, 150, 5203.	Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Genç- lere Görev Vermesi	134

109.	ان رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ أَحْسَنِ النَّاسِ خُلُقًا	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	"43-Fezâil", 13, 2310. "40-Edeb", 1, 4773.	- Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Genç- lere Görev Vermesi	134
110.	أتى عليّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، وأنا أَلْعَبُ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	"44-Fezâilü's Sahabe", 32, 2482.	-	Rasulullah s.a.v.'in Genç- lere Görev Vermesi	135
111.	قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وذلك عند السُّحُورِ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Nesâi, <i>es-Sünen</i>	"22-Siyam", 28, 2167.	Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Genç- lere Görev Vermesi	136
112.	أمرني رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَتَعَلَّمْتُ	Zeyd b. Sabit (v. 45/665)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Tirmizî, <i>el-Câmi 'ül Kebir</i>	"24-İlim", 2, 3645. "93-Ahkam", 40, 7195. "40-İs'tizan", 22, 2715.	Hasen Sahih - Hasen Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Genç- lere Görev Vermesi	136
113.	لَمَا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ حُنَيْنٍ	Ebû Mahzûre (v. 59/678-79)	Nesâi, <i>es-Sünen</i>	"7-Ezan", 6, 633.	Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Genç- lere Görev Vermesi	137
114.	أكلت يوماً مع رسول الله ﷺ	Ömer b. Ebî Seleme (v. 83/702)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih.</i>	"70-Et'ime", 3, 5377	-	Rasulullah s.a.v.'in Genç- leri Uyarması	139
115.	كُنْتُ غَلامًا في حَدْر رَسُولِ اللَّهِ ﷺ	Ömer b. Ebî Seleme (v. 83/702)	Buhârî, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	"70-Et'ime", 3, 5376. "36-Eşribe", 13, 2022. "29-Et'ime", 8, 3267.	- - Sahih	Rasulullah s.a.v.'in Genç- leri Uyarması	139
116.	خَدَمْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَشْرَ سِنِينَ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> Müslim, <i>el-Câmi 'u's Sahih</i>	"40-Edeb", 1, 4774. "43-Fezâil", 13, 2309.	Sahih -	Rasulullah s.a.v.'in Genç- leri Uyarması	140
117.	كُنْتُ وأنا غَلامٌ	Rafi b. Amr (v. ?)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i> Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i>	"12-Ticaret", 67, 2299. "15-Cihat", 94, 2622.	Hasen Zayıf	Rasulullah s.a.v.'in Genç- leri Uyarması	141

118.	فَدِيمْنَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ سَبَبُهُ	Malik b. Hu- veyris (v. 74/693-94)	Buhârî, <i>el-Câmi' u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi' u's Sahih</i> Nesâi, <i>es-Sünen</i>	"10-Ezan", 49, 685. "5-Mesâcid", 53, 674. "7-Ezan", 8, 635.	- - Sahih	Rasullullah s.a.v.'in İba- detleri Göster- mesi	142
119.	أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِغُلَامٍ	Ebû Said el- Hudrî (v.74/693-94)	Ebû Dâvûd, <i>es-Sünen</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	"1-Taharet", 72, 185. "27-Zebâih", 5, 3179.	Sahih Sahih	Rasullullah s.a.v.'in İba- detleri Göster- mesi	143
120.	قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ	Enes b. Malik (v. 93/711-12)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	"40-İs'tizan", 10, 2698.	Hasen Garip	Gençlere Se- lam Verme Adâbının Öğ- retilmesi	144
121.	أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي دِينٍ	Cabir b. Ab- dullah (v. 78/697)	Buhârî, <i>el-Câmi' u's Sahih</i> Müslim, <i>el-Câmi' u's Sahih</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	"79-İs'tizan", 17, 6250. "38-Adâb", 8, 2155. "40-İs'tizan", 18, 2711.	- - Hasen Sahih	Gençlere Ken- dini Tanıtma Adâbının Öğ- retilmesi	145
122.	أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِمَنْكِبِي	Abdullah b. Ömer (v. 73/693)	Buhârî, <i>el-Câmi' u's Sahih</i> İbn Mâce, <i>es-Sünen</i> Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	"81-Rikak", 3, 6416. "37-Zühd", 3, 4114. "34-Zühd", 25, 2333.	- Sahih -	Gençlere Kul Olma Adâbı- nın Öğretil- mesi	146
123.	كُنْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا	Abdullah b. Abbas (v. 68/687-88)	Tirmizî, <i>el-Câmi'ül Kebir</i>	"35-Sıfatü'l Kıyame", 59, 2516.	Hasen Sahih	Gençlere İma- nın Öğretil- mesi	147
124.	كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ فَنِيَانٍ	Cündeb b. Ab- dullah (v. 60/680)	İbn Mâce, <i>es-Sünen</i>	"Mukaddime", 9, 61.	Sahih	Gençlere İma- nın Öğretil- mesi	148

KAYNAKÇA

- Abdurrahman, Cemal. *Peygamberimizin Çocuk Eğitimi*. Konya: Hüner Yayınevi, 2. Basım, 2012.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. nşr. Şuayb el-Arnaût. 45 Cilt. b.y.: Müessesetü'r Risale, 1. Basım, 1421/2001.
- Akpolat, Sabri. "Peygamberimiz ve Gençlik". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/17 (Haziran 2007), 209-223.
- Akşit, Mustafa Cevat. ed. *Mebûsât*. 31 Cilt. İstanbul: Gümüşev Yayınları, 2008.
- Akyüz, Ali. "Çocuk ve Namaz", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* /10 (2002), 83-88.
- Ali, Abdurrahman Belh. *et-Terbiyyetü'l İslamiyye li's Şebâb*. 1 Cilt. Medine: Mecelletü'l Câmîatü'l İslamiyye, 1401.
- Altun, Muhammed Latif. "İslâm Hukukuna Göre Çocukta Vücûb, Edâ ve Ceza Ehliyeti". *XIV. Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu "İslâm ve Çocuk" Tebliğler Kitabı*. ed. Kadri Önemli vd. 146-159. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2021.
- Arslan, Abdürrahim. "Hz. Peygamber ve Yetimler". *XIV Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu "İslâm ve Çocuk"*, ed. Kadri Önemli vd. 194-208. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2020.
- Aras, M. Özgü. "Ad Koyma", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/332-333. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Askalânî, Ebû'l Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed. *Fethu'l-bâri bi şerhi Sahihi'l Buhâri*. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l Maarif, 1379.
- Atar, Fahrettin. "Akîka", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2/263-264. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1989.
- Aydın, Mehmet Âkif. "Çocuk" (Fıkıh). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8/361-363. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddin Mahmud b. Ahmed b. Musa b. Ahmed. *Umdetü'l-Kârî fi şerhi Sahihi'l Buhâri*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't Tûrasi'l Arabi.

- Azîmâbâdî, Ebû't Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak b. Emîr Ali ed-Diyânüvî. *Avnü'l Ma'bûd*. 14 Cilt. Beyrut: Dârü'l Kütübi'l İlmiyye, 8. Basım, 1415.
- Bardakoğlu, Ali. "Bulûğ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/413-414. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Bardakoğlu, Ali. "Ehliyet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/533-539. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali. *es-Sünenü'l Kübrâ*. nşr. Muhammed Abdülkadir Atâ. 10 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dârü'l Kütübi'l İlmiyye, 3. Basım, 1424/2003.
- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Bezzâr el-Basrî. el-Müsned. 18 Cilt. Medine: Mektebetü'l Ulûm ve'l Hikem, 1. Basım, 1988-2009.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail b. İbrahim el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Muhammed Züheyr b. Nasr. 9 Cilt. b.y.: Dârü Tavki'n Necat, 1. Basım, 1422.
- Büstî, Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed b. İbrahim b. Hattâb el-Hattâbi. *Me'alimü's-Sünen*. 4. Cilt. Halep: Matbaatü'l İlmiyye, 1. Basım, 1351/1932.
- Canan, İbrahim. *Hiz. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Sünnetinde Terbiye*. İzmir: Işık Akademi Yayınları, 2008.
- Cüveynî, Abdülmelik b. Abdillâh b. Yusuf. *Nihâyetü'l matlab fi dirâyeti'l mezheb*. thk. Abdülazim Mahmud ed-Dîb. b.y.: Dârü'l Minhâc, 1. Basım, 1428/2007.
- Çıtak, Hatice Yılmaz. *Çocuklarla İletişimde Model Olarak Hiz. Muhammed*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Çiftçi, Mehmet Emin. "Üç Kız Çocuğunu Yetiştiren Cennete Gider Hadisi Üzerine Bir Değerlendirme" *Sırat: GİBTÜ İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 2/2 (Kasım 2021), 131-154.
- Çolak, Mücahit. "İslâm Hukukunda Ceza Ehliyeti Açısından Yaş Küçüklüğü". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 0/35 (Erzurum 2011), 103-124.
- Dalgın, Nihat. "Mürâhik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/40-41. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Dârîmî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrrahman b. el-Fazl. *es-Sünen*. nşr. Hüseyin Selim ed-Dârânî. 4 Cilt. b.y.: Dârü'l Muğni, 1. Basım, 1412/2000.
- Demirtaş, Suat. *Hiz. Peygamber'in Gençleri Eğitim Yöntemleri*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

- Dihlevî, Şah Veliyyullâh Ahmed b. Abdirrahîm b. Vecîhiddîn. *Hüccetüllahi'l Baliğa*. thk. 2 Cilt. Seyyid Sabık Beyrut: Dâru'l Cîl, 1. Basım, 1426/2005.
- Dîneverî, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe. *Te'vilü Muhtelifü'l Hadis*. nşr. Ebû Üsâme Selîm b. Âd es-Selefi. 1 Cilt. Riyad-Kahire: Dâru İbnü'l-Kayyîm-Dâru İbn Affân, 2. Basım, 1430/2009.
- Doğan, Halil İbrahim. "Muhtelif Alimlerin Sünnet Taksimatı ve Sünnetin Bağlayıcılığı -İbn Âşûr Örneği-". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 19/2 (Eylül 2019), 673-702.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. "Temyîz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/437-439. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Elbâni, Nâsıruddin. *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i Tirmizi*. 8 Cilt. b.y.: Mektebetü'l Maârif, 1. Basım, 1419/1998.
- Elbâni, Nâsıruddin. *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i İbn Mâce*. 9 Cilt. b.y.: Mektebetü'l Maârif, 1. Basım, 1417/1997
- Elbâni, Nâsıruddin. *Sahîhu ve Zaiifu Sünen-i Nesâî*. 12 Cilt. b.y.: Mektebetü'l Maârif, 1. Basım, 1419/1999.
- Elbâni, Nâsıruddin. *Zaiifu Ebû Dâvûd*. 2 Cilt. Kuveyt: Müessesetü Ğarâs li'Neşir ve't Tevzi', 1. Basım, 1423/2002.
- Ezdî, Ebû Dâvûd Süleyman b. el-Eş'as b. İshak es-Sicistâni. *Sünen-i Ebû Dâvûd*. nşr. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. 4 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l Asriyye, 1. Basım.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't Tahir Mecdüddin Muhammed b. Yakub b. Muhammed. *el-Kâmûsü'l Muhît*. nşr. Muhammed Naim el-Arkusî. 1 Cilt. Beyrut- Lübnan: Müessesetü'r Risale, 8. Basım, 1426/ 2005.
- Güler, Zekeriya. "Tahnîk", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/416. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Gündüz, Turgay. İslam'ın Eğitim Anlayışı Çerçevesinde Gençlik Dönemi Din ve Ahlâk Eğitimine Yeni Bir Bakış. *Gençlik Dönemi ve Eğitimi- II, Tartışmalı İlmi Toplantı*. ed. Hayati Hökelekli. 45/62. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2003.
- Hacıoğlu, Nejla. "Hz. Peygamber'in Yeni Doğan Çocuklarla İlgili Bir Uygulaması: Tahnîk". *Uluslararası Mevlid-i Nebî Sempozyumu "İslâm ve Çocuk"*. ed. Kadri Önemli vd. 90-104. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2020.
- Hökelekli, Hayati. "Çocuk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8/355-359. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Hökelekli, Hayati. "Fıtrat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 13/47-48. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrahim el-Absî el-Kûfî. *el-Musannef*. nşr. Kemal Yusuf el-Hût. 7 Cilt. Riyad: Mektebetü'r Rüşd, 1409.
- İbn Hacer, Ebû'l Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî. *Fethu'l-bâri bi şerhi Sahihi'l Buhârî*. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l Maarif, 1379.
- İbn Hacer, Ebû'l Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî. *Tehzîbü't Tehzîb*. 12 Cilt. Hind: Matbaatü Dairatü'l Mearifi'l Nizamiyye, 1. Basım, 1326/1908.
- İbn Hacer, Ebû'l Fazl Şihabüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî. *Takrîbü't Tehzîb*. nşr. Muhammed Avvame. 1 Cilt. Suriye: Dârü'r Reşid, 1. Basım, 1406/1986.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *Sahîhu İbn Hibbân*. thk. Şuayb el-Arnaut. 16 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r Risale, 1. Basım, 1408/1988.
- İbn Kayyîm, Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyub ez-Zürâî ed-Dımaşkî el-Hanbelî. *Tuhfetü'l mevdûd bi ahkâmi'l mevlûd*. nşr. Abdülkadir el-Arnaut. 1 Cilt. Dımaşk: Mektebetü Dârü'l Beyan, 1. Basım, 1391/1971.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrerem. *Lisânü'l Arab*. nşr. Abdullah Ali el-Kebir. 15 Cilt. Kahire: Dârü'l Maârif, 1. Basım, 1119.
- Kahtânî, Said b. Ali b. Vehf. *el-Hedyü'n Nebevî fi Terbiyyeti'l Evlad*. 1 Cilt. Riyad: Matbaatü Sefir.
- Karaman, Hayrettin. vd. *Kur'ân Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, 2014.
- Karavî, Muhammed el-Arabî. *el-Hülasatü'l Fıkhiyye*. 1 Cilt. Beyrut: Dârü'l Kütübi'l İlmiyye.
- Kâsânî, Alâüddin Ebû Bekr b. Mes'ud b. Ahmed. *Bedâ'i'u's Sanâ'i*. 7 Cilt. b.y.: Darü'l Kütübi'l İlmiyye, 2. Basım, 1406/1986.
- Kastallânî, Ebû'l Abbas Şihabüddin Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr. *İrşâdü's-Sârî*. 10 Cilt. Mısır: Matbaatü'l Kübra'l Emiriyye, 7. Basım, 1323/1905.
- Kayacan, Arzu. *Kur'ân'da Çocuk Eğitimi*. Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

- Kazıcı, Ziya vd. “Tâlim ve Terbiye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/515-523. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kazvîni, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid Mâce. *Sünen-i İbn Mâce*. nşr. Şuayb el-Arnaut. 2 Cilt. b.y.: Dârü'l Risaleti'l Alemiyye, 1. Basım, 1430/2009.
- Keleş, Engin. *Hz. Peygamber'in (s.a.v) Hadislerinde Çocuk Hakları*. Erzincan: Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Koçak, Muhsin. “Gurre”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 14/211-212. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kur'an Yolu*. 20 Kasım 2022. <https://kuran.diyaret.gov.tr>
- Kurtubî, Ebû'l Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed. *Bidâyetü'l Müctehid ve Ni-hâyetü'l Muktesid*. 4 Cilt. Kahire: Dârü'l Hadîs, 1420/2004.
- Makdisî, Ebû Muhammed Muvaffakuddin Abdullah b. Ahmed b. Muhammed b. Kudame el-Cemmâilî. *el-Muğnî*. 1 Cilt. b.y.: Mektebetü'l Kahire, 1388/1968.
- Mâverdî, Ebû'l Hasen Ali b. Muhammed b. Habib el-Basri. *el-Hâvi'l Kebîr*. thk. Şeyh Ali Muhammed Muavviz. Beyrut: Dârü'l Kütübü'l İlmiyye, 1. Basım, 1419/1999.
- Mevsîlî, Ebû Ya'lâ Ahmed b. Ali b. el-Müsenna et-Temîmî. *el-Müsned*. 13 Cilt. Dimaşk: Dârü'l Me'mun li't Tûras, 1. Basım, 1404/1984.
- Mizzî, Ebû'l Haccac Cemaluddin Yusuf b. Abdirrahman b. Yusuf. *Tehzîbü'l Kemal*, nşr. Beşşar Avvad Ma'ruf. Beyrut: Müessesetü'r Risale, 1. Basım, 1400/1980.
- Mübârefürî, Ebû'l Ulâ Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahman. *Tuhfetü'l Ahvezî şerhu Câmi'i't Tirmizî*. Beyrut: Dârü'l Kütübî'l İlmiyye.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccac b. Müslim el-Kuşeyrî. *el-Câmi'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuad Abdülbaki. 35 Cilt. Beyrut: Dârü İhyai't Tûrasi'l Arabiyye.
- Müneccid, Muhammed Salih. *Mevkû'l İslam Sual ve Cevap*. 13 Cilt. b.y.: 1430/2009
- Nemerî, Ebû Ömer Cemalüddin Yusuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr. *el-Kâfi fi fikhî ehli'l Medîneti*. thk. Muhammed el-Morîtanî. Riyad: Mektebetü'r Riyad, 2. Basım, 1400/1980.
- Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali. *es-Sünen*, nşr. Abdulfettah Ebû Ğudde. 8 Cilt. Halep: Mektebetü'l Matbuati'l İslamiyye, 8. Basım, 1406/ 1986.

- Nevevî, Ebû Zekerîya Yahya b. Şeref b. Müri. *el-Minhâc fî şerhi Sahih-i Müslim b. el-Haccâc*. 18 Cilt. Beyrut: Dârü İhyai't Tûrasi'l Arabî, 8. Basım, 1392.
- Nîsâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim. *el-Müstedrek*. nşr. Mustafa Abdullâh el-Atâ. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l Kütübî 'l İlmiyye, 1. Basım, 1411/1990.
- Oflaz, Abdulhalim. “Çocuk Eğitimi/Terbiyesinde Nebevî Metod”. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11 (Nisan 2017), 287-306.
- Oktan, Yusuf. “Çocuk Hataları Karşısından Nebevî Tutum”. *XIV Uluslararası Mevlid-i Nebî Sempozyumu “İslâm ve Çocuk”*, ed. Kadri Önemli vd. 265-274. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2020.
- Onur, Mehmet. *Bir Ehliyet Arızası Olarak Sefeh*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Ömer, Ahmet Muhtar. *Mu'cemü'l Lugati'l Arabiyyeti'l Muasıra*. 1 Cilt. Kahire: Âlimü'l Kütüb, 1. Basım, 1429/ 2008.
- Özafşar, Mehmet Emin vd. (ed.). *Hadislerle İslâm*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı, 4. Basım, 2020.
- Radini, Eşvak Said. “Doğumunun İlk Haftasında Bebek ile İlgili Hükümler”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* /35 (Nisan 2020), 679-702.
- Salim, Ebû Malik Kemal b. Seyyid. *Sahih Fıkhu's Sünne*. Kahire: Mektebetü't Tefikıyye, 4 Cilt, 2003.
- Sehârenfûrî, Halil Ahmed Mecîd. *Bezlü'l Mechûd*. 13 Cilt. Hind: Merkezü'ş Şeyh Ebû'l Hasen en-Nedvi li'l Buhus ve Diraseti'l İslamiyye, 1. Basım, 1427/2006.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*. 30 Cilt. Beyrut: Dârü'l Mârife, 1414/1993.
- Sindî, Ebû'l Hasen Nûruddin Muhammed b. Abdilhâdi es-Sindî et-Tettevi. *Hâşiyetü's-Sindî 'alâ Süneni'n-Nesâî*. 8 Cilt. Halep: Mektebü'l Matbuati'l İslamiyye, 8. Basım, 1406/1986.
- Subh, Ali. “Edebü't Tufule Beyne'l Kur'an'ı Kerim ve Sünnet”. 1 Cilt.
- Şafî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris b. Abbas. *el-Ümm*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l Mârife, 1410/1990.
- Şimşek, Eyüp. “Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/4 (Ağustos 2004), 207-220.

- Şîrâzî, Ebû İshak Cemalüddin İbrahim b. Ali b. Yusuf. *et-Tenbih fi fikhi's Şâfi'i*. Beyrut: Âlimü'l Kütüb, 1. Basım, 1403/1983.
- Tapan, Nuri. "Akıka'da Erkek Çocuk İçin İki, Kız Çocuk İçin Bir Koyun Kesilmesini Bildiren Hadis Üzerine İnceleme". *Nisar /1* (Kasım 2022), 29-63.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *el-Câmi'ül-kebir*. nşr. Beşşâr Avvâd Ma'ruf. 6 Cilt. Beyrut: Dârü'l Garbi'l İslami, 1998.
- Tüveycirî, Muhammed b. İbrahim b. Abdullah. *Mevsûatü'l Fıkhi'l İslamî*. 5 Cilt. b.y.: Beytü'l Efkâri'd Devliyye, 1. Basım, 1430/2009.
- Ulvan, Abdullah Nasıh. *Terbiyetü'l Evlad fi'l İslam*. b.y.: Dârü's Selam, 1. Basım, 1396/1976.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Şemsüddin Muhammed b. Abdillâh. *Şerhu'z Zerkeşî alâ Muhtasari'l Hırakî*. 7 Cilt. b.y.: Dârü'l Abîkan, 1. Basım, 1413/1993.
- Zürkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilbaki b. Yusuf. *Şerhu'l Mevâhibü'l Ledüniyye*. 12 Cilt. b.y.: Dârü'l Kütübü'l İlmiyye, 1. Basım, 1417/ 1996.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

AlManhal. “Peygamber s.a.v’in Muameleri”. 10 Mart 2023. <https://www.almanhal.com/en>

Emarefa. “Çocuk Terbiyesi”. 10 Mart 2023. <https://search.emarefa.net/ar>

Mandumah-el-Keşşaf. “Peygamber s.a.v’in Rehberliği”. 11 Mart 2023. <http://the-sis.mandumah.com/>

İSAM, İslam Araştırmaları Merkezi. “Çocuk ve Hadis”. 8 Mart 2023. <http://ktp.isam.org.tr/>

DergiPark Akademik. “Çocuk ve Peygamber”. 8 Mart 2023. <https://dergipark.org.tr/tr/>

YÖKTEZ, Ulusal Tez Merkezi, “Hadis”. 11 Aralık 2022. <https://tez.yok.gov.tr/Ulusal-TezMerkezi/>

ÖZGEÇMİŞ

Yasemin ŞAMLIOĞLU İzmit Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden 2014 yılında mezun oldu. Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden 2019 yılında mezun oldu. 2021 yılında Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisansa başladı.